

WEI
WARSAW ENTERPRISE
INSTITUTE

grudzień
2023

DR HAB. KRZYSZTOF PIECH

RAPORT

BILANS OTWARCIA

2023

CZY I KIEDY DOGONIMY NIEMCY?

WARSAW ENTERPRISE INSTITUTE

BILANS OTWARCIA 2023

CZY I KIEDY DOGONIMY NIEMCY?

Dr hab. Krzysztof Piech,
prof. Uczelni Łazarskiego

Spis treści

Synteza	5
Rekomendacje	9
1. Ocena bieżącej sytuacji makroekonomicznej	10
1.1. Zmiany produkcji przemysłowej	10
1.2. Tempo wzrostu gospodarczego	11
1.3. Konsumpcja gospodarstw domowych	13
1.4. Udział wydatków publicznych w PKB	15
1.5. Inwestycje	17
1.6. Eksport	19
1.7. Import	20
1.8. Saldo handlu zagranicznego	22
1.9. Deficyt finansów publicznych	24
1.10. Dług publiczny	27
1.11. Międzynarodowa pozycja inwestycyjna	29
1.12. Podsumowanie	32
1.13. Rekomendacje	33
2. Przegląd krótkookresowych wskaźników społeczno-gospodarczych	34
2.1. PKB na osobę	34
2.2. Wydatki konsumpcyjne gospodarstw domowych	36
2.3. Wydajność pracy	38
2.4. Koszty pracy	40
2.5. Inflacja	43
2.6. Stopa bezrobocia	45
2.7. Inflacja i bezrobocie	47
2.8. Oszczędności gospodarstw domowych	50
2.9. Inwestycje przedsiębiorstw niefinansowych	52
2.10. Wzrost cen nieruchomości	55
2.11. Podsumowanie	58
2.12. Rekomendacje	60
3. Doganianie „Zachodu”	61
3.1. Największe gospodarki na świecie	61
3.2. Najbogatsze społeczeństwa na świecie	65

3.3. Tempo wzrostu gospodarczego na świecie	68
3.4. Jak szybko doganiamy UE27?	71
3.5. Jak szybko doganiamy Niemcy?	75
3.6. Czy uda nam się dogonić Niemcy?	78
3.7. Kiedy dogonimy Japonię?	81
3.8. Oszczędności w UE	82
3.9. Inwestycje w UE	85
3.10. Wnioski	89
3.11. Rekomendacje	90
4. Handel zagraniczny	91
4.1. Najwięksi eksporterzy towarów na świecie	91
4.2. Najwięksi eksporterzy usług na świecie	94
4.3. Najwięksi importerzy towarów na świecie	97
4.4. Najwięksi importerzy usług na świecie	100
4.5. Kraje o największej nadwyżce handlu towarami na świecie	102
4.6. Kraje o największym deficycie handlu towarami na świecie	104
4.7. Miejsce Polski w handlu towarami	106
4.8. Kraje o największej nadwyżce handlu usługami na świecie	107
4.9. Kraje o największym deficycie handlu usługami na świecie	109
4.10. Miejsce Polski w handlu usługami	111
4.11. Handel Polski i Niemiec	113
4.12. Wnioski	115
4.13. Rekomendacje	116
5. Atrakcyjność Polski	117
5.1. Siła nabywcza mieszkańców	117
5.2. Imigracja	120
5.3. Emigracja	122
5.4. Saldo migracji	124
5.5. Liczba ubezpieczonych cudzoziemców	127
5.6. Ceny mieszkań	129
5.7. Zdrowie Polaków	130
5.8. Ochrona socjalna	135
5.9. Zagrożenie ubóstwem	137
6. Bibliografia	143

Synteza

Przedstawiamy 9. raport z serii „Bilans Otwarcia” Warsaw Enterprise Institute. Celem tych raportów, wydawanych zawsze pod koniec roku kalendarzowego, jest przygotowanie się do otwarcia nowego roku. To próba podsumowania dotychczasowego dorobku polskiej transformacji, a także wydarzeń w kończącym się roku oraz wskazania najważniejszych wyzwań, które czekają nasz kraj w kolejnych latach. Staramy się przede wszystkim zwrócić uwagę na główny cel, jaki powinien towarzyszyć polskiej polityce gospodarczej, tj. jak najszybsze dogonienie najbogatszych krajów UE. Za konkretny punkt odniesienia przyjmujemy Niemcy. Stąd co roku sprawdzamy, czy zbliżamy się do Niemiec oraz – w jakim tempie? Ponadto badamy pozycję naszego kraju w dziedzinach takich jak handel międzynarodowy, finanse państwa, czy atrakcyjność migracyjna. Nasz raport operuje na dostępnych danych rocznych, a tam, gdzie to możliwe, uzupełnia je najświeższymi danymi cząstkowymi (kwartalnymi czy miesięcznymi), co pozwala na oszacowanie bieżących trendów. Z „Bilansu Otwarcia 2023” wynika, że...

POLSKA DOGANIA NIEMCY, ALE CORAZ WOLNIEJ. JEŚLI TAK BĘDZIE NADAL, DOGONI JE DOPIERO W POŁOWIE LAT 60 XX W., A JEŚLI WPROWADZI SIĘ PROWZROSTOWE REFORMY MOŻLIWE JEST ZNACZĄCE PRZYSPIESZENIE I DOGONIENIE NIEMIEC JUŻ OK. 2038 ROKU!

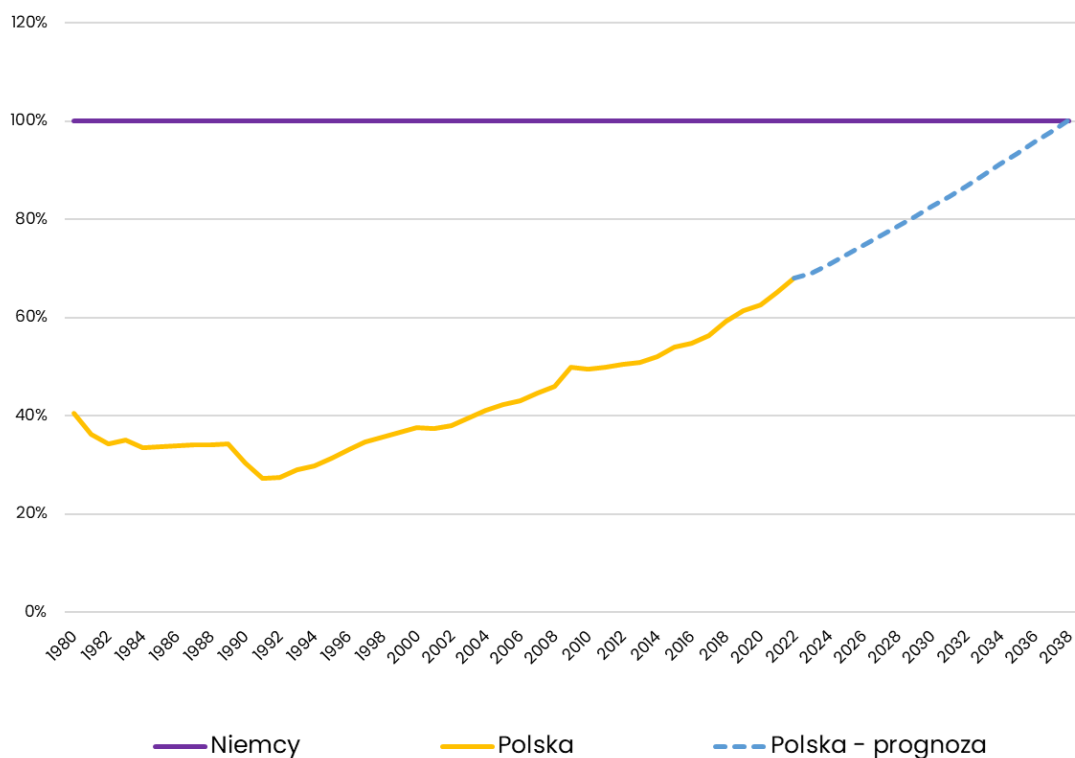
- W 2022 r. polskie PKB *per capita* wynosiło ok. 80 proc. średniego Unii Europejskiej. Utrzymując dotychczasowe tempo rozwoju, za ok. 14 lat dogonimy średnią UE.
- Dogonienie Niemiec jest możliwe. W ostatnich latach Polska wykazała znacznie szybszy rozwój gospodarczy niż Niemcy oraz średnia Unii Europejskiej. W przypadku wariantu ze znaczącymi reformami strukturalnymi dogonimy Niemcy za ok. 15 lat (w latach 2035–2037), a przy kontynuacji trendów – za ok. 40 lat. Jednocześnie warto podkreślić, że Polska może w ciągu następnej dekady, tj. ok. roku 2032, dogonić Japonię pod względem PKB na osobę Polski wg parytetu siły nabywczej.
- Kontynuowanie dotychczasowego rozwoju daje więc Polsce realne szanse na dogonienie jednego z najbogatszych krajów na świecie, choć raczej nie w takim tempie jak to zrobiła Irlandia. Przykład Litwy, która wcześniej miała wyższą stopę wzrostu PKB niż Polska, pokazuje, że wzrost gospodarczy Polski nie musi być głównie wynikiem integracji z UE, ale także efektem wewnętrznych czynników i skuteczności polityki gospodarczej.

Utrzymanie się na ścieżce wzrostowej, a zwłaszcza nadanie wzrostowi większej dynamiki nie będzie łatwe. Przeciw Polsce grają siły zewnętrz-

ne, objawiające się wojną za wschodnią granicą. Nie pomagają światowe trendy gospodarcze, którym daleko do ożywienia gospodarczego i protekcjonistyczne polityki wdrażane przez coraz więcej rządów. Jeśli chodzi o sytuację wewnętrzną to piętzą się problemy będące wynikiem wieloletnich zaniedbań oraz chaotycznych działań pandemicznych w dziedzinach takich, jak polityka pieniężna, legislacja i podatki, czy sądownictwo. Mowa o wciąż wysokiej inflacji czy niskiej stopie inwestycji. W rezultacie nasz wzrost PKB spowalnia. Czy to oznacza, że „do-

brze już było”? Niekoniecznie. Nowy rząd będzie miał możliwość rozwiązania problemów, którym nie sprostali poprzednicy. Żyjemy w epoce wielkich przekształceń geopolitycznych. Jeśli uda się wzmocnić gospodarkę naszego kraju, pozwoli to na wykorzystanie „geozamętu” na swoją korzyść, tj. tak, by Polska z importera decyzji o losie UE, stała ich eksporterem. To mówiąc „po ekonomicznemu”. A przekładając na polski: by na arenie międzynarodowej jej głos był głosem państwa współdecydującego.

PKB per capita

Dobre wieści z „Bilansu Otwarcia 2023”

W ciągu **minimum 10 lat Polska może wejść do grona 20 największych gospodarek świata (G20)**, przy założeniu, że uda się osiągnąć trwały wzrost i przekroczyć 1 proc. udziału w światowym PKB.

Po pandemii Polska miała wyjątkowo wysoki wzrost PKB, po czym tempo wzrostu gospodarczego malało do I kwartału 2023 r. **Jednak od dwóch kwartałów wzrost gospodarczy nieznamnie przyspiesza.**

Polska wykazuje też wzrostowe tendencje w PKB na osobę, co świadczy o poprawie dobrobytu i rozwoju gospodarczym kraju, w kontekście ogólnej tendencji wzrostowej w UE.

Poprawa sytuacji Polski związana jest z rosnącą wydajnością pracy, która od 2015 r. wzrosła o 25 proc. Jeśli chodzi o ten wskaźnik, to tylko Irlandia odnotowała wyższe wyniki w UE.

Polska to silny eksporter usług. Polska w ciągu ostatnich 17 lat zwiększyła eksport usług ponad 5-krotnie (do 96 mld dol.). To wynik rozwoju sektorów takich jak usługi biznesowe, IT, ale też turystyki i transportu. W roku 2021 Polska znajdowała się na 3. miejscu w Unii Europejskiej i 7. na świecie pod względem nadwyżki w handlu usługami (w 2020 r. nasz kraj był nawet na 6. miejscu).

Relacje handlowe Polski i Niemiec są coraz silniejsze. Niemcy są kluczowym partnerem handlowym Polski, stanowiąc prawie 29 proc. polskiego eksportu i 21 proc. importu. Polska systematycznie wzmacnia swoją pozycję na niemieckim rynku. W 2021 roku Polska była piątym największym partnerem handlowym Niemiec, odnotowując prawie 19% wzrost obrotów w porównaniu z rokiem poprzednim (obroty te w 2022 r. wzrosły o 20 mld euro w porównaniu z rokiem poprzednim).

Dług publiczny jest pod kontrolą. Polska utrzymuje stosunkowo umiarkowany poziom długu publicznego, który konsekwentnie spada, wskazując na stabilne zarządzanie finansami publicznymi.

Jest to pozytywny sygnał w kontekście ogólnej poprawy sytuacji zadłużenia w Unii Europejskiej.

Polska notuje jedną z najniższych stóp bezrobocia w UE, oscylującą wokół 3 proc. W badanym okresie tylko dwa kraje miały niższe stopy bezrobocia. Niemcy notowały wyższe bezrobocie niż Polska.

Nieruchomości drożeją, ale nie tak jak w innych państwach. Choć w Polsce, jak i w innych krajach UE, obserwowano dynamiczny wzrost cen nieruchomości od 2015 roku (o 75 proc.), to był on niższy, niż w wielu innych krajach transformacji systemowej.

Ubóstwo maleje. Odsetek osób zagrożonych skrajnym ubóstwem spadł w Polsce z 2,3 proc. w 2015 roku do 0,6 proc. w 2022 roku, co jest jednym z najlepszych wyników w UE i znacznie poniżej średniej UE27. Ta tendencja wskazuje na poprawę sytuacji socjalno-bytowej w Polsce. Poprawia to wizerunek Polski jako kraju do mieszkania.

Utrwalamy status państwa imigracyjnego. Jeszcze w 2010 r. Polska miała największy deficyt migracji w całej UE, ale od 2018 r. więcej osób przyjeżdża do Polski na stałe, niż z niej wyjeżdża. W 2019 r. Polska była na 8. miejscu, w 2020 roku na 6. miejscu, a w 2021 r. – 10. miejscu. Bardzo dobrze to świadczy o atrakcyjności naszego kraju dla ludności i pokazuje to olbrzymią poprawę sytuacji naszego kraju.

Złe wiadomości z „Bilansu Otwarcia 2023”

Tempo wzrostu PKB Polski nie jest już wyjątkowe. W 2022 roku, według szacunków Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW), Polska zajmowała 88. miejsce na świecie pod tym względem, choć aktualizacja danych poprawiła tę pozycję do 63. miejsca. Prognozy MFW na bieżący rok wskazują, że może to być **najgorszy rok od ponad 40 lat** ze wzrostem wynoszącym zaledwie 0,56 proc., co plasuje Polskę daleko w światowych rankingach. **W 2024 roku**, z prognozowa-

nym wzrostem na poziomie 2,28 proc., **Polska ma zajmować** dopiero **139. miejsce na świecie**, co jest uważane za skromny wynik, szczególnie w kontekście potrzeby doganiania innych krajów.

Import i eksport w relacji do PKB nie wykazuje już silnych tendencji wzrostowych. Od 2021 roku w większości krajów UE obserwowano wzrost udziału eksportu w PKB. Polska wykazywała umiarkowany wzrost, utrzymując się na poziomie zbliżonym do średniej UE, lecz niższym niż większość nowych krajów członkowskich (z wyjątkiem Chorwacji i Rumunii). Od III kwartału 2022 r. udział ten nieznacznie maleje. W latach 2021–2022 obserwowano wzrostowe tendencje importu, co wskazywało na poprawę stanu gospodarki, lecz w 2023 roku trend ten słabł (od III kwartału 2022 r.).

Niski poziom inwestycji to zły prognostyk na przyszłość. Poziom inwestycji względem PKB oscyluje wokół 17–18 proc., co jest jednym z niższych wyników w UE. W porównaniu z Czechami, które miały najwyższy udział inwestycji, Polska

prezentuje się jako kraj o stabilnych, lecz niskich inwestycjach w kontekście gospodarczym UE – w okresie 2021–2023 odnotowała trzeci najgorszy wynik w UE (za Bułgarią i Grecją).

Deficyt staje się problemem. Choć Polska charakteryzuje się stosunkowo stabilnym i niskim deficytem finansów publicznych – drugim, najniższym poziomem w całej UE w I kwartale 2021 roku – to sytuacja się pogarsza i już nie jesteśmy tu liderem (zajmujemy obecnie 6. miejsce). Znaczący ostatnio wzrost deficytu wymaga uwagi, szczególnie w kontekście oczekiwań dotyczących ostatniego kwartału tego roku.

Polska jest jednym z krajów UE z najniższym poziomem oszczędności, co oznacza konieczność pozyskiwania środków na inwestycje z zagranicy.

Atrakcyjność Polski jako miejsca osiedlenia się na stałe rośnie zbyt wolno. Obrazują to niskie statystyki przyznawania obywatelstwa (13. miejsce) czy składanych wniosków o azyl (15. miejsce w 2022 roku) w UE.

Rekomendacje

Obecnie Polska znajduje się na 21. miejscu wśród największych gospodarek świata pod względem PKB według parytetu siły nabywczej (PPP). W 2022 roku, udział Polski w światowym PKB według PPP przekroczył 1 proc. Ostatni raz, kiedy Polska osiągnęła tak wysoki udział, miał miejsce w... latach 80. XX w. Przeliczając jednak te dane na osobę, uzyskujemy mniej optymistyczny obraz, z naszym krajem zajmującym 45. miejscem na świecie w 2022 roku.

W kolejnych rozdziałach „Bilansu Otwarcia” przedstawiamy szczegółowe rekomendacje dla wszystkich najważniejszych obszarów polityk gospodarczych, które powinny – po wdrożeniu – zagwarantować Polsce nie tylko miejsce wśród 20 największych gospodarek świata w rozumieniu nominalnego PKB, gdyż samo to nie jest wyznacznikiem dobrobytu, ale przede wszystkim miejsce wśród państw zamieszkiwanych przez najzamożniejszych mieszkańców globu.

Oto nasze rekomendacje w skróconej wersji:

- 1. Innowacje:** Opracowanie i wdrożenie programów wsparcia innowacji w sektorze przemysłowym, wprowadzenie zachęt inwestycyjnych i ulg podatkowych dla przedsiębiorstw inwestujących w nowe technologie i rozwój infrastruktury, stymulowanie wzrostu gospodarczego poprzez wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw.
- 2. Inwestycje:** Wdrożenie środków łagodzących wpływ inflacji na konsumpcję gospodarstw domowych, wprowadzenie inicjatyw zachęcających do większych inwestycji prywatnych w gospodarce, poprawa warunków dla inwestorów krajowych i zagranicznych, zapewnienie stabilności prawa.
- 3. Finanse publiczne:** Wdrożenie ścisłych mechanizmów kontroli deficytu finansów publicznych, kontynuowanie działań zmierzających do obniżenia długu publicznego, przegląd i optymalizacja wydatków publicznych w obszarach strategicznych jak zdrowie, edukacja, innowacje i infrastruktura.
- 4. Handel zagraniczny:** działania na rzecz poprawy międzynarodowej pozycji inwestycyjnej Polski, rozwój programów i partnerstw międzynarodowych.
- 5. Pieniądz:** W celu lepszego zarządzania inflacją Narodowy Bank Polski powinien rozważyć zasadnicze odejście od polityki realnych ujemnych stóp procentowych, które prowadzą do dewaluacji i tak bardzo niskich w skali UE oszczędności Polaków.
- 6. Oszczędności:** Zachęcanie gospodarstw domowych do większej ostrożności finansowej i długoterminowego oszczędzania poprzez reformy podatkowe, edukację finansową oraz tworzenie atrakcyjnych instrumentów oszczędnościowych.
- 7. Polityka fiskalna:** Wprowadzenie polityki fiskalnej wspierającej wzrost gospodarczy przy jednoczesnym utrzymaniu stabilności finansów publicznych, efektywne wykorzystanie środków publicznych, unikanie nadmiernego zadłużenia.
- 8. Reformy strukturalne:** Implementacja reform strukturalnych w celu zwiększenia efektywności gospodarki, w tym modernizacja infrastruktury, reformy rynku pracy, poprawa jakości edukacji i szkolenia zawodowego, wspieranie sektora badawczo-rozwojowego.

1. Ocena bieżącej sytuacji makroekonomicznej

W tym rozdziale zostanie dokonany skrótowy przegląd sytuacji makroekonomicznej naszego kraju w ostatnich kwartałach. Jest to nowość w porównaniu do poprzednich edycji naszych raportów, która pozwala lepiej przyjrzeć się zmianom, które zachodziły w trakcie 2023 r., a nie jedynie bazować na długookresowych, rocznych danych.

1.1. Zmiany produkcji przemysłowej

Tabela na kolejnej stronie zawiera dane dotyczące zmian produkcji przemysłowej w UE w 2023 r. Widzimy, że w porównaniu do grudnia 2022 r. produkcja przemysłowa w UE27 (tj. w Unii Europejskiej liczącej 27 krajów, tj. już bez Wielkiej Brytanii) we wrześniu 2023 r. była niższa o 4,5%. Wskazuje to na możliwą recesję produkcji przemysłowej w całej UE.

Szczególnie negatywne trendy widoczne były w Belgii, Bułgarii i Holandii. Wykazały one znaczące i ciągłe spadki w produkcji przemysłowej, z największymi spadkami we wrześniu (Belgia -10,3%, Bułgaria -8,5%, Holandia -8,6%). Niemcy i Szwecja wykazały względnie stabilniejszą produkcję, z nielicznymi wzrostami i mniejszymi

spadkami. Polska również doświadczyła znacznych spadków, szczególnie w drugim kwartale. Pomimo ogólnego trendu spadkowego, Rumunia i Słowacja wykazały pewne wzrosty produkcji przemysłowej w niektórych miesiącach.

W Polsce odnotowano ciągłe spadki, z największym z nich w kwietniu (-4,7%) i we wrześniu (-3,7%). Czechy wykazały bardziej zróżnicowany trend z początkowym spadkiem, a następnie wzrostem w czerwcu (2,5%), choć ogólnie trend był negatywny. Niemcy jako główny sąsiad Polski wykazały relatywnie stabilniejszy trend niekiedy ze wzrostami i mniejszymi spadkami. Litwa wyróżniała się wzrostem produkcji przemysłowej, szczególnie w drugiej połowie roku, z największym wzrostem we wrześniu (6,2%). Podobnie jak Litwa, Słowacja miała kilka miesięcy wzrostu produkcji, z największym wzrostem w sierpniu (4,2%).

Tabela 1. Zmiany produkcji przemysłowej w Unii Europejskiej w 2023 r. (w porównaniu do grudnia 2022 r.)

Kraj	styczeń	luty	marzec	kwiecień	maj	czerwiec	lipiec	sierpień	wrzesień
EU27	-0,1%	1,6%	-2,9%	-1,8%	-1,6%	-0,6%	-4,3%	-4,0%	-4,5%
Belgia	-4,2%	-0,6%	0,8%	-3,8%	-2,7%	-6,7%	-4,0%	-6,7%	-10,3%
Bułgaria	-2,2%	-5,4%	-4,8%	-8,0%	-7,7%	-7,4%	-6,5%	-5,5%	-8,5%
Czechy	-2,3%	-1,5%	1,5%	-0,8%	1,4%	2,5%	-1,3%	-1,5%	-2,8%
Dania	-9,3%	-4,6%	-5,0%	-4,6%	-5,9%	-0,1%	-9,4%	-9,2%	-9,0%
Niemcy	1,6%	3,7%	1,4%	1,6%	1,9%	0,8%	-0,5%	0,1%	-1,6%
Estonia	1,1%	0,2%	-1,8%	-4,0%	-5,2%	-7,0%	-6,9%	-5,2%	-8,0%
Grecja	0,6%	2,4%	2,7%	-2,7%	0,0%	-2,0%	-1,8%	-1,4%	-2,8%
Hiszpania	-2,2%	-1,9%	0,5%	-2,7%	-1,2%	-1,9%	-1,6%	-2,7%	-0,8%
Francja	-1,9%	-0,5%	-1,6%	-1,1%	0,1%	-0,9%	-0,5%	-0,8%	-1,2%
Chorwacja	0,0%	-1,0%	0,2%	-4,1%	1,4%	4,2%	0,8%	-2,3%	2,7%
Włochy	-0,8%	-1,3%	-1,6%	-3,8%	-2,3%	-1,5%	-2,7%	-2,4%	-2,4%
Cypr	0,1%	-0,2%	-0,6%	0,1%	0,8%	0,7%	0,4%	1,4%	
Łotwa	-1,0%	-0,7%	-1,1%	-3,1%	-2,5%	-1,9%	-3,2%	-3,2%	-3,6%
Litwa	-0,4%	-0,5%	1,2%	3,7%	0,8%	5,7%	0,7%	5,0%	6,2%
Luksemburg	-1,0%	4,6%	1,3%	-2,0%	-3,0%	-3,1%	-2,4%	-2,0%	-6,3%
Węgry	-5,1%	-5,0%	-4,3%	-6,9%	-4,3%	-4,2%	-3,2%	-5,5%	-3,9%
Malta	-1,3%	1,2%	2,1%	0,2%	-1,2%	-3,2%	-0,2%	-1,9%	-2,1%
Holandia	-3,0%	-2,9%	-4,6%	-7,3%	-6,3%	-5,5%	-6,0%	-7,8%	-8,6%
Austria	-0,2%	0,4%	-0,4%	-0,9%	-1,4%	-2,1%	-3,2%	-2,4%	-3,2%
Polska	-4,5%	-3,0%	-3,5%	-4,7%	-4,7%	-3,7%	-4,9%	-4,1%	-3,7%
Portugalia	-2,2%	-2,4%	-0,1%	-6,5%	-3,9%	-5,4%	-5,1%	-5,7%	-8,1%
Rumunia	2,6%	2,8%	3,4%	-0,5%	-1,8%	-5,1%	-4,0%	-3,4%	-0,5%
Słowenia	1,8%	1,8%	1,0%	-2,0%	0,7%	0,4%	-2,3%	-4,2%	-2,3%
Słowacja	-1,2%	0,0%	1,7%	1,4%	0,7%	2,3%	-1,3%	4,2%	2,0%
Finlandia	-0,9%	-3,1%	-0,7%	-3,1%	-1,5%	-4,2%	-4,2%	-2,9%	-3,0%
Szwecja	1,6%	3,0%	0,2%	3,5%	4,0%	-1,1%	-0,8%	1,2%	3,7%

Dane: wyrównane sezonowo i kalendarzowo, przeliczone z podstawy 2015=100. Szereg czasowy: Volume index of production, Manufacturing.

Źródło: obliczenia wł. na podst. Eurostat.

Widzimy więc, że Polska doświadczyła większych trudności w sektorze przemysłowym w porównaniu do niektórych swoich sąsiadów, takich jak Niemcy, Litwa czy Słowacja, które wykazały pewne wzrosty lub mniejsze spadki w produkcji przemysłowej w 2023 roku.

1.2. Tempo wzrostu gospodarczego

Analizując kwartalne zmiany PKB w UE od 2021 roku, możemy zaobserwować następujące, kluczowe zmiany. W 2021 roku większość krajów UE doświadczyła znacznego wzrostu PKB, szczególnie w drugim kwartale, co było prawdopodobnie efektem odbicia po pandemii COVID-19. W kolej-

nych kwartałach widać stopniowe spowolnienie wzrostu PKB, co może wskazywać na normalizację gospodarki po nadzwyczajnych wzrostach. Irlandia i Chorwacja wykazywały bardzo wysokie wzrosty PKB, zwłaszcza w pierwszych kwartałach analizowanego okresu, co może być wynikiem specyficznych czynników gospodarczych tych krajów. Polska, począwszy od 2022 roku, odnotowywała wyższe wzrosty PKB niż średnia UE,

szczególnie w pierwszym kwartale 2022 roku (10,1%). Jednak w 2023 roku trend w Polsce staje się negatywny, z początkami powrotu do wzrostu widocznymi już ostatnio.

Dane te wskazują na ogólnoeuropejski trend wzrostu PKB po pandemii, który jednak z czasem gwałtownie zwalnia, a w niektórych krajach, takich jak Polska, odwraca się w 2023 roku.

Tabela 2. Kwartalne zmiany PKB w UE od 2021 r. (w % w stosunku do analogicznego kwartału roku poprzedniego, q/q-4)

Czas	2021-Q1	2021-Q2	2021-Q3	2021-Q4	2022-Q1	2022-Q2	2022-Q3	2022-Q4	2023-Q1	2023-Q2	2023-Q3
EU27	-0,1	14,4	4,9	5,5	5,6	4,2	2,5	1,7	1,1	0,4	0,1
Belgia	0,4	15,5	5,6	6,9	5,1	3,8	1,9	1,4	1,7	1,3	1,5
Bułgaria	3,1	9,8	8,1	7,8	5,6	5,0	3,7	2,7	2,4	2,0	1,7
Czechy	-1,9	9,2	3,8	3,4	4,7	3,4	1,4	0,1	-0,4	-0,6	-0,6
Dania	1,7	11,5	6,5	8,0	5,3	3,1	2,2	0,4	2,3	0,9	0,8
Niemcy	-1,6	10,8	2,4	1,6	4,0	1,6	1,2	0,8	-0,2	0,1	-0,4
Estonia	4,4	12,5	7,2	5,7	2,7	-0,4	-0,9	-3,2	-3,8	-3,0	-2,5
Irlandia	12,1	21,7	11,5	14,2	9,4	9,1	8,9	10,8	1,0	-0,7	-4,7
Grecja	-1,9	14,8	12,4	8,6	8,0	7,1	4,1	4,8	2,0	2,7	
Hiszpania	-3,6	19,4	5,1	7,0	6,8	7,2	5,4	3,8	4,1	2,0	1,8
Francja	1,4	17,8	3,3	4,5	4,3	3,9	1,3	0,8	1,0	1,1	0,7
Chorwacja	3,9	21,3	17,8	11,8	7,7	8,9	5,8	3,3	1,6	2,3	
Włochy	1,6	18,1	6,7	8,0	6,3	5,1	2,6	1,6	2,1	0,3	0,0
Cypr	2,0	16,9	12,6	9,2	6,7	6,5	4,3	2,8	3,2	2,2	2,2
Łotwa	0,9	11,7	7,3	6,1	7,1	4,5	0,9	1,6	-0,4	-0,8	0,6
Litwa	2,7	10,1	5,7	6,5	5,2	2,9	1,8	0,1	-2,3	0,7	0,0
Luksemburg	4,8	12,6	4,0	7,6	3,6	2,4	2,1	-2,3	-1,7	-1,7	
Węgry	-1,8	17,5	6,6	7,4	7,7	6,4	4,0	0,5	-1,2	-2,3	
Malta	1,5	18,7	16,1	13,6	8,0	9,9	4,8	5,3	5,0	3,9	
Holandia	-0,7	11,6	7,1	7,2	6,4	5,1	3,1	3,1	2,1	-0,1	-0,4
Austria	-4,7	11,7	4,6	6,7	8,9	6,7	2,0	2,2	1,6	-1,1	-1,2
Polska	-0,6	12,2	7,3	9,1	10,1	6,5	5,0	0,8	-1,4	-0,3	0,5
Portugalia	-4,7	17,2	5,3	6,9	12,1	7,4	4,8	3,4	2,5	2,5	
Rumunia	1,2	12,6	7,1	2,6	4,6	4,4	4,2	5,0	1,1	2,6	2,1
Słowenia	3,7	15,3	5,8	9,6	4,9	4,2	1,6	1,0	1,1	1,7	1,6
Słowacja	2,0	12,2	2,9	2,7	3,2	1,5	1,3	1,0	0,8	1,2	1,1
Finlandia	-0,9	7,3	3,2	3,4	3,2	2,6	1,1	-0,5	0,0	-0,1	-0,6
Szwecja	0,5	11,0	5,6	7,1	5,2	4,2	2,7	-0,2	0,8	-0,8	-1,3

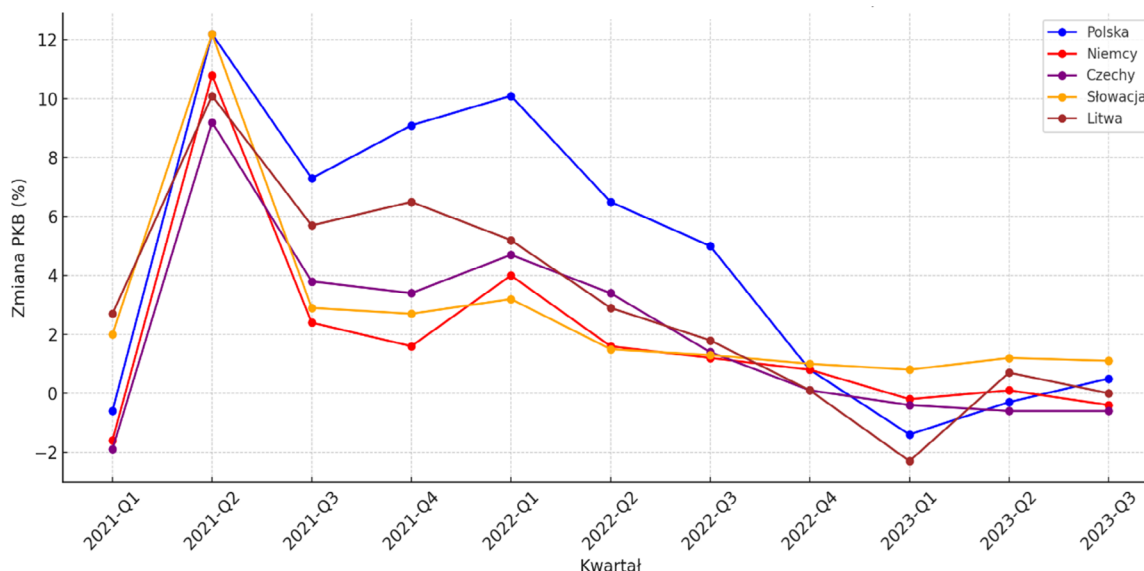
Uwaga: zmiana procentowa q/q-4 (SCA). Szereg czasowy: Gross domestic product, volumes

Źródło: Eurostat.

Analizując sytuację Polski na tle jej sąsiadów w kontekście kwartalnych zmian PKB w UE od 2021 roku widać, że nasz kraj początkowo wyróżniał się wysokim wzrostem PKB w 2022 roku, szczególnie

w Q1 (10,1%). Jednak w 2022 roku obserwujemy zmianę trendu na negatywny, z początkami zmiany tej sytuacji w ostatnich miesiącach.

Wykres 1. Zmiany PKB w Polsce i jej sąsiadach (2021–2023)

Źródło: Eurostat.

Wykres przedstawia zmiany PKB w Polsce i jej sąsiadach z UE (Niemczech, Czechach, Słowacji) w latach 2021–2023. Niemcy i Czechy wykazują mniej gwałtowne zmiany. Słowacja prezentuje względnie stabilny wzrost PKB w całym analizowanym okresie, choć jest on niewielki, bez wyraźnego spadku w 2023 roku. Czechy doświadczyły względnie mniejszego wzrostu PKB, a w 2023 roku trend stał się negatywny. Litwa, podobnie jak Polska, doświadczyła wzrostu PKB w 2022 roku, choć trend ten również uległ odwróceniu w 2023 roku. Możemy zaobserwować, że Polska miała wyjątkowo wysoki wzrost PKB w pierwszych kwartałach 2022 roku. Początkowo wykazywała silniejszy wzrost PKB niż większość swoich sąsiadów, ale w 2022 roku sytuacja ta gwałtownie się zmieniła. Nasi sąsiedzi również doświadczyli spowolnienia tempa wzrostu, ale w znacznie mniejszym stopniu niż Polska.

1.3. Konsumpcja gospodarstw domowych

Analizując dane dotyczące udziału konsumpcji gospodarstw domowych w PKB od 2021 roku, możemy zauważyć, że wykazuje ona znaczne różnice między krajami, z generalnie wyższymi wartościami w krajach Europy Południowej i Wschodniej. W większości krajów UE, konsumpcja gospodarstw domowych wyrażona jako jej udział w PKB, pozostaje stabilna lub wykazuje niewielki wzrost w analizowanym okresie.

Widoczne są znaczące różnice regionalne. Kraje takie jak Grecja, Portugalia i Rumunia wykazują wyższą konsumpcję, podczas gdy kraje jak Irlandia i Luksemburg mają niższą konsumpcję w stosunku do PKB. Polska utrzymuje się na poziomie umiarkowanym w porównaniu do innych krajów UE, z lekkim wzrostem udziału konsumpcji gospodarstw domowych w PKB do drugiego kwartału 2022 r., po czym następuje spadek.

Tabela 3. Konsumpcja gospodarstw domowych w % PKB od 2021 r.

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2	2023 -Q3
Belgia	46,3	47,2	48,7	48,6	48,7	49,0	49,9	50,7	50,3	50,5	
Bułgaria	58,3	58,7	56,5	57,2	57,4	55,4	58,1	58,4	57,9	63,7	
Czechy	42,7	44,6	45,1	45,4	46,1	46,3	45,4	45,3	44,9	44,4	
Dania	43,1	44,3	44,4	44,0	42,5	41,5	41,3	42,7	43,3	44,2	
Niemcy	46,6	47,4	48,8	48,7	48,9	49,4	50,4	49,7	49,4	49,4	49,2
Estonia	47,3	48,1	48,7	48,2	48,6	49,9	49,7	50,8	50,9	51,2	
Irlandia	21,9	24,2	24,5	25,2	24,0	23,7	23,7	25,0	25,7	25,5	
Grecja	66,2	66,9	66,2	67,2	67,1	67,4	67,6	68,2	67,6	66,8	
Hiszpania	54,8	55,2	55,4	54,9	55,8	55,7	57,4	54,4	54,2	54,5	55,6
Francja	49,8	49,9	51,1	51,1	50,7	51,3	51,4	51,5	51,7	51,3	51,9
Chorwacja	55,6	56,6	57,2	56,0	56,5	57,2	59,3	57,0	56,2	56,4	
Włochy	54,6	55,8	56,8	57,3	57,2	57,8	60,5	60,8	60,1	60,2	
Cypr	56,2	56,6	56,5	56,6	57,0	58,6	59,9	59,1	58,9	59,1	
Łotwa	54,8	55,3	56,2	57,5	57,3	58,0	58,3	61,4	59,4	59,6	
Litwa	57,2	57,1	57,2	57,7	57,3	57,5	57,8	59,8	59,1	58,2	
Luksemburg	28,4	28,8	28,6	27,6	28,2	28,0	28,3	28,7	28,7	28,4	
Węgry	44,9	45,9	47,4	46,7	46,7	47,7	47,9	49,1	49,8	49,4	
Malta	39,2	39,7	40,0	40,8	40,4	40,8	41,1	41,7	42,1	41,8	
Holandia	39,2	40,8	41,4	41,8	41,0	41,7	42,2	43,9	43,4	42,5	42,7
Austria	45,9	46,7	49,3	47,5	48,8	48,7	49,1	49,2	49,2	49,7	
Polska	54,7	54,5	55,8	56,4	56,9	57,6	56,8	56,7	55,8	55,5	
Portugalia	60,0	62,5	61,8	61,9	61,8	62,0	63,1	62,3	60,6	59,6	
Rumunia	60,5	59,0	61,6	61,3	61,4	63,1	62,1	63,7	62,1	63,1	
Słowenia	48,1	49,9	51,9	52,0	51,9	53,6	52,5	53,2	52,2	51,7	52,0
Słowacja	53,2	55,9	57,0	57,3	59,5	60,6	60,9	61,4	60,4	59,9	
Finlandia	49,1	48,9	49,1	48,7	48,6	49,8	49,5	49,7	49,4	49,4	
Szwecja	42,5	42,5	42,9	42,5	42,7	42,8	42,3	42,4	42,0	42,5	

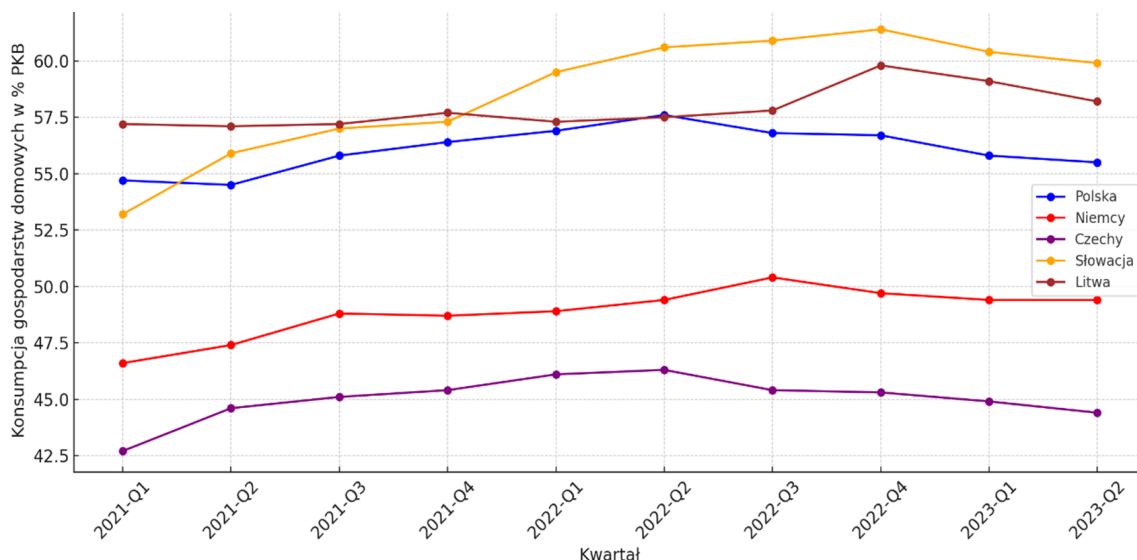
Uwaga: dane wyrównane sezonowo i kalendarzowo. Szereg czasowy: Final consumption expenditure of households.

Źródło: Eurostat.

Wykres na kolejnej stronie przedstawia udział konsumpcji gospodarstw domowych w PKB dla Polski i jej sąsiadów w latach 2021–2023. Z wykresu widać, że Polska i Słowacja mają wyższą konsumpcję gospodarstw domowych w stosunku do PKB w porównaniu z Niemcami i Czechami. Litwa również utrzymuje się na wysokim poziomie, podobnie jak Polska i Słowacja. Możemy zaobserwować ogólny wzrost konsumpcji w większości krajów

w analizowanym okresie, choć w Polsce ostatnio (tj. od drugiego kwartału 2022 r.) – spada. Mogło to być spowodowane m.in. wysoką inflacją, gdyż rosnące ceny ograniczają siłę nabywczą gospodarstw domowych, prowadząc do zmniejszenia wydatków konsumpcyjnych. Towarzyszyło temu zaostrzenie polityki pieniężnej, w tym podwyżki stóp procentowych, co ograniczało dostęp do kredytu i zniechęcało do wydatków.

Wykres 2. Konsumpcja gospodarstw domowych w % PKB (2021–2023)

Źródło: Eurostat.

1.4. Udział wydatków publicznych w PKB

Analizując dane dotyczące udziału konsumpcji sektora publicznego w PKB od 2021 roku w krajach UE, można zaobserwować, że w całej Unii Europejskiej odnotowano stopniowy spadek konsumpcji sektora publicznego jako procent PKB, z 22,2% w Q1 2021 do 21,0% w Q1 2023. Polska utrzymywała stosunkowo niski poziom konsumpcji sektora publicznego w stosunku do

PKB, zbliżony do średniej UE, z lekkim spadkiem w ostatnich kwartałach. Niektóre kraje, takie jak Szwecja, Dania i Finlandia, charakteryzują się wyższą konsumpcją sektora publicznego w stosunku do ich PKB, wskazując oczywiście na silniejszą rolę sektora publicznego w gospodarce. Widoczne są także znaczne różnice regionalne, z krajami takimi jak Irlandia, Litwa czy Rumunia na niższym końcu skali konsumpcji sektora publicznego.

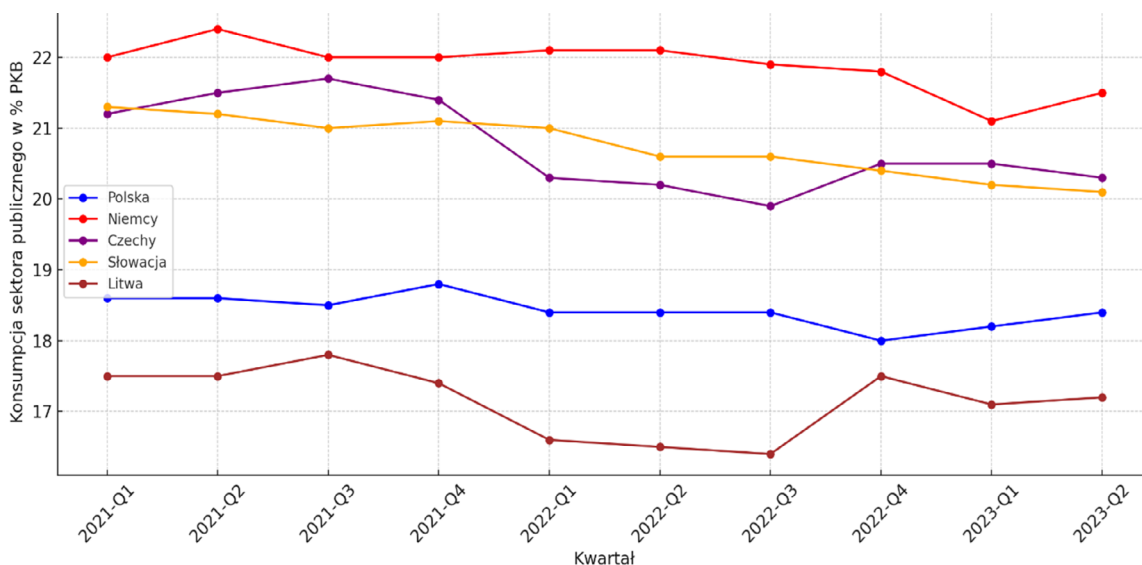
Tabela 4. Konsumpcja sektora publicznego w % PKB od 2021 r.

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2	2023 -Q3
EU27	22,2	22,2	21,7	21,7	21,6	21,3	21,3	21,3	21,0	21,1	
Belgia	23,8	23,6	23,8	23,7	23,6	23,8	23,7	24,1	23,8	23,7	
Bułgaria	19,1	19,6	19,3	18,1	17,5	20,0	18,3	17,6	17,2	17,3	
Czechy	21,2	21,5	21,7	21,4	20,3	20,2	19,9	20,5	20,5	20,3	
Dania	24,8	24,4	23,3	23,6	22,9	21,4	21,1	21,8	22,1	22,8	
Niemcy	22,0	22,4	22,0	22,0	22,1	22,1	21,9	21,8	21,1	21,5	21,6
Estonia	20,5	20,1	19,9	19,7	19,2	19,4	19,6	19,9	20,3	20,8	
Irlandia	12,3	12,1	11,9	12,1	11,6	11,0	11,0	12,0	11,3	11,3	
Grecja	22,4	21,8	21,5	20,8	19,5	19,9	19,4	19,0	19,4	18,5	
Hiszpania	21,8	21,7	21,1	20,4	20,6	20,3	20,4	20,3	19,6	20,0	20,0
Francja	24,7	24,7	24,2	24,2	24,3	23,9	23,9	24,0	23,5	23,1	23,2
Chorwacja	23,2	23,5	22,6	23,1	21,1	20,3	21,0	22,1	20,7	20,9	
Włochy	20,0	19,7	19,1	18,9	19,3	19,1	19,1	19,3	18,6	18,5	
Cypr	19,4	19,7	18,4	18,5	18,3	18,9	18,5	18,2	19,3	19,5	
Łotwa	21,2	21,2	19,4	21,9	19,0	17,3	19,3	20,2	19,1	18,5	
Litwa	17,5	17,5	17,8	17,4	16,6	16,5	16,4	17,5	17,1	17,2	
Luksemburg	17,7	17,6	17,6	17,1	17,2	17,2	17,5	18,2	18,1	18,4	
Węgry	21,6	20,9	20,8	20,1	22,7	19,5	20,0	20,2	20,7	20,7	
Malta	20,8	18,1	19,6	19,8	19,3	18,6	18,3	18,1	18,2	17,5	
Holandia	25,9	25,8	25,6	25,7	25,3	24,9	25,1	24,9	24,8	24,9	25,2
Austria	22,2	22,0	21,4	21,5	21,0	20,6	20,2	20,5	19,9	20,5	20,1
Polska	18,6	18,6	18,5	18,8	18,4	18,4	18,4	18,0	18,2	18,4	
Portugalia	19,2	18,9	18,5	18,3	17,9	17,5	17,5	17,4	16,9	16,9	
Rumunia	17,9	18,3	17,5	17,8	16,5	16,3	16,5	17,8	16,6	16,9	
Słowenia	21,2	21,7	20,5	19,9	20,0	19,5	19,2	19,3	19,0	19,6	19,7
Słowacja	21,3	21,2	21,0	21,1	21,0	20,6	20,6	20,4	20,2	20,1	
Finlandia	24,9	24,6	24,4	24,4	23,9	23,9	24,2	24,3	25,1	25,8	
Szwecja	26,0	26,1	25,6	25,0	25,2	24,9	24,7	25,0	25,7	25,9	

Uwaga: dane wyrównane sezonowo i kalendarzowo. Szereg czasowy: Final consumption expenditure of general government.

Źródło: Eurostat.

Wykres 3. Konsumpcja sektora publicznego w % PKB (2021–2023)

Źródło: Eurostat.

Wykres prezentuje konsumpcję sektora publicznego w % PKB dla Polski i jej sąsiadów w latach 2021–2023. Polska utrzymuje stosunkowo niższy poziom konsumpcji sektora publicznego w porównaniu z niektórymi sąsiadami, takimi jak Niemcy i Czechy. Litwa ma podobny (choć stale niższy) poziom konsumpcji sektora publicznego do Polski. Warto zauważyć, że w większości krajów konsumpcja ta nieznacznie spada w analizowanym okresie.

1.5. Inwestycje

Analizując dane dotyczące udziału nakładów inwestycyjnych w PKB, od 2021 roku można zauważyć, że średnia ich wartość w UE27 utrzymuje się na stabilnym poziomie około 22%. Ogólnie inwestycje w PKB w większości krajów wydają

się być stabilne lub wykazują niewielkie wahania. Estonia, Cypr i Malta wykazują wyższą zmienność, z Estonią osiągającą najwyższy poziom inwestycji (32,6% w Q1 2021 i Q3 2023) oraz Cypr i Malta z niższymi wartościami w niektórych kwartałach.

Polska utrzymuje się na niskim poziomie inwestycji w PKB w porównaniu do średniej UE, oscylującym wokół 17–18%. Polska zajmuje jedno z niższych miejsc w UE pod względem udziału inwestycji w PKB, co może wskazywać na różnice w strukturze gospodarczej lub strategiach inwestycyjnych. Polska prezentuje się jako kraj o stabilnych, lecz niskich inwestycjach w kontekście gospodarczym UE, bez ekstremalnych wahań. Licząc średnią dla analizowanego wykresu, otrzymujemy trzeci, najgorszy wynik w UE (Polska 17%), za Bułgarią 16,5% i Grecją 13,5%. Polsce daleko jest do liderów UE pod tym względem, tj. Estonii (27,6%) i Węgier (27,6%).

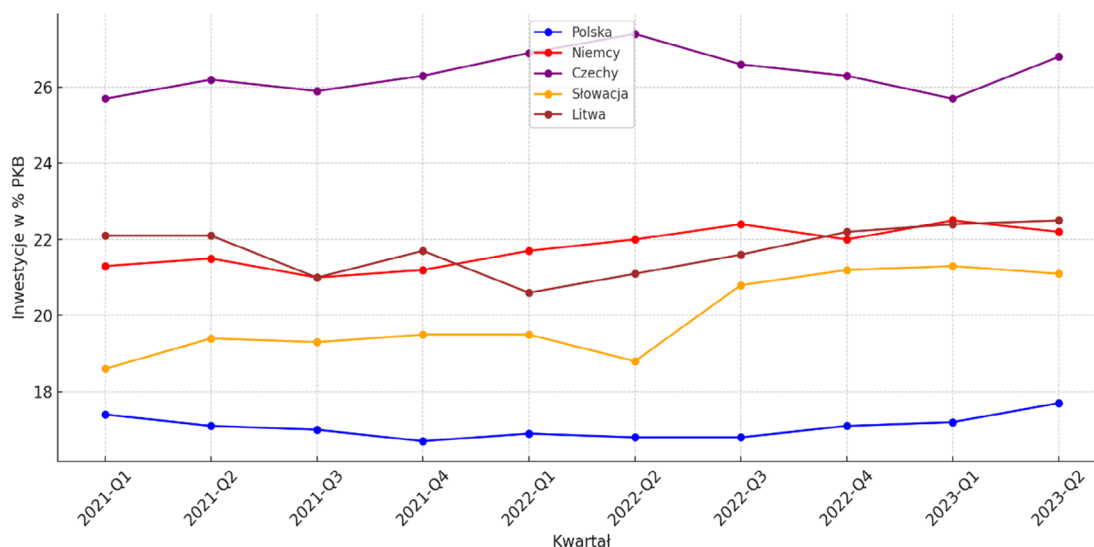
Tabela 5. Udział inwestycji w PKB od 2021 r.

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2	2023 -Q3
EU27	21,8	22,0	21,6	22,2	22,1	22,4	22,7	22,5	22,3	22,2	21,8
Belgia	24,3	24,4	23,8	23,2	23,8	23,6	24,0	24,2	24,4	25,0	24,3
Bułgaria	16,8	17,0	15,7	15,7	16,5	17,2	16,8	16,9	16,6	16,0	16,8
Czechy	25,7	26,2	25,9	26,3	26,9	27,4	26,6	26,3	25,7	26,8	25,7
Dania	22,4	22,8	21,8	21,5	21,4	20,8	20,6	24,1	20,9	22,0	22,4
Niemcy	21,3	21,5	21,0	21,2	21,7	22,0	22,4	22,0	22,5	22,2	21,3
Estonia	32,6	31,9	29,9	25,3	27,1	27,4	27,0	26,9	24,7	23,2	32,6
Irlandia	17,6	18,6	18,1	34,4	18,9	21,5	23,1	23,0	19,6	20,5	17,6
Grecja	12,7	13,1	13,5	13,4	13,0	13,3	13,8	14,9	13,8	13,6	12,7
Hiszpania	20,2	20,0	20,3	19,9	20,1	19,8	20,8	19,7	19,0	19,3	20,2
Francja	24,4	24,7	24,3	24,4	24,8	25,0	25,5	25,5	25,2	24,9	24,4
Chorwacja	21,8	21,5	20,8	20,4	20,5	19,6	19,4	19,3	20,1	19,9	21,8
Włochy	19,8	20,3	20,6	21,1	21,8	22,0	22,1	21,9	21,7	21,3	19,8
Cypr	23,9	20,8	18,9	14,7	21,3	26,3	19,7	14,5	30,9	19,1	23,9
Łotwa	22,4	23,0	22,5	21,8	21,2	22,0	21,9	22,1	23,6	23,4	22,4
Litwa	22,1	22,1	21,0	21,7	20,6	21,1	21,6	22,2	22,4	22,5	22,1
Luksemburg	16,7	23,8	15,2	17,0	17,5	16,8	17,3	18,2	19,1	17,6	16,7
Węgry	26,6	27,1	27,7	27,5	27,5	29,0	28,6	27,7	28,3	26,2	26,6
Malta	19,0	22,1	19,6	20,6	22,6	24,6	25,5	28,1	18,7	19,6	19,0
Holandia	21,8	21,1	20,9	21,1	20,8	21,0	20,8	20,8	21,0	20,8	21,8
Austria	27,0	26,6	24,8	24,9	25,6	24,9	25,1	25,6	24,8	24,5	27,0
Polska	17,4	17,1	17,0	16,7	16,9	16,8	16,8	17,1	17,2	17,7	17,4
Portugalia	20,4	20,2	19,8	20,4	20,5	20,0	19,9	19,9	19,3	19,1	20,4
Rumunia	25,5	25,4	24,0	23,0	25,2	24,8	25,2	24,3	26,1	25,3	25,5
Słowenia	19,8	20,0	20,5	20,9	21,5	21,6	21,8	22,1	22,4	22,3	19,8
Słowacja	18,6	19,4	19,3	19,5	19,5	18,8	20,8	21,2	21,3	21,1	18,6
Finlandia	24,0	23,9	22,9	23,7	24,5	24,1	24,1	24,2	23,4	23,5	24,0
Szwecja	25,3	25,7	25,6	25,6	26,6	27,5	27,3	27,0	26,7	26,9	25,3

Uwaga: dane wyrównane sezonowo i kalendarzowo. Szereg czasowy: Gross fixed capital formation.

Źródło: Eurostat.

Wykres 4. Udział inwestycji w PKB (2021–2023)

Źródło: Eurostat.

Wykres przedstawia udział inwestycji w PKB dla Polski i jej sąsiadów w latach 2021–2023. Polska utrzymuje się na niższym poziomie inwestycji w PKB w porównaniu z Czechami, które mają najwyższy udział inwestycji wśród tych krajów. Niemcy i Litwa, a nawet Słowacja również wykazują wyższe inwestycje niż Polska. Można też zauważyć, że Polska ma mniej dynamiczny wzrost inwestycji w PKB w porównaniu do swoich sąsiadów.

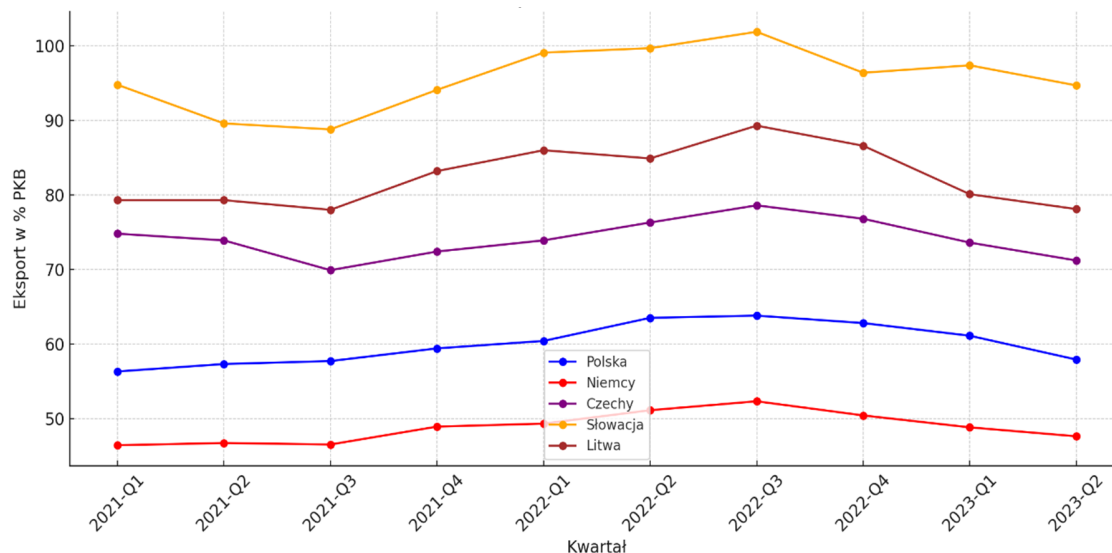
od 2021 roku zauważyć można, że w większości krajów UE obserwujemy wzrost udziału eksportu w PKB, co może świadczyć o rosnącej globalizacji i zależności gospodarek od handlu międzynarodowego. Kraje takie jak Luksemburg, Malta i Irlandia wykazują bardzo wysoki udział eksportu w PKB, co jest związane z ich specyficzną strukturą gospodarczą. Kraje o najniższych wartościach eksportu w stosunku do PKB to między innymi Hiszpania, Francja i Grecja.

1.6. Eksport

Analizując dane dotyczące udziału eksportu w PKB,

Polska wykazuje umiarkowany wzrost udziału eksportu w PKB, utrzymując się na poziomie zbliżonym do średniej UE.

Wykres 5. Udział eksportu w PKB (2021–2023)

Źródło: Eurostat.

Tabela 6. Udział eksportu w PKB od 2021 r.

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2	2023 -Q3
EU27	49,1	50,0	50,5	52,6	54,6	56,9	57,8	56,5	55,1	53,5	
Belgia	83,1	88,7	89,2	90,5	93,0	95,6	97,8	96,5	93,3	91,3	
Bułgaria	61,2	61,9	60,1	65,5	70,2	74,3	69,8	65,8	63,5	61,5	
Czechy	74,8	73,9	69,9	72,4	73,9	76,3	78,6	76,8	73,6	71,2	
Dania	56,6	56,7	58,5	62,7	66,4	69,8	73,4	70,2	66,6	67,1	
Niemcy	46,4	46,7	46,5	48,9	49,3	51,1	52,3	50,4	48,8	47,6	46,7
Estonia	75,1	77,6	78,9	88,3	85,7	85,9	87,1	84,6	82,9	79,3	
Irlandia	130,5	133,1	131,9	138,1	134,3	135,8	139,8	138,2	138,6	130,9	
Grecja	38,6	37,3	42,2	45,0	45,8	51,5	49,6	48,9	46,7	43,6	
Hiszpania	31,8	33,4	35,0	36,4	39,0	42,1	41,7	40,7	41,0	38,8	37,2
Francja	28,4	29,1	30,2	32,1	33,6	34,4	35,7	34,9	33,6	32,9	32,2
Chorwacja	48,6	45,4	50,0	54,3	57,7	59,1	58,9	60,3	60,4	55,0	
Włochy	30,7	31,7	32,3	33,0	35,4	36,9	37,2	37,1	36,2	35,9	
Cypr	83,1	88,2	90,6	95,1	95,0	96,0	94,8	94,4	90,0	90,6	
Łotwa	62,5	62,9	65,4	67,4	70,9	73,3	74,2	70,1	68,3	65,2	
Litwa	79,3	79,3	78,0	83,2	86,0	84,9	89,3	86,6	80,1	78,1	
Luksemburg	210,4	214,5	211,5	216,6	211,1	211,8	211,0	208,2	206,5	203,4	
Węgry	82,8	80,2	78,2	78,9	84,6	90,5	95,7	93,5	90,3	81,8	
Malta	168,6	168,7	162,2	166,8	171,9	163,4	166,9	159,1	158,1	157,9	
Holandia	82,7	82,7	84,9	85,4	90,6	95,5	94,9	93,7	90,3	86,6	83,4
Austria	52,7	56,5	55,7	58,0	59,3	63,8	63,3	62,3	61,5	60,2	61,2
Polska	56,3	57,3	57,7	59,4	60,4	63,5	63,8	62,8	61,1	57,9	
Portugalia	40,0	38,3	41,7	45,3	46,6	50,4	51,6	49,7	49,6	47,9	
Rumunia	39,1	40,8	40,8	41,9	42,6	43,0	44,9	42,1	40,8	39,7	
Słowenia	82,0	81,9	81,4	88,1	91,9	95,8	95,5	92,8	90,6	86,5	79,4
Słowacja	94,8	89,6	88,8	94,1	99,1	99,7	101,9	96,4	97,4	94,7	
Finlandia	36,9	37,5	40,6	42,5	42,9	46,5	46,7	45,1	42,9	41,1	
Szwecja	45,2	46,1	46,5	47,6	51,1	52,2	53,1	54,1	53,7	53,6	

Uwaga: dane wyrównane sezonowo i kalendarzowo. Szereg czasowy: Exports of goods and services.

Źródło: Eurostat.

Wykres 5 przedstawia udział eksportu w PKB dla Polski i jej sąsiadów w latach 2021–2023. Widoczny jest wzrost eksportu w stosunku do PKB w większości krajów do okolic połowy ubiegłego roku, z Polską utrzymującą się na umiarkowanym poziomie w porównaniu do swoich sąsiadów. Niemcy mają niższy udział eksportu w PKB niż Polska, podczas gdy pozostałe kraje wykazują znacznie wyższe wartości, co wskazuje na ich silniejszą zależność

od handlu międzynarodowego oraz większą konkurencyjność ich gospodarek.

1.7. Import

Analizując dane dotyczące udziału importu w PKB od 2021 roku widzimy, że większość krajów UE wykazuje wzrost udziału importu w PKB, co może

odzwierciedlać poprawę konsumpcji po pandemii, rosnącą globalizację i zależność od handlu międzynarodowego. Podobnie jak w przypadku eksportu Luksemburg, Malta i Irlandia charakteryzują się wyjątkowo wysokim udziałem importu w PKB, co może wynikać z ich specyficznych warunków gospodarczych. Kraje UE o najniższym

udziale importu w PKB to między innymi Włochy, Francja i Finlandia.

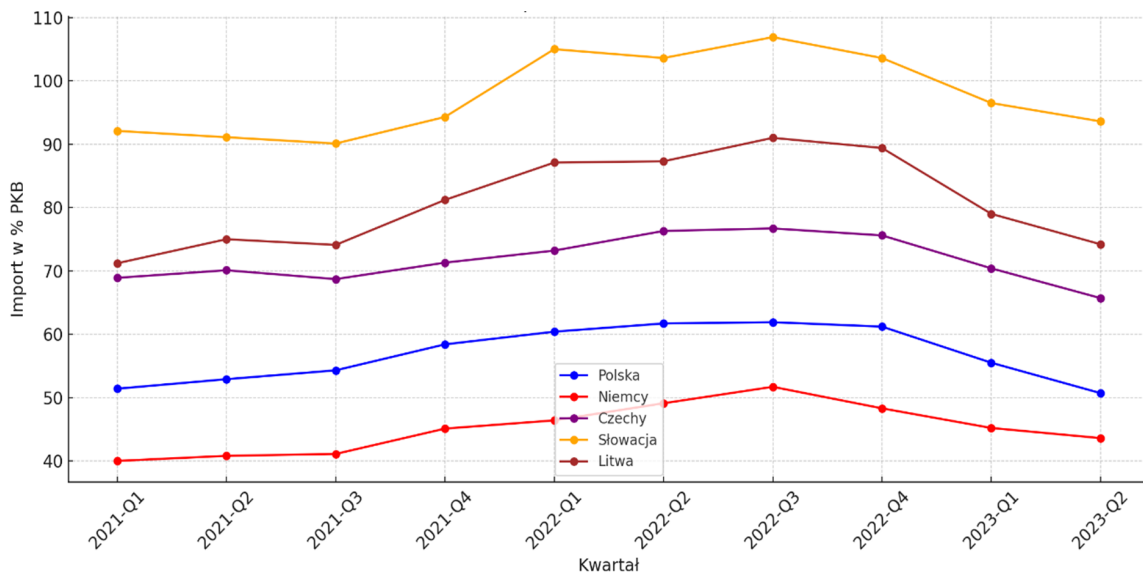
Podobnie jak w przypadku eksportu, Polska wykazuje umiarkowany wzrost udziału importu w PKB, utrzymując się na poziomie zbliżonym do średniej UE.

Tabela 7. Udział importu w PKB od 2021 r.

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2	2023 -Q3
EU27	44,3	45,8	46,5	50,1	52,2	54,9	56,8	54,4	51,3	49,4	
Belgia	80,3	86,2	87,2	90,5	93,3	97,7	100,5	97,8	93,3	90,7	
Bułgaria	58,4	59,3	58,4	62,4	70,5	72,7	69,9	64,3	60,5	57,3	
Czechy	68,9	70,1	68,7	71,3	73,2	76,3	76,7	75,6	70,4	65,7	
Dania	49,9	50,7	52,2	55,0	57,2	59,0	59,3	60,0	57,2	59,1	
Niemcy	40,0	40,8	41,1	45,1	46,4	49,1	51,7	48,3	45,2	43,6	42,1
Estonia	79,6	85,4	79,9	80,3	86,1	88,0	86,7	84,6	81,0	77,2	
Irlandia	84,4	88,7	88,5	111,2	89,4	95,5	102,2	100,7	95,6	94,4	
Grecja	43,2	46,6	50,9	52,8	54,3	59,4	59,8	60,1	51,1	47,6	
Hiszpania	30,7	32,3	34,2	35,3	38,1	40,3	42,1	38,2	35,8	34,5	34,5
Francja	30,2	31,1	31,6	34,4	36,6	38,2	40,4	38,9	36,4	35,2	34,7
Chorwacja	48,5	51,4	53,1	56,4	62,3	63,8	69,9	65,2	59,7	57,1	
Włochy	27,7	28,4	29,8	32,9	36,1	38,2	40,8	37,5	35,6	34,8	
Cypr	83,3	87,2	84,2	87,1	92,8	100,7	95,0	90,4	103,1	85,5	
Łotwa	64,0	68,7	68,4	69,1	74,5	77,0	77,5	75,8	72,2	68,7	
Litwa	71,2	75,0	74,1	81,2	87,1	87,3	91,0	89,4	79,0	74,2	
Luksemburg	177,3	187,0	175,3	180,6	178,0	176,1	176,2	176,1	175,7	170,0	
Węgry	79,2	79,5	79,5	80,7	88,4	94,0	101,6	97,5	88,5	75,9	
Malta	151,6	150,5	144,4	149,1	157,2	148,5	156,1	147,9	139,7	137,8	
Holandia	71,2	70,8	73,6	75,2	79,2	84,9	84,2	83,2	79,3	75,2	71,6
Austria	53,7	55,0	54,0	56,9	61,2	62,1	62,1	60,7	57,7	56,7	57,6
Polska	51,4	52,9	54,3	58,4	60,4	61,7	61,9	61,2	55,5	50,7	
Portugalia	42,6	41,7	44,2	48,2	49,7	52,5	54,3	51,4	48,4	45,6	
Rumunia	44,6	46,5	46,7	47,5	49,8	49,7	52,5	48,1	44,8	44,1	
Słowenia	72,9	75,8	77,5	82,6	90,6	93,6	92,4	90,3	83,9	77,6	73,7
Słowacja	92,1	91,1	90,1	94,3	105,0	103,6	106,9	103,6	96,5	93,6	
Finlandia	37,0	37,2	39,8	43,4	45,9	49,3	48,6	46,9	43,2	41,4	
Szwecja	40,2	40,9	41,8	43,6	48,0	50,2	50,1	50,6	50,2	50,6	

Uwaga: dane wyrównane sezonowo i kalendarzowo. Szereg czasowy: Imports of goods and services.

Źródło: Eurostat.

Wykres 6. Udział importu w PKB (2021–2023)

Źródło: Eurostat.

Wykres przedstawia udział importu w PKB dla Polski i jej sąsiadów w latach 2021–2023. Widać z niego, że Polska utrzymuje umiarkowany poziom importu w stosunku do PKB, choć najniższy wśród ww. nowych krajów członkowskich UE, wzrastający w analizowanym okresie mniej więcej do połowy ubiegłego roku tak jak w innych ww. krajach (analogicznie, jak to było w przypadku eksportu), ale słabnący w 2023 r. Niemcy mają stosunkowo niski udział importu w PKB w porównaniu z innymi przedstawionymi krajami, podczas gdy Litwa znajduje się pomiędzy Polską a Czechami pod tym względem. Można było zauważyć wzrostowe tendencje importu w większości krajów w latach 2021–2022, co wskazywało na poprawę stanu gospodarki. Zmieniło się to jednak, co widać było również na poprzednich wskaźnikach (np. konsumpcja prywatna, produkcja przemysłowa). Rok 2023 r. jest więc generalnie słabszy pod ww. względem, dla każdego z analizowanych krajów oraz generalnie, dla całej UE.

1.8. Saldo handlu zagranicznego

Analizując dane dotyczące salda obrotów bieżących w PKB od 2021 roku widać pewną jego zmienność, z tendencją do spadku w 2022 roku, ale z odbiciem w 2023 roku. Irlandia wykazuje znacząco wysokie saldo (średnia 40% dla analizowanego okresu), podobnie Luksemburg (33,3%), podczas gdy kraje jak Grecja i Rumunia mają znacząco ujemne saldo (odpowiednio: -7,7% i -5,9%).

Polska utrzymuje się na poziomie umiarkowanego dodatniego salda, z tendencją do wzrostu w 2023 roku. Poziom salda jest zbliżony do średniej UE, otrzymując 7. miejsce w UE w II kwartale 2023 r.

Dane te wskazują na różnorodność bilansów handlowych w UE, z różnymi strategiami handlu zagranicznego i zależnościami gospodarczymi w poszczególnych krajach.

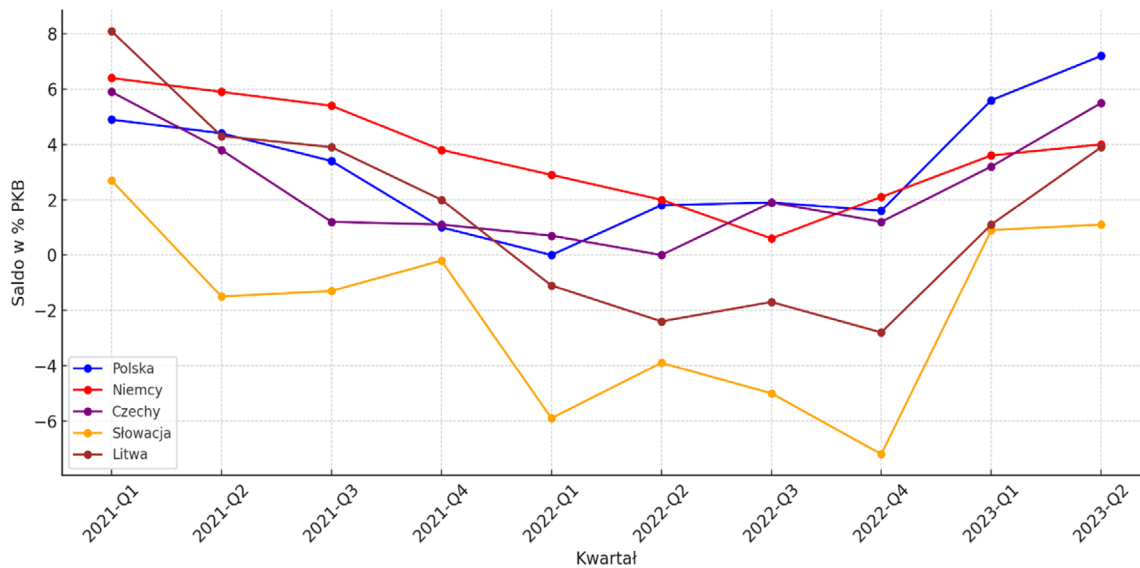

Tabela 8. Udział salda obrotów bieżących w PKB od 2021 r.

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2	2023 -Q3
EU27	4,8	4,2	4,0	2,5	2,4	2,0	1,0	2,1	3,8	4,1	
Belgia	2,8	2,5	2,0	0,0	-0,3	-2,1	-2,7	-1,3	0,0	0,6	
Bułgaria	2,8	2,6	1,7	3,1	-0,3	1,6	-0,1	1,5	3,0	4,2	
Czechy	5,9	3,8	1,2	1,1	0,7	0,0	1,9	1,2	3,2	5,5	
Dania	6,7	6,0	6,3	7,7	9,2	10,8	14,1	10,2	9,4	8,0	
Niemcy	6,4	5,9	5,4	3,8	2,9	2,0	0,6	2,1	3,6	4,0	4,6
Estonia	-4,5	-7,8	-1,0	8,0	-0,4	-2,1	0,4	0,0	1,9	2,1	
Irlandia	46,1	44,4	43,4	26,9	44,9	40,3	37,6	37,5	43,0	36,5	
Grecja	-4,6	-9,3	-8,7	-7,8	-8,5	-7,9	-10,2	-11,2	-4,4	-4,0	
Hiszpania	1,1	1,1	0,8	1,1	0,9	1,8	-0,4	2,5	5,2	4,3	2,7
Francja	-1,8	-2,0	-1,4	-2,3	-3,0	-3,8	-4,7	-4,0	-2,8	-2,3	-2,5
Chorwacja	0,1	-6,0	-3,1	-2,1	-4,6	-4,7	-11,0	-4,9	0,7	-2,1	
Włochy	3,0	3,3	2,5	0,1	-0,7	-1,3	-3,6	-0,4	0,6	1,1	
Cypr	-0,2	1,0	6,4	8,0	2,2	-4,7	-0,2	4,0	-13,1	5,1	
Łotwa	-1,5	-5,8	-3,0	-1,7	-3,6	-3,7	-3,3	-5,7	-3,9	-3,5	
Litwa	8,1	4,3	3,9	2,0	-1,1	-2,4	-1,7	-2,8	1,1	3,9	
Luksemburg	33,1	27,5	36,2	36,0	33,1	35,7	34,8	32,1	30,8	33,4	
Węgry	3,6	0,7	-1,3	-1,8	-3,8	-3,5	-5,9	-4,0	1,8	5,9	
Malta	17,0	18,2	17,8	17,7	14,7	14,9	10,8	11,2	18,4	20,1	
Holandia	11,5	11,9	11,3	10,2	11,4	10,6	10,7	10,5	11,0	11,4	11,8
Austria	-1,0	1,5	1,7	1,1	-1,9	1,7	1,2	1,6	3,8	3,5	3,6
Polska	4,9	4,4	3,4	1,0	0,0	1,8	1,9	1,6	5,6	7,2	
Portugalia	-2,6	-3,4	-2,5	-2,9	-3,1	-2,1	-2,7	-1,7	1,2	2,3	
Rumunia	-5,5	-5,7	-5,9	-5,6	-7,2	-6,7	-7,6	-6,0	-4,0	-4,4	
Słowenia	9,1	6,1	3,9	5,5	1,3	2,2	3,1	2,5	6,7	8,9	5,7
Słowacja	2,7	-1,5	-1,3	-0,2	-5,9	-3,9	-5,0	-7,2	0,9	1,1	
Finlandia	-0,1	0,3	0,8	-0,9	-3,0	-2,8	-1,9	-1,8	-0,3	-0,3	
Szwecja	5,0	5,2	4,7	4,0	3,1	2,0	3,0	3,5	3,5	3,0	

Uwaga: dane wyrównane sezonowo i kalendarzowo. Szeregi czasowe: Exports of goods and services – Imports of goods and services.

Źródło: oblicz. wł. na podst. Eurostat.

Wykres 7. Saldo obrotów bieżących w PKB (2021–2023)

Źródło: Eurostat.

Wykres przedstawia saldo obrotów bieżących w PKB dla Polski i jej sąsiadów w latach 2021–2023. Polska wykazuje ogólnie dodatnie saldo, z wyraźnym wzrostem w pierwszej połowie 2023 roku. Niemcy również utrzymują dodatnie saldo, ale z mniejszą zmiennością. Czechy charakteryzują się większą zmiennością, podobnie jak Słowacja, która wykazuje ujemne saldo w niektórych kwartałach. Litwa również wykazuje pewne spadki początkowo, a następnie, w 2023 roku, poprawę sytuacji w swoim saldzie. Generalnie po spadkach popandemicznych rok 2023 r. pokazuje polepszenie się bilansu obrotów bieżących w analizowanej grupie krajów, w tym szczególnie w Polsce.

1.9. Deficyt finansów publicznych

Analiza danych dotyczących stanu finansów publicznych dla krajów Unii Europejskiej dostarcza cennych informacji o stanie finansów publicznych w różnych państwach członkowskich. Średni deficyt finansów publicznych dla całej UE27 wahał się w tym okresie, z najniższym poziomem w pierwszym kwartale 2021 roku (-7,6%), stopniowo się poprawiając, ale nadal pozostając ujemnym w większości kwartałów do drugiego kwartału 2023 roku (-2,6%).

Niemcy wyróżniały się stosunkowo niskim deficytem finansów publicznych, który w niektórych kwartałach zmieniał się w niewielką nadwyżkę (np. 0,1% w drugim kwartale 2022 roku). Dania wykazywała generalnie pozytywne saldo finansów publicznych, utrzymując się na dodatnim poziomie przez większość analizowanego okresu. Grecja odnotowała bardzo wysoki deficyt w pierwszym kwartale 2021 roku (-18,2%), ale saldo znacząco się poprawiło w kolejnych kwartałach. Niektóre kraje, jak np. Bułgaria, wykazywały znaczną zmienność salda finansów publicznych. W przypadku Bułgarii saldo zmieniło się z 0,0% w pierwszym kwartale 2021 roku do aż -17,5% w czwartym kwartale tego samego roku.

Polska charakteryzowała się stosunkowo stabilnym i niskim deficytem finansów publicznych, z najniższym poziomem w pierwszym kwartale 2021 roku (-1,0%) i najwyższym w czwartym kwartale 2022 roku (-10,3%). W porównaniu z innymi krajami UE, Polska wydaje się utrzymywać umiarkowany poziom deficytu.

Dane te odzwierciedlają różne strategie fiskalne przyjęte przez poszczególne kraje w odpowiedzi na pandemię COVID-19, a także ich różne zdolności do radzenia sobie z jej wpływem na finanse

publiczne. Choć większość krajów UE zmagala się ze znacznym deficytem finansów publicznych w okresie analizy, stopień tego deficytu oraz dynamika zmian były zróżnicowane w zależ-

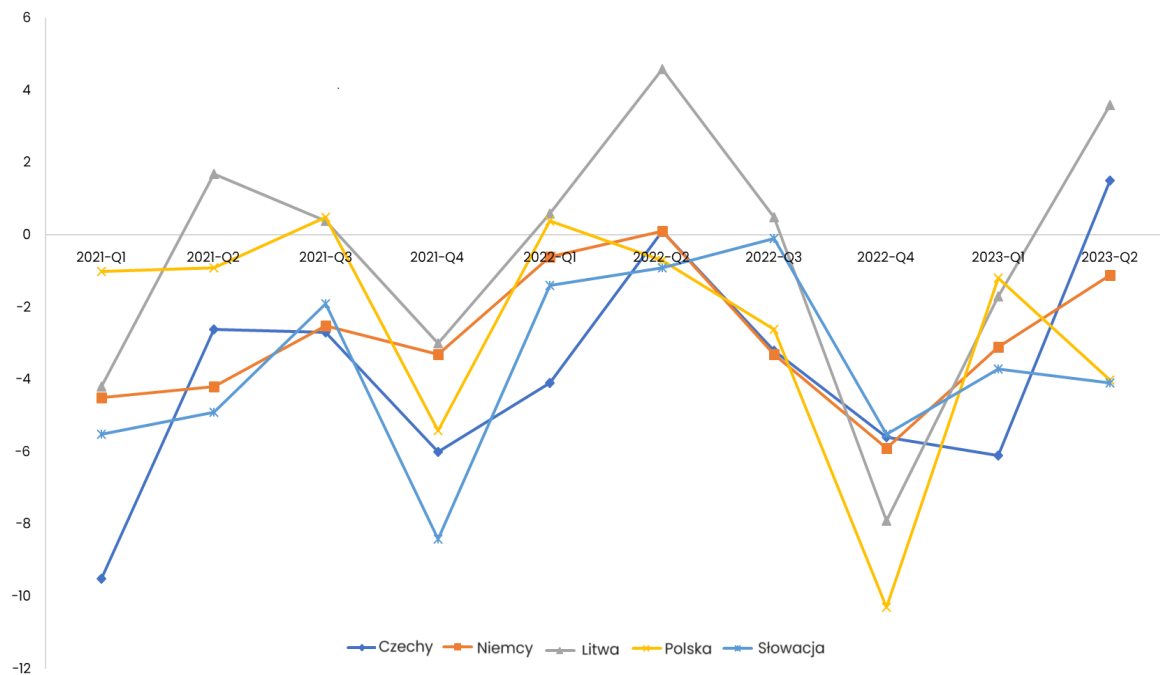
ności od kraju. To wskazuje na różnorodność środowisk makroekonomicznych i fiskalnych w Unii Europejskiej.

Tabela 9. Saldo finansów publicznych w % PKB od 2021 r.

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2
EU27	-7,6	-5,5	-3,1	-3,0	-3,5	-1,7	-3,4	-4,6	-4,0	-2,6
Belgia	-10,6	-2,2	-9,8	0,2	-6,9	0,3	-7,8	-0,3	-8,5	-0,2
Bułgaria	0,0	0,5	3,5	-17,5	-1,8	-1,5	-1,6	-6,0	-1,8	-1,9
Czechy	-9,5	-2,6	-2,7	-6,0	-4,1	0,1	-3,2	-5,6	-6,1	1,5
Dania	4,2	5,0	4,9	2,3	3,2	4,2	3,4	2,7	3,4	3,3
Niemcy	-4,5	-4,2	-2,5	-3,3	-0,6	0,1	-3,3	-5,9	-3,1	-1,1
Estonia	-6,2	-3,1	-0,7	-0,6	-3,2	2,3	0,0	-3,0	-4,3	0,4
Irlandia	-6,0	-2,4	-2,2	4,1	-0,3	1,3	1,5	4,0	1,5	1,7
Grecja	-18,2	-7,8	-0,8	-3,5	-9,2	1,4	-1,9	-0,4	-9,5	1,6
Hiszpania	-7,3	-11,4	0,3	-8,4	-1,9	-8,5	2,5	-10,3	-0,5	-8,5
Francja	-12,9	-8,5	-5,8	0,6	-7,5	-4,1	-6,3	-1,5	-6,1	-5,1
Chorwacja	-5,1	-5,2	3,7	-4,9	-0,3	1,4	4,0	-5,2	-1,6	0,4
Włochy	-14,5	-9,2	-7,5	-4,7	-11,3	-5,7	-9,4	-6,1	-11,3	-5,4
Cypr	-2,0	-9,9	5,1	-1,2	4,0	-4,5	10,5	-0,7	6,6	-3,0
Łotwa	-9,6	-5,3	-0,6	-13,3	-1,9	-1,9	-0,4	-13,3	-1,1	3,2
Litwa	-4,2	1,7	0,4	-3,0	0,6	4,6	0,5	-7,9	-1,7	3,6
Luksemburg	2,3	2,2	-0,5	-1,3	2,1	2,7	-0,9	-4,7	0,7	1,9
Węgry	-7,6	-4,8	-4,8	-10,8	-3,0	-1,6	-5,6	-13,2	-11,1	-3,1
Malta	-10,2	-6,9	-6,2	-6,8	-9,1	-2,1	-4,1	-7,8	-5,5	-0,1
Holandia	-0,3	-4,0	-2,9	-1,6	2,6	0,9	-3,1	-0,6	2,4	0,5
Austria	-14,1	-7,0	-0,4	-2,7	-6,0	0,0	-3,5	-4,8	-5,7	-2,5
Polska	-1,0	-0,9	0,5	-5,4	0,4	-0,7	-2,6	-10,3	-1,2	-4,0
Portugalia	-5,7	-5,6	3,2	-3,8	-0,6	1,4	6,6	-8,5	1,1	1,0
Rumunia	-9,3	-6,5	-3,7	-9,4	-9,0	-2,3	-5,3	-8,5	-7,5	-4,4
Słowenia	-7,0	-5,8	-1,8	-4,2	-3,0	-4,0	-1,0	-4,1	-3,7	-3,7
Słowacja	-5,5	-4,9	-1,9	-8,4	-1,4	-0,9	-0,1	-5,5	-3,7	-4,1
Finlandia	-5,2	-0,2	-5,3	-0,8	-1,3	2,2	-3,4	-0,7	-1,9	-0,2
Szwecja	-1,2	2,0	0,7	-1,4	0,3	5,7	0,6	-2,0	-1,3	2,0

Szereg czasowy: General government deficit (-) and surplus (+) – quarterly data

Źródło: Eurostat.

Wykres 8. Saldo finansów publicznych w Polsce i u jej sąsiadów z UE (w % PKB)

Źródło: Eurostat.

Polska charakteryzuje się stosunkowo stabilnym i niskim deficytem finansów publicznych, oscylującym w większości kwartałów wokół $-1,0\%$ do $-4,0\%$. Jednakże w czwartym kwartale 2022 roku deficyt wzrósł do $-10,3\%$, co może wskazywać na zwiększone wydatki publiczne lub spadek dochodów.

Niemcy, jako główny sąsiad Polski, wykazują stosunkowo niski deficyt, a w niektórych kwartałach nawet osiągają niewielką nadwyżkę. Jest to wynik silnej gospodarki i efektywnego zarządzania finansami publicznymi. Czechy również utrzymywały stosunkowo niski deficyt finansów publicznych, choć w niektórych kwartałach wyższy niż w Polsce. Litwa i Słowacja wykazują podobne trendy, z umiarkowanym deficytem finansów publicznych. W przypadku Litwy, deficyt był nieco niższy w porównaniu z Polską, podczas gdy Słowacja miała nieco wyższe wartości deficytu. Wszystkie te kraje, w tym Polska, musiały zmierzyć się z wyzwaniem finansowym związanym z pandemią COVID-19. Warto zauważyć, że dyna-

mika zmian salda w tych krajach była różna, co odzwierciedla różnorodność strategii fiskalnych i reakcji na zmieniające się warunki gospodarcze, zwłaszcza w kontekście pandemii. Wydaje się, że Polska zachowała umiarkowany deficyt w porównaniu z innymi sąsiadami, co wskazuje na stosunkowo zrównoważone zarządzanie finansami publicznymi. Jednakże na początku 2021 r. polskie finanse publiczne były w najlepszym stanie spośród ww. krajów, a deficyt był drugim, najniższym w UE, zaś w II kwartale br. – w prawie najgorszym wśród krajów regionu (i szóstym, najwyższym w UE). W porównaniu zatem do innych krajów, nie poradziłyśmy sobie wystarczająco dobrze. Ponadto duży wzrost deficytu w drugim kwartale 2023 roku wymaga dalszej uwagi w kolejnych miesiącach oraz analizy przyczyn tego zjawiska.

PKO BP prognozuje, że deficyt sektora finansów publicznych na koniec 2023 r. wyniesie $5,5\%$ ¹, co byłoby jednym z najgorszych wyników w UE (czwarte-piąte miejsce od końca).

¹ *Kwartalnik Ekonomiczny. 3q2023, „Analizy Makroekonomiczne, 2 października 2023, Centrum Analiz PKO bp, https://www.pkobp.pl/media_files/e14035bf-cc1f-4f8e-8057-8acbbf04c5cb.pdf.*

Można wskazać na pewne trudności w analizie sytuacji naszego kraju związane z tym, że duża część wydatków publicznych została przeniesiona poza budżet państwa, co utrudnia kontrolę parlamentarną nad nimi oraz uzyskiwanie informacji o skali zjawiska. Instytut Finansów Publicznych wyliczył, że deficyt ten w 2024 r. może wynieść nawet 277 mld zł, tj. o 112 mld więcej, niż wskazano w planach budżetowych².

Stąd w analizach sytuacji sektora finansów publicznych należało w ostatnich okresach korzystać z danych raportowanych przez rząd do Eurostatu. Obejmują one cały sektor finansów publicznych, a więc wszystkie długi publiczne, w tym te ukryte. Zgodnie z nimi, w II kwartale 2023 r. średni deficyt dla UE wynosił 83%, Czechy – 44,3%, Litwa – 38,1%, Słowacja – 59,6%, a Polska – 48,4%. Na tym tle, sytuacja Polski nie wygląda tak źle, co nie oznacza, że się znacząco nie pogorszyła (por. wyżej) i może być to sygnałem do niepokoju.

1.10. Dług publiczny

Analiza danych dotyczących długu publicznego od 2021 roku dla krajów Unii Europejskiej pokazuje, że średni dług publiczny UE27 stopniowo zmniejszał się od 92,0% w pierwszym kwartale 2021 r. do 83,1% w drugim kwartale 2023 r. Wskazuje to na ogólną poprawę sytuacji zadłużenia w Unii Europejskiej w tym okresie.

Najniższe poziomy długu odnotowały: Estonia, Luksemburg i Bułgaria, z wartościami poniżej 25% PKB. Estonia osiągnęła najniższy poziom 15,9% w trzecim kwartale 2022. Najwyższe poziomy długu natomiast miały tzw. kraje PIGS: Grecja, Włochy, Portugalia, Hiszpania i Cypr, z Grecją osiągającą wartość aż 209,8% w pierwszym kwartale 2021 r.

Polska utrzymywała stosunkowo umiarkowany poziom długu publicznego, zaczynając od 58,6% w pierwszym kwartale 2021 r. i obniżając się do 48,4% w drugim kwartale 2023 r. W porównaniu z ogólnym trendem w UE, Polska wykazuje lepszą sytuację, utrzymując dług publiczny poniżej średniej UE i wykazując konsekwentny spadek długu w analizowanym okresie.

Większość krajów UE wykazała stopniowy spadek długu publicznego w % PKB, co może być wynikiem ożywienia gospodarczego po pandemii COVID-19 oraz efektywnego zarządzania finansami publicznymi. Kraje z wysokim długiem publicznym, takie jak Grecja i Włochy, również odnotowały spadki, choć nadal pozostają na wysokim poziomie.

Podsumowując, dane te wskazują na ogólną poprawę sytuacji zadłużenia publicznego w Unii Europejskiej, z Polską prezentującą się korzystnie na tle innych krajów UE. Spadek długu publicznego w Polsce wskazuje na stabilne zarządzanie finansami publicznymi i umiarkowaną politykę zadłużeniową w porównaniu z niektórymi innymi krajami UE.

² D. Słomski, *Bilans rządów PiS. Oto w jakim stanie zostawia finanse publiczne*, „Business Insider. Poradnik Finansowy”, 13 listopada 2023 r., <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/bilans-rzadow-pis-zobacz-w-jakim-stanie-zostawia-finanse-publiczne/2g55lld>.

Tabela 10. Dług publiczny w % PKB od 2021 r.

Czas	2021-Q1	2021-Q2	2021-Q3	2021-Q4	2022-Q1	2022-Q2	2022-Q3	2022-Q4	2023-Q1	2023-Q2
EU27	92,0	90,3	89,3	87,4	87,0	85,9	84,6	83,5	83,4	83,1
Belgia	115,9	112,9	110,9	108,0	108,0	107,5	105,6	104,3	106,4	106,0
Bułgaria	24,3	24,1	23,3	23,9	22,0	21,3	23,1	22,6	22,1	21,5
Czechy	43,9	42,6	40,4	42,0	42,8	43,5	45,2	44,2	44,5	44,3
Dania	40,5	39,5	38,9	36,0	32,6	31,5	30,4	29,8	29,5	30,2
Niemcy	69,6	69,1	68,9	69,0	67,9	67,4	66,8	66,1	65,7	64,6
Estonia	19,1	19,1	19,2	17,8	17,4	16,9	15,9	18,5	17,2	18,5
Irlandia	60,0	58,3	56,7	54,4	52,3	50,5	48,5	44,4	43,6	43,1
Grecja	209,8	208,6	203,2	194,8	189,6	183,2	175,9	171,4	168,6	166,5
Hiszpania	125,3	122,3	120,6	116,8	115,9	114,5	114,0	111,6	111,2	111,2
Francja	117,4	113,9	115,1	112,9	114,8	113,3	113,5	111,8	112,4	111,9
Chorwacja	88,8	84,8	81,1	78,1	75,5	72,4	69,8	68,2	69,1	66,5
Włochy	158,1	154,1	151,8	147,1	148,5	146,4	143,1	141,7	140,9	142,4
Cypr	119,3	109,2	105,4	99,3	99,8	93,4	89,7	85,6	83,1	85,3
Łotwa	44,4	42,2	42,8	44,0	42,1	42,0	40,1	41,0	43,0	39,5
Litwa	44,6	44,0	44,4	43,4	39,5	39,3	37,0	38,1	38,1	38,1
Luksemburg	27,9	26,2	25,5	24,5	22,6	25,4	24,7	24,7	28,4	28,2
Węgry	80,2	76,8	79,5	76,7	77,0	76,7	75,5	73,9	75,4	75,2
Malta	55,6	56,9	54,1	54,0	55,1	52,7	51,9	52,3	52,4	50,7
Holandia	55,1	54,1	52,2	51,7	50,0	50,0	48,2	50,1	48,3	46,9
Austria	86,7	86,0	84,1	82,5	83,5	82,7	81,3	78,4	80,3	78,6
Polska	58,6	56,9	55,8	53,6	51,9	51,3	50,1	49,1	48,1	48,4
Portugalia	138,1	133,8	128,4	124,5	123,6	121,9	118,4	112,4	112,4	110,1
Rumunia	47,0	46,8	47,9	48,5	48,3	48,3	-47,9	47,2	49,0	48,2
Słowenia	84,8	79,8	79,2	74,4	75,3	75,0	74,4	72,3	72,0	70,5
Słowacja	58,7	59,7	59,6	61,1	60,4	59,2	-57,5	57,8	58,0	59,6
Finlandia	75,6	74,6	74,0	72,5	72,4	72,5	71,8	73,3	73,3	74,6
Szwecja	39,9	38,1	36,4	36,5	34,9	33,6	33,7	32,9	31,8	30,7

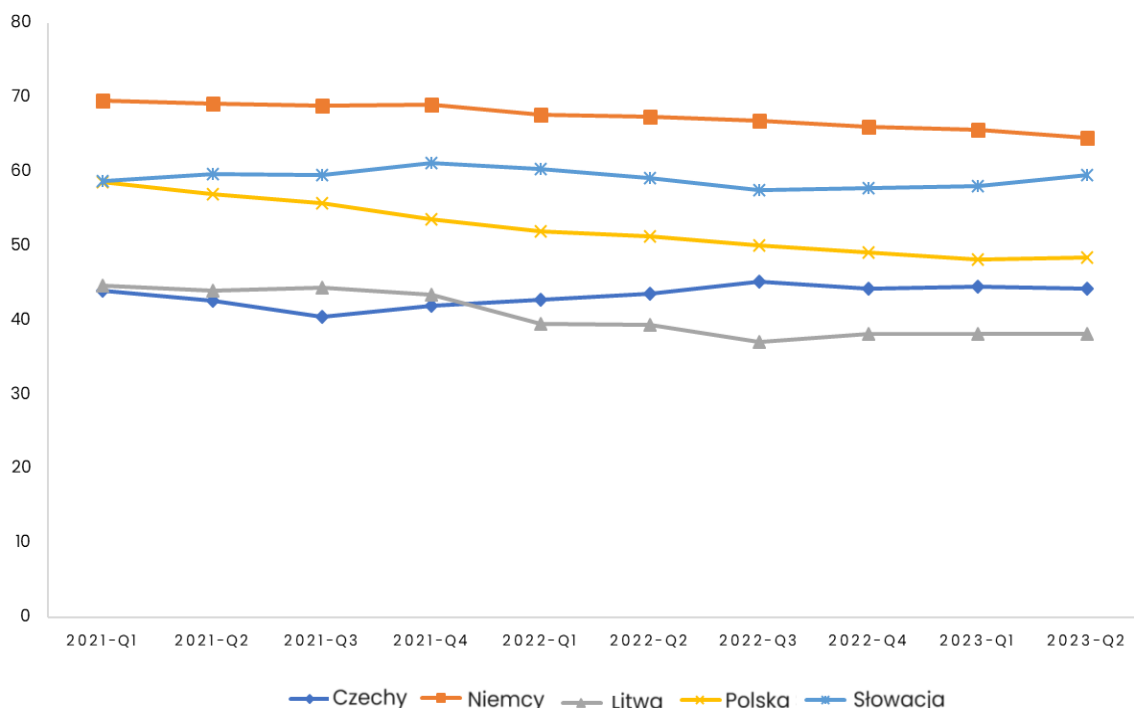
Szereg czasowy: General government gross debt.

Źródło: Eurostat.

Wszystkie przedstawione kraje naszego regionu, wykazują tendencję spadkową (lub utrzymywanie podobnych poziomów) w zakresie stosunku długu publicznego do PKB w analizowanym okresie od pierwszego kwartału 2021 do drugiego kwartału 2023. Niemcy utrzymują dług na poziomie około 70% PKB przez cały okres, z lekką tendencją spadkową.

Czechy zaczęły z długiem na poziomie około 44% PKB i pozostał on na podobnym poziomie, podczas gdy Litwa – startując z tego samego poziomu – obniżyła dług o ok. 6 punktów procentowych. W Słowacji dług nieco się zwiększył w okresie analizy.

Wykres 9. Dług publiczny w Polsce i u jej sąsiadów z UE (w % PKB)

Źródło: Eurostat.

Polska jest w środku stawki przedstawionych krajów. Dług publiczny Polski zmniejsza się konsekwentnie przez cały prezentowany okres, co wskazuje na poprawę sytuacji zadłużenia publicznego. Polska rozpoczyna okres z poziomem długu około 58% PKB i konsekwentnie zmniejsza go, osiągając poziom ok. 48% PKB, co wskazuje na poprawę o aż 10 punktów procentowych (i był to 10. największy spadek w UE w tym okresie).

1.11. Międzynarodowa pozycja inwestycyjna

Wskaźnik międzynarodowej pozycji inwestycyjnej (IIP – International Investment Position) uwzględnia aktywa finansowe mieszkańców danego kraju (które stanowią roszczenia wobec nierezydentów oraz złota bulionowego trzymanego jako aktywa rezerwowe) oraz zobowiązania mieszkańców danego kraju wobec nierezydentów. Różnica między ww. wielkościami daje wartość netto IIP. Może ona być dodatnia lub ujemna.

NIIP dostarcza zbiorczego obrazu netto pozycji finansowej kraju (aktywa minus zobowiązania)

w stosunku do reszty świata. Analiza tego wskaźnika jest ważna, ponieważ daje ona kompleksowy obraz zdolności gospodarki do finansowania się z zagranicy oraz poziomu zadłużenia wobec innych krajów. Wskaźnik ten pozwala zrozumieć, czy kraj jest netto wierzycielem, czy dłużnikiem na arenie międzynarodowej. Ponadto dynamika zmian w NIIP może sygnalizować trend zmian w stabilności finansowej kraju oraz jego długoterminowej zdolności do utrzymania zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Jest to szczególnie istotne dla analizy ryzyka inwestycyjnego, oceny potencjalnych napięć w bilansie płatniczym, a także dla polityki makroekonomicznej kraju.

Analizowanie międzynarodowej pozycji inwestycyjnej netto jest ważne, ponieważ wskaźnik ten daje wgląd w zewnętrzną stabilność finansową kraju i jego zdolność do radzenia sobie z przyszłymi wstrząsami ekonomicznymi. Kraj z pozytywną wartością NIIP jest generalnie uważany za bardziej odporny na globalne kryzysy finansowe, podczas gdy kraj z negatywną wartością NIIP może być bardziej podatny na takie kryzysy ze względu na zobowiązania wobec zagranicznych wierzycieli. Ponadto, zmiany w NIIP mogą

odzwierciedlać skutki polityki gospodarczej kraju, w tym polityki inwestycyjnej i handlowej.

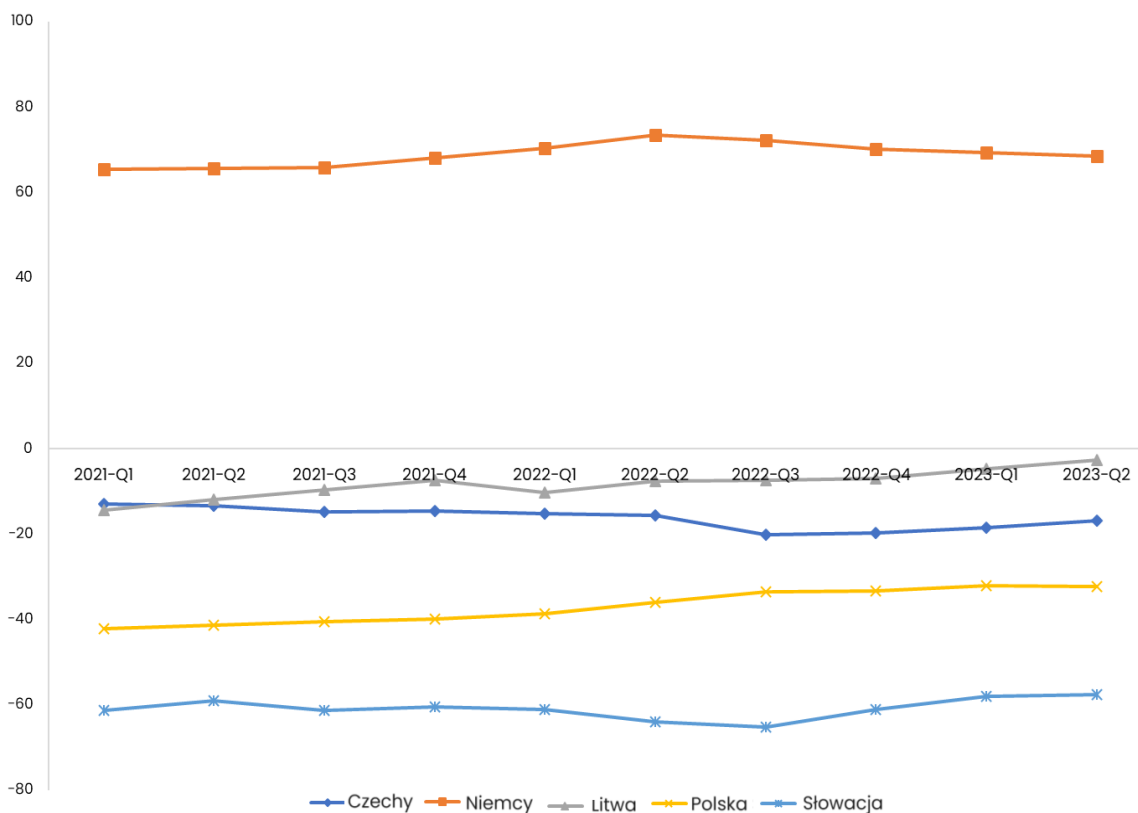
Analiza międzynarodowej pozycji inwestycyjnej netto od 2021 roku dla wybranych krajów Unii Europejskiej prezentuje ważny obraz zdolności i zobowiązań finansowych tych krajów wobec reszty świata. Wartości NIIP w krajach UE są bardzo zróżnicowane, co odzwierciedla różnice w poziomie zagranicznych aktywów i zobowiązań między poszczególnymi państwami. Niektóre kraje mają pozytywną pozycję netto, co oznacza, że ich aktywa zagraniczne przewyższają zobowiązania, podczas gdy inne mają pozycję ujemną. Większość krajów wykazuje stabilność lub niewielkie zmiany w swojej pozycji netto w analizowanym okresie. Niektóre kraje, takie jak Irlandia i zwłaszcza Grecja, wykazują znaczące ujemne wartości, co wskazuje na to, że są one dużymi netto dłużnikami w stosunku do reszty świata.

Z kolei kraje takie jak Niemcy, Dania, Szwecja i Holandia mają wysokie pozytywne wartości, co sygnalizuje ich status jako netto wierzycieli.

Najniższa wartość w analizowanym okresie występowała w Irlandii (-162,8% PKB w pierwszym kwartale 2021 roku). Najwyższa wartość odnotowana była w Szwecji (44,0% PKB w drugim kwartale 2023 roku). Największą poprawę odnotowała Irlandia, aż o 54 punkty procentowe.

Polska wykazuje ujemną pozycję netto przez cały okres, co oznacza, że jej zobowiązania zagraniczne przewyższają wartość zagranicznych aktywów. Pozycja netto Polski stopniowo się poprawia, zmniejszając się z -42,2% PKB w pierwszym kwartale 2021 roku do -32,2% w drugim kwartale 2023 roku, co może wskazywać na lepsze zarządzanie zobowiązaniami międzynarodowymi lub wzrost wartości aktywów zagranicznych.

Wykres 10. Międzynarodowa pozycja inwestycyjna netto w Polsce i u jej sąsiadów z UE (w % PKB)

Źródło: Eurostat.

Tabela 11. Międzynarodowa pozycja inwestycyjna netto w % PKB od 2021 r.

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2
Belgia	54,4	55,3	56,7	67,7	65,1	61,7	61,7	57,7	57,1	59,1
Bułgaria	-23,6	-21,7	-18,5	-18,6	-18,3	-16,6	-13,4	-12,9	-12,5	-13,2
Czechy	-13,0	-13,4	-14,8	-14,5	-15,2	-15,7	-20,2	-19,7	-18,4	-16,9
Dania	76,4	73,8	72,1	72,9	70,8	66,2	76,5	58,2	56,3	61,7
Niemcy	65,4	65,7	65,8	68,0	70,3	73,4	72,3	70,2	69,4	68,6
Estonia	-20,1	-25,3	-22,4	-13,4	-15,8	-20,7	-18,9	-20,2	-22,0	-22,7
Irlandia	-162,8	-144,3	-140,3	-130,9	-119,0	-125,4	-131,2	-116,8	-108,7	-108,8
Grecja	-176,9	-181,6	-175,1	-173,0	-167,5	-157,3	-148,8	-144,2	-142,9	-144,2
Hiszpania	-83,7	-77,6	-76,5	-71,0	-67,0	-63,2	-58,5	-60,2	-59,9	-56,6
Francja	-30,0	-30,1	-28,5	-30,9	-26,8	-24,0	-21,6	-23,8	-29,2	-29,9
Chorwacja	-46,1	-44,1	-34,2	-32,5	-35,3	-31,9	-24,2	-25,4	-26,4	-25,1
Włochy	2,5	4,4	6,5	7,5	6,7	5,1	5,6	4,7	4,3	5,3
Cypr	-120,6	-118,6	-110,9	-104,0	-98,6	-98,8	-97,6	-96,2	-99,8	-99,7
Łotwa	-31,7	-30,5	-31,3	-27,3	-27,7	-27,3	-27,3	-26,5	-26,6	-26,2
Litwa	-14,4	-12,0	-9,7	-7,4	-10,3	-7,6	-7,3	-7,0	-4,7	-2,6
Luksemburg	49,1	39,0	37,6	42,6	45,3	51,9	36,6	47,0	54,9	43,4
Węgry	-52,9	-52,9	-54,0	-52,2	-49,9	-46,8	-47,4	-50,8	-50,7	-50,6
Malta	59,4	57,3	48,1	97,0	83,4	85,0	81,0	78,8	78,7	76,4
Holandia	101,7	101,7	89,0	93,3	95,0	91,2	84,8	75,2	68,8	68,5
Austria	16,3	16,6	16,2	15,6	19,5	21,1	22,5	17,6	18,6	17,6
Polska	-42,2	-41,3	-40,6	-39,8	-38,6	-36,0	-33,6	-33,4	-32,0	-32,2
Portugalia	-105,3	-99,9	-97,3	-94,4	-92,4	-89,4	-84,8	-83,6	-80,3	-76,9
Rumunia	-46,8	-46,9	-45,8	-47,0	-45,4	-42,0	-40,2	-40,6	-40,5	-40,0
Słowenia	-9,3	-8,4	-10,0	-7,7	-5,6	-2,2	-0,2	-1,5	-1,2	0,7
Słowacja	-61,3	-59,1	-61,3	-60,5	-61,0	-64,0	-65,1	-61,0	-58,0	-57,6
Finlandia	1,4	-0,8	-0,6	1,0	5,2	2,7	-1,7	-1,7	0,5	3,1
Szwecja	10,8	17,0	22,3	20,7	30,9	34,8	36,4	34,8	33,5	44,0

Uwagi: dane niewyrównane, pozycja netto na koniec okresu względem reszty świata. Szereg czasowy: Net international investment position, % of GDP.

Źródło: Eurostat.

NIIP Niemiec jest dodatni i bardzo wysoki (drugi, najwyższy w UE, po Malcie) przez cały analizowany okres, zaczynając od 65,4% w Q1 2021 i osiągając szczyt w Q2 2022 na poziomie 73,4%. Nastąpił lekki spadek do 68,6% w Q2 2023, co nadal plasuje Niemcy jako bardzo silnego netto wierzyciela na arenie międzynarodowej.

Czechy mają negatywną wartość NIIP, która pogłębiała się od -13,0% w Q1 2021 do -20,2% w Q3 2022, po czym nastąpiła poprawa do -16,9% w Q2 2023. To wskazuje, że zobowiązania Czech względem zagranicy wzrosły, ale tendencja ta została odwrócona w ostatnim okresie. Litwa również wykazuje negatywną wartość NIIP, ale

zauważalna jest poprawa od -14,4% w Q1 2021 do -2,6% w Q2 2023. Litwa zmniejszyła swój dług zagraniczny szybciej niż Czechy, zbliżając się do równowagi. Słowacja zanotowała największe pogłębienie negatywnej NIIP z -61,3% w Q1 2021 do -65,1% w Q3 2022, po czym nastąpiła niewielka poprawa do -57,6% w Q2 2023. Jest to najwyższa wartość negatywnej NIIP spośród analizowanych krajów, co wskazuje na relatywnie dużą zależność finansową od zagranicy.

Polska ma negatywną wartość NIIP, która systematycznie się zmniejszała z -42,2% w Q1 2021 do -32,2% w Q2 2023. Ta tendencja świadczy o poprawie sytuacji finansowej Polski względem reszty świata i zmniejszeniu zobowiązań zagranicznych. Niemcy są jedynym krajem z ciągłą dodatnią pozycją. Pozostałe kraje mają negatywną pozycję, ale Litwa i Polska wykazują poprawę w kierunku zrównoważenia swojej pozycji. Polska, choć nadal z negatywną pozycją, wykazuje znaczną poprawę (o 15 punktów procentowych), co może świadczyć o wzroście zagranicznych aktywów lub zarządzaniu zobowiązaniami.

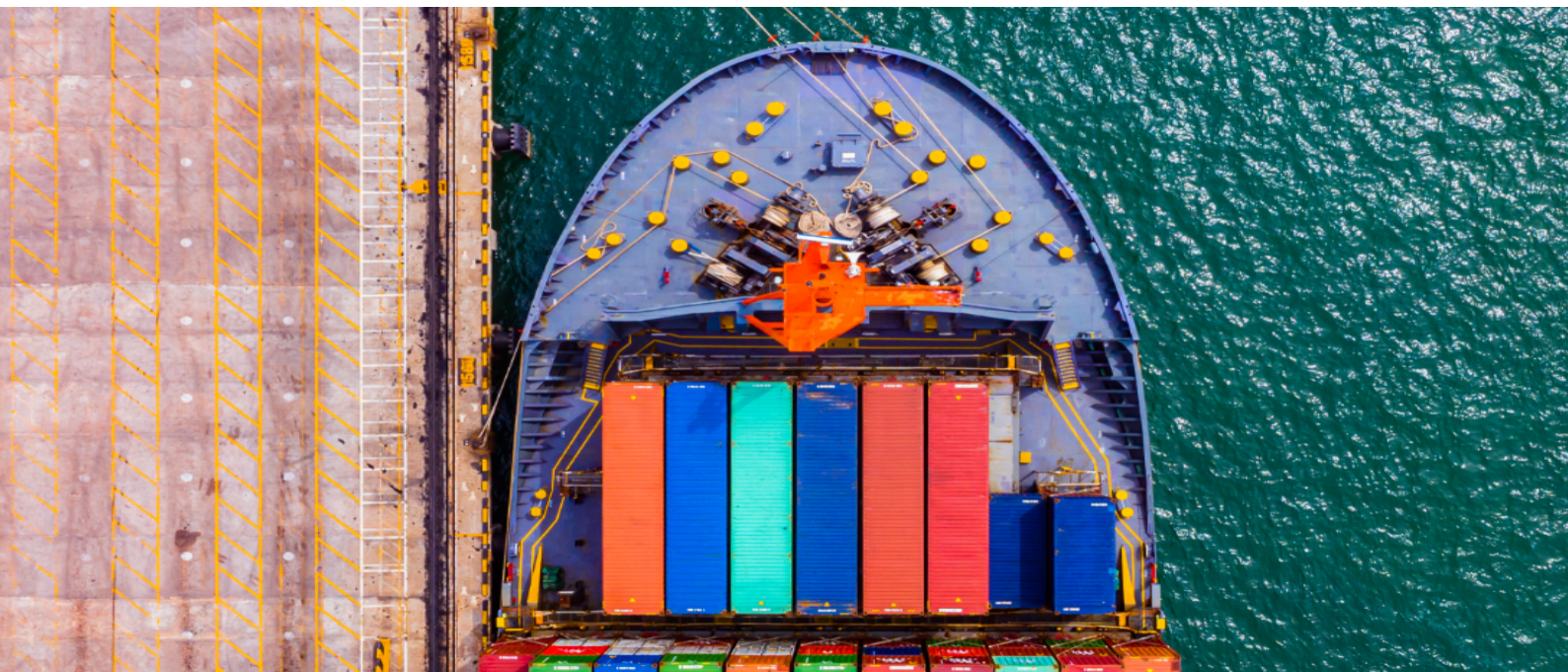
1.12. Podsumowanie

1. **Produkcja przemysłowa:** w Polsce, podobnie jak w większości Unii Europejskiej, w 2023 r. widoczne były spadki. Były one większe niż w sąsiednich krajach.
2. **Wzrost gospodarczy:** po spowolnieniu związanym z pandemią, Polska miała wyjątkowo wysoki wzrost PKB w pierwszych kwartałach 2022 roku, po czym sytuacja gwałtownie się zmieniła i tempo wzrostu gospodarczego malało do I kwartału 2023 r. Od dwóch kwartałów wzrost gospodarczy jednak nieznacznie przyspiesza.
3. **Konsumpcja gospodarstw domowych:** udział jej w PKB jest na średnim poziomie w stosunku do innych krajów UE. Lekko rósł on do II kwartału 2022 r., a następnie zaczął spadać, co mogło być spowodowane wysoką inflacją (i zaostrzeniem polityki pieniężnej).
4. **Konsumpcja sektora publicznego:** Polska utrzymywała stosunkowo niższy poziom konsumpcji sektora publicznego w stosunku do PKB (niższy, od średniej UE, 7. miejsce od końca), w tym w porównaniu z większością sąsiadów z UE (tj. Niemcy, Czechy i Słowacja).
5. **Inwestycje:** Polska utrzymywała się na niskim poziomie inwestycji w PKB, oscylując wokół 17-18%, co jest jednym z niższych wyników w UE. W porównaniu z Czechami, które miały najwyższy udział inwestycji, Polska prezentuje się jako kraj o stabilnych, lecz niskich inwestycjach w kontekście gospodarczym UE – w okresie 2021-2023 był to trzeci, najgorszy wynik w UE (za Bułgarią i Grecją).
6. **Eksport:** od 2021 roku w większości krajów UE obserwowano wzrost udziału eksportu w PKB. Polska wykazywała umiarkowany wzrost, utrzymując się na poziomie zbliżonym do średniej UE, lecz niższym niż większość nowych krajów członkowskich (z wyjątkiem Chorwacji i Rumunii). Od III kwartału 2022 r. udział ten nieznacznie maleje.
7. **Import:** Polska utrzymywała umiarkowany poziom importu w stosunku do PKB, który był najniższy wśród nowych krajów członkowskich UE (z wyjątkiem Rumunii). W latach 2021-2022 obserwowano wzrostowe tendencje importu, co wskazywało na poprawę stanu gospodarki, lecz w 2023 roku trend ten słabł (od III kwartału 2022 r.).
8. **Rachunek bieżący:** Polska utrzymywała umiarkowane, dodatnie saldo obrotów bieżących w PKB, co wskazuje na zdrową sytuację tej części bilansu płatniczego. Widoczny był spadek po pandemii COVID-19, z tendencją do wzrostu w latach 2022-2023 roku, co stawia Polskę na dość wysokim, 7. miejscu w UE pod tym względem.
9. **Deficyt finansów publicznych:** Polska charakteryzuje się stosunkowo stabilnym i niskim deficytem finansów publicznych – drugim, najniższym poziomem w całej UE w I kwartale 2021 roku. Później sytuacja się pogorszyła i w II kwartale 2023 r. deficyt był już szósty, najwyższy w UE. Wskazuje to na umiarkowane zarządzanie deficytem, a znaczący ostatnio wzrost deficytu wymaga uwagi, szczególnie w kontekście oczekiwań dotyczących ostatniego kwartału tego roku.

- 10. Dług publiczny:** Polska utrzymuje stosunkowo umiarkowany poziom długu publicznego, który konsekwentnie spada, wskazując na stabilne zarządzanie finansami publicznymi. Skala spadku, choć nominalnie duża (10 punktów procentowych w latach 2021-2023), to jednak dopiero 10, co do wielkości, największy postęp w UE. Jest to jednak pozytywny sygnał w kontekście ogólnej poprawy sytuacji zadłużenia w Unii Europejskiej.
- 11. Międzynarodowa pozycja inwestycyjna:** Polska wykazuje ujemną pozycję netto. Oznacza to, że zobowiązania zagraniczne Polski przewyższają wartość zagranicznych aktywów, ale sytuacja ta stopniowo się poprawia (choć nasz kraj jest na 9. miejscu od końca pod tym względem w UE).

1.13. REKOMENDACJE

- 1. Polityka przemysłowa i wzrostu gospodarczego:** opracowanie i wdrożenie programów wsparcia innowacji w sektorze przemysłowym, aby odwrócić obserwowane spadki i zwiększyć konkurencyjność. Wprowadzenie zachęt inwestycyjnych i ulg podatkowych dla przedsiębiorstw inwestujących w nowe technologie i rozwój infrastruktury. Stymulowanie wzrostu gospodarczego poprzez inicjatywy wspierające małe i średnie przedsiębiorstwa, w tym lepszy dostęp do finansowania i usprawnienie regulacji rynkowych. Uruchowienie KPO oraz usprawnienie wydatkowania środków na wsparcie innowacyjności przez
- 2. Efektywne zarządzanie finansami publicznymi:** wdrożenie ścisłych mechanizmów kontroli deficytu finansów publicznych, aby zapobiec jego dalszemu wzrostowi. Kontynuowanie działań zmierzających do obniżenia długu publicznego, w tym poprzez usprawnienie zarządzania długiem i zwiększenie efektywności wydatków publicznych. Przejąd (audyty) i optymalizacja wydatków publicznych (w tym obowiązkowe, powszechne, prowadzone przez niezależne instytuty i organizacje przedsiębiorców – badania ewaluacyjne wszelkich większych zmian regulacyjnych oraz wydatków, z publikowaniem ich wyników), skupiając się na efektywnym wykorzystaniu funduszy w obszarach strategicznych jak zdrowie, edukacja, innowacje i infrastruktura.
- 3. Zwiększenie eksportu i zrównoważony import:** wdrożenie polityk zwiększających konkurencyjność polskich produktów i bezpieczeństwo kraju. Działania na rzecz poprawy międzynarodowej pozycji inwestycyjnej Polski poprzez aktywne zarządzanie zobowiązaniami zagranicznymi i promocję polskich aktywów za granicą. Rozwój programów i partnerstw międzynarodowych skierowanych na wzmacnianie pozycji Polski jako atrakcyjnego miejsca dla inwestycji zagranicznych.

2. Przegląd krótkookresowych wskaźników społeczno-gospodarczych

Wcześniej z zakresu wskaźników dotyczących bezpośrednio społeczeństwa prezentowany był jedynie wskaźnik konsumpcji gospodarstw domowych. Ma on dominujące znaczenie w PKB, stanowiąc około 50 jego procent.

Poniżej krótki przegląd krótkookresowych wskaźników dotyczących wybranych elementów społecznych. Wśród nich uwzględniliśmy inflację, ze względu na to, że ma ona znaczący wpływ na ew. zubożenie społeczeństwa lub poziom zamożności poprzez deprecjację jego oszczędności.

2.1. PKB na osobę

Analizując dane dotyczące PKB na osobę w euro w państwach UE od pierwszego kwartału 2021 r. do trzeciego kwartału 2023 r., można zauważyć, że większość krajów pokazuje tendencję wzrostową PKB na osobę w analizowanym okresie, co wskazuje na poprawę warunków gospodarczych. Od lat Irlandia i Luksemburg wyróżniają się znacznie wyższym PKB na osobę, niż reszta UE, co może odzwierciedlać silną pozycję ich gospodarek oraz specyfikę ich struktur gospodarczych, w tym duży udział firm zagranicznych oraz sektora finansów

w PKB. Bułgaria, Rumunia i kraje bałtyckie mają niższe PKB na osobę, co jest zgodne z ogólnym poziomem rozwoju gospodarczego w tych krajach. Polska pokazuje wzrostowe tendencje w PKB na osobę, co świadczy o poprawie dobrobytu i rozwoju gospodarczym naszego kraju.

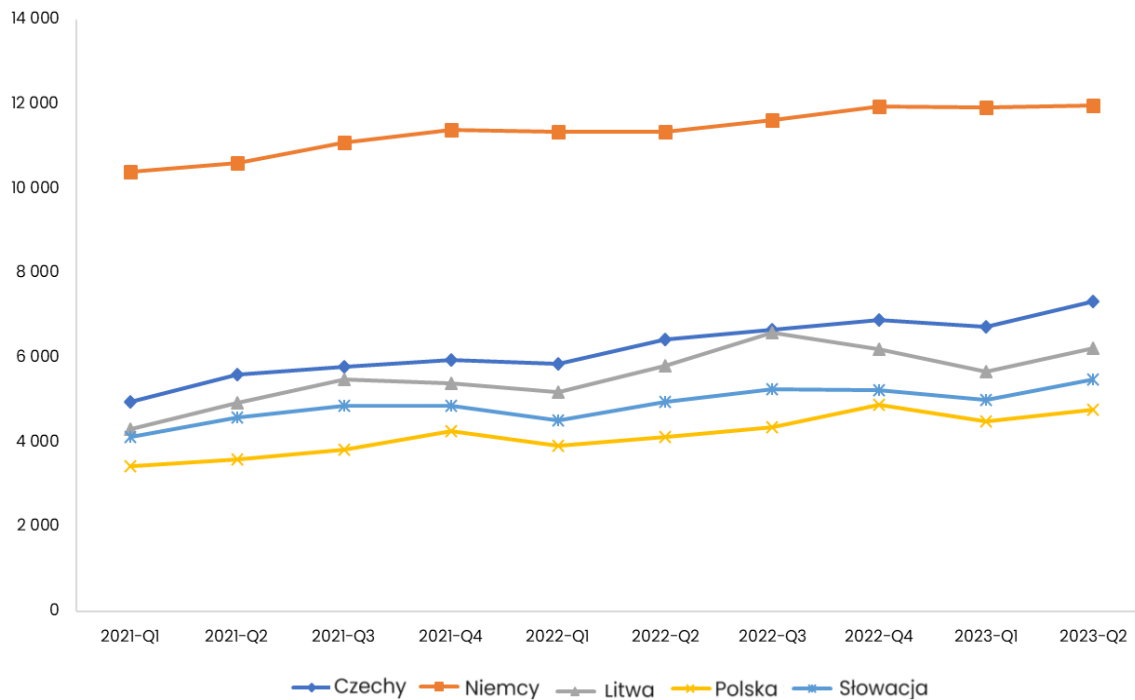

Tabela 12. PKB na osobę (w euro)

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2	2023 -Q3
EU27	7 620	8 040	8 280	8 740	8 390	8 780	8 910	9 350	9 010	9 320	
Belgia	10 310	10 880	10 740	11 880	11 350	11 880	11 580	12 620	12 090	12 420	
Bułgaria	2 100	2 390	2 830	2 990	2 660	3 080	3 620	3 910	3 210	3 400	
Czechy	4 960	5 600	5 780	5 940	5 850	6 440	6 670	6 880	6 740	7 320	
Dania	13 540	14 590	14 620	15 830	15 080	16 290	16 340	16 730	15 580	15 790	
Niemcy	10 400	10 610	11 090	11 380	11 340	11 340	11 620	11 950	11 930	11 960	12 250
Estonia	5 170	5 730	6 020	6 520	6 090	6 730	7 000	7 230	6 460	6 890	
Irlandia	20 570	20 580	22 920	22 410	23 450	23 930	26 120	25 460	24 200	24 100	
Grecja	3 710	4 090	4 760	4 520	4 420	4 820	5 450	4 990	4 720	5 240	
Hiszpania	5 950	6 410	6 420	7 030	6 640	7 090	7 020	7 530	7 290	7 610	7 450
Francja	8 850	9 060	9 150	9 600	9 330	9 600	9 560	10 060	9 930	10 180	
Chorwacja	3 080	3 560	4 340	3 790	3 570	4 290	5 070	4 480	4 230	4 930	
Włochy	7 100	7 590	7 780	8 350	7 720	8 210	8 180	8 910	8 320	8 570	
Cypr	6 400	6 760	7 240	7 290	7 130	7 450	8 090	7 770	7 580	7 800	
Łotwa	3 710	4 330	4 730	4 950	4 420	5 110	5 490	5 580	4 850	5 370	
Litwa	4 310	4 920	5 490	5 380	5 190	5 810	6 600	6 200	5 660	6 220	
Luksemburg	26 160	27 510	27 720	31 450	28 540	29 640	29 400	30 710	29 150	30 160	
Węgry	3 240	3 940	4 100	4 580	3 880	4 370	4 400	4 750	4 150	5 200	
Malta	6 900	7 140	7 800	7 630	7 600	8 140	8 450	8 240	8 150	8 660	
Holandia	11 620	12 600	12 420	13 030	12 880	13 670	13 440	14 140	14 000	14 700	14 210
Austria	10 280	11 290	11 570	12 130	11 600	12 450	12 340	13 000	12 710	13 090	
Polska	3 430	3 590	3 830	4 250	3 920	4 130	4 360	4 890	4 500	4 770	
Portugalia	4 790	5 220	5 420	5 560	5 480	5 900	6 000	6 160	6 070	6 450	
Rumunia	2 450	2 900	3 440	3 840	2 870	3 520	4 150	4 470	3 400	4 000	
Słowenia	5 540	6 240	6 430	6 600	6 080	6 870	7 070	7 030	6 800	7 580	7 640
Słowacja	4 130	4 580	4 870	4 850	4 510	4 960	5 260	5 230	5 000	5 490	
Finlandia	10 420	11 340	11 300	12 220	11 310	12 140	12 060	12 830	12 030	12 660	
Szwecja	12 170	13 060	12 500	14 170	12 670	13 780	13 100	13 870	12 800	13 060	

Uwaga: dane niewyrównane, ceny bieżące. Szereg czasowy: Gross domestic product at market prices.

Źródło: Eurostat.

Wykres 11. PKB na osobę w Polsce i u jej sąsiadów z UE (w euro)

Źródło: Eurostat.

Na wykresie przedstawiono PKB na osobę w euro dla Polski oraz jej sąsiadów z UE, tj. Czech, Niemiec, Litwy i Słowacji. Niemcy wyróżniają się zdecydowanie najwyższym PKB na osobę wśród przedstawionych krajów, z wyraźnym wzrostem przez cały okres. Czechy również wykazują wzrost, choć na niższym poziomie niż Niemcy, będąc liderem wśród tej podgrupy krajów. Polska, Litwa i Słowacja mają podobne wartości PKB na osobę, podobnie z tendencją wzrostową przez cały przedstawiony okres. Polska wykazuje stabilny wzrost, podobnie jak Słowacja, podczas gdy Litwa po niewielkim spadku w 2021 i w 2022 r., wróciła do tendencji wzrostowej w II kwartale 2023 roku.

2.2. Wydatki konsumpcyjne gospodarstw domowych

Dalej skupimy się na wydatkach konsumpcyjnych gospodarstw domowych. Wcześniej analizowany wskaźnik PKB na osobę odnosi się do całkowitej wartości dóbr i usług wytworzonych w danym kraju i jest miernikiem ogólnej wydajności gospodarki. Wydatki konsumpcyjne gospodarstw domowych to suma wszystkich wydatków

dokonanych przez mieszkańców na dobra i usługi konsumpcyjne. Stąd wydatki konsumpcyjne są zawsze niższe niż PKB na osobę, ponieważ PKB zawiera również inwestycje, wydatki rządowe oraz saldo eksportu i importu, które nie wchodzą w skład osobistych wydatków konsumpcyjnych. Innymi słowy, PKB na osobę jest wskaźnikiem produkcji, podczas gdy wydatki konsumpcyjne odzwierciedlają konsumpcję.

Analiza różnic między tymi dwoma wskaźnikami pokazuje, jak duży jest udział konsumpcji w całkowitej produkcji ekonomicznej kraju i może pomóc w zrozumieniu struktury gospodarki danego państwa - czy jest bardziej nakierowana na konsumpcję wewnętrzną, czy też inne składniki PKB, jak inwestycje i handel zagraniczny, mają większy udział.

Analizując dane dotyczące wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych na osobę weuro w państwach UE od pierwszego kwartału 2021 r. do trzeciego kwartału 2023 r. widać, że wiele krajów wykazywało tendencję wzrostową w wydatkach konsumpcyjnych, co może odzwierciedlać poprawę dobrobytu i wzrost siły nabywczej obywateli.

Luksemburg jest krajem, który wykazuje zdecydowanie najwyższe wydatki konsumpcyjne, co może być związane z wyższym poziomem życia i lepszą ogólną kondycją gospodarczą. Kolejne kraje to Dania, Austria, Belgia i Finlandia, a Irlandia jest dopiero za nimi (co pokazuje różnice między PKB a kondycją gospodarstw domowych). Bułgaria i Rumunia mają najniższe wydatki konsumpcyjne

na osobę, co odzwierciedlać może generalnie niższy poziom dochodów w tych krajach.

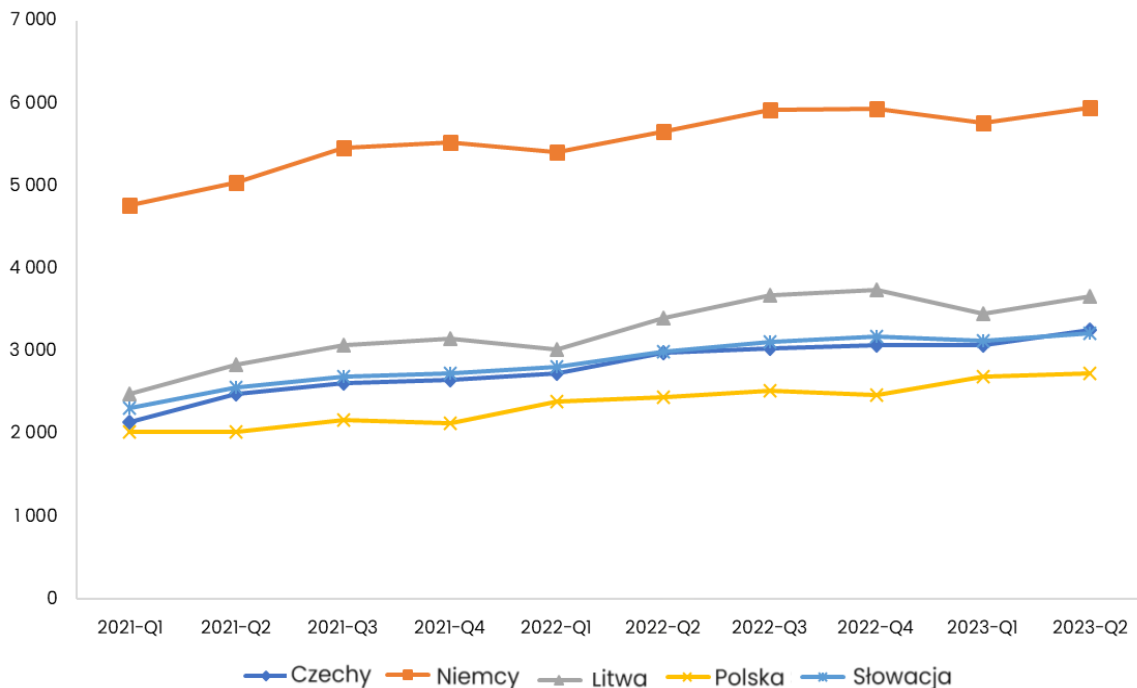
Polska pokazuje wzrost wydatków konsumpcyjnych, co wskazuje na poprawę warunków życiowych i rosnącą konsumpcję w analizowanym okresie.

Tabela 13. Wydatki konsumpcyjne gospodarstw domowych na osobę (w euro)

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2	2023 -Q3
EU27	3 700	3 930	4 170	4 300	4 220	4 430	4 560				
Belgia	4 630	5 190	5 360	5 740	5 360	5 890	5 900	6 370	5 880	6 340	
Bułgaria	1 300	1 370	1 580	1 700	1 600	1 650	2 100	2 300	1 910	2 110	
Czechy	2 150	2 490	2 620	2 660	2 740	2 980	3 040	3 070	3 070	3 260	
Dania	5 860	6 460	6 440	7 000	6 460	6 780	6 590	7 210	6 900	6 990	
Niemcy	4 770	5 040	5 460	5 530	5 410	5 660	5 920	5 940	5 770	5 950	6 100
Estonia	2 460	2 750	2 980	3 080	2 970	3 370	3 520	3 600	3 310	3 530	
Irlandia	4 410	5 080	5 430	5 880	5 510	5 770	5 990	6 630	6 040	6 230	
Grecja	2 410	2 830	3 000	3 100	3 010	3 370	3 370	3 470	3 290	3 640	
Hiszpania	3 340	3 510	3 610	3 770	3 880	3 940	4 010	3 960	4 120	4 090	4 130
Francja	4 410	4 470	4 680	4 940	4 760	4 840	4 940	5 220	5 150	5 160	
Chorwacja	1 890	2 060	2 090	2 280	2 210	2 510	2 560	2 730	2 580	2 860	
Włochy	3 980	4 260	4 520	4 520	4 550	4 760	5 030	5 180	5 140	5 180	
Cypr	3 530	3 870	4 160	4 080	4 080	4 380	4 770	4 630	4 560	4 630	
Łotwa	2 150	2 380	2 660	2 710	2 670	2 950	3 190	3 280	3 030	3 190	
Litwa	2 480	2 840	3 070	3 150	3 030	3 400	3 680	3 750	3 460	3 670	
Luksemburg	7 520	8 030	8 040	8 310	8 160	8 480	8 420	8 550	8 480	8 790	
Węgry	1 610	1 840	1 880	2 010	2 000	2 100	2 020	2 230	2 300	2 550	
Malta	2 650	2 820	3 190	3 310	3 000	3 300	3 560	3 450	3 340	3 610	
Holandia	4 590	5 090	5 320	5 250	5 320	5 660	5 850	6 030	6 110	6 200	6 280
Austria	4 690	5 210	5 890	5 670	5 590	6 010	6 260	6 320	6 140	6 480	
Polska	2 030	2 020	2 170	2 130	2 400	2 450	2 520	2 470	2 690	2 740	
Portugalia	2 920	3 210	3 250	3 540	3 480	3 620	3 550	4 010	3 860	3 840	
Rumunia	1 610	1 670	2 010	2 380	1 900	2 160	2 440	2 910	2 270	2 450	
Słowenia	2 550	2 990	3 420	3 620	3 000	3 540	3 780	3 970	3 370	3 780	4 050
Słowacja	2 310	2 560	2 700	2 730	2 810	3 000	3 110	3 180	3 130	3 220	
Finlandia	5 080	5 550	5 670	5 870	5 420	6 070	6 090	6 290	5 830	6 310	
Szwecja	5 090	5 540	5 560	5 900	5 310	5 920	5 730	5 770	5 260	5 590	

Uwaga: dane niewyrównane, ceny bieżące. Szereg czasowy: Final consumption expenditure of households.

Źródło: Eurostat.

Wykres 12. Konsumpcja gospodarstw domowych na osobę w Polsce i u jej sąsiadów z UE (w euro)

Źródło: Eurostat.

Na wykresie przedstawione są wydatki konsumpcyjne gospodarstw domowych na osobę w euro dla wybranych krajów UE od pierwszego kwartału 2021 r. do drugiego kwartału 2023 r. Niemcy wykazują najwyższe wydatki konsumpcyjne spośród prezentowanych krajów, a wartości te wzrastają przez cały przedstawiony okres. Pozostałe kraje, choć ze znacznie niższymi wydatkami niż Niemcy, również wykazują wzrostowy trend. Wydatki konsumpcyjne w Polsce są wyraźnie niższe niż na Słowacji i w Czechach (o ok. 14–15%), a także dużo niższe, niż na Litwie (aż o 25%). Co ciekawe, widzimy, że w początkach analizowanego okresu, różnice w poziomach pomiędzy tymi krajami były niewielkie. Generalnie, wszystkie kraje prezentują wzrost wydatków konsumpcyjnych, co wskazuje na poprawę dobrobytu mieszkańców, aczkolwiek **w Polsce poprawa ta była najślabsza.**

2.3. Wydajność pracy

Wydajność pracy na osobę jest wskaźnikiem efektywności gospodarczej odzwierciedlającym, ile PKB jest produkowane przez jedną osobę. Gdy

porównujemy wydajność pracy z PKB na osobę, możemy zauważyć, jak efektywnie społeczeństwo przekształca pracę w produkcję gospodarczą. Z kolei wydatki konsumpcyjne gospodarstw domowych na osobę pokazują, ile z tej produkcji jest przeznaczone na konsumpcję przez przeciętną osobę.

Analiza danych z tabeli wskazuje na różnice w wydajności pracy między krajami, co może być spowodowane różnicami w technologii, edukacji, kapitale i innych czynnikach wpływających na produktywność. Wyższa wydajność nie zawsze przekłada się na wyższe PKB na osobę, ponieważ PKB zależy także od innych czynników, takich jak stopień otwartości gospodarki, poziom inwestycji czy wydatki rządowe. Jeśli zaś chodzi o wydatki konsumpcyjne, są one zazwyczaj niższe od PKB na osobę, ponieważ nie wszystkie wyprodukowane dobra i usługi są przeznaczone na bezpośrednią konsumpcję – część z nich może być eksportowana, inwestowana lub oszczędzana.

Wzrost wydajności pracy może być interpretowany jako oznaka zwiększania efektywności

gospodarki, wpływającej na zwiększenie konkurencyjności kraju. Wartości na wykresie wskazują na różnice w tempie wzrostu między poszczególnymi gospodarkami, co może być wynikiem wielu czynników, takich jak polityka gospodarcza, inwestycje w technologie, edukację, innowacje, czy też strukturalne zmiany w gospodarce. Należy także zwrócić uwagę na szerszy kontekst

ekonomiczny i społeczny, w tym na inne wskaźniki ekonomiczne, takie jak PKB na mieszkańca, stopa bezrobocia czy poziom inwestycji w kapitał ludzki. Ponadto, sytuacje nadzwyczajne, takie jak pandemia COVID-19 czy kryzysy energetyczne, również mają istotny wpływ na wydajność pracy i jej zmienność w czasie.

Tabela 14. Wydajność pracy na osobę (2015=100)

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2	2023 -Q3
EU27	101,6	102,8	103,8	103,9	104,3	104,6	104,8	104,3	103,9	103,8	103,6
Belgia	98,7	99,8	101,1	101,4	101,1	101,3	101,1	101,3	101,5	101,7	102,0
Bułgaria	113,9	115,1	116,9	118,9	120,3	121,2	121,4	121,9	121,7	122,3	123,1
Czechy	106,9	107,8	109,2	110,0	110,6	109,1	109,1	108,8	108,7	107,6	108,0
Dania	105,6	106,8	105,4	107,0	105,0	105,5	104,9	105,1	105,6	105,0	104,4
Niemcy	100,2	102,2	102,4	102,1	102,6	102,2	102,4	101,8	101,5	101,4	101,3
Estonia	121,0	124,1	121,3	121,7	118,1	117,0	115,8	113,5	108,2	109,7	110,5
Irlandia	139,5	137,5	133,7	128,4	136,1	138,1	140,7	138,4	132,1	132,5	128,9
Grecja	94,8	92,5	92,2	91,7	94,3	94,3	94,5	95,0	95,3	95,9	
Hiszpania	95,1	97,5	97,5	98,3	97,9	101,1	100,6	100,4	99,5	99,9	99,0
Francja	97,8	97,8	99,5	99,2	98,5	98,5	98,6	98,2	98,0	98,3	98,2
Chorwacja	108,8	107,3	109,5	110,8	113,4	114,4	113,1	112,9	112,8	115,5	
Włochy	97,8	99,6	101,5	101,9	102,1	102,4	102,9	102,0	101,6	101,4	101,2
Cypr	106,2	107,1	109,8	111,0	110,6	110,6	110,9	110,9	111,9	111,1	111,9
Łotwa	116,6	115,5	120,1	120,4	119,9	119,1	117,7	119,1	118,2	118,0	
Litwa	118,9	120,0	120,7	120,4	119,0	117,0	116,6	115,6	114,4	116,5	114,2
Luksemburg	98,3	98,4	97,6	99,1	98,3	97,3	96,5	94,0	93,8	93,3	
Węgry	108,0	109,6	110,3	112,1	113,3	114,5	113,2	112,4	111,9	111,7	112,5
Malta	100,0	99,4	103,9	103,7	103,0	102,5	102,0	101,9	100,8	100,5	
Holandia	99,4	101,0	101,6	101,7	101,1	101,8	101,3	101,4	100,7	100,2	99,8
Austria	96,7	98,6	101,2	100,6	100,7	102,2	101,6	101,2	101,0	100,1	99,5
Polska	116,9	118,4	119,9	121,6	126,8	125,4	126,7	122,9	123,6	124,2	125,4
Portugalia	96,6	98,8	100,9	102,5	104,2	104,8	105,0	105,8	106,8	106,3	106,1
Rumunia	124,2	122,9	125,3	125,6	127,8	127,1	129,2	130,7	130,9	132,9	
Słowenia	107,3	107,7	109,4	110,0	108,8	108,8	108,2	108,4	108,2	109,1	108,8
Słowacja	106,7	108,0	108,1	108,2	108,0	107,4	107,8	107,8	108,1	108,5	108,7
Finlandia	103,2	103,4	103,8	103,6	103,0	102,7	101,5	101,4	101,2	102,0	101,6
Szwecja	104,1	105,2	106,5	108,0	106,5	106,5	106,5	105,3	105,1	103,9	104,0

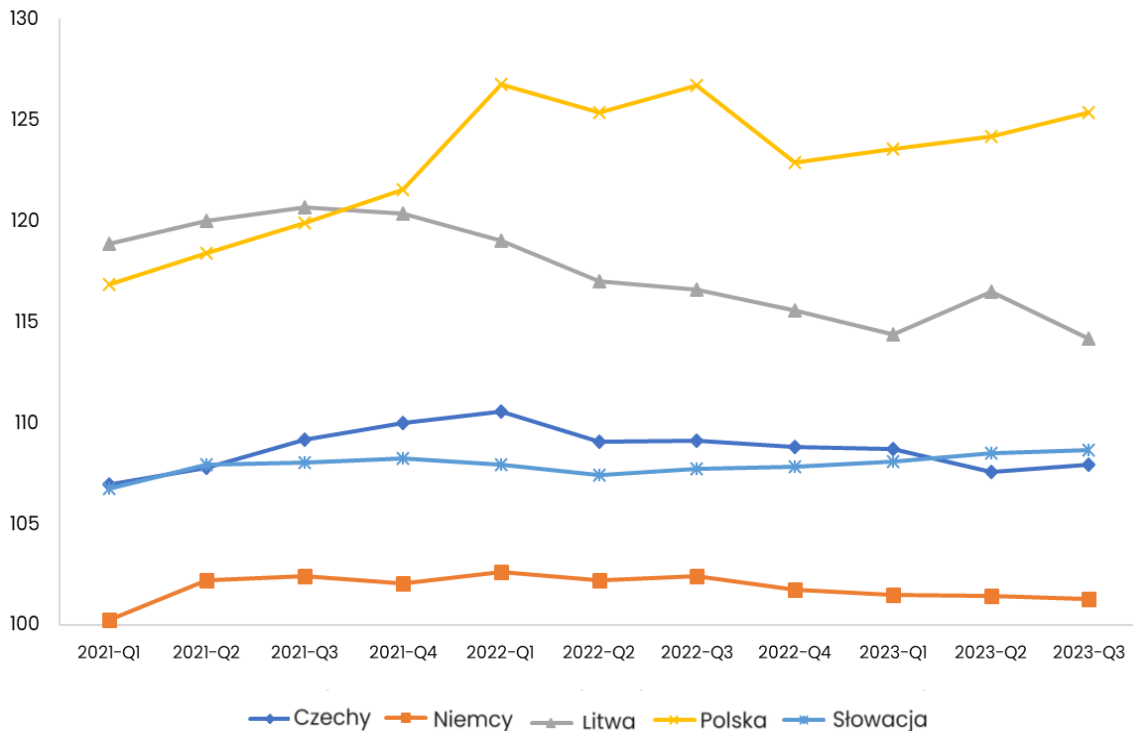
Uwaga: dane wyrównane sezonowo i kalendarzowo. Szereg czasowy: Real labour productivity per person.

Źródło: Eurostat.

Dane pokazują, że w niektórych krajach, takich jak Rumunia, Irlandia i Polska, które były trzema o najwyższych przyrostach w stosunku do poziomu bazowego z 2015 roku, wydajność pracy znacząco wzrosła, co może świadczyć o bardzo dużej poprawie w efektywności funkcjonowania

gospodarek. W krajach o wysokim PKB na osobę, jak Belgia czy Niemcy, wzrost wydajności jest mniej wyraźny. Są też kraje w UE, gdzie przyrosty wydajności były ujemne – kolejno Luksemburg, Grecja, Francja i Hiszpania.

Wykres 13. Wydajność pracy na osobę w Polsce i u jej sąsiadów (2015=100)

Źródło: Eurostat.

Wykres przedstawia dynamikę wydajności pracy na osobę w Polsce oraz w państwach sąsiednich, z Czechami, Niemcami, Litwą i Słowacją jako punktami odniesienia. Dane zostały zindeksowane do roku bazowego 2015, przyjętego za 100 punktów. Analiza wykresu wskazuje, że Polska wykazuje największy wzrost wydajności pracy od pierwszego kwartału 2021 r. do trzeciego kwartału 2023 r. (a także największy od 2015 roku), osiągając najwyższy poziom w ostatnim uwzględnionym kwartale. Niemcy początkowo utrzymują trend wzrostowy do drugiego kwartału 2022, po czym następuje spadek wydajności, który się stabilizuje, ale nie powraca do poprzednich maksimów. Czechy i Słowacja wykazują pewne podobieństwa, ale całkowity wzrost – mimo różnic między tymi

krajami – od 2015 czy od 2021 roku był bardzo podobny. Litwa natomiast, po początkowym odbiciu, wykazuje generalnie tendencję spadkową w trakcie ostatnich dwóch lat.

2.4. Koszty pracy

Koszty pracy na godzinę odzwierciedlają presję kosztową na przedsiębiorstwa i mogą wpływać na konkurencyjność gospodarki. Wysokie koszty pracy mogą sygnalizować wyższą jakość życia pracowników, co jest często powiązane z wyższym PKB na osobę, ale równocześnie mogą ograniczać zdolność gospodarki do ekspansji na rynkach zewnętrznych. W kontekście wydat-

ków konsumpcyjnych gospodarstw domowych na osobę, koszty pracy na godzinę mogą mieć bezpośredni wpływ na siłę nabywczą, a co za tym idzie, na poziom i strukturę konsumpcji. Ponadto wyższa wydajność może kompensować wzrost nominalnych kosztów pracy, pozwalając przedsiębiorstwom utrzymać konkurencyjność pomimo wzrostu wynagrodzeń.

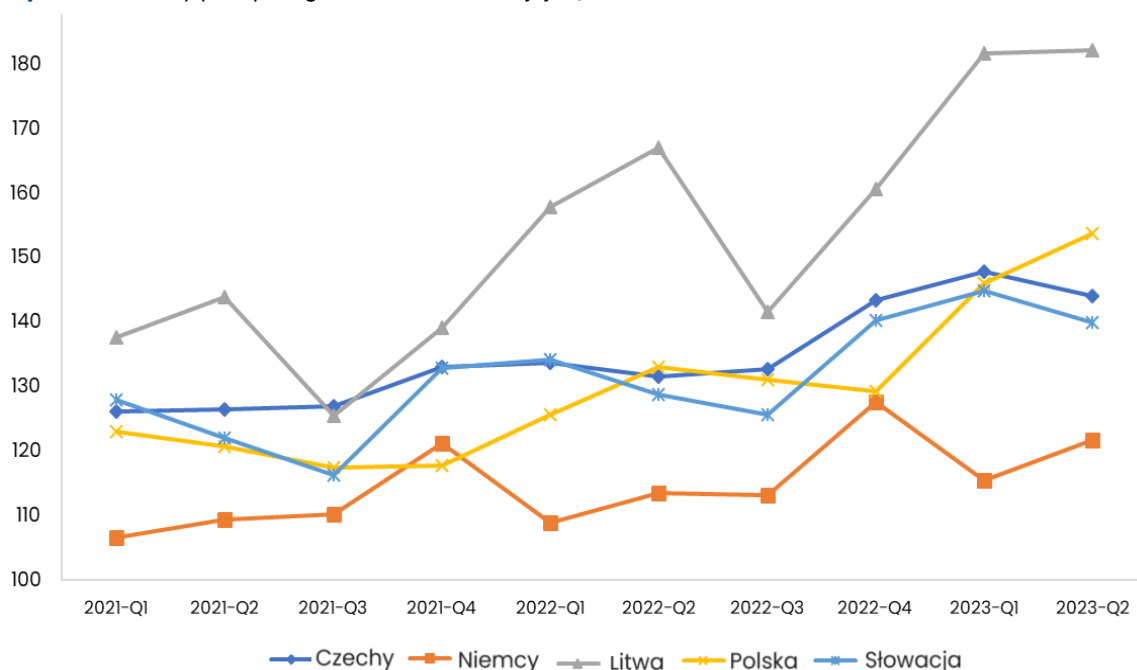
Rozumienie dynamiki kosztów pracy na godzinę w relacji do PKB na osobę, wydatków konsumpcyjnych oraz wydajności pracy pozwala na lepsze zrozumienie elastyczności rynku pracy, adaptacyjności sektora przedsiębiorstw oraz ogólnej równowagi między płacami a produktywnością. To z kolei otwiera drogę do oceny, w jakim stopniu wzrost kosztów pracy wpływa na wzrost gospodarczy, konsumpcję i wydajność, co ma fundamentalne znaczenie dla polityk makroekonomicznych i decyzji biznesowych.

Analizując dostarczone dane dotyczące kosztów pracy na godzinę (2015=100), można zauważyć, że generalnie, dla większości krajów UE obserwujemy tendencję wzrostową kosztów pracy na godzinę w analizowanym okresie, co wskazuje na zwiększanie się kosztów zatrudnienia w stosunku do wartości godziny pracy w porównaniu do roku bazowego 2015. Rumunia odnotowuje najwyż-

sze wartości w analizowanym zakresie z pikami sięgającymi 206,5 w pierwszym kwartale 2023 r., co sugeruje znaczne wzrosty kosztów pracy na godzinę w stosunku do roku bazowego. Z drugiej strony, Irlandia prezentuje najniższe wartości, z najniższym punktem na poziomie 82,6 w trzecim kwartale 2022 r., co może wskazywać na relatywnie mniejsze koszty zatrudnienia lub wyższą wydajność pracy (jak widzieliśmy wcześniej, Irlandia była wśród liderów wzrostu wydajności).

Polska wykazuje wzrost kosztów pracy na godzinę z wartością 123,1 w pierwszym kwartale 2021 r. do 153,7 w drugim kwartale 2023 r. Znajduje się w powyżej średniej krajów UE (na siódmym miejscu w II kwartale 2023 r.). W okresie 2021–2023 wzrost kosztów pracy w Polsce był szósty, najwyższy w UE. Odnotowuje więc jedną z wyższych wartości wzrostu kosztów pracy, co może wskazywać na wzrost płac lub zmiany w strukturze rynku pracy, takie jak stopniowo rosnące zatrudnienie w sektorach wyższych technologii, które zazwyczaj oferują wyższe wynagrodzenia (np. informatyka). Jednakże, w porównaniu do niektórych innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej, takich jak Rumunia czy Węgry, wzrost kosztów pracy w Polsce jest umiarkowany, co może sugerować lepsze zarządzanie kosztami pracy lub wyższą stabilność gospodarczą.

Wykres 14. Koszty pracy na godzinę w Polsce i u jej sąsiadów (2015=100)

Źródło: Eurostat.

Tabela 15. Koszty pracy na godzinę (2015=100)

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2	2023 -Q3
EU27	106,6	110,1	106,7	113,4	109,1	113,4	109,9	119,1	115,5	121,6	
Bułgaria	149,8	147,8	132,1	132,5	156,6	163,5	143,6	148,4	184,4	178,1	
Czechy	126,2	126,5	127,0	133,1	133,7	131,6	132,7	143,5	147,9	144,1	
Dania	107,3	106,7	103,8	104,4	110,8	111,7	107,6	109,6	112,9	116,4	
Niemcy	106,5	109,4	110,2	121,2	108,8	113,5	113,2	127,6	115,4	121,7	122,0
Estonia	120,6	129,2	123,5	124,2	129,7	147,3	139,5	146,5	152,6	170,1	
Irlandia	85,4	87,8	85,3	91,8	90,7	90,0	82,6	88,6	95,7	97,4	
Grecja	104,1	105,8	92,1	107,8	101,1	100,9	91,2	106,9	106,1	105,5	
Hiszpania	115,1	113,9	113,1	116,4	114,8	114,2	114,2	119,5	119,1	121,7	121,3
Francja	104,8	106,1	105,9	109,0	109,8	110,7	110,9	116,1	115,6	116,8	
Chorwacja	113,9	108,8	91,7	105,4	113,1	113,9	101,0	120,3	123,4	125,9	
Włochy	98,6	105,2	98,5	116,2	100,4	108,2	99,5	122,5	103,9	112,0	
Cypr	100,9	99,5	91,6	110,4	99,2	97,7	90,2	111,4	102,0	101,1	
Łotwa	126,4	130,0	129,8	122,7	142,3	145,2	139,6	142,6	164,4	163,8	
Litwa	137,6	143,9	125,5	139,2	157,9	167,0	141,5	160,7	181,7	182,3	
Luksemburg	110,9	114,9	112,6	129,3	118,2	125,8	120,9	140,4	131,5	139,7	
Węgry	132,3	125,4	120,1	123,3	150,9	134,1	134,2	143,8	167,8	160,2	
Malta	125,5	124,8	116,7	122,7	126,9	124,9	122,5	130,2	132,6	128,9	
Holandia	109,4	121,2	105,5	110,9	110,3	123,4	111,8	118,2	116,8	133,6	120,0
Austria	111,6	128,9	103,3	119,7	110,0	130,0	108,0	126,7	117,1	143,6	
Polska	123,1	120,7	117,5	117,8	125,7	133,1	131,0	129,3	146,0	153,7	
Portugalia	111,7	121,5	116,8	131,1	109,9	121,0	118,6	135,1	117,9	130,2	
Rumunia	178,6	161,5	135,7	125,4	180,8	161,8	141,6	130,8	206,5	186,3	
Słowenia	121,9	129,2	112,8	110,7	123,4	131,7	121,9	125,6	137,8	149,9	
Słowacja	127,9	122,0	116,3	132,9	134,2	128,8	125,7	140,3	144,9	140,0	
Finlandia	106,3	104,3	107,8	96,3	109,1	107,6	113,3	101,0	114,4	114,7	
Szwecja	112,8	111,5	120,9	104,2	111,8	114,6	124,5	110,5	116,7	122,2	

Uwaga: dane niewyrównane. Szereg czasowy: Nominal unit labour cost based on hours worked.

Źródło: Eurostat.

Wykres prezentuje koszty pracy na godzinę w Polsce i u jej sąsiadów, z indeksem bazowym równym 100 ustanowionym na rok 2015. Litwa wykazuje najbardziej dynamiczny wzrost kosztów pracy na godzinę, szczególnie widoczny w ostatnich kwartałach. Trendy w Czechach, Niemczech i na Słowacji wydają się być bardziej stabilne, z mniejszymi fluktuacjami. Litwa osiąga najwyższą wartość na wykresie w drugim kwartale 2023

roku, co wskazuje na znaczące zwiększenie kosztów pracy od 2015 roku.

Polska utrzymuje koszty pracy niższe niż Litwa, ale wyższe niż Czechy, Słowacja oraz Niemcy. Polska znajduje się pośrodku tej grupy pod względem kosztów pracy na godzinę, wykazując stopniowy wzrost z niewielkimi spadkami w drugim i trzecim kwartale 2021 roku. W drugim kwartale 2023 roku

Polska notuje wartość bliską 150, czyli **od 2015 roku koszty pracy wzrosły o 50%, a wydajność pracy o 25%**. Wzrosły one zwłaszcza w 2023 roku. Polska, utrzymując wzrost kosztów pracy na umiarkowanym poziomie w stosunku do niektórych swoich sąsiadów, może wykazywać potencjalną przewagę konkurencyjną na tle innych rynków pracy w UE. Jednakże ciągły wzrost kosztów pracy na godzinę wymaga monitorowania, aby zapewnić, że nie osłabi to konkurencyjności gospodarki Polski na arenie międzynarodowej.

2.5. Inflacja

Dokonując analizy podanych danych dotyczących miesięcznych stóp inflacji w krajach UE, można zauważyć, że w skali całej UE stopy inflacji zaczynają się od poziomu 9,8% w lipcu 2022 roku i osiągają szczyt na poziomie 11,5% w październiku 2022 roku. Następnie obserwujemy stopniowy spadek inflacji do poziomu 3,6% w październiku 2023 roku, co wskazuje na ogólny trend dezinflacyjny w badanym okresie w całej UE.

Najwyższą stopę inflacji rejestrowała Estonia z wartością 25,2% w sierpniu 2022 roku, a najniższą Szwecja z wartością -1,0% w październiku 2023 roku, co wskazuje na skrajnie różne warunki gospodarcze lub efektywność polityki monetarnej w tych krajach.

Niektóre kraje doświadczyły deflacji w końcowym okresie analizy, takie jak Belgia czy Holandia. Może to wskazywać na zmiany w popycie konsumenckim, polityce cenowej lub specyficznych efektów działania EBC w tych krajach.

Węgry odnotowują szybki wzrost inflacji od poziomu 14,7% w lipcu 2022 r. do 26,2% w styczniu 2023 r., z kolei w Estonii obserwujemy szybki spadek z 25,2% w sierpniu 2022 r. do 5,0% w październiku 2023, co może świadczyć o niestabilności makroekonomicznej lub gwałtownych zmianach w polityce gospodarczej.

Francja i Niemcy wykazują relatywną stabilność inflacji w porównaniu do innych członków UE, z tendencją do stopniowego spadku w czasie, co może wskazywać na bardziej przewidywalne środowisko gospodarcze i skuteczną politykę cenową.

W lutym 2023 roku Polska znajdowała się wśród krajów z najwyższą inflacją, z wartością maksymalną na poziomie 17,2%. Inflacja następnie dynamicznie spada, dochodząc do 6,3% w październiku 2023 roku, co może sugerować pewien stopień stabilizacji i skuteczność działań antyinflacyjnych.

Podsumowując, dane te wskazują na znaczne różnice w stopach inflacji między krajami UE, co może być wynikiem różnych warunków gospodarczych, polityk monetarnych w krajach będących poza strefą euro oraz zewnętrznych szoków ekonomicznych, takich jak zmiany cen energii lub żywności. Ścieżka inflacji w Polsce, mimo że początkowo była jedną z wyższych, wykazuje tendencję spadkową, co może być pozytywnym sygnałem dla polityki gospodarczej i stabilności makroekonomicznej kraju.

Tabela 16. Stopy inflacji w UE (miesięczna)

Czas	2022 -07	2022 -08	2022 -09	2022 -10	2022 -11	2022 -12	2023 -01	2023 -02	2023 -03	2023 -04	2023 -05	2023 -06	2023 -07	2023 -08	2023 -09	2023 -10
EU27	9,8	10,1	10,9	11,5	11,1	10,4	10,0	9,9	8,3	8,1	7,1	6,4	6,1	5,9	4,9	3,6
Belgia	10,4	10,5	12,1	13,1	10,5	10,2	7,4	5,4	4,9	3,3	2,7	1,6	1,7	2,4	0,7	-1,7
Bułgaria	14,9	15,0	15,6	14,8	14,3	14,3	14,3	13,7	12,1	10,3	8,6	7,5	7,8	7,5	6,4	5,9
Czechy	17,3	17,1	17,8	15,5	17,2	16,8	19,1	18,4	16,5	14,3	12,5	11,2	10,2	10,1	8,3	9,5
Dania	9,6	9,9	11,1	11,4	9,7	9,6	8,4	8,3	7,3	5,6	2,9	2,4	3,2	2,3	0,6	-0,4
Niemcy	8,5	8,8	10,9	11,6	11,3	9,6	9,2	9,3	7,8	7,6	6,3	6,8	6,5	6,4	4,3	3,0
Estonia	23,2	25,2	24,1	22,5	21,4	17,5	18,6	17,8	15,6	13,2	11,2	9,0	6,2	4,3	3,9	5,0
Irlandia	9,6	9,0	8,6	9,4	9,0	8,2	7,5	8,1	7,0	6,3	5,4	4,8	4,6	4,9	5,0	3,6
Grecja	11,3	11,2	12,1	9,5	8,8	7,6	7,3	6,5	5,4	4,5	4,1	2,8	3,5	3,5	2,4	3,8
Hiszpania	10,7	10,5	9,0	7,3	6,7	5,5	5,9	6,0	3,1	3,8	2,9	1,6	2,1	2,4	3,3	3,5
Francja	6,8	6,6	6,2	7,1	7,1	6,7	7,0	7,3	6,7	6,9	6,0	5,3	5,1	5,7	5,7	4,5
Chorwacja	12,7	12,6	12,6	12,7	13,0	12,7	12,5	11,7	10,5	8,9	8,3	8,3	8,0	8,4	7,4	6,7
Włochy	8,4	9,1	9,4	12,6	12,6	12,3	10,7	9,8	8,1	8,6	8,0	6,7	6,3	5,5	5,6	1,8
Cypr	10,6	9,6	9,0	8,6	8,1	7,6	6,8	6,7	6,1	3,9	3,6	2,8	2,4	3,1	4,3	3,6
Łotwa	21,3	21,4	22,0	21,7	21,7	20,7	21,4	20,1	17,2	15,0	12,3	8,1	6,6	5,6	3,6	2,3
Litwa	20,9	21,1	22,5	22,1	21,4	20,0	18,5	17,2	15,2	13,3	10,7	8,2	7,2	6,4	4,1	3,1
Luksemburg	9,3	8,6	8,8	8,8	7,3	6,2	5,8	4,8	2,9	2,7	2,0	1,0	2,0	3,5	3,4	2,1
Węgry	14,7	18,6	20,7	21,9	23,1	25,0	26,2	25,8	25,6	24,4	21,9	19,9	17,5	14,2	12,2	9,6
Malta	6,8	7,0	7,4	7,4	7,2	7,3	6,8	7,0	7,1	6,4	6,3	6,2	5,6	5,0	4,9	4,2
Holandia	11,6	13,7	17,1	16,8	11,3	11,0	8,4	8,9	4,5	5,8	6,8	6,4	5,3	3,4	-0,3	-1,0
Austria	9,4	9,3	11,0	11,6	11,2	10,5	11,6	11,0	9,2	9,4	8,7	7,8	7,0	7,5	5,8	4,9
Polska	14,2	14,8	15,7	16,4	16,1	15,3	15,9	17,2	15,2	14,0	12,5	11,0	10,3	9,5	7,7	6,3
Portugalia	9,4	9,3	9,8	10,6	10,2	9,8	8,6	8,6	8,0	6,9	5,4	4,7	4,3	5,3	4,8	3,2
Rumunia	13,0	13,3	13,4	13,5	14,6	14,1	13,4	13,4	12,2	10,4	9,6	9,3	8,9	9,3	9,2	8,3
Słowenia	11,7	11,5	10,6	10,3	10,8	10,8	9,9	9,4	10,4	9,2	8,1	6,6	5,7	6,1	7,1	6,6
Słowacja	12,8	13,4	13,6	14,5	15,1	15,0	15,1	15,4	14,8	14,0	12,3	11,3	10,3	9,6	9,0	7,8
Finlandia	8,0	7,9	8,4	8,4	9,1	8,8	7,9	8,0	6,7	6,3	5,0	4,1	4,2	3,1	3,0	2,4
Szwecja	8,3	9,5	10,3	9,8	10,1	10,8	9,6	9,7	8,1	7,7	6,7	6,3	6,3	4,5	3,7	4,0

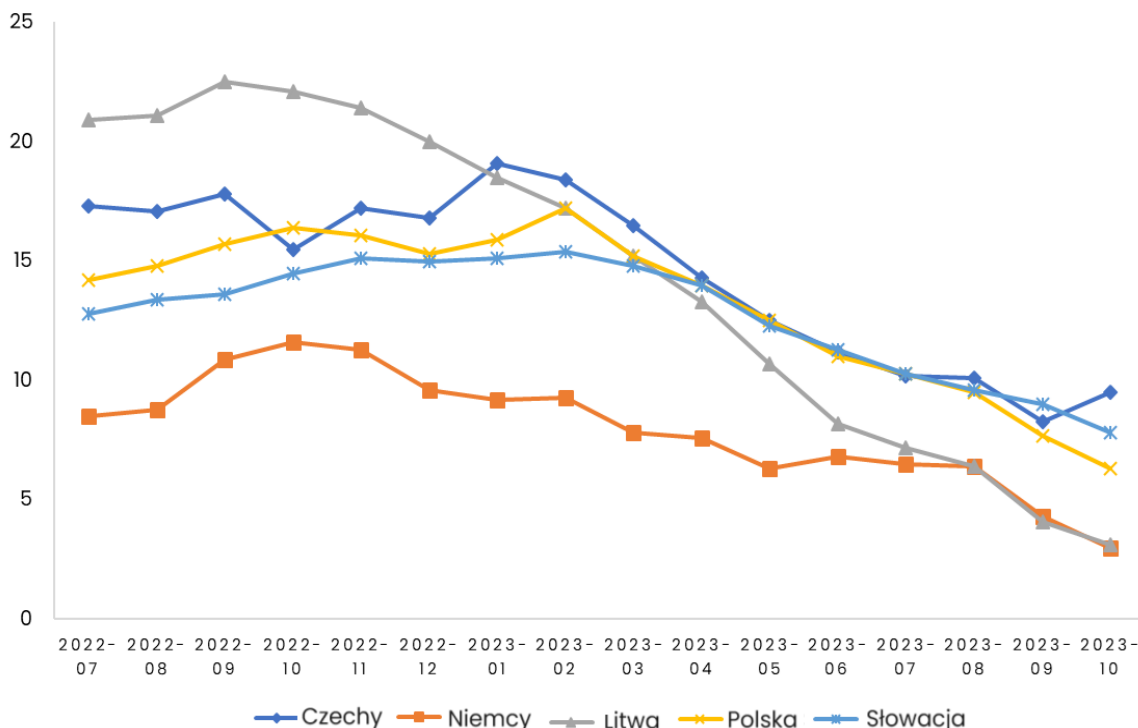
Uwaga: dane niewyrównane, stopy zmian (t/t-12). Szereg czasowy: Harmonized Index of Consumer Prices (All items).

Źródło: Eurostat

Wykres na kolejnej stronie przedstawia stopy inflacji od lipca 2021 r. do października 2023 r. dla Czech, Niemiec, Litwy, Polski i Słowacji. Inflacja jest mierzona jako procentowe zmiany w cenach, a dane prezentowane na wykresie ukazują, że wszystkie prezentowane kraje naszego regionu wykazują ogólny trend spadkowy stóp inflacji w analizowanym okresie. Najwyższe stopy inflacji

odnotowywała w 2022 roku Litwa, ale udało jej się w bardzo dużym stopniu obniżyć je do poziomu Niemiec, które wykazują najniższe stopy inflacji na początku analizowanego okresu. Słowacja i Czechy mają podobny wzorzec zachowań inflacyjnych, z wysokimi wartościami na początku i znacznym spadkiem w dalszej części okresu.

Wykres 15. Stopy inflacji w Polsce i u jej sąsiadów

Źródło: Eurostat.

Litwa wykazuje najszybszy spadek inflacji od połowy 2022 do końca 2023 roku. Natomiast Polska, mimo szybkiego wzrostu inflacji w pierwszej połowie analizowanego okresu, również zaczyna wykazywać spadkowy trend zbliżający się do poziomu inflacji Czech i Słowacji.

Polska miała inflację wyższą niż Niemcy i Słowacja i tak jak w początkach analizowanego okresu była w połowie stawki, tak również w połowie tej stawki krajów jest na jej końcu. Widać, że stopa inflacji w Polsce zaczyna spadać po osiągnięciu szczytu i zbliża się do wartości notowanych w Czechach i Słowacji w końcu analizowanego okresu.

2.6. Stopa bezrobocia

Na kolejnej stronie przedstawiono dane krótkookresowe, miesięczne, dotyczące stóp bezrobocia w UE. Należy pamiętać, że jest to inny wskaźnik, niż stopa bezrobocia rejestrowanego,

ponieważ pochodzi z badań aktywności ekonomicznej ludności (definicja ILO).

Analizując dane dotyczące stopy bezrobocia w UE od lipca 2022 do października 2023 r. można zauważyć, że w UE generalnie wskaźnik ten pozostawał stosunkowo stabilny, oscylując wokół 6%. Czechy, Malta i Niemcy utrzymywały stosunkowo niskie stopy bezrobocia, podczas gdy Grecja i Hiszpania wykazywały wyższe stopy bezrobocia, co jest zgodne z dłuższą tendencją w tych krajach. Dane te wskazują na stabilność rynku pracy w UE w analizowanym okresie, z wyjątkiem niektórych krajów, które nadal borykają się z wyższymi poziomami bezrobocia.

Polska prezentuje bardzo niską stopę bezrobocia w porównaniu do średniej UE, utrzymującą się na poziomie około 3%. Niższą stopę bezrobocia odnotowywano jedynie w Czechach i na Malcie. W Niemczech stopa ta była nieznacznie wyższa niż w Polsce.

Tabela 17. Stopa bezrobocia w UE

Czas	2022 -07	2022 -08	2022 -09	2022 -10	2022 -11	2022 -12	2023 -01	2023 -02	2023 -03	2023 -04	2023 -05	2023 -06	2023 -07	2023 -08	2023 -09	2023 -10
EU27	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1	6,1	6,0	6,0	6,0	5,9	6,0	6,0	6,0	6,0	
Belgia	5,5	5,4	5,4	5,6	5,7	5,7	5,7	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6	5,5	5,5	5,6	
Bułgaria	4,2	4,1	4,0	3,9	4,0	4,1	4,0	4,1	4,2	4,3	4,4	4,5	4,5	4,5	4,5	
Czechy	2,3	2,4	2,3	2,2	2,7	2,3	2,5	2,4	2,6	2,7	2,5	2,8	2,7	2,5	2,7	
Dania	4,6	4,5	4,6	4,6	4,8	4,9	4,3	5,5	4,5	4,8	4,8	4,8	5,6	4,4	4,8	
Niemcy	3,0	3,1	3,1	3,1	3,0	3,0	3,0	3,0	2,9	2,9	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	
Estonia	5,8	5,6	5,3	5,4	5,4	5,3	5,2	5,3	5,9	6,2	6,7	7,1	7,5	7,3	7,4	
Irlandia	4,3	4,4	4,3	4,5	4,5	4,4	4,2	4,1	4,1	4,1	4,1	4,4	4,4	4,5	4,7	4,8
Grecja	12,4	12,3	12,1	11,8	11,8	11,6	11,3	11,4	11,2	11,6	11,1	11,1	10,7	10,6	10,0	
Hiszpania	12,7	12,8	12,9	12,9	12,9	13,0	13,0	12,8	12,5	12,1	11,9	11,9	11,9	11,9	12,0	
Francja	7,3	7,2	7,1	7,2	7,2	7,2	7,1	7,1	7,1	7,3	7,3	7,3	7,4	7,3	7,3	
Chorwacja	6,9	6,9	6,9	6,8	6,8	6,7	6,6	6,5	6,4	6,4	6,4	6,6	6,7	6,7	6,8	
Włochy	8,0	8,1	8,0	7,9	7,9	7,9	8,0	7,9	7,8	7,8	7,6	7,4	7,6	7,3	7,4	
Cypr	6,9	6,8	6,7	6,9	7,3	7,1	6,7	6,5	6,3	6,2	6,1	6,2	6,6	6,6	6,2	
Łotwa	6,9	7,0	7,1	7,0	6,9	6,6	6,2	6,1	6,0	6,2	6,4	6,6	6,6	6,6	6,6	
Litwa	5,8	6,0	6,1	6,1	6,1	6,1	6,8	7,3	7,6	6,5	6,1	5,8	6,4	6,1	6,2	
Luksemburg	4,5	4,7	4,7	4,9	4,9	4,8	4,9	4,9	4,9	5,0	5,0	5,2	5,2	5,4	5,6	
Węgry	3,6	3,6	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,9	3,9	3,9	3,9	4,0	3,9	
Malta	2,9	2,9	2,9	2,8	2,7	2,9	3,0	2,9	2,8	2,7	2,6	2,5	2,5	2,7	2,8	
Holandia	3,6	3,8	3,8	3,7	3,6	3,5	3,6	3,5	3,5	3,4	3,5	3,5	3,6	3,6	3,7	3,6
Austria	4,6	5,3	5,2	4,5	5,5	4,9	5,1	4,9	4,5	5,1	4,7	5,1	5,7	5,3	5,5	
Polska	2,9	2,9	3,0	3,0	2,9	2,8	2,7	2,7	2,7	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	
Portugalia	6,0	6,1	6,1	6,1	6,4	6,7	7,0	6,8	6,8	6,5	6,4	6,4	6,4	6,4	6,5	
Rumunia	5,5	5,5	5,5	5,7	5,7	5,6	5,6	5,5	5,5	5,5	5,5	5,6	5,5	5,4	5,4	
Słowenia	4,1	4,0	3,8	3,7	3,6	3,5	3,5	3,6	3,7	3,8	3,8	3,7	3,6	3,5	3,6	
Słowacja	6,1	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	5,9	5,9	5,8	5,8	5,8	5,8	
Finlandia	7,1	7,1	7,2	6,4	6,7	7,2	7,1	6,6	6,6	7,1	7,1	7,2	7,4	7,3	7,4	7,5
Szwecja	7,3	6,9	7,0	7,8	7,1	7,5	7,3	7,6	7,3	7,2	7,2	8,0	7,1	8,1	8,2	7,9

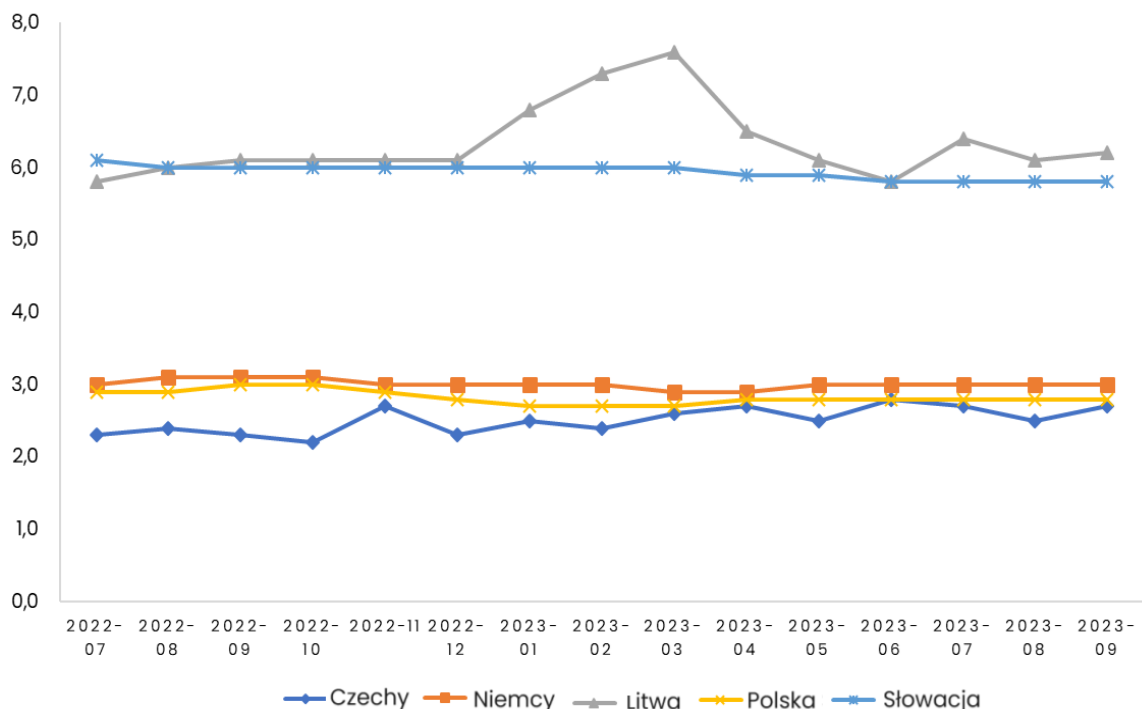
Uwaga: dane wyrównane sezonowo, niewyrównane kalendarzowo. Bezrobocie wg definicji ILO, odsetek siły roboczej. Szereg czasowy: Unemployment rate (%) - monthly data

Źródło: Eurostat.

Na wykresie na kolejnej stronie przedstawiono stopę bezrobocia w Polsce i jej sąsiadujących krajach w okresie od lipca 2022 do września 2023 roku. Ilustruje on stabilność na rynku pracy w tych krajach z niewielkimi sezonowymi wahaniami, większymi w przypadku Litwy, a także z rosnącym trendem w przypadku Czech. Można też zaobserwować m.in., że Czechy generalnie wykazują najniższą

stopę bezrobocia wśród przedstawionych krajów (utrzymującą się na poziomie około 2-3%). Niemcy również utrzymują niską stopę bezrobocia, która waha się lekko wokół 3%. Widzimy więc, że bardzo niskie stopy bezrobocia wśród krajów UE nie są tylko specyfiką Polski, ale charakteryzują naszą część Europy. Podczas gdy stopy te w przypadku Słowacji i Litwy – mają wyższe wartości.

Wykres 16. Stopa bezrobocia w Polsce i jej sąsiadujących krajach

Źródło: Eurostat.

2.7. Inflacja i bezrobocie

Bezrobocie, mierzone według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO), i inflacja, wyrażona przez Zharmonizowany Indeks Cen Konsumpcyjnych (HICP), są kluczowymi wskaźnikami makroekonomicznymi, które często podlegają analizie w kontekście krzywej Phillipsa, sugerującej krótkoterminową odwrotną zależność między inflacją a bezrobociem. Analiza relacji między bezrobociem a inflacją w poszczególnych krajach UE może dostarczyć cennych wskazówek dotyczących stanu gospodarki i efektywności polityk gospodarczych. Było to przedmiotem bardziej szczegółowych analiz w ubiegłorocznym raporcie. Nie potwierdzał on obaw towarzyszących polityce pieniężnej Narodowego Banku Polskiego, że walka z inflacją przełoży się na bezrobocie w Polsce, ponieważ wykazano niewystępowanie krzywej Phillipsa w Polsce (i większości innych krajów UE) na dłuższych szeregach czasowych. Analiza powyższych danych również potwierdziła bezpodstawność tych obaw, choć w niektórych

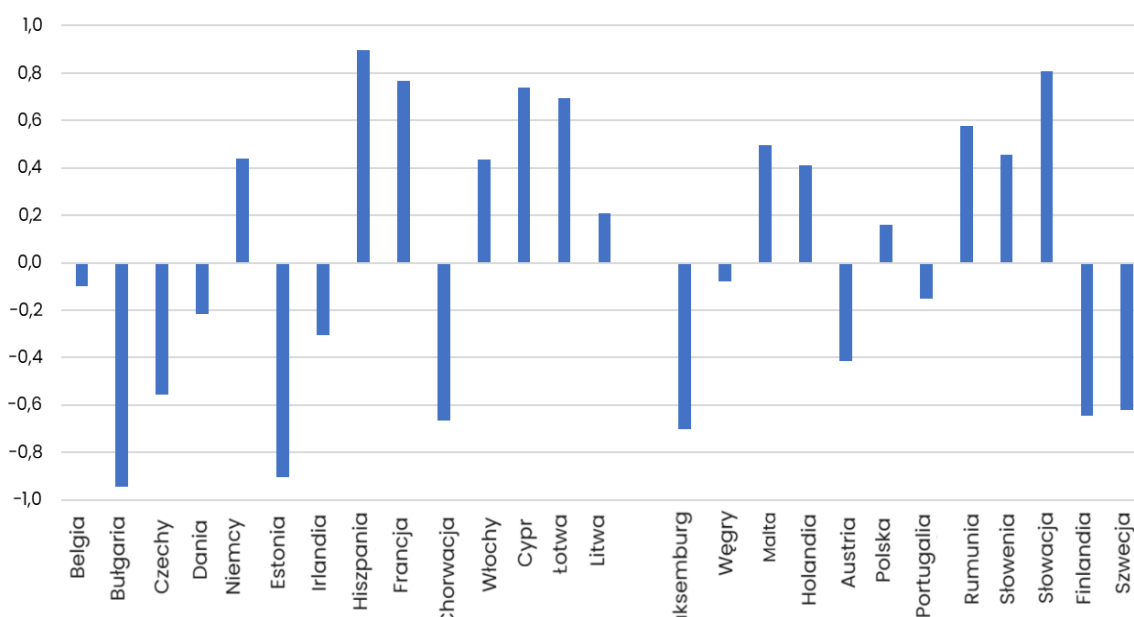
krajach wymiana (trade off) pomiędzy obydwoma wskaźnikami – może występować.

W oparciu o przedstawione dane, zauważyć można, że w EU27 występowała w analizowanym okresie kilkunastu miesięcy stabilna stopa bezrobocia na poziomie około 6% w połączeniu ze stopniowo spadającą inflacją od poziomów dwucyfrowych w połowie 2022 roku do wartości bliższych 4% w połowie 2023 roku. Czechy i Niemcy odnotowują niskie stopy bezrobocia przy jednocześnie umiarkowanej inflacji, co może wskazywać na silne rynki pracy i efektywną kontrolę inflacji. Z drugiej strony kraje takie jak Grecja czy Hiszpania, mimo wysokich stóp bezrobocia, pokazują tendencję do spadku inflacji, co może oznaczać, że wysokie bezrobocie nie zawsze jest połączone z wysoką inflacją lub że istnieją inne czynniki wpływające na poziom cen. Wszystkie kraje UE wykazywały zmniejszenie inflacji z czasem, co może być wynikiem działań polityki pieniężnej lub zmian w globalnych cenach surowców i towarów.

Obliczono wartości współczynników korelacji pomiędzy bezrobociem a inflacją dla ww. okresu i wszystkich krajów UE. Wartości te w poszczególnych krajach są zróżnicowane i nie zawsze wskazują na klasyczną odwrotną zależność. Na przykład w Estonii mamy do czynienia z silną negatywną

korelacją (-0,91), co może sugerować, że wzrost bezrobocia jest połączony ze spadkiem inflacji, co jest zgodne z teorią krzywej Phillipsa. Tymczasem w Grecji obserwujemy silną, pozytywną korelację (0,90), co może świadczyć o innych czynnikach strukturalnych wpływających na gospodarkę.

Wykres 17. Wartości wskaźników korelacji pomiędzy stopami bezrobocia i inflacji w okresie lipiec 2022–wrzesień 2023

Uwaga: wartość krytyczna współczynnika korelacji Pearsona przy 15 obserwacjach i poziomie istotności 5% wynosi ok. 0,51.

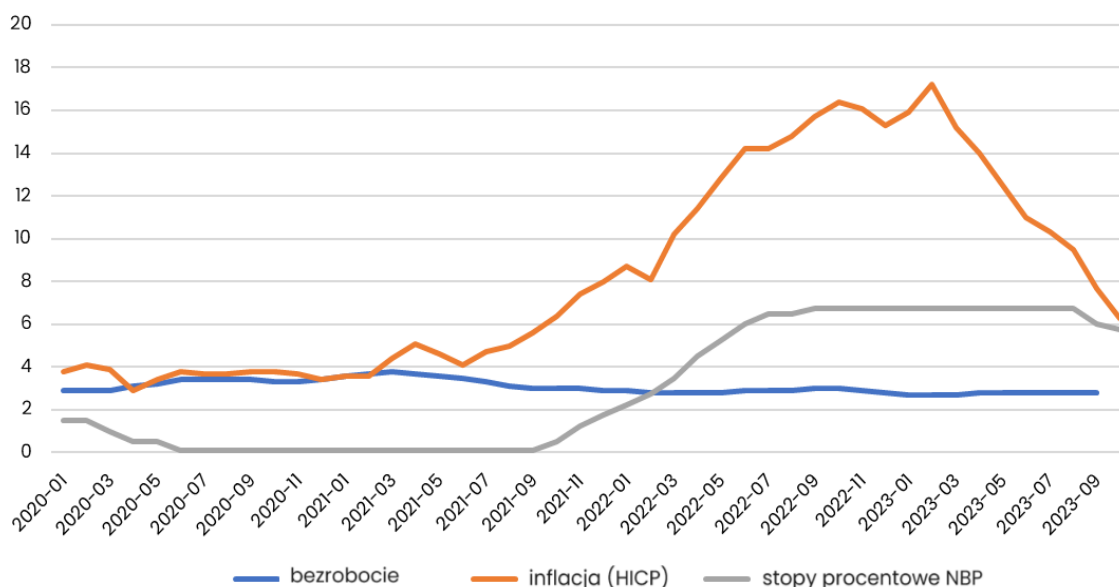
Źródło: obliczenia własne na podstawie danych Eurostatu.

Na wykresie przedstawione są wartości współczynników korelacji Pearsona między stopami bezrobocia i inflacji dla różnych krajów UE w okresie od lipca 2022 do września 2023 r. Wartości te są interpretowane w kontekście krzywej Phillipsa, która teoretycznie sugeruje odwrotną zależność między inflacją a bezrobociem – innymi słowy, wyższa inflacja powinna być związana z niższym bezrobociem i odwrotnie. Analiza wykresu wskazuje na to, że w niektórych krajach relacje ekonomiczne są bardziej złożone i niekoniecznie odpowiadają klasycznemu modelowi krzywej Phillipsa. Na przykład, jeśli kraj doświadcza jednocześnie wysokiej inflacji i wysokiego bezrobocia (stagflacji), to tradycyjna krzywa

Phillipsa nie opisuje adekwatnie sytuacji w tym kraju. Zmienne takie jak szoki podażowe, polityka monetarna i fiskalna, a także globalne czynniki ekonomiczne mogą przyczyniać się do obserwowanych anomalii.

Podsumowując, przeprowadzona analiza sugeruje, że relacja między bezrobociem a inflacją jest skomplikowana i nie można jej jednoznacznie określić na podstawie pojedynczego modelu ekonomicznego. Warto przy tym rozważyć wpływ innych czynników, takich jak polityka pieniężna, fiskalna, zmiany w popycie globalnym i szoki podażowe, które mogą mieć znaczący wpływ na analizowane wskaźniki.

Wykres 18. Stopy procentowe, inflacji, bezrobocia w Polsce w okresie styczeń 2020–październik 2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Stopa bezrobocia w Polsce w analizowanym okresie pozostawała na niskim poziomie, utrzymując się w przedziale 2,7% do 3,0%. Tymczasem stopa inflacji początkowo rosła, osiągając szczyt na początku 2023 roku (17,2% w lutym), po czym zaczęła stopniowo spadać. Współczynnik korelacji między tymi dwoma wskaźnikami wynosił 0,15, co jest wartością znacznie poniżej progu istotności 0,51, sugerując brak istotnej statystycznie zależności między stopą bezrobocia a inflacją w tym okresie. Dla dokładniejszego uchwycenia relacji i zależności, wydłużyliśmy więc zakres analizy do początku 2020 r.

Analizując przedłużony szereg czasowy na wykresie oraz wartości współczynników korelacji, można wyciągnąć następujące wnioski dotyczące polityki pieniężnej w Polsce.

Decyzja o luzowaniu polityki pieniężnej w 2020 roku w sytuacji wzrostu inflacji w maju i czerwcu 2020 r. mogła być zbyt ryzykowna i przyczynić się do utrwalenia się inflacji na wyższym poziomie. W efekcie NBP nie zdołał utrzymać inflacji w pobliżu przyjętego przez siebie celu inflacyjnego

(2,5% w przedziale $\pm 1\%$), co może wskazywać na konieczność podjęcia bardziej proaktywnych i przewidujących działań.

Rosnące stopy procentowe NBP od początku 2021 roku wskazują na próbę hamowania inflacji przez bank centralny. Wzrost ten jest silnie skorelowany z inflacją (0,93 przy progu istotności wynoszącym ok. 0,3), co potwierdza, że zaostrzenie polityki pieniężnej miało na celu obniżenie inflacji. NBP rozpoczął jednak zmianę swojego nastawienia z pewnym opóźnieniem. Wzrost inflacji jesienią 2021 roku nie został szybko skontrowany podwyższeniem stóp procentowych, co mogło przyczynić się do dalszego wzrostu cen i utrudnić osiągnięcie celu inflacyjnego. Ponadto, zważywszy na opóźnienie wpływu polityki pieniężnej na gospodarkę, obniżka inflacji, która nastąpiła w ostatnich miesiącach, może być częściowo efektem tych działań, ale może być w większej mierze wynikiem innych czynników, takich jak zewnętrzne uwarunkowania gospodarcze albo wewnętrzna polityka gospodarcza rządu związana z ograniczaniem wzrostu niektórych cen (energii, żywności).

W Polsce, z uwagi na niską stopę bezrobocia utrzymującą się pomimo wysokiej inflacji, która jedynie minimalnie się zmieniła w czasach ogromnego napływu do Polski uchodźców z Ukrainy od wiosny 2022 roku, nie obserwujemy tradycyjnej krzywej Phillipsa. Obliczono współczynnik korelacji między inflacją a bezrobociem od stycznia 2020 r. i wynosił on $-0,69$, co mogłoby wskazywać na występowanie wpływu inflacji na rynek pracy (zakładając występowanie związku przyczynowo-skutkowego). Współczynnik korelacji między stopami procentowymi a stopą bezrobocia również daje istotny statystycznie, ujemny wynik ($-0,75$). Jednakże zmiany bezrobocia w tym okresie były minimalne i mogły zależeć od innych czynników. Ponadto ta ujemna korelacja może sugerować, że wyższe stopy procentowe są związane z niższą stopą bezrobocia (i na odwrót), co jest dość nietypowe i może sugerować, że inne czynniki, takie jak wzrost gospodarczy, mogły przyczynić się do poprawy sytuacji na rynku pracy. Oznacza to, że obawy o wzrost bezrobocia w wyniku zaostrzenia polityki pieniężnej mogły być znacznie mniejsze, a bank centralny mógł poważniej skupić się na walce z inflacją.

Podsumowując, polityka pieniężna NBP mogła być bardziej zdecydowana i wcześniejsza w reakcji na inflację, co mogłoby lepiej służyć stabilności cenowej. Z uwagi na niską stopę bezrobocia utrzymującą się pomimo wysokiej inflacji, nie obserwujemy w Polsce tradycyjnej krzywej Phillipsa. Oznacza to, że obawy o wzrost bezrobocia w wyniku zaostrzenia polityki pieniężnej mogły być mniejsze, a bank centralny mógł się w większej mierze skupić na walce z inflacją. Opóźniona odpowiedź Banku mogła przyczynić się do utrwalenia oczekiwań inflacyjnych, co w dłuższym okresie może utrudniać prowadzenie efektywnej polityki pieniężnej.

2.8. Oszczędności gospodarstw domowych

Wskaźnik oszczędności gospodarstw domowych odnosi się do proporcji dochodów, które decydują się one zaoszczędzić. Jest on ważnym barome-

treem zdrowia finansowego społeczeństwa oraz oczekiwań konsumentów odnośnie do przyszłej sytuacji gospodarczej. Wysoki wskaźnik oszczędności może wskazywać na ostrożność gospodarstw domowych i pesymistyczne oczekiwania co do przyszłości, podczas, gdy niski wskaźnik może odzwierciedlać zaufanie konsumentów i przekonanie o stabilności dochodów.

Analizując wskaźnik oszczędności w kontekście PKB na osobę, wydatków konsumpcyjnych, inwestycji, bezrobocia, inflacji i stóp procentowych, można zbadać, jak gospodarstwa domowe reagują na zmiany w tych obszarach. Na przykład wzrost PKB na osobę może nie prowadzić do obniżenia wskaźnika oszczędności, jeśli gospodarstwa domowe obawiają się przyszłych szoków ekonomicznych lub jeśli wzrost dochodów jest nierównomiernie rozłożony. Wyższe stopy procentowe mogą zachęcać do oszczędzania poprzez atrakcyjniejsze oprocentowanie depozytów, podczas gdy wysoka inflacja może erodować rzeczywistą wartość oszczędności, co mogłoby zniechęcać do odkładania środków na przyszłość. Wzrost wydatków konsumpcyjnych może z kolei obniżać współczynnik oszczędności, sugerując większą skłonność do wydawania niż do odkładania środków.

Analizując dane dotyczące stopy oszczędności brutto gospodarstw domowych w UE, można zauważyć, że ogólny trend w UE wskazuje na spadek stopy oszczędności od Q1 2021 do Q3 2022, po czym obserwujemy wzrost. Może to odzwierciedlać reakcję na stopniowe ustępowanie niepewności ekonomicznej związanej z pandemią.

Najwyższe stopy oszczędności w pierwszym kwartale 2021 r. obserwujemy w Irlandii (28,4%), co może wskazywać na wysoką ostrożność gospodarstw domowych w tym okresie. Średnio rzecz biorąc, jednak najwyższy poziom w analizowanym okresie w prezentowanej grupie krajów (dla części z nich nie było danych) odnotowały Niemcy (średnia 21,1%), a także Holandia (20,9%). Również Czechy czy Węgry miały stosunkowo wysokie stopy oszczędności – nieco zmalowały od 2021 r., ale od 2022 r. zaczęły rosnąć.

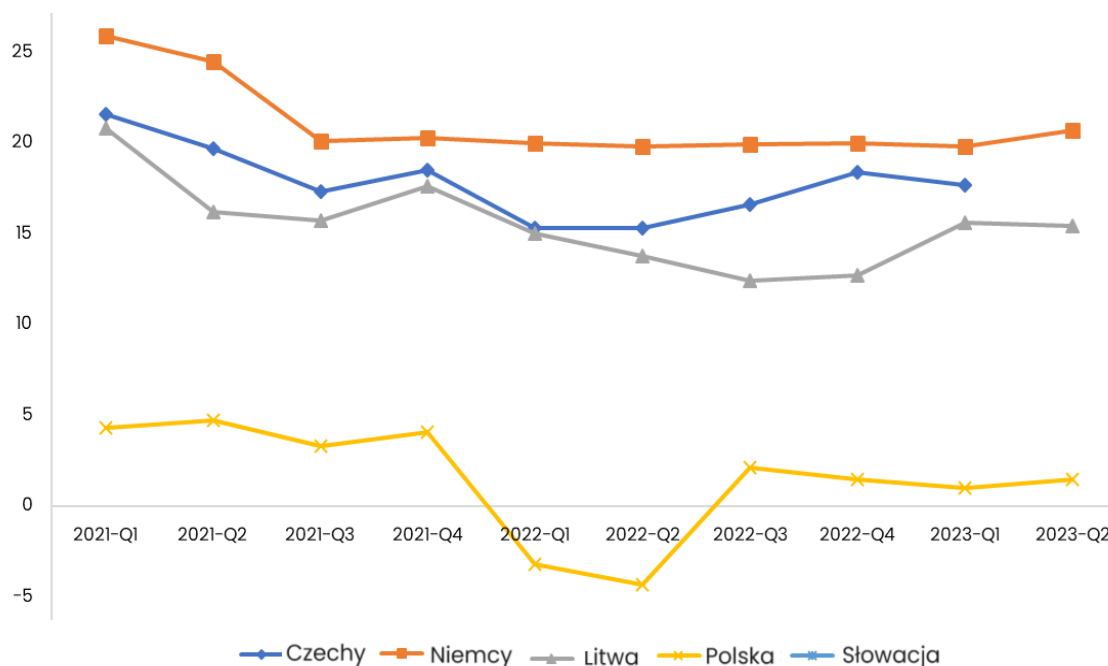
Tabela 18. Stopa oszczędności gospodarstw domowych brutto w UE

Czas	2021-Q1	2021-Q2	2021-Q3	2021-Q4	2022-Q1	2022-Q2	2022-Q3	2022-Q4	2023-Q1	2023-Q2
EU27	20,6	18,5	13,6	13,7	14,3	12,8	11,3	12,3	13,7	14,2
Belgia	20,9	18,4	16,2	13,2	12,0	14,5	13,4	11,7	13,5	14,8
Czechy	21,6	19,7	17,3	18,5	15,3	15,3	16,6	18,4	17,7	
Dania	7,1	8,3	9,5	9,9	13,7	12,6	12,0	12,5	14,4	14,5
Niemcy	25,9	24,5	20,1	20,3	20,0	19,8	19,9	20,0	19,8	20,7
Irlandia	28,4	19,3	17,2	15,1	15,3	13,7	12,0	9,0	11,3	11,3
Grecja	7,0	0,4	-0,5							
Hiszpania	15,5	13,3	14,6	11,9	8,7	7,3	4,0	10,4	11,9	11,7
Francja	20,6	20,2	16,4	17,5	17,4	16,1	16,7	18,3	17,8	18,5
Włochy	19,1	16,4	14,1	12,5	12,8	11,3	8,9	6,7	8,7	8,2
Węgry	20,8	16,2	15,7	17,6	15,0	13,8	12,4	12,7	15,6	15,4
Holandia	26,5	23,4	21,9	21,6	20,5	19,6	19,7	18,1	17,9	19,5
Austria	21,9	17,9	13,4	15,2	13,9	13,0	19,2	13,9	14,5	12,4
Polska	4,3	4,7	3,3	4,1	-3,2	-4,3	2,1	1,5	1,0	1,5
Portugalia	15,6	9,8	9,2	8,1	7,8	6,4	4,0	7,6	5,1	7,5
Finlandia	12,4	12,3	10,4	9,0	10,4	6,8	7,4	7,6	8,9	9,0
Szwecja	20,0	18,7	18,1	16,7	17,1	15,5	15,7	16,2	16,7	17,8

Uwaga: dane wyrównane sezonowo i kalendarzowo. Szereg czasowy: Gross household saving rate.

Źródło: Eurostat.

Wykres 19. Stopy oszczędności w Polsce i wybranych, innych krajach

Uwaga: Słowacja – brak danych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Na drugim krańcu była Polska, która ma najniższe stopy oszczędności w analizowanym okresie, z wartościami ujemnymi w Q1 i Q2 2022, co może sugerować konsumpcyjny charakter gospodarstw domowych lub/i niską zdolność do oszczędzania (a także stosunkowo wysokie wydatki na obsługę zadłużenia hipotecznego, którego skala w Polsce jest dość duża). Polska znajduje się więc na dolnym końcu spektrum wśród analizowanych krajów pod względem stopy oszczędności (średnia dla analizowanego okresu to jedynie 1,5%, co bardzo odbiega od wartości dla innych krajów – średnia UE to 14,5%), co może być powodem do zaniepokojenia z punktu widzenia odporności gospodarstw domowych na przyszłe wstrząsy ekonomiczne. Sytuacja taka (tj. najniższych lub prawie najniższych) stóp oszczędności gospodarstw domowych w Polsce utrzymuje się od kilkunastu już lat i powinno to być, a nie jest, przyczyną fundamentalnych zmian w polityce makroekonomicznej, premiujących oszczędzanie kosztem konsumpcji. Bez tego bowiem będziemy nadal skazani na konieczność importowania oszczędności z zagranicy (w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych czy zadłużenia).

Jak wypowiadał się na ten temat dr Bogusław Grabowski:

Mamy już teraz relatywnie mniej w kieszeniach, a będzie jeszcze gorzej. Dramatycznie spadła nam stopa oszczędności do ok. 5 proc. PKB, w Unii za nami jest już tylko Malta. Mamy zagwarantowane na lata, że żeby się rozwijać, musimy zdobywać kapitał zagraniczny. A ponieważ nie możemy korzystać ze środków z Unii, rząd musi pożyczać z innych źródeł³.

Podsumowując, bardzo niska stopa oszczędności w Polsce może wskazywać na potrzebę zachęcania do większej ostrożności finansowej i promowania długoterminowego oszczędzania przez polityki publiczne i strategię banków, w tym banku centralnego.

2.9. Inwestycje przedsiębiorstw niefinansowych

Wskaźnik inwestycji brutto korporacji niefinansowych (gross investment rate of non-financial corporations) mierzony przez Eurostat reprezentuje stosunek inwestycji brutto (zakupy środków trwałych, np. maszyn, sprzętu) dokonanych przez korporacje niefinansowe do ich całkowitej wartości dodanej brutto. Jest to miernik, który wskazuje na poziom reinwestowania zysków przez przedsiębiorstwa i ich tendencje do rozbudowy kapitału. Wzrost tego wskaźnika może przyczynić się do wzrostu PKB, ponieważ oznacza to zwiększone wydatki kapitałowe, które napędzają produkcję i mogą zwiększać wydajność.

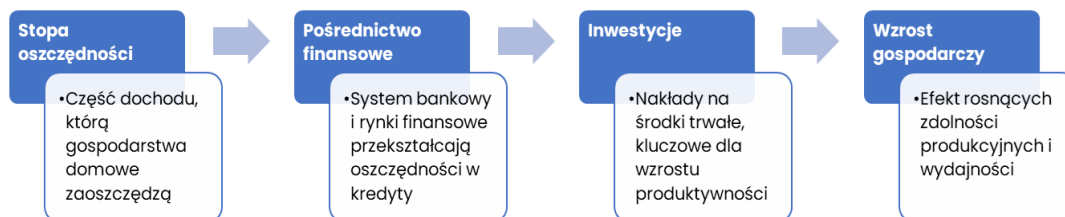
W porównaniu do wcześniej prezentowanego wskaźnika nakładów brutto na środki trwałe („Gross fixed capital formation”, GFCF), jest on wskaźnikiem węższym, ponieważ GFCF, obejmuje całkowite inwestycje w środki trwałe (nie tylko przez korporacje niefinansowe, ale przez całą gospodarkę, w tym gospodarstwa domowe i sektor publiczny).

Wpływ na stopę inwestycji w gospodarce może mieć np. stopa oszczędności gospodarstw domowych. Wyższe oszczędności mogą zwiększać dostępność kapitału dla korporacji niefinansowych, które mogą go wykorzystać do finansowania inwestycji. W systemie finansowym oszczędności gospodarstw domowych mogą być przekształcane w kredyty dla firm, co może zwiększać „Gross fixed capital formation” (GFCF). Zatem wzrost oszczędności gospodarstw domowych ma potencjał do zwiększenia ogólnego poziomu inwestycji w gospodarce, wpływając bezpośrednio na GFCF. To zaś może trwale wzmacniać tempo wzrostu gospodarczego.

Można by to wyrazić zgodnie ze schematem ukazany na kolejnej stronie:

³ K. Sadurski, *Glapiński ma w rękach potężną broń. „Nie zawaha się jej użyć”, „Newsweek Polska”, 1 sierpnia 2023 r., <https://www.newsweek.pl/biznes/glapiński-ma-w-rękach-poteżna-bron-nie-zawaha-sie-jej-uzyc/1vgvp7v>.*

Schemat 1. Relacja między oszczędnościami a wzrostem gospodarczym

Źródło: opracowanie własne.

W dodatku raz przyspieszony wzrost gospodarczy (faza *kick off* wg koncepcji W.W. Rostowa) daje efekty zwrotne poprzez poprawienie sytuacji gospodarstw domowych, co dodatkowo zachęca je do oszczędzania. W sytuacji stabilnego otoczenia makroekonomicznego, może to prowadzić też do wzrostu inwestycji i dalszego rozwoju gospodarki. Mimo że są to dość proste relacje, to trzeba je nadal przypominać, a nawet wyrażać graficznie, ponieważ są to kwestie od lat zaniedbywane w polskiej debacie publicznej nad przyczynami wzrostu gospodarczego, w tym nad niskimi od wielu lat inwestycjami (prywatnymi).

Analizując dostarczone dane dotyczące stopy inwestycji brutto przedsiębiorstw niefinansowych w UE, można zaobserwować, że wartości dla EU27 są stosunkowo stabilne z lekką tendencją wzro-

stową od Q3 2022 do Q2 2023, co może wskazywać na ożywienie inwestycyjne w gospodarce.

Najwyższe stopy inwestycji w tym okresie odnotowano na Węgrzech, co może sugerować silną dynamikę inwestycyjną w tym kraju. Wysoki poziom widać również w Czechach. Niskie stopy inwestycji wśród prezentowanych danych wykazuje Irlandia, choć należy zauważyć, że w Q4 2021 obserwujemy wyjątkowo wysoki wzrost, który wymagałby dodatkowej analizy. Kraj ten jednak słynie z dużych zdolności do pozyskiwania zagranicznych inwestycji, które w znakomitym stopniu przyczyniły się do długotrwałego, wysokiego tempa wzrostu gospodarczego. Podobnie w Holandii, która również ma niskie stopy, ale jest zamożnym krajem – również dzięki odpowiedniemu klimatowi inwestycyjnemu.

Tabela 19. Stopa inwestycji brutto przedsiębiorstw niefinansowych w UE

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2
EU27	24,1	23,6	22,8	23,1	23,9	23,8	24,1	23,3	24,0	23,7
Belgia	27,7	27,5	26,1	25,2	26,0	25,9	26,5	27,1	27,7	28,8
Czechy	27,7	27,7	27,5	28,0	29,7	30,1	28,9	28,5	27,2	
Dania	23,3	24,9	23,9	21,0	21,2	20,9	20,6	23,4	20,8	23,5
Niemcy	19,9	20,1	19,6	19,6	20,4	20,7	20,8	20,5	20,4	20,7
Estonia	35,2	34,0	27,1	22,3	27,4	28,7	25,8	23,7	19,3	18,5
Irlandia	18,2	19,6	19,2	41,0	19,3	22,3	23,8	23,7	20,1	21,0
Grecja	21,3	20,4	19,4							
Hiszpania	26,6	25,1	23,7	25,9	24,3	23,0	24,4	22,6	23,6	22,5
Francja	25,8	26,0	25,5	25,5	25,6	25,5	26,2	26,3	26,4	25,4
Włochy	21,9	21,8	20,8	21,3	22,4	23,1	23,2	22,8	22,7	22,7
Węgry	29,9	31,4	33,0	33,5	34,8	34,6	34,1	32,9	32,7	31,8
Holandia	18,6	17,7	17,4	17,4	17,1	18,0	17,5	17,4	18,2	18,3
Austria	29,7	29,3	26,0	26,2	27,1	25,8	26,1	26,6	25,8	25,7
Polska	19,4	18,4	18,0	18,3	18,0	18,2	18,0	17,9	18,4	18,8
Portugalia	26,7	27,4	27,0	27,0	27,3	26,1	26,4	26,5	25,5	25,4
Finlandia	24,2	23,5	22,2	22,4	23,0	23,7	24,0	23,7	23,7	23,7
Szwecja	26,9	27,4	26,6	27,0	28,2	28,7	28,4	28,3	28,0	28,2

Uwaga: dane wyrównane sezonowo i kalendarzowo. Szereg czasowy: Gross investment rate of non-financial corporations.

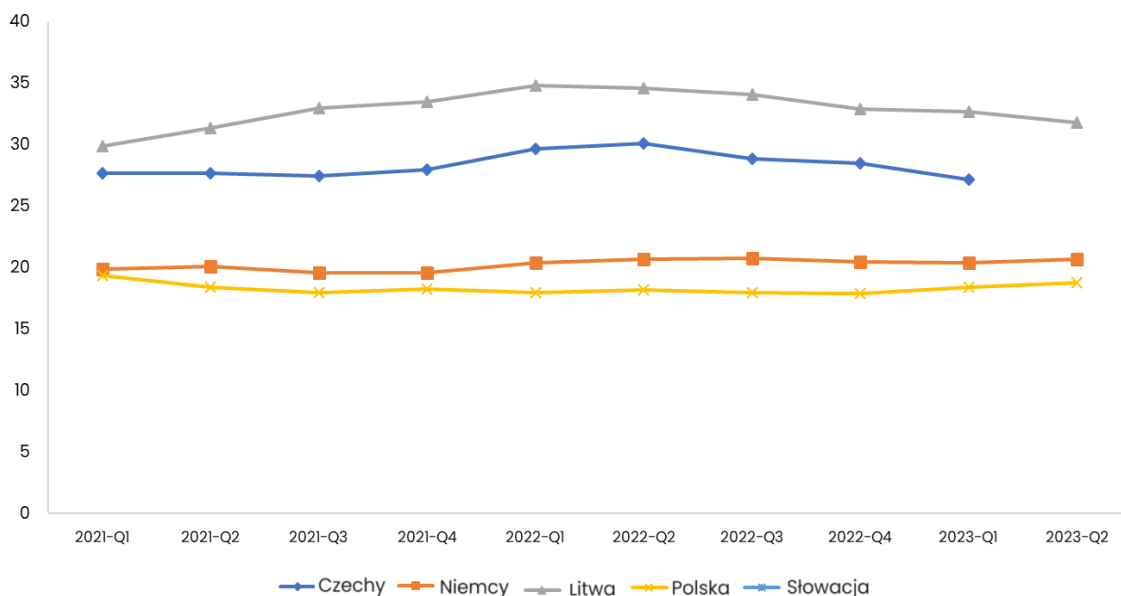
Źródło: Eurostat.

Polska znajduje się w dolnej części zakresu wśród prezentowanych krajów pod względem stopy inwestycji – zajmuje trzecie od końca miejsce w II kwartale 2023 r., z tendencją do niewielkiego wzrostu w ostatnich kwartałach. Może to wska-

zywać na bardziej konserwatywne podejście przedsiębiorstw do inwestycji lub na ograniczenia w dostępie do finansowania. Jest to też najniższy poziom w naszym w regionie.

Wykres 20. Stopy inwestycji w Polsce i wybranych, innych krajach

Uwaga: Słowacja – brak danych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Ogólnie rzecz biorąc, stopa inwestycji przedsiębiorstw niefinansowych jest kluczowym wskaźnikiem zdrowia gospodarczego i potencjału do wzrostu. Stabilne lub rosnące inwestycje są zazwyczaj dobrym znakiem dla przyszłego wzrostu gospodarczego i mogą pozytywnie wpływać na PKB oraz dochód rozporządzalny.

inflacji również odgrywa znaczącą rolę, gdyż przy wysokiej inflacji nieruchomości mogą być postrzegane jako zabezpieczenie przed deprecjacją waluty, co może napędzać wzrost HPI. Jednakże, jeśli wzrost cen nieruchomości znacząco przekracza ogólną stopę inflacji, może to wskazywać na powstawanie bańki spekulacyjnej na rynku mieszkaniowym.

2.10. Wzrost cen nieruchomości

Wskaźnik cen domów (HPI) może być postrzegany jako lustro odbijające kondycję gospodarczą. Wzrost cen nieruchomości, często obserwowany w kontekście zwiększonej wydajności pracy i wzrostu PKB na osobę, może sygnalizować rosnącą zdolność nabywczą i optymizm konsumentów. Silny wzrost HPI może również korelować z rosnącą konsumpcją gospodarstw domowych, wskazując na zwiększone inwestycje w nieruchomości jako formę oszczędności lub spekulacji.

Z drugiej strony, stopa bezrobocia ma tendencję do odwrotnej korelacji z HPI, ponieważ wyższa stopa bezrobocia może ograniczać popyt na nieruchomości i hamować wzrost cen. Stopa

Analiza wskaźnika cen domów w UE, z roku bazowego 2015 równego 100, pokazuje, że w całej Unii Europejskiej wskaźnik cen domów wykazuje tendencję wzrostową od 131,9 w Q1 2021 do 147,2 w Q2 2023, co wskazuje na ogólny wzrost cen nieruchomości w tym okresie. Węgry odnotowały najwyższą wartość wskaźnika, z początkową wielkością aż 196,0 w Q1 2021 wzrastającą do 262,4 w Q2 2023, co wskazuje na znaczący wzrost cen nieruchomości w tym kraju. Włochy wykazały jeden z najniższych i najbardziej stabilnych wskaźników cen domów, z niewielkim wzrostem z 101,1 w Q1 2021 do 108,9 w Q2 2023. W Finlandii od 2015 r. ceny wzrosły jedynie o 7,5%.

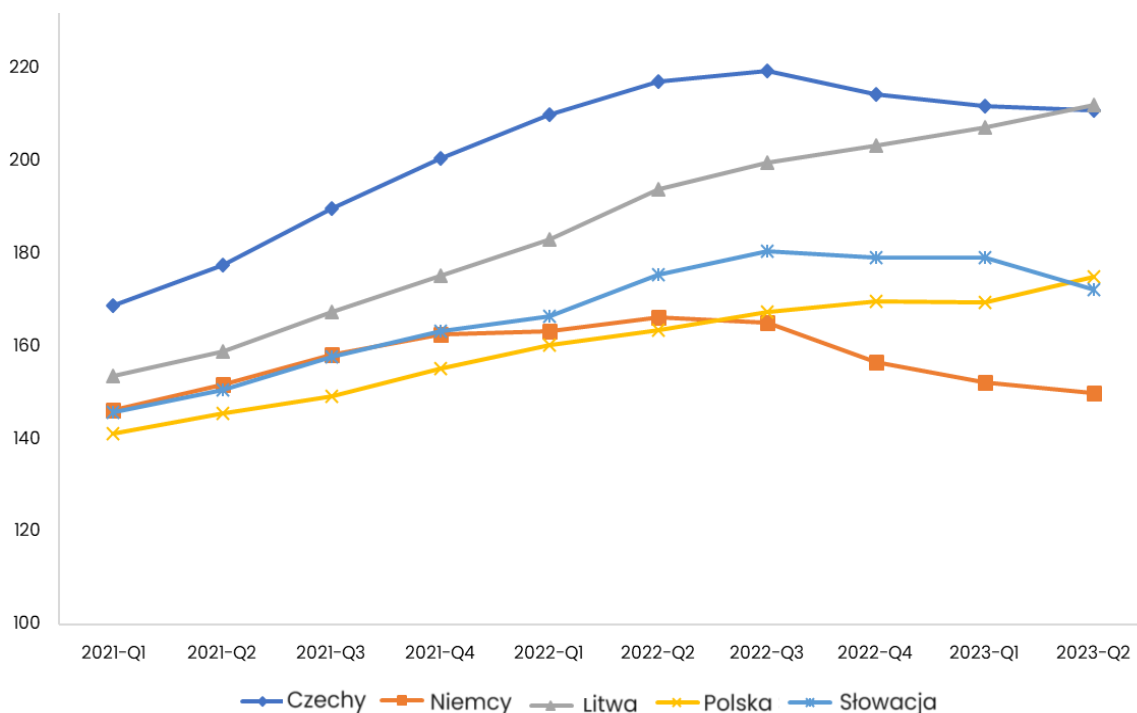
Czechy i Estonia pokazują znaczną zmienność w cenach domów z wyraźnym wzrostem na

przestrzeni badanych lat. Czechi mają wskaźnik wzrastający z 168,9 w Q1 2021 do 211,0 w Q2 2023, podczas gdy Estonia zaczyna od 144,9 w Q1 2021 i wzrasta do 198,8 w Q2 2023. Dania pokazuje unikalny trend spadkowy w cenach domów, z obniżką wskaźnika z 140,4 w Q3 2021 do 128,7 w Q4 2022, z niewielkim wzrostem do 131,6 w Q2 2023. Polska wykazuje umiarkowany wzrost cen, ze wskaźnikiem rosnącym z 141,2 w Q1 2021 do 175,0 w Q2 2023.

Podsumowując, dane te pokazują różnorodność rynków nieruchomości w Europie, z różnymi trendami wzrostu cen. Ogólny wzrost cen w całej UE może odzwierciedlać szereg czynników, w tym niskie stopy procentowe, wzrost popytu na mieszkania i możliwe spekulacje rynkowe. Ważne jest również zauważenie, że znaczące wzrosty w niektórych krajach mogą wskazywać na potencjalne przegrzanie rynku i wymagają dalszej analizy pod kątem zrównoważonego rozwoju rynku mieszkaniowego.

Wykres 21. Zmiany cen nieruchomości w Polsce i u jej sąsiadów (2015=100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Tabela 20. Wskaźnik cen nieruchomości w UE (2015=100)

Czas	2021 -Q1	2021 -Q2	2021 -Q3	2021 -Q4	2022 -Q1	2022 -Q2	2022 -Q3	2022 -Q4	2023 -Q1	2023 -Q2
EU27	131,9	135,6	139,8	142,8	145,6	148,9	150,1	147,8	146,8	147,2
Belgia	123,5	125,7	129,4	129,6	131,5	133,2	136,3	135,8	137,2	135,5
Bułgaria	145,7	146,2	150,9	154,5	162,5	167,6	174,4	175,1	177,9	185,5
Czechy	168,9	177,6	189,8	200,6	210,0	217,2	219,4	214,5	211,8	211,0
Dania	135,0	138,9	140,4	137,6	140,6	142,5	137,5	128,7	129,6	131,6
Niemcy	146,3	151,8	158,2	162,5	163,3	166,4	165,2	156,7	152,2	149,9
Estonia	144,9	148,7	153,7	163,8	175,4	189,4	190,9	191,4	191,4	198,8
Irlandia	138,3	141,7	148,8	155,1	159,1	161,9	166,5	168,4	167,2	166,4
Hiszpania	128,1	131,2	133,9	135,6	139,1	141,7	144,2	143,0	144,0	147,0
Francja	120,2	122,1	126,1	127,5	128,6	130,8	134,3	133,5	132,3	131,7
Chorwacja	134,2	139,0	141,4	145,0	152,3	157,9	162,4	170,1	173,6	179,6
Włochy	101,1	102,8	103,9	104,0	105,7	108,1	106,9	106,8	106,8	108,9
Cypr	102,8	104,2	106,8	103,4	104,0	106,4	112,5	108,0	110,1	109,7
Łotwa	150,0	159,5	165,3	171,8	176,1	185,6	187,8	186,6	186,4	195,9
Litwa	153,7	158,9	167,4	175,4	183,1	193,9	199,7	203,5	207,2	212,1
Luksemburg	167,2	168,7	173,2	179,5	184,3	188,4	192,3	189,4	181,2	176,4
Węgry	196,0	204,4	211,9	219,9	241,4	255,2	263,0	257,8	266,9	262,4
Malta	130,8	134,4	137,5	139,0	139,7	144,6	146,2	147,2	148,9	151,1
Holandia	153,3	159,5	168,8	175,2	183,0	188,3	189,3	184,5	182,7	180,2
Austria	144,7	151,0	156,3	161,1	165,9	169,5	174,9	172,7	168,9	169,0
Polska	141,2	145,5	149,3	155,2	160,3	163,5	167,4	169,6	169,5	175,0
Portugalia	161,7	166,4	171,3	176,0	182,6	188,3	193,8	195,9	198,6	204,7
Rumunia	131,5	133,6	133,8	137,5	139,8	144,9	143,2	146,8	146,3	145,1
Słowenia	142,7	149,2	153,2	160,3	166,9	172,4	176,4	178,8	181,7	185,1
Słowacja	145,8	150,6	157,7	163,3	166,5	175,6	180,6	179,2	179,2	172,3
Finlandia	108,6	111,2	110,9	111,1	112,2	113,8	112,4	108,5	106,5	107,5
Szwecja	128,9	133,4	136,9	138,6	142,2	142,9	138,5	133,5	132,4	133,2

Szereg czasowy: House price index (2015 = 100) - quarterly data (NSA).

Źródło: Eurostat.

Wykres 21 (na poprzedniej stronie) przedstawia zmiany cen nieruchomości w Polsce i wybranych krajach sąsiednich w okresie od pierwszego kwartału 2021 r. do drugiego kwartału 2023, przyjmując rok 2015 r. jako rok bazowy (wartość 100). Czechy odnotowują najwyższy wzrost od 2015 r., z wartościami znacznie przekraczającymi początkowy indeks, choć ceny te zaczęły spadać od drugiej połowy ubiegłego roku. Ten kraj wy-

kazuje najbardziej stromy wzrost cen, osiągając wartości indeksu powyżej 200 w 2023 roku. To może wskazywać na znaczny popyt na nieruchomości lub ograniczoną podaż, co prowadzi do znacznego wzrostu cen. Litwa odnotowuje wzrost do poziomu zbliżonego do Czech, co może świadczyć o podobnych czynnikach rynkowych, o dynamicznych zmianach na rynku mieszkaniowym w tych krajach, które mogą być napę-

dzane przez inwestycje zagraniczne, migracje wewnętrzne lub rozwój gospodarczy. Słowacja pokazuje umiarkowany wzrost, ze spadkiem w ostatnich kwartałach. W Niemczech wzrosty miały niższą dynamikę, a od roku ceny nieruchomości spadają. Może to być odzwierciedleniem pogarszającej się sytuacji gospodarczej tego kraju.

W Polsce, wbrew temu, co na bieżąco słyszy się w mediach, nie było tak dużego boomu na rynku nieruchomości, jak w innych krajach. Tym niemniej ceny wzrosły od 2015 r. o 75%, czyli o ok. 10% rocznie. To wynik wyższy, niż np. oprocentowanie lokat bankowych, zdecydowanie wyższy niż wzrost wydajności pracy, czy nominalny wzrost gospodarczy. Patrząc na inne kraje regionu, jest nadal przestrzeń do dalszych wzrostów.

Podsumowując, analiza wykresu ujawnia zróżnicowany obraz rynku nieruchomości w regionie. O ile większość krajów odnotowuje wzrost cen, to zróżnicowanie tempa tego wzrostu oraz obserwowany spadek w Niemczech mogą świadczyć o lokalnych specyfikach i różnych czynnikach ekonomicznych wpływających na rynek mieszkaniowy w poszczególnych krajach.

Jednakże, oprócz samych danych statystycznych, należy zwrócić uwagę na inne czynniki. Rynek nieruchomości w Europie przeżywa obecnie znaczące turbulencje. Wzrost cen, obserwowany w ostatnich latach wynika z wielu czynników, takich jak niskie stopy procentowe, wzrost popytu na mieszkania, a także ograniczona podaż nowych nieruchomości. W niektórych regionach Europy, sytuacja ta doprowadziła do ogłoszenia krachu na rynku nieruchomości przez jednego z gigantów branży⁴. Dużo większe trudności odnotowywane były w 2023 r. w Chinach, gdzie kilka bardzo ważnych dla rynku firm upadło, pociągając za sobą turbulencje m.in. w sektorze bankowym. Należy

pamiętać, że rynek nieruchomości charakteryzuje się cyklicznością. Cykle te mogą trwać od kilku do kilkunastu lat – w teorii koniunktury najczęściej wspomina się o cyklach 18-letnich na tym rynku, poprzedni szczyt cyklu był w okolicach lat 2006–2007, co mogłoby sugerować możliwość przegrzania koniunktury po latach (2024–2025). W kontekście obecnych wzrostów cen, istotne jest zrozumienie, w jakiej fazie cyklu koniunkturalnego obecnie znajduje się rynek. Wzrosty cen, szczególnie gdy są szybkie i gwałtowne, mogą sugerować zbliżanie się do szczytu cyklu, po którym następuje faza ochłodzenia rynku – niekiedy bardzo gwałtowna (jak w latach 2008–2009)

W kontekście obserwowanych wzrostów cen, pojawia się pytanie o **ryzyko bańki spekulacyjnej**. Bańka taka powstaje, gdy ceny nieruchomości rosną w sposób nieproporcjonalny do ich rzeczywistej wartości, często napędzane spekulacją i nadmiernym optymizmem inwestorów. Rynek nieruchomości w Europie i Polsce znajduje się w kluczowym momencie, z potencjalnym ryzykiem bańki spekulacyjnej. Wzrosty cen, choć częściowo uzasadnione czynnikami rynkowymi, wymagają uważnej obserwacji i analizy w kolejnych miesiącach.

2.11. Podsumowanie

- **PKB na osobę:** Polska wykazuje wzrostowe tendencje w PKB na osobę, co świadczy o poprawie dobrobytu i rozwoju gospodarczym kraju, w kontekście ogólnej tendencji wzrostowej w UE. Jednak wśród naszych sąsiadów należących do UE, poziom PKB na osobę jest wciąż najniższy.
- **Wydatki konsumpcyjne gospodarstw domowych:** podobnie jak w przypadku PKB na osobę, mimo wzrostu poziomu konsumpcji, pozostaje ona nadal na niższym poziomie, niż u sąsiadów naszego należących do UE.

⁴ M. Margraf, *Największy krach na rynku nieruchomości w Europie. Gigant ogłasza upadłość. Kanclerz Austrii zabrał głos*, „Gazeta”, 30 listopada 2023 r., <https://next.gazeta.pl/next/7,168930,30458020,najwiekszy-krach-na-ryнку-nieruchomosci-w-europie-gigant-oglasza.html>.

Ponadto poprawa w tym zakresie była w Polsce najniższa, spośród ww. krajów.

- **Wydajność pracy:** choć sama wydajność pracy w Polsce jest nadal niższa, niż średnia unijna, to Polska wykazuje bardzo duży jej wzrost od 2015 r., wynoszący 25% (tylko Irlandia odnotowała wyższe wyniki) i wyróżnia się pod tym względem zwłaszcza na tle innych krajów regionu.
- **Koszty pracy:** w Polsce koszty pracy są niższe niż w większości innych krajów UE. Natomiast ich wzrosty są duże – od 2015 r. wzrosły o 54%, a zatem o ponad dwa razy więcej, niż wzrosła w tym czasie wydajność pracy (przy czym wydajność była podana w kategoriach realnych, a płace – w nominalnych). W okresie 2021–2023 wzrost kosztów pracy w Polsce był szósty, co do wielkości, w UE (wyższe wyniki miały inne kraje transformacji systemowej).
- **Inflacja:** na początku 2023 r. Polska była wśród krajów o najwyższej inflacji w UE. Trend dezinfacyjny obserwowany w UE miał również odzwierciedlenie w Polsce. Ogólnie, spadek inflacji w UE miał wpływ na stabilizację cen w Polsce, ale nadal jesteśmy na 7. miejscu w UE pod względem wzrostu cen. Decyzja o luzowaniu polityki pieniężnej w 2020 roku mogła być zbyt ryzykowna, przyczyniając się do utrwalenia wyższego poziomu inflacji. Zaostrzenie polityki pieniężnej przez NBP w celu obniżenia inflacji rozpoczęło się z pewnym opóźnieniem, co mogło przyczynić się do dalszego wzrostu cen.
- **Stopa bezrobocia:** Polska miała jedną z najniższych stóp bezrobocia w UE (tylko dwa kraje miały niższe stopy bezrobocia, wyższe były nawet w Niemczech), oscylującą wokół 3%, co wskazuje na silny rynek pracy w kraju w porównaniu do innych państw UE.
- **Inflacja i bezrobocie:** w Polsce nie zaobserwowano długoterminowej zależności między inflacją a bezrobociem, zgodnie z krzywą Phillipsa. To oznacza, że walka z inflacją nie przekładała się bezpośrednio na wzrost bezrobocia. Oznacza to również, że walka z inflacją była zbyt zachowawcza, bo nie mogła przełożyć się na bezrobocie.
- **Oszczędności gospodarstw domowych:** wzrost PKB na osobę w Polsce nie przekłada się na niższe oszczędności, co może świadczyć o ostrożności gospodarstw domowych, konsumpcyjnym charakterze gospodarstw domowych i braku zdolności oraz odpowiednich zachęt do oszczędzania, co staje się zrozumiałe w sytuacji utrzymywanych od lat realnych, ujemnych stóp procentowych. Jednocześnie stopy oszczędności gospodarstw domowych są od lat w Polsce najniższe w całej UE. Oznacza to, że dla finansowania inwestycji zmuszeni jesteśmy korzystać z importu oszczędności zagranicznych. Niska stopa oszczędności może być też przyczyną do zaniepokojenia z punktu widzenia odporności gospodarstw domowych na przyszłe wstrząsy ekonomiczne. Raport podkreśla potrzebę zachęcania do większej ostrożności finansowej i promowania długoterminowego oszczędzania przez polityki publiczne i strategie banków, w tym banku centralnego.
- **Inwestycje przedsiębiorstw niefinansowych:** Polska w II kwartale 2023 r. zajmowała trzecie od końca miejsce w UE, w latach 2021–2023 wartości te oscylowały wokół 18% i był to przedostatni wynik w UE. Może to wskazywać na bardziej konserwatywne podejście przedsiębiorstw do inwestycji lub na ograniczenia w dostępie do finansowania. Stabilne lub rosnące inwestycje są kluczowym wskaźnikiem zdrowia gospodarczego i potencjału do wzrostu, co wskazuje na potrzebę zwiększenia poziomu inwestycji w Polsce. Słabo inwestujemy, bo też mało oszczędzamy. A bez inwestycji – nie będzie przyspieszenia wzrostu.
- **Wzrost cen nieruchomości:** w Polsce, jak i w innych krajach UE, obserwowano dynamiczny wzrost cen nieruchomości od 2015 roku (o 75%), lecz niższy, niż w wielu innych krajach transformacji systemowej. Należy jednak uważać na ryzyko przegrzania koniunktury na tym rynku ze względu na możliwość powstania na nim bańki spekulacyjnej. Ceny te wznoszą się bowiem dużo szybciej niż gospodarka czy wydajność pracy.

2.12. Rekomendacje

- 1. Zaostrzenie polityki pieniężnej:** w celu lepszego zarządzania inflacją, Narodowy Bank Polski powinien rozważyć bardziej proaktywne i przewidujące działania w zakresie polityki pieniężnej. Ponadto należy odejść od polityki realnych, ujemnych stóp procentowych, które prowadzą do deterioracji oszczędności Polaków i zniechęcają ich do oszczędzania, a przez to do budowania krajowej bazy kapitałowej.
- 2. Promowanie oszczędności gospodarstw domowych:** z uwagi na stale, bardzo niską stopę oszczędności w Polsce, ważne jest zachęcanie gospodarstw domowych do większej ostrożności finansowej i długoterminowego oszczędzania. Można to osiągnąć poprzez reformy podatkowe, edukację finansową oraz tworzenie atrakcyjnych instrumentów oszczędnościowych.
- 3. Stymulacja inwestycji przedsiębiorstw:** aby zwiększyć stopę inwestycji, rząd powinien stworzyć korzystniejsze warunki dla inwestycji przedsiębiorstw, w tym poprzez ułatwienia kredytowe, zachęty podatkowe oraz poprawę otoczenia regulacyjnego. Kluczowe jest tu również wspieranie inwestycji w innowacje i technologie, które mogą zwiększyć konkurencyjność polskich firm.
- 4. Zrównoważona polityka fiskalna:** potrzebna jest polityka fiskalna, która wspiera wzrost gospodarczy, jednocześnie utrzymując stabilność finansów publicznych. To obejmuje efektywne wykorzystanie środków publicznych, unikanie nadmiernego zadłużenia i inwestowanie w kluczowe sektory dla przyszłego wzrostu.
- 5. Reformy strukturalne:** implementacja reform strukturalnych, które mogą zwiększyć efektywność gospodarki, w tym modernizacja infrastruktury, reformy rynku pracy, poprawa jakości edukacji i szkolenia zawodowego oraz wspieranie sektora badawczo-rozwojowego.
- 6. Zwiększenie odporności na wstrząsy zewnętrzne:** budowanie większej odporności gospodarki na wstrząsy zewnętrzne, szczególnie w kontekście globalnych wyzwań takich jak pandemia czy niestabilność geopolityczna. To wymaga dywersyfikacji źródeł wzrostu i rynków eksportowych.

3. Doganianie „Zachodu”

3.1. Największe gospodarki na świecie

Jak zauważyliśmy w ubiegłym roku, „Prowadząc dobrą politykę gospodarczą możliwe byłoby wejście Polski do grupy G20, tj. 20 największych gospodarek na świecie, co dawałoby nam wpływ na podejmowanie decyzji gospodarczych w skali globalnej, a nie jedynie w UE. (...) Uważamy, że utrzymując dotychczasowe trendy rozwojowe **wejście Polski do G20 nastąpi za minimum 10 lat...**”, ponieważ w tym celu nie wystarczy na krótko pojawić się w niektórych zestawieniach, ale na trwale wejść do światowej czołówki, np. przez kilka lat przekraczając 1% udziału w światowym PKB.

W ostatnich tygodniach pojawiły się w przestrzeni medialnej doniesienia na temat dużo szybszego, możliwego wejścia Polski do grona 20 największych gospodarek świata, nawet już w bieżącym roku, gdyby uwzględnić kurs liry tureckiej oraz umacniającego się złotego⁵. Popatrzmy więc na dane.

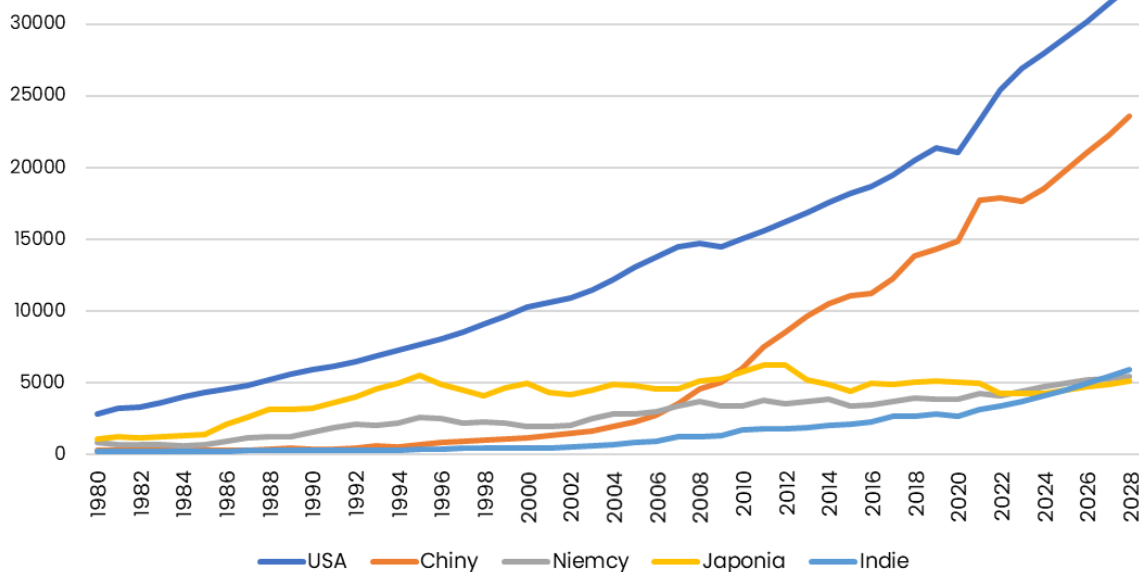
Dalej prezentujemy największe gospodarki na świecie według prognoz na 2023 r. (w cenach bieżących, bez uwzględniania różnic w parytetach siły nabywczej). Użyliśmy najnowszych danych Międzynarodowego Funduszu Walutowego, przyjmując,

że wyniki kończącego się roku znacząco się nie zmienią w porównaniu do jesiennych prognoz MFW.

Od kilku dekad największą gospodarką na świecie są oczywiście Stany Zjednoczone. Jednak należy zwrócić uwagę na dynamicznie zmieniającą się pozycję Chin, co powinno zmuszać nas do przemyślenia przyszłej geopolityki naszego kraju. Pod względem wielkości gospodarek, kraje te zdecydowanie zdeklasowały resztę świata, stanowiąc około 50% jego PKB.

Japonia, która w pierwszej dekadzie XXI wieku była drugą gospodarką świata, nadal boryka się ze swoimi problemami, co sprawia, że staje się ona „krajem wędnącej wiśni”, bo nie dość, że widoczna jest stagnacja rozwoju, to nawet również jego cofanie się. W swoich prognozach z ubiegłego roku MFW nie przewidywał, by Niemcy zdołali wyprzedzić Japonię w kolejnych latach. Tymczasem, tak właśnie się raczej stanie, ponieważ według prognoz na 2023 r., to Niemcy (ponownie) awansują na trzecie miejsce na świecie, lecz nie na długo, bo w 2028 r. oba te kraje mogą zostać wyprzedzone przez Indie, które na razie są na piątym miejscu, ale od lat odnotowują niezwykle dynamiczny rozwój swojej gospodarki (choć niekoniecznie idzie za tym w parze równie szybki wzrost zamożności Hindusów).

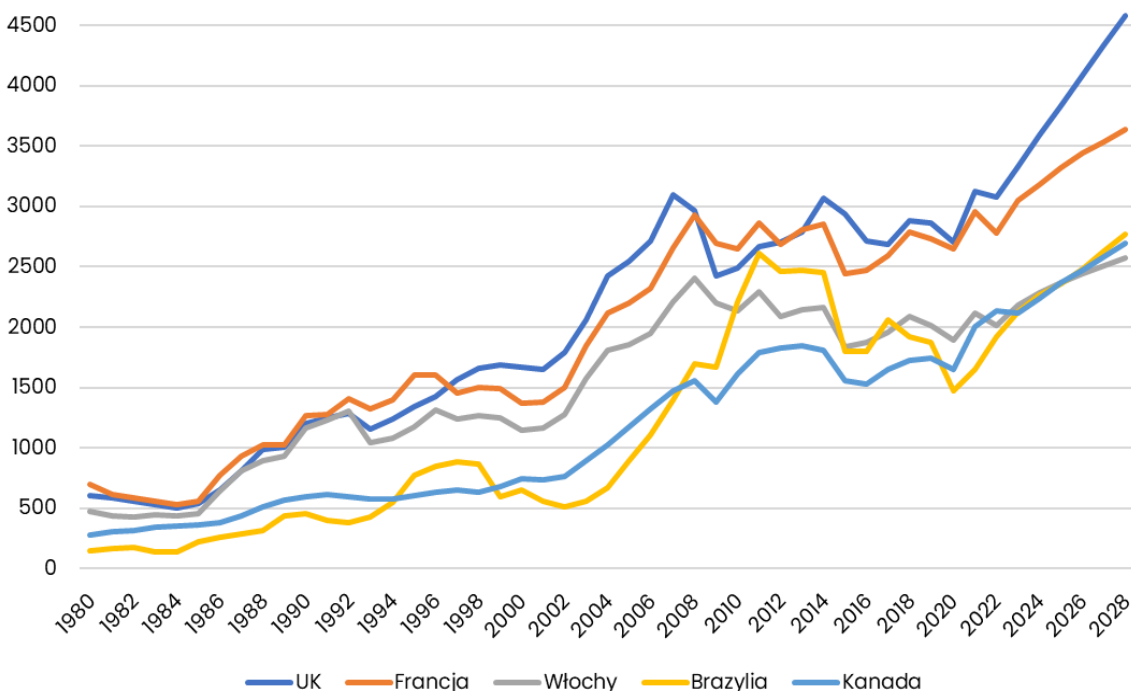
⁵ R. Hirsch, *Ale awans! Polska w gronie największych gospodarek świata*, Bizblog Spider'sWeb, 16 listopada 2023 r., <https://bizblog.spidersweb.pl/polska-wsrod-najwiekszych-gospodarek-swiatea>.

Wykres 22. PKB pięciu, największych gospodarek świata w 2023 r. i prognozy (mld dol.)

Źródło: oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Wielka Brytania nadal nieco wyprzedza Francję, jak przez większość okresu ostatnich dwóch dekad, natomiast ma ją zdecydowanie wyprzedzić. Włochy doświadczają sporych problemów gospodarczych i na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat nie widać

w tym kraju znaczącej poprawy – zwłaszcza względem innych krajów. Sytuacja ta, choć nieco się poprawi, to problemy pozostaną i państwo to zostanie niebawem zdeklasowane przez Kanadę i Brazylię.

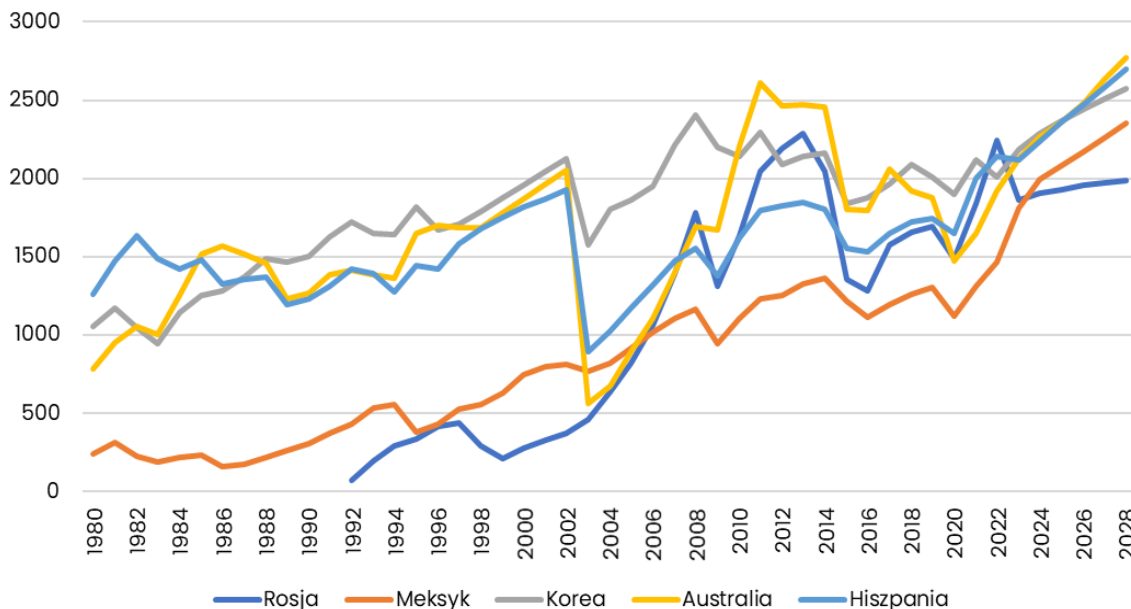
Wykres 23. PKB pięciu kolejnych, największych gospodarek świata w 2023 r. i prognozy (mld dol.)

Źródło: oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Rosja, która w ubiegłym roku była na ósmym miejscu, w obecnym może spaść aż o trzy pozycje. W pierwszej dekadzie XXI w. doświadczyła szybkiego wzrostu, który w następnych może być minimalny.

W wyniku rewizji danych dla Iranu, kraj ten „wypadł” z pierwszej dziesiątki i spadł na odległą, dopiero aż 42. miejsce. Weryfikacja danych objęła szacunki z ostatnich kilkunastu lat.

Wykres 24. PKB trzeciej piątki, największych gospodarek świata w 2023 r. i prognozy (mld dol.)

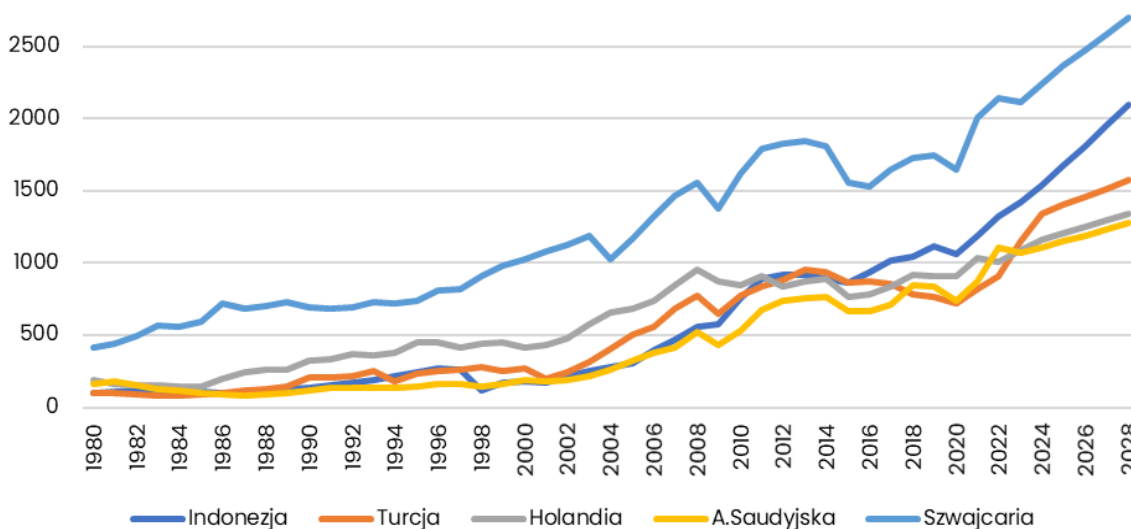

Źródło: oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

W trzeciej piątce największych gospodarek świata w 2023 r. widać bliskie położenie Rosji, która jednak będzie wyprzedzana w ww. zestawieniu przez Australię, Hiszpanię i Koreę Południową,

a nawet przez Meksyk, który przez poprzednich kilkanaście lat radził sobie wyraźnie gorzej pod tym względem, choć 2023 r. ma być dla tego kraju wyjątkowo korzystny.

Wykres 25. PKB czwartej piątki, największych gospodarek świata w 2023 r. i prognozy (mld dol.)

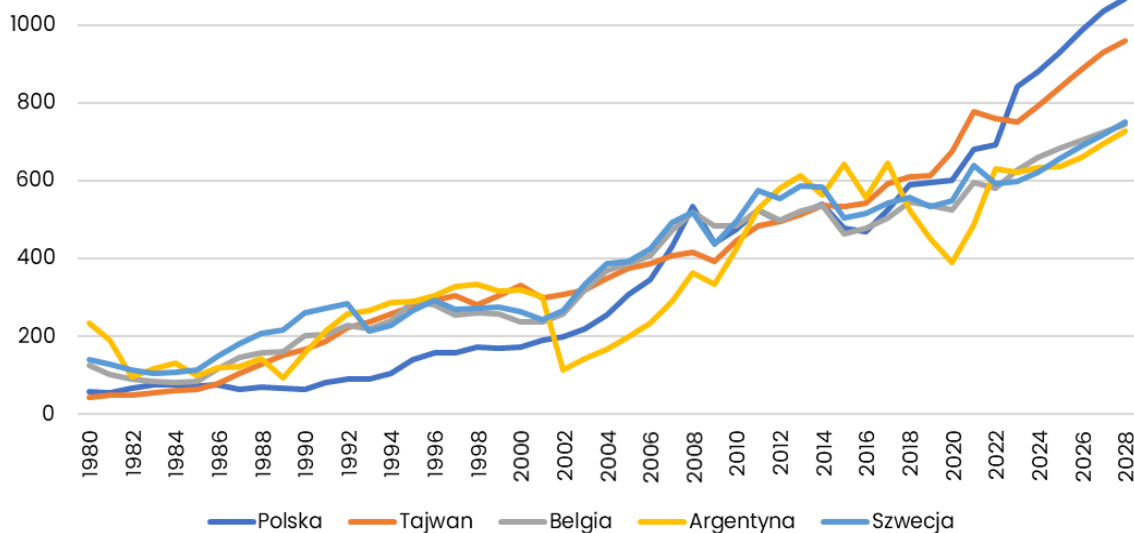

Źródło: oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

W kolejnej grupie krajów nadal będzie się wyróżniała Indonezja, ale ciekawy jest prognozowany, szybki wzrost Szwajcarii w kolejnych latach. Turcja w 2023 r. odnotować ma wysoki przyrost swojego PKB, choć zobaczymy, czy utrzyma to miejsce ze

względu na wspomniane już wcześniej osłabienie się kursu walutowego tego kraju. Holandia i Arabia Saudyjska mają odnotowywać podobne wartości PKB.

Wykres 26. PKB czołówki trzeciej dziesiątki największych gospodarek świata w 2023 r. i prognozy (mld dol.)

Źródło: oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Do powyższej, pierwszej dwudziestki, według prognoz MFW, w ciągu najbliższych 5 lat Polska nie dołączy. Będzie nadal na 21. miejscu. Być może uda się w bieżącym roku wyprzedzić gospodarkę Tajwanu, dzięki czemu awansujemy właśnie na to, 21. miejsce na świecie. Tajwan ma mieć gospodarkę nieco mniejszych rozmiarów. Wraz z nim dość wyraźnie oddzielimy się od trzech kolejnych krajów: Belgii, Argentyny i Szwecji. Daje to szansę na utrzymanie obecnej, wysokiej pozycji.

Zwrócić też należy uwagę na bardzo dynamiczny rozwój polskiej gospodarki od lat 2000. Ponadto, szczególnie ciekawy jest wzrost w 2023 r. – o ile te prognozy potwierdzą się, bo krótkookresowe dane na to nie wskazują.

Mimo że okres transformacji cechował się w Polsce bardzo wysoką dynamiką wzrostu gospodarczego, to jednak – jak zauważyliśmy w poprzednich raportach – na tle innych krajów świata, nie był to jednak niepowtarzalny sukces,

który świadczyłby o tak zwanym „cudzie gospodarczym”. Jak policzyliśmy, w latach 1995–2020 aż 66 krajów na świecie odnotowało większe powiększenie się gospodarki, niż miało to miejsce w przypadku Polski (w 110 przypadkach – mniejsze). Konkluzja z tych porównań, pokazujących Polskę w szerszym kontekście międzynarodowym, jest taka, że jest wiele krajów na świecie o wysokich dynamikach wzrostu i jeśli chcielibyśmy, by Polska w przyszłości była liczącym się krajem na arenie międzynarodowej, należy nie tyle utrzymać przyzwoite tempo wzrostu, co trzeba stale budować solidne podstawy do długoterminowego, dynamicznego wzrostu. Ten zaś wymaga m.in. wysokich stóp inwestycji, które z kolei zależą od przewidywalności i przejrzystości procesu stanowienia prawa, z czym w ostatnich latach jest coraz słabiej w naszym kraju (biorąc pod uwagę pozycję Polski w różnych rankingach np. *Doing Business*). Ponadto dla trwałości podstaw inwestycji potrzebne są krajowe oszczędności, na które trudno liczyć w sytuacji utrzymywanej

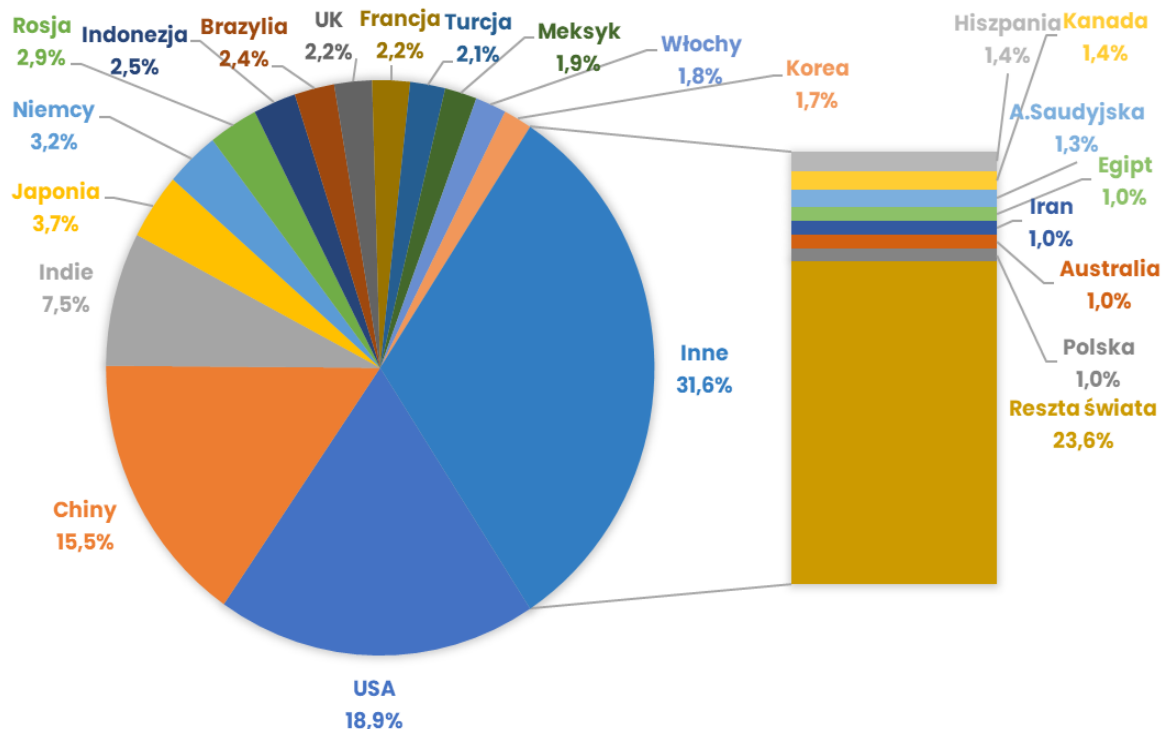
przez wiele lat polityki ujemnych, realnych stóp procentowych, prowadzących do deterioracji i tak niskiej wartości oszczędności Polaków.

3.2. Najbogatsze społeczeństwa na świecie

Wielkość gospodarek nie przedkłada się oczywiście automatycznie na bogactwo kraju (choć pewne takie relacje istnieją). Choć wielkość gospodarki może odzwierciedlać pozycję geopolityczną danego kraju w aspekcie gospodarczym, to nie jest to wystarczające z punktu widzenia społecznego.

Najpierw popatrzmy na udział poszczególnych, największych gospodarek w PKB świata, używając parytetu siły nabywczej. Widzimy pewne różnice w stosunku do wcześniejszego zestawienia. Indie są na trzecim miejscu, znacząco wyprzedzając Japonię i Niemcy. Wysoko jest również Rosja, a także – Turcja (oraz Iran). Widzimy zatem zwykłą, widoczną od wielu lat prawidłowość, że relatywnie biedniejsze kraje mają niższe koszty utrzymania, przez co siła nabywcza ich mieszkańców jest wyższa.

Wykres 27. Udział największych gospodarek w PKB świata (w %) wg parytetu siły nabywczej, ceny bieżące

Źródło: oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Polska, w tym zestawieniu, znalazła się na 21. miejscu – takim samym, jak w przypadku wcześniejszego zestawienia. W 2022 r. udział Polski w PKB świata wg PPP przekroczył 1%, lecz w kolejnych latach ma być nieznacznie niższy i nie przekroczy

tej wielkości. Poprzedni raz, kiedy Polska miała tak wysoki udział, to były całe lata 80. XX wieku.

Kolejnym wskaźnikiem jest PKB na osobę wg parytetu siły nabywczej.

Tabela 21. Najbogatsze kraje na świecie w 2023 r. – PKB na osobę (PPP, ceny bieżące, w tysiącach dolarów międzynarodowych)

	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2023
Luksemburg	15,9	23,4	37,6	48,5	66,4	81,7	94,6	109,2	119,9	143,3
Irlandia	7,4	9,9	14,3	19,6	32,0	42,5	43,8	69,1	97,2	137,6
Singapur	9,5	15,0	23,8	35,1	43,8	58,8	75,4	87,0	100,2	133,1
Katar	85,2	65,8	54,6	64,6	96,6	116,9	145,6	97,8	91,6	114,2
Makao						59,2	97,1	108,3	57,7	98,2
Szwajcaria	18,1	24,6	32,1	34,7	41,3	47,9	56,2	65,6	72,4	89,5
ZEA	88,4	80,8	83,5	87,3	102,8	109,1	69,5	69,5	71,5	89,0
San Marino						65,2	63,1	56,1	59,7	84,1
Norwegia	14,9	22,4	27,8	36,6	46,3	56,2	61,1	60,6	66,1	82,2
USA	12,6	18,2	23,8	28,7	36,3	44,0	48,6	56,7	63,6	80,4

Źródło: oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Na podstawie danych z bazy danych dołączonej do najnowszego raportu *World Economic Outlook* MFW, można zauważyć m.in., że Luksemburg cały czas utrzymuje pozycję lidera, osiągając 143,3 tys. dolarów w 2023 roku. Irlandia zanotowała imponujący wzrost, zwłaszcza po 2000 roku, plasując się na drugiej pozycji z PKB na osobę równym 137,6 tys. dolarów w 2023 roku. Singapur konsekwentnie zwiększał swoje PKB na osobę, osiągając wartość 133,1 tys. dolarów w 2023 roku. Katar i Zjednoczone Emiraty Arabskie wykazują fluktuacje w swoim PKB na osobę, co odzwierciedla zmienność w dochodach z surowców energetycznych. Makao i San Marino są mniejszymi gospodarkami, ale oba te kraje wykazują wysokie PKB na osobę. Szwajcaria, Norwegia i Stany Zjednoczone są stabilnymi gospodarkami o wysokim PKB na osobę, z wartościami wynoszącymi odpowiednio 89,5 tys., 82,2 tys. i 80,4 tys. dolarów w 2023 roku. Dane te świadczą o zróżnicowaniu bogactwa na świecie

i podkreślają rosnącą gospodarczą siłę małych, ale zamożnych krajów europejskich oraz dynamiczny rozwój krajów azjatyckich.

Jak co roku, stale zwracamy uwagę zwłaszcza na przypadki Irlandii i Singapuru, które pokazują, jak biedne kraje, bez żadnych surowców naturalnych, w relatywnie krótkim czasie mogą stać się jednymi z najbogatszych na świecie. Ich strategię rozwoju, po odpowiedniej modyfikacji, powinny stać się źródłem inspiracji dla naszych polityków gospodarczych. Jak wskazywaliśmy w ubiegłym roku: jakość polityki gospodarczej jest ważna i to od niej w dużej mierze zależy bogactwo lub nędza narodów.

Najpierw instytucje i kultura, potem pieniądze, ale od samego początku i w coraz większym stopniu o wszystkim przesądza wiedza⁶.

Zdaniem Acemoğlu i Robinsona, główną przyczyną różnic między krajami są decyzje władz

⁶ D. Landes, *Bogactwo i nędza narodów: dlaczego jedni są tak bogaci, a inni tak ubodzy*, Muza, wyd. V, Warszawa 2015, s. 313.

politycznych (a nie klimat, geografia czy kultura)⁷. Ponadto, jak przypominaliśmy w ubiegłorocznym raporcie: „polityka dzielenia społeczeństwa i reprezentowania wybranych grup nie daje szans na dobrą politykę gospodarczą”. Powinno być to lekcją dla nowowybranych władz naszego kraju.

na osobę, PPP w dol. międzynarodowych). Prognozy MFW na 2022 r. (i na 2024 r.) dawały nam 45. miejsce, na 2023 r. – 46. miejsce, na 2025 r. – 44. miejsce⁸. Tymczasem, prognozy w najnowszym raporcie wskazują, że w latach 2023–2028 może zajmować to same, 43. miejsce.

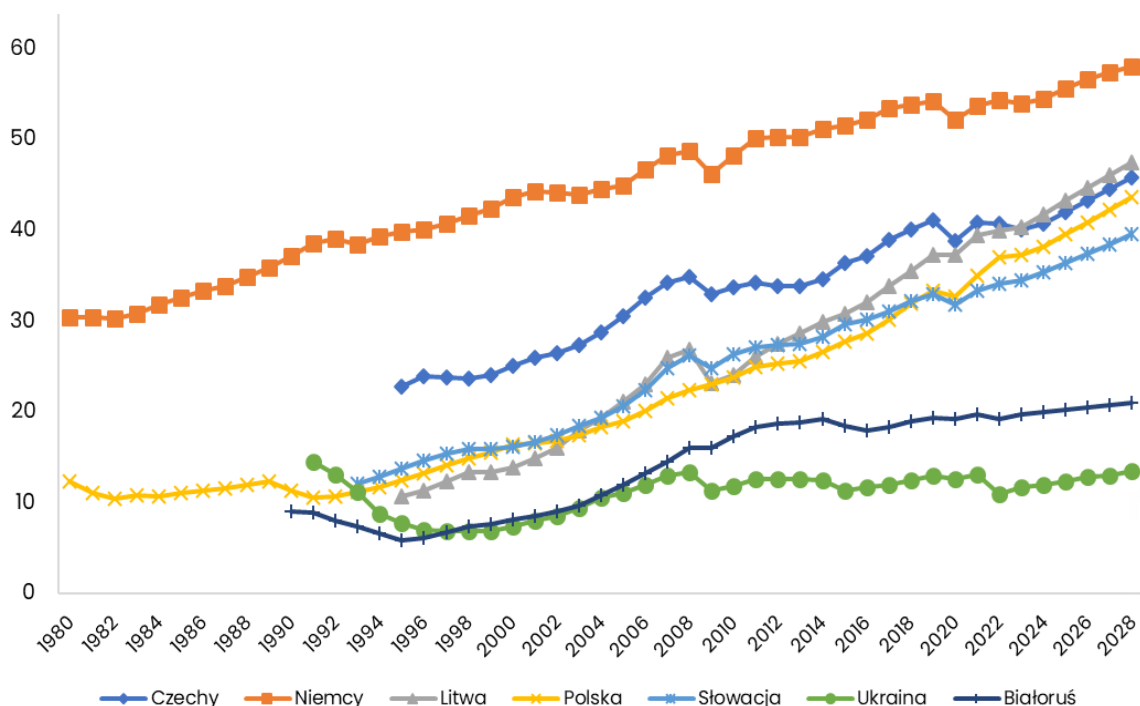
Polska w 2021 r. ponownie była na 44. miejscu na świecie pod względem poziomu rozwoju gospodarczego (przybliżanego za pomocą PKB

Żeby porównać przemiany bogactwa krajów naszego regionu, użyliśmy nieco innej miary, tj. PKB *per capita* wyrażonego w cenach stałych.

⁷ D. Acemoğlu, J. Robinson, *Dlaczego narody przegrywają. Źródła władzy, pomysłowości i ubóstwa*, Zysk i S-ka, Poznań 2014.

⁸ W 1980 r. było to 48. miejsce (brakowało jednak wielu danych do porównań), w 1990 r. – 58. miejsce (podobnie), 1995 r. – 65. miejsce, 2000 r. – 54. miejsce, 2005 r. – 58. miejsce, 2010 r. – 53. miejsce, 2015 r. – 52. miejsce, lata 2016–2017 – 49. miejsce, 2018 r. – 48. miejsce, 2019 r. – 47. miejsce, lata 2020–2021 – 44. miejsce. Źródło: oblicz. wł. na podst. World Economic Outlook Database, MFW, październik 2022.

Wykres 28. PKB na osobę w Polsce i u jej sąsiadów (PPP, ceny stałe, w tysiącach dolarów międzynarodowych z 2017 roku)

Źródło: oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Niemcy, jedna z czołowych gospodarek Europy i świata, wykazały dość stały wzrost PKB na osobę, przeplatany jedynie cyklicznymi recesjami. Co można jednak zauważyć, to że niektóre kraje naszego regionu zaczęły stopniowo je doganiać. Czechy odnotowały stopniowy i konsekwentny wzrost PKB na osobę od 1980 roku, z wyraźnym wzrostem po wejściu do UE w 2004 roku. Prognozy na kolejne lata są bardzo korzystne. Słowacja startowała z dużo niższego poziomu bogactwa niż Czechy, ale udało im się nieco zmniejszyć ten dystans. Dużo bardziej imponujący rozwój odnotowała Litwa. Od 2004 roku zrobiła znaczne postępy, podwajając dochód na osobę od tego czasu, zaś od 1995 r. dochód wzrósł aż 4-krotnie. Ukraina boleśniej przeszła początek transformacji systemowej i do dziś nie powróciła do poziomów bogactwa z końca lat 80. Przez kilkanaście lat rozwijała się w podobny sposób, co Białoruś, ale od 2008 r. ścieżki rozwoju obu krajów się rozeszły. Prognozy dla Ukrainy na kolejne lata są skromne, ale obarczone dużym ryzykiem ze względu na wojnę.

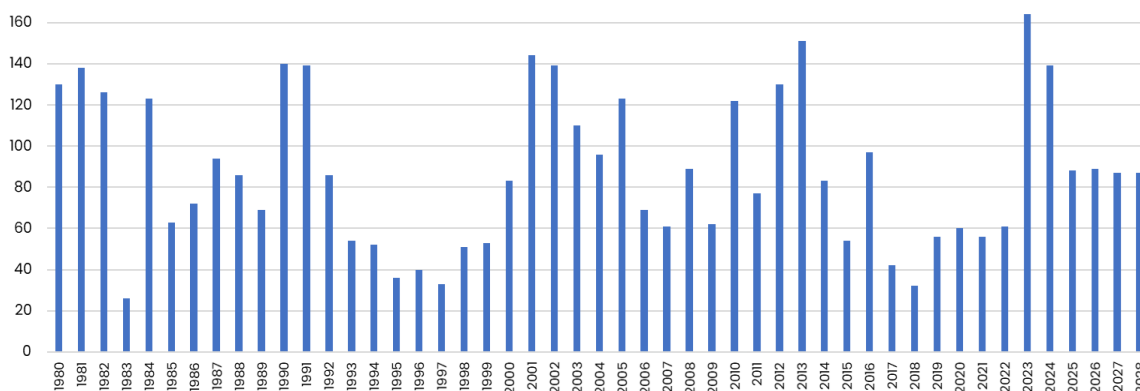
Na tym tle Polska wykazała imponujący wzrost trwający stale i systematycznie po zakończeniu kryzysu transformacyjnego lat 1990–1991. Była odporna na zakłócenia zewnętrzne, nie doświadczała bardziej znaczących recesji. Można było rozwijać się szybciej, co pokazał przykład Litwy, która wyprzedzała nasz kraj jeszcze w 2004 roku. Mimo to udało się wyprzedzić Słowację w 2020 r.

Stopniowo też udaje się zmniejszać dystans do Niemiec, choć trudno mówić o szybkim doganianiu tej gospodarki.

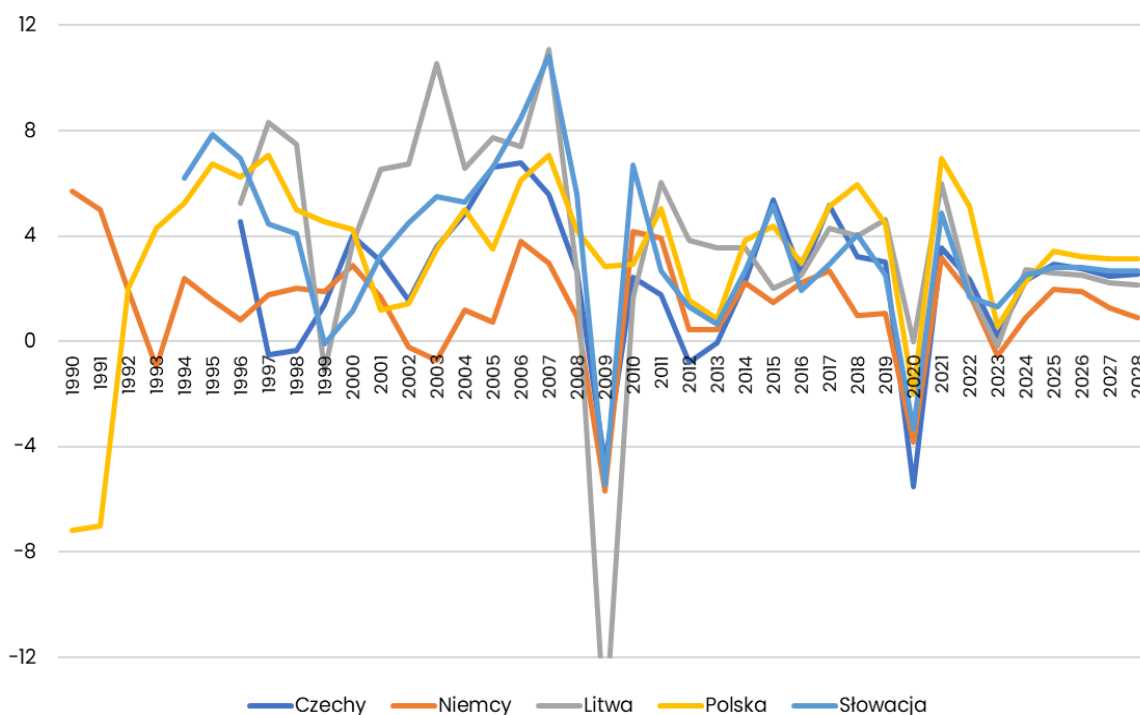
3.3. Tempo wzrostu gospodarczego na świecie

Poziom rozwoju gospodarczego (por. wyżej) zależy w największym stopniu, statystycznie, od tempa wzrostu gospodarczego (pomijając zmiany liczby ludności). W poprzednich raportach wskazywaliśmy, że porównując Polskę do innych krajów pod tym względem, trudno mówić o „cudzie gospodarczym” w Polsce. W 2022 r. MFW prognozował, że nasz kraj zajmował dopiero 88. miejsce na świecie pod względem tempa wzrostu PKB. Po aktualizacji danych, te wyniki okazały się lepsze – zajmowaliśmy 63. miejsce. Najszybsze tempo wzrostu gospodarczego, względem innych krajów (pomijając 1983 r.) mieliśmy w latach 1995–1997, a także w latach 2017–2018. Jeśli sprawdzą się prognozy MFW na bieżący rok, będzie to – pod względem liczby krajów o szybszym wzroście gospodarczym niż Polska – najgorszy rok od ponad 40 lat. Przy tempie wzrostu wynoszącym jedynie 0,56%, aż 164 krajów na świecie odnotowałyby lepsze wyniki. Kolejnego roku też nie będzie można zaliczyć do udanych, bo z tempem wzrostu wynoszącym 2,28% Polska będzie w 2024 roku na 139. miejscu na świecie. To dość skromne wyniki z punktu widzenia doganiania innych krajów.

Wykres 29. Liczba krajów o tempie wzrostu gospodarczego w danym kraju wyższym niż wzrost gospodarczy Polski w danym roku

Źródło: oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Wykres 30. Tempo wzrostu gospodarczego w Polsce i u jej sąsiadów (% , ceny stałe)

Źródło: oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Analizując dane dotyczące tempa zmian realnego PKB dla Polski i sąsiednich krajów, można zauważyć, że początek transformacji systemowej z reguły oznaczał przynajmniej recesje gospodarcze w tych krajach. Niemcy jako rozwinięta gospodarka miały stabilniejszy wzrost w porównaniu z resztą krajów.

Przed rozszerzeniem UE w 2004 roku, kraje te miały tendencję do stopniowego wzrostu gospodarczego, z normalnymi wahaniami koniunkturalnymi. W większości krajów widać wzrost tempa wzrostu gospodarczego po akcesji do UE, co wskazuje na korzyści płynące z integracji europejskiej, w tym z dostępu do funduszy UE i korzyści z jednolitego rynku. Wszystkie kraje doświadczyły spadku tempa wzrostu w wyniku kryzysu finansowego w USA z 2008 roku, z najgłębszymi spadkami w Niemczech i w Litwie. Wszystkie ww. kraje odczuły wpływ kryzysu, ale szybkość powrotu do wzrostu była różna, przy czym kraje środkowoeuropejskie wydają się odbijać szybciej niż Niemcy.

Od 2015 roku, kiedy to Prawo i Sprawiedliwość doszło do władzy, Polska zazwyczaj notowała stabilny wzrost gospodarczy, z pewnym spad-

kiem w roku 2020, który był spowodowany globalnym kryzysem związanym z pandemią COVID-19. Wzrost w latach 2015–2019 był wyższy niż w poprzedniej dekadzie, co wskazuje na pozytywny wpływ polityki gospodarczej poprzedniego rządu. Od 2015 roku Polska wykazała względnie wysoki wzrost gospodarczy, mimo globalnych wyzwań, w tym pandemii COVID-19. Sytuacja dość znacząco zmieniła się w bieżącym roku, który będzie jednym z najsłabszych od wielu lat. Będzie on słabszy nie tylko zresztą dla Polski, ale i całego regionu – wszystkie ww. kraje odnotują słabsze wyniki. Ponadto, patrząc na prognozy dla innych krajów UE, można stwierdzić, że pod względem tempa wzrostu gospodarczego 11 krajów UE będzie odnotowywało wielkości niższe niż Polska. Cała zatem Unia Europejska odnotuje w bieżącym roku dużo trudniejszą sytuację niż reszta świata.

Kraje środkowoeuropejskie, w tym Polska, wykazały się elastycznością w obliczu globalnych wyzwań ekonomicznych. Niemcy jako gospodarka z większą masą krytyczną, wydają się mieć wolniejszą reakcję na szoki, ale za to bardziej stabilny wzrost długoterminowy.

Tabela 30. Średnie tempo wzrostu gospodarczego Polski i jej sąsiadów w okresach 5-letnich

	1995–1999	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2019	2020–2023*
Czechy	1,3	3,4	3,4	1,1	3,9	0,1
Niemcy	1,6	1,0	0,6	2,2	1,7	0,2
Litwa	5,0	6,8	2,8	3,7	3,5	1,9
Polska	5,9	3,1	4,7	2,8	4,6	2,7
Słowacja	4,6	3,9	5,2	2,8	3,3	1,1

Uwagi: * prognozy na 2023 rok.

Źródło: oblicz. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Analizując średnie tempo wzrostu gospodarczego Polski i jej sąsiednich krajów w pięcioletnich okresach, możemy zauważyć, że Polska – wśród krajów regionu – miała najwyższe wyniki w drugiej połowie lat 90. oraz od 2015 roku.

Niemcy prezentują stosunkowo niższe tempo wzrostu, z niskim wzrostem w okresie 2005–2009, następnie stabilizacją i minimalnym wzrostem w okresie 2020–2023. Czechy odnotowały szybki wzrost w pierwszej dekadzie XXI wieku oraz pod koniec drugiej dekady, zaś ostatnie lata mają słabsze, niż Niemcy. Litwa wykazuje wysokie tempo wzrostu, zwłaszcza w okresie 2000–2004, z lekkim spadkiem tempa w późniejszych okresach. Słowacja pokazuje silny wzrost w okresie 2005–2009, z późniejszym umiarkowanym wzrostem.

Polska ma najwyższe tempo wzrostu w pierwszym okresie (1995–1999) i utrzymuje silną pozycję w kolejnych latach, z prognozowanym wzrostem 2,7% w latach 2020–2023, wysokim w porównaniu do innych krajów.

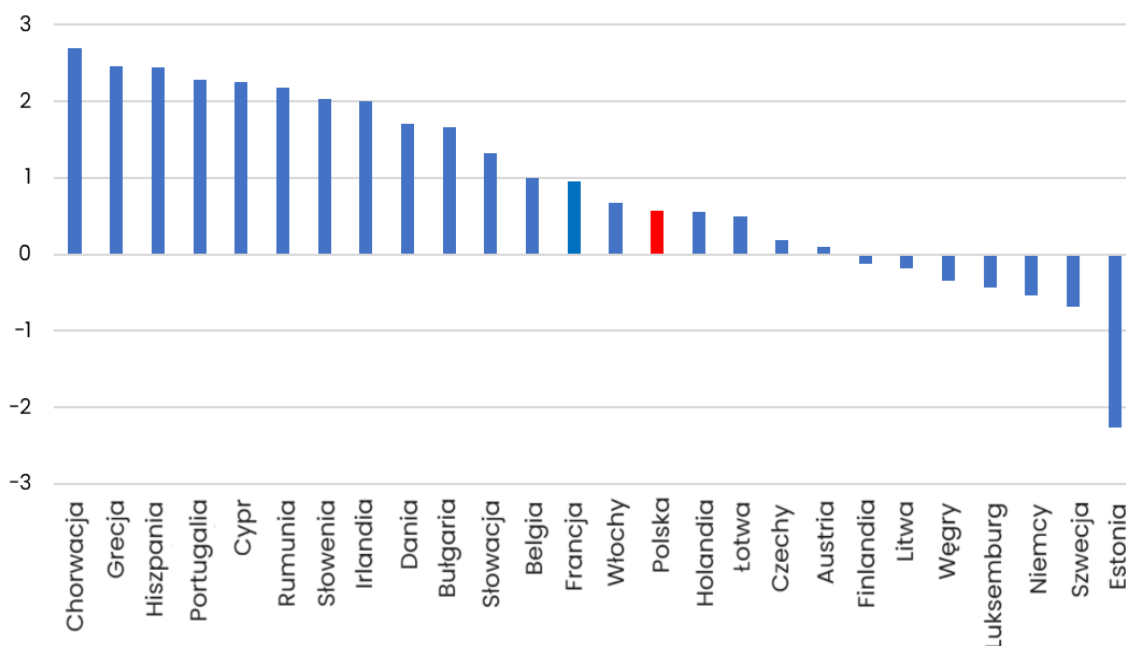
Wynika z tego, że liderami wzrostu w regionie są Polska i Litwa, które generalnie wykazują wyższe

średnie tempo wzrostu niż Czechy, Niemcy i Słowacja. Wszystkie kraje doświadczyły spowolnienia wzrostu w najnowszym okresie, ze względu na wpływ pandemii COVID-19. Długoterminowe prognozy wskazują na potencjalne wyzwania gospodarcze i konieczność adaptacji polityki rozwojowej.

Z prognoz MFW dotyczących wzrostu gospodarczego w UE na 2023 rok widać, że Południowa Europa (Chorwacja, Grecja, Hiszpania i Portugalia) wykazuje stosunkowo silny wzrost gospodarczy, co może wskazywać na odbicie po trudniejszych latach kryzysu gospodarczego lub skutecznych reform. Europa Środkowo-Wschodnia (Polska, Czechy, Słowacja i inne kraje regionu) prezentują umiarkowany wzrost, z Polską notującą wzrost na poziomie 0,564%, co może świadczyć o pewnej odporności gospodarczej. Wyjątkowo duży spadek w Estonii może być związany ze specyficznymi lokalnymi czynnikami gospodarczymi. Zamożniejsze gospodarki UE (Niemcy, Szwecja i Luksemburg) przewidują spadek gospodarczy, co może odzwierciedlać szersze wyzwania gospodarcze w Europie, takie jak przemiany strukturalne, demograficzne czy też napięcia handlowe.

Wykres 31. Prognozowany na 2023 r. wzrost gospodarczy w UE (%)

Źródło: oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

3.4. Jak szybko doganiamy UE27?

To, co widać w danych i było już publicznie komentowane, to sukcesy Polski i innych krajów transformacji w doganianiu najsłabszych krajów „starej” Unii Europejskiej. Do porównań użyjemy nie danych w cenach bieżących w euro, ale w cenach stałych, uwzględniając parytet siły nabywczej, ze względu m.in. na różnice w kosztach utrzymania (i generalnie – różnice w poziomach cen pomiędzy krajami).

Analizując dane dotyczące PKB na osobę dostosowanego do siły nabywczej (EU27=100) z Eurostatu, widzimy, że występują ogólne tendencje konwergencji wśród nowych członków UE: Bułgaria, Czechy, Estonia, Litwa i Polska wykazały wzrost PKB na osobę w okresie od 2000 do 2022 roku, co wskazuje na proces doganiania bardziej rozwiniętych gospodarek UE.

Polska zwiększyła swój poziom PKB na osobę z 48% średniej UE w 2000 roku do 80% w 2022 roku, co jest jednym z najwyższych wzrostów wśród nowych państw członkowskich, świadcząc o skuteczności transformacji gospodarczej

i integracji z UE. Analiza danych PKB na osobę dostosowanego do siły nabywczej (EU27=100) pokazuje, że Polska, która miała wartość 80% średniego poziomu PKB na osobę Unii Europejskiej w 2022 roku, wyprzedziła już takie „stare” kraje UE jak Grecja, z wartością 68% w 2022 roku czy Portugalia, z wartością 77% w 2022 roku. Pozostałe kraje UE mają nadal wyższy wskaźnik PKB na osobę, niż Polska w 2022 roku, ale zapewne będzie się to zmieniało.

Estonia, Łotwa i Litwa wykazały znaczące wzrosty, podwajając lub niemal podwajając ww. wskaźnik. Doganianie reszty UE w krajach Europy Środkowej (Czechy, Słowacja i Węgry) również cechowało się pozytywną dynamiką, chociaż tempo ich wzrostu było mniej dynamiczne niż w krajach bałtyckich.

Irlandia znacząco zwiększyła swoją pozycję z 137% w 2000 roku do 233% w 2022 roku, co czyni ją liderem wzrostu gospodarczego w UE i jest przykładem udanego modelu rozwoju gospodarczego opartego na inwestycjach i innowacjach. Niemcy wykazały pewną stabilność z niewielkim spadkiem z 124 w 2000 roku do 117

w 2022 roku, pozostając jedną z najmocniejszych gospodarek w UE. Luksemburg czy Austria, choć nadal utrzymują wysokie wskaźniki, wykazują niewielkie spadki, które mogą wskazywać na zrównoważenie poziomów rozwoju w UE.

Na drugim końcu jest Grecja i Hiszpania, które doświadczyły spadku PKB na osobę dostosowanego do siły nabywczej, co odzwierciedla wpływ kryzysu gospodarczego i finansowego na te kraje. Włochy i Portugalia pokazały spadki w swoich wskaźnikach, co może świadczyć o trudnościach w realizacji reform i adaptacji do zmieniającego się środowiska gospodarczego w Europie.

Jako ciekawostkę uwzględniliśmy Japonię, która pokazuje spadek z 123% w 2000 roku do 84% w 2022 roku, co odzwierciedla problemy związane z długotrwałą stagnacją gospodarczą i kwestiami demograficznymi w tym, wysoko rozwiniętym kraju.

Analiza wskazuje na to, że nowe państwa członkowskie UE, w tym Polska, aktywnie doganiają starszych członków pod względem PKB na osobę, co może być efektem polityk gospodarczych, dostępu do rynku unijnego i inwestycji. Niemniej jednak, różnice w tempie wzrostu między krajami wskazują na potrzebę kontynuacji reform i dostosowań, by utrzymać trwały wzrost i zmniejszyć nierówności gospodarcze w UE.

Tabela 31. PKB na osobę dostosowany do siły nabywczej (EU27=100)

	2000	2005	2010	2016	2020	2021	2022
EU27	100	100	100	100	100	100	100
Belgia	126	123	121	121	119	120	120
Bułgaria	29	38	45	48	55	57	59
Czechy	73	82	84	89	93	92	91
Dania	130	127	131	128	133	133	137
Niemcy	124	120	121	124	123	120	117
Estonia	42	62	66	76	86	89	87
Irlandia	137	151	131	181	205	218	233
Grecja	88	95	85	70	62	64	68
Hiszpania	98	103	96	91	83	83	85
Francja	118	113	109	107	105	104	102
Chorwacja	48	57	61	61	65	70	73
Włochy	122	112	106	97	94	95	96
Cypr	96	103	102	83	90	91	92
Łotwa	36	52	54	65	72	72	74
Litwa	38	54	61	75	88	89	89
Luksemburg	249	256	274	282	261	268	261
Węgry	54	64	66	70	74	75	77
Malta	83	83	87	98	98	102	102
Holandia	144	140	137	131	130	129	129
Austria	133	130	128	131	125	123	125
Polska	48	52	63	69	76	77	80
Portugalia	85	85	83	78	76	75	77
Rumunia	26	36	53	57	73	74	77
Słowenia	81	89	85	83	89	90	92
Słowacja	51	62	77	79	72	71	68
Finlandia	121	119	118	111	114	112	109
Szwecja	134	127	128	128	122	123	120
Japonia	123	120	107	107	91	88	84

Uwagi: seria danych: Purchasing power adjusted GDP *per capita*, volume indices of real expenditure *per capita* in PPS, EU27_2020=100.

Źródło: Eurostat.

Analiza danych dotyczących doganiania średniego poziomu PKB *per capita* w UE27 (gdzie EU27=100) pokazuje znaczący, 32-punktowy wzrost w ciągu 22 lat. Różnica między Polską a średnią EU27 systematycznie spadała z 52 punktów w roku 2000 do 20 punktów w roku 2022. Naj-

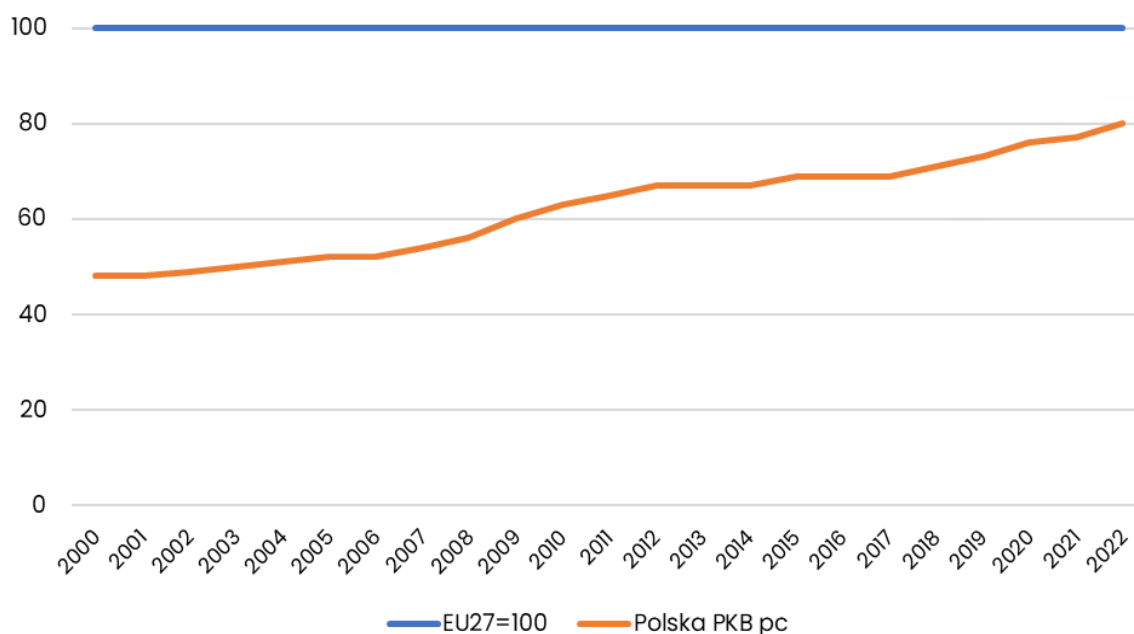
wiekszy skok w doganianiu miał miejsce między latami 2008 a 2010, kiedy to Polska zmniejszyła różnicę z 44 do 37 punktów, co odpowiada okresowi po globalnym kryzysie finansowym i może świadczyć o odporności Polski na kryzys i skuteczności wdrożonych środków stymulacyj-

nych. Po 2010 roku Polska kontynuowała stabilny wzrost, zmniejszając różnicę do EU27 co roku, co świadczy o ciągłym wzroście gospodarczym i konwergencji z UE.

Dane wskazują na to, że Polska ma potencjał, aby kontynuować proces doganiania średniej UE27, pod warunkiem utrzymania stabilności gospodarczej i kontynuacji reform zwiększających produktywność i innowacyjność. Widać wyraźną tendencję zmniejszania się luki rozwojowej Polski w stosunku do średniej UE27, co jest pozytywnym sygnałem dla potencjalnych inwestorów oraz świadczy o poprawie jakości

życia obywateli Polski. Aby utrzymać ten trend, Polska będzie musiała kontynuować inwestycje w infrastrukturę, edukację, zdrowie, a także w dalsze integracje z rynkiem UE, w tym z rynkiem największego naszego partnera handlowego. Długoterminowa perspektywa wskazuje na możliwość dogonienia lub przewyższenia średniej UE27, szczególnie jeżeli Polska będzie kontynuować ścieżkę reform i inwestycji, co pokazują sukcesy innych nowych członków UE. W przyszłości tempo doganiania może być również kształtowane przez zewnętrzne czynniki ekonomiczne i polityczne, na które Polska musi być odpowiednio przygotowana.

Wykres 32. Doganianie EU27 przez Polskę (PKB *per capita* PPP)

Uwagi: seria danych: Purchasing power adjusted GDP *per capita*, volume indices of real expenditure *per capita* in PPS, EU27_2020=100.'

Źródło: oblicz. i oprac. wł. na podst. Eurostat.

Obliczyliśmy, w jakim tempie zmniejszał się dystans Polski do UE27. W okresie analizy (tj. od 2000 r.) było to średnio 1,4% rocznie, a pod koniec (tj. od 2018 r.) było to już 1,8% rocznie. Nadrobienie 20 punktów procentowych dystansu, tj. z 60% do 80% zajęło Polsce 14 lat. Gdyby takie tempo się utrzymało, to **osiągnęlibyśmy średni poziom PKB na osobę UE** (uwzględnia-

jąc siłę nabywczą) już za kolejnych ok. 14 lat, tj. **w 2036 r.** Można też zauważyć, że Niemcy nieco zmniejszają swój dystans względem UE, tj. średnia UE coraz bardziej dogania poziom PKB na osobę w tym kraju. Zwiększa to zatem optymizm w zakresie stwierdzeń na temat możliwości dogonienia tego kraju w dającej się przewidzieć perspektywie czasowej.

3.5. Jak szybko doganiamy Niemcy?

Na podstawie zaprezentowanych danych, sprawdziliśmy, jak dotąd kraje naszego regionu radziły sobie z doganianiem najbogatszego kraju tego obszaru, tj. Niemiec.

Dane przedstawione na wykresie ilustrują postęp gospodarczy Polski oraz jej sąsiednich krajów z UE w stosunku do poziomu rozwoju Niemiec, przyjętych za punkt odniesienia na poziomie 100%. Wszystkie kraje, w tym Polska, wykazały systematyczny wzrost w stosunku do poziomu rozwoju Niemiec od 1995 do przewidywań na 2028 rok, co świadczy o stopniowym doganianiu gospodarki niemieckiej.

- Polska zaczęła analizowany okres od poziomu 31% PKB *per capita* Niemiec i osiągnęła 68% w 2022 roku z prognozą wzrostu do 75% w 2028 roku, co wskazuje na znaczne tempo wzrostu. Polska osiągnęła 50% poziomu rozwoju Niemiec w 2015 roku, co było znaczącym postępem. W całym okresie 1995–2022 udało się zmniejszyć dystans rozwojowy wobec Niemiec o 37%.
- Czechy, począwszy od 57% w 1995 roku, osiągnęły 75% w 2022 roku z prognozą dalszego wzrostu do 79% w 2028 roku, prezentując stabilne tempo wzrostu. Nadrobiły tylko 18% dystansu do Niemiec, ponieważ startowały z dużo wyższego poziomu, niż Polska.
- Litwa począwszy od 27% w 1995 roku, osiągnęła 74% w 2022 roku z prognozą wzrostu do 82% w 2028 roku, pokazując jedno z najszybszych temp wzrostu w regionie, które w analizowanym okresie wyniosło aż 47%. Okazuje się, że da się w naszym regionie szybciej doganiać Niemcy, niż robi to Polska.
- Słowacja zaczęła od poziomu 34% w 1995 roku i osiągnęła 63% w 2022 roku z prognozą wzrostu do 68% w 2028 roku, wskazując na stabilną poprawę w stosunku do Niemiec o 28% w analizowanym okresie.

Wszystkie kraje, w tym Polska, sukcesywnie zbliżają się do poziomu rozwoju Niemiec, co może być efektem procesów integracji europejskiej, reform gospodarczych, a także korzystnych

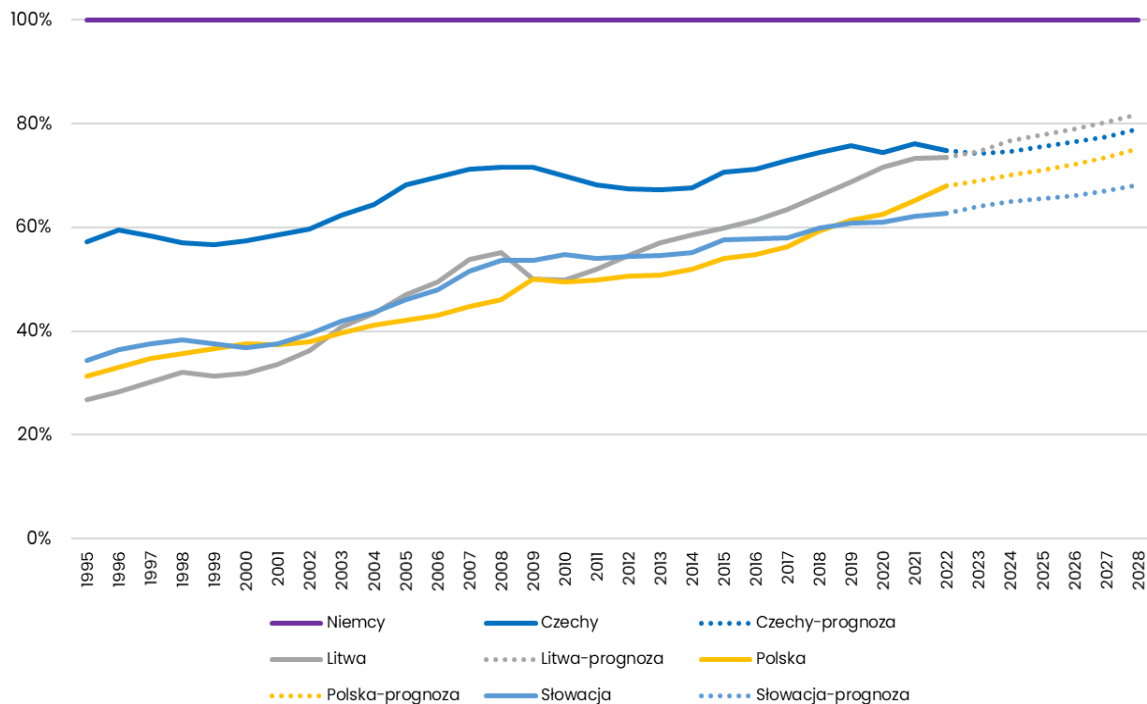
zmian w globalnym środowisku gospodarczym. Prognozy MFW dla wszystkich tych krajów wskazują na kontynuację wzrostu, co oznacza, że oczekuje się dalszej poprawy ich relatywnego poziomu rozwoju gospodarczego. Prognozuje się, że Litwa i Polska w latach 2023–2028 będą doganiać Niemcy w tempie szybszym (odpowiednio 8% i 7%) niż Czechy i Słowacja (odpowiednio 4% i 5%).

Choć dane świadczą o pozytywnych tendencjach, kontynuacja wzrostu i dążenie do poziomu Niemiec wymagać będą dalszych reform, inwestycji w innowacje, edukację oraz poprawy efektywności sektora publicznego i prywatnego. Doganianie, wraz z upływem czasu, może być bowiem coraz trudniejsze.

Patrząc na przemiany tempa doganiania, widzimy, że jak na razie ono przyspieszało, co jest bardzo korzystną informacją dla Polski:

- W ciągu pierwszych, 10 lat analizy, tj. w latach 1994–2003, udało nam się nadrobić pierwszych 10 punktów procentowych dystansu rozwojowego do Niemiec: z 30% do 40%.
- Następnie, w ciągu 9 lat, tj. 2003–2011 udało nam się nadrobić kolejnych 10 punktów procentowych dystansu rozwojowego do Niemiec: z 40% do 50%.
- Kolejnych, 10 punktów procentowych dystansu nadrobiliśmy nieco **szybciej, niż w ciągu 9 lat**, tj. w okresie 2011–2019 z poziomu 50% do 61%.
- Uwzględniając prognozy MFW, kolejnych 10 punktów dystansu do Niemiec nadrobimy w okresie jedynie **7 lat**, tj. 2019–2025, z 61% PKB *per capita* Niemiec do 71%.

Choć tempo doganiania jest korzystne i dość wysokie, a nawet z czasem wykazywało przyspieszenie, to sytuacja ta nie musi się utrzymać.

Wykres 33. Doganianie poziomu rozwoju Niemiec przez Polskę i jej sąsiadów z UE (%)

Uwaga: PKB *per capita*, ceny stałe, PPP, dolary międzynarodowe z 2017.

Źródło: oblicz. i oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Powyżej porównywaliśmy poziomy rozwoju, pokazując ich zmiany w przyjętym okresie analizy. Na kolejnej stronie znajdziemy bardziej szczegółowe dane, żeby wychwycić przemiany zachodzące w Polsce.

Widzimy, że – czego można się było spodziewać – tempo doganiania jest zbliżone do tempa zmian PKB Polski, ale jest ono niższe od niego o ok. 1,5 punktu procentowego (eliminując okresy nietypowe jak 2009 i 2020 rok). Widzimy, że w okresie 1993–1997 tempo doganiania było wysokie. Spadało (lub było ujemne) w okresach dekonjunktury na świecie.

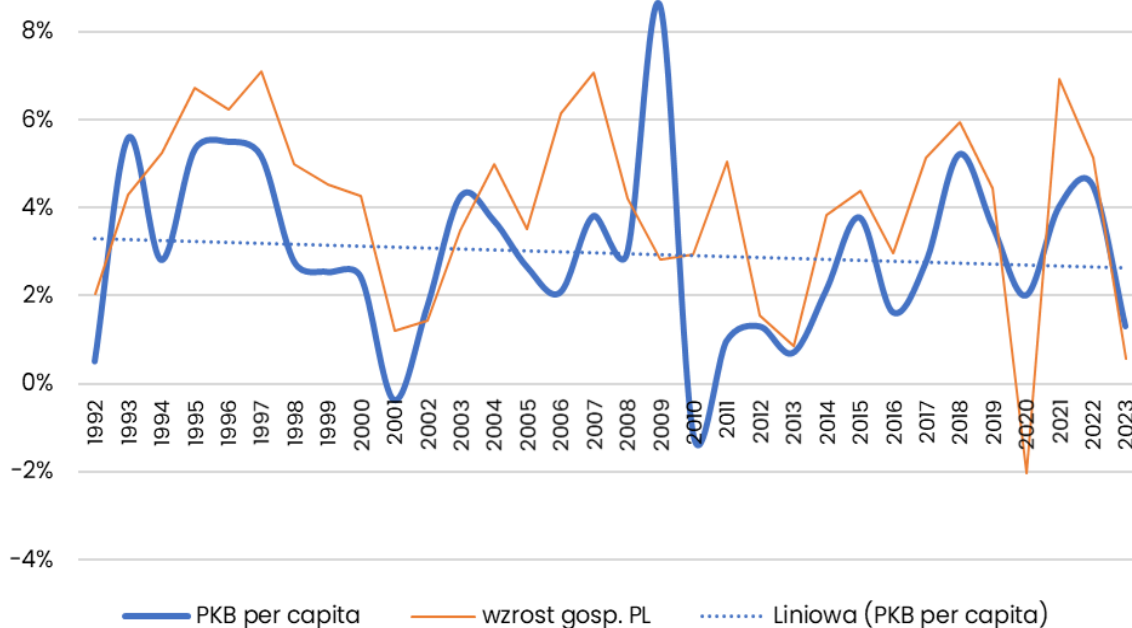
Tempo doganiania Niemiec – choć mocno fluktuuje – z czasem maleje: ze średnio około 3,3% rocznie na początku lat 90. (bez okresu 1991–1992) do ok. 2,7% rocznie w ostatnich latach. Jest to naturalne zjawisko związane z przebiegiem konwergencji. Jednakże niepokojące są prognozy MFW na kolejne lata, pokazujące, że tempo to

może wynieść jedynie 1,7% w okresie 2023–2027, co byłoby już znaczącym spadkiem. Wymaga to nieco dokładniejszego przyjrzenia się sytuacji w krótszym okresie.

Ograniczyliśmy więc okres analizy, eliminując dane sprzed 2010 roku (w 2009 r. tempo doganiania wynosiło aż 9%, ale to był okres kryzysu finansowego na świecie, rok 2010 jest również nietypowy, ze względu na konsekwencje kryzysu, ale wyeliminowanie go nie zmienia przebiegu pokazanej linii trendu). Linie na wykresie celowo wygładzono, by nie koncentrować się na szczegółowych danych, ale na tendencjach.

Dane przedstawione na wykresie ilustrują więc tempo doganiania poziomu rozwoju Niemiec przez Polskę i jego prognozy, mierzone jako stopa zmian różnicy PKB *per capita* między Polską a Niemcami. Polska wykazała zmienne tempo doganiania Niemiec, z rokiem 2016 jako szcze-

Wykres 34. Zmiany tempa doganiania Niemiec przez Polskę (w %) oraz linia trendu

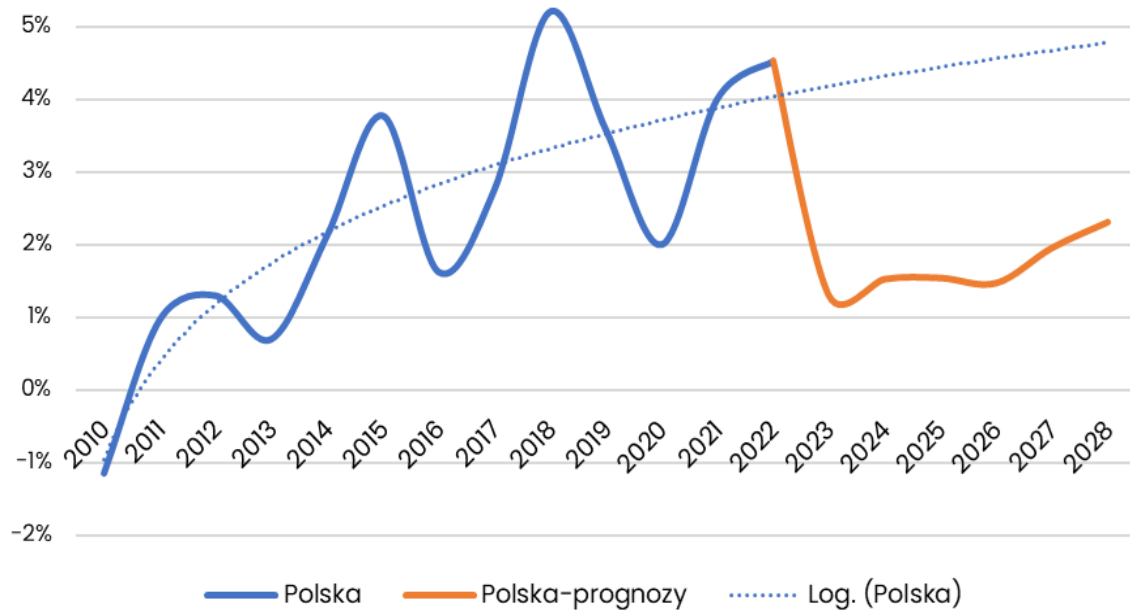
Uwaga: stopa zmian różnicy między PKB *per capita* Polski i Niemiec (ceny stałe, PPP, dolary międzynarodowe z 2017.)

Źródło: oblicz. i oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

gólnie dobrym, gdy tempo wzrostu wyniosło 5%. W 2010 roku Polska doświadczyła ujemnego tempa doganiania (-1%), jednak szybko się odbiła i do 2015 roku osiągnęła tempo wzrostu na poziomie 4%. Fluktuacje widoczne w analizowanym okresie również odzwierciedlają wpływ globalnych wydarzeń, takich jak kryzysy finansowe, pandemie lub zmiany geopolityczne. Zróżnicowane tempo w różnych latach wskazuje też na to, jak polityka makroekonomiczna może wpływać na zdolność kraju do doganiania rozwiniętych gospodarek.

Prognozowany na w 2023 roku spadek do 1% wskazuje na wyhamowanie tempa doganiania. Prognozy na lata 2023–2028 sugerują stabilizację tempa doganiania, oscylującego głównie wokół 1-2% rocznie, co może świadczyć o stopniowym, stabilnym zbliżaniu się do poziomu gospodarki niemieckiej. Tempo to jest jednak niskie. Przyspieszenie go wymaga wprowadzenia nowych, zdecydowanych działań gospodarczych, które wspierają wzrost, takich jak inwestycje, innowacje i reformy strukturalne.

Wykres 35. Tempo doganiania Niemiec przez Polskę i jego prognozy (w %)

Uwaga: stopa zmian różnicy między PKB *per capita* Polski i Niemiec (ceny stałe, PPP, dolary międzynarodowe z 2017.)

Źródło: oblicz. i oprac. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Prognozy długoterminowe sugerują, że bez znaczących zmian w strategii gospodarczej lub bez większych innowacji, tempo doganiania może pozostać stosunkowo niskie. Dla zwiększenia tempa doganiania Polska będzie potrzebowała solidnej polityki gospodarczej, która zminimalizuje negatywne skutki zewnętrznych szoków ekonomicznych i politycznych. Patrząc na burzliwy przebieg ostatnich lat (pandemia, wojna na Ukrainie), należy raczej przygotować się na ich możliwość, niż na stabilizację sytuacji zewnętrznej. Prognozy wskazują więc na konieczność kontynuacji lub zintensyfikowania działań na rzecz wzrostu gospodarczego, aby Polska mogła utrzymać lub przyspieszyć tempo doganiania gospodarki niemieckiej.

3.6. Czy uda nam się dogonić Niemcy?

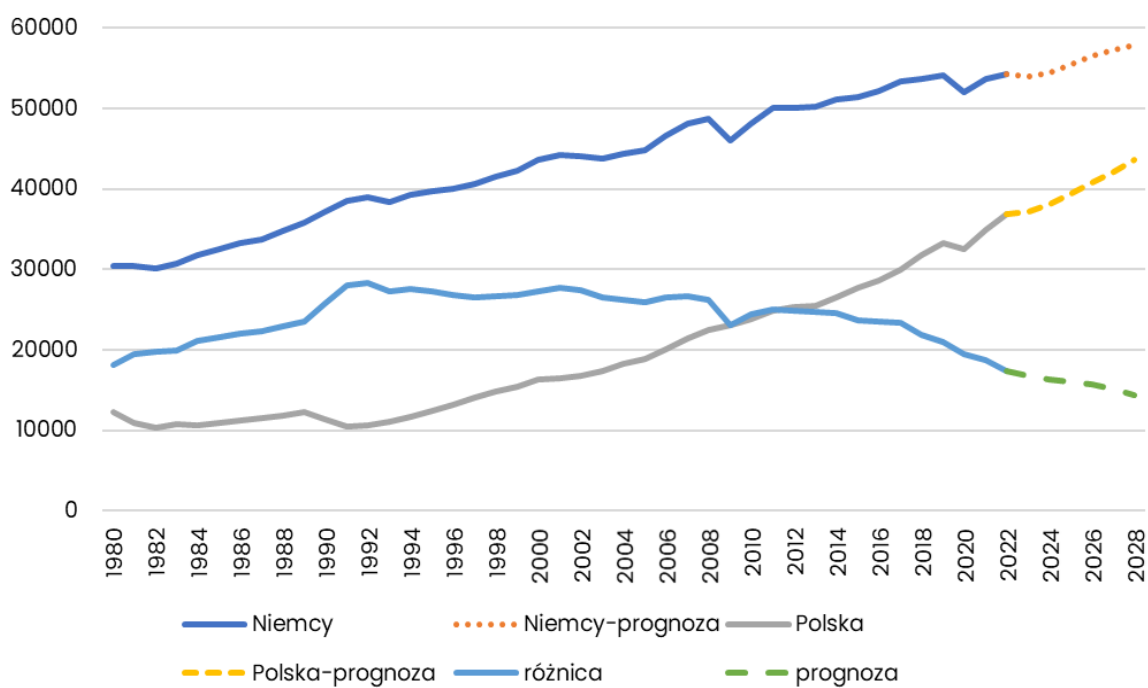
W ostatnich latach dynamika ekspansji gospodarczej Rzeczypospolitej Polskiej znacząco przewyższa rozwój Bundesrepublik Niemiec, jak również średnią progresję gospodarczą Unii Europejskiej. Proces konwergencji ekonomicznej Polski względem Niemiec manifestuje się poprzez in-

tenzifikację tempa akumulacji kapitału i wzrostu produktywności w kraju nad Wisłą, w kontraście do bardziej umiarkowanego postępu w Niemczech, które jako gospodarka wysoko rozwinięta napotykają na naturalne ograniczenia wzrostu. Ta trajektoria różni się od irlandzkiego „tygrysa gospodarczego”, który systematycznie demonstruje nadzwyczajną dynamikę rozwoju. Choć Polska aspirowałaby do dogonienia poziomu irlandzkiego boomu gospodarczego, jest to cel wymagający dużo dalszego intensyfikowania reform strukturalnych i alokacji kapitału, niż to dotąd robiono w naszym kraju. Ponadto Republika Litewska odnotowała wyższą stopę wzrostu PKB niż Polska jeszcze przed akcesją obu państw do struktur europejskich, co sugeruje, że akceleracja wzrostu gospodarczego w Polsce nie jest jedynie skutkiem integracji z UE, lecz również efektem wewnętrznych czynników i skuteczności implementacji polityki gospodarczej.

Jak widać z wykresu, od początku transformacji stopniowo zmniejsza się dystans Polski do Niemiec – w bieżącym roku różnica w PKB na osobę spadła do ok. 17,3 tys. dolarów (licząc w cenach stałych).

Wykres 36. PKB na osobę Polski i Niemiec oraz różnica między nimi (ceny stałe, PPP, w dol. z 2017 r.)

Źródło: oprac. i oblicz. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

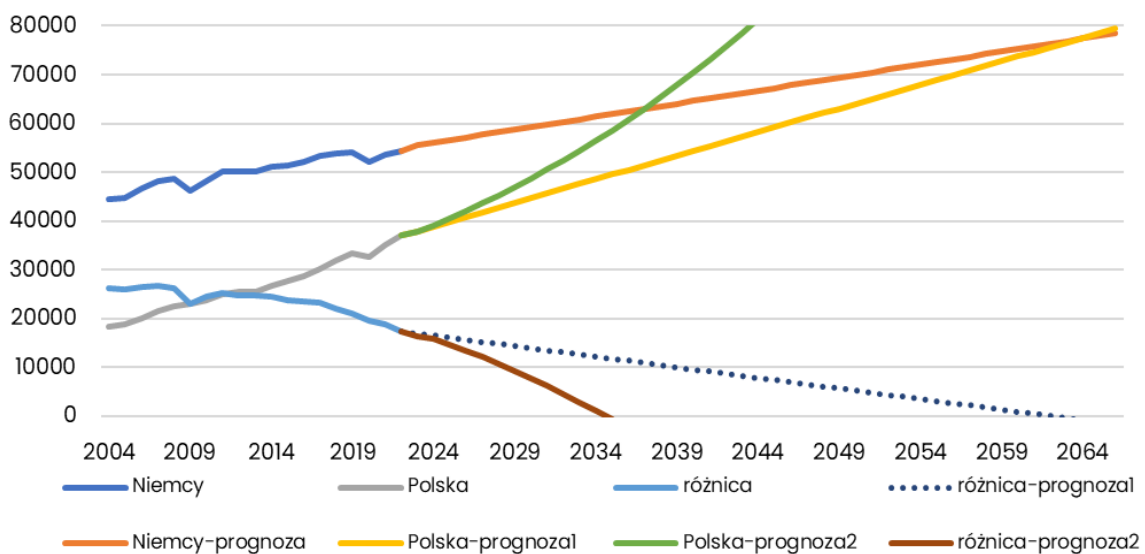
Dane przedstawiające PKB na osobę Polski i Niemiec (w parytecie siły nabywczej, PPP, ceny stałe, w dolarach z 2017 r.) wykazują, że Polska zmniejsza różnicę w PKB na osobę względem Niemiec, co wskazuje na proces konwergencji ekonomicznej. W 1980 roku różnica wynosiła ponad 18 tys. dolarów, a od tego czasu poniżej tego poziomu udało się zejść dopiero w 2022 roku. Pokazuje to, jak bolesne były konsekwencje m.in. stanu wojennego, kryzysu transformacyjnego, od którego zakończenia w 1992 r. różnice w poziomie rozwoju między obydwojema krajami stopniowo się zmniejszają. W efekcie dalszych procesów konwergencji, prognozy na 2028 rok wskazują na dalsze zmniejszenie tej luki do około 14,3 tys. dolarów.

Polska wykazuje znaczne przyspieszenie wzrostu gospodarczego po 1989 roku, szczególnie po wejściu do Unii Europejskiej w 2004 roku, utrzymując silną dynamikę wzrostu w ostatnich dekadach, przyspieszając od 2018 roku.

Niemcy, pomimo niższego tempa wzrostu w porównaniu z Polską, utrzymują wzrost na stabilnym i wysokim poziomie, co jest charakterystyczne dla dojrzałych gospodarek. Wykazują odporność na globalne kryzysy, jednak widać spadek w roku 2020, związany z pandemią COVID-19, z którego się odbijają.

Podobnie jak w poprzednim roku, dokonaliśmy prostych prognoz opartych na ekstrapolacji dobranych trendów.

Wykres 37. Prognozy tempa doganiania Niemiec przez Polskę

Źródło: oprac. i oblicz. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Na podstawie opracowanego wykresu można zaobserwować, że obie gospodarki wykazują długoterminowe tendencje wzrostowe, z Polską mającą nieco bardziej stromą trajektorię wzrostu. Różnica w PKB na osobę między Polską a Niemcami stopniowo się zmniejsza, co wskazuje na rosnącą siłę gospodarczą Polski w porównaniu z Niemcami. Prognozy sugerują, że Polska będzie kontynuować szybsze tempo wzrostu w porównaniu z Niemcami, co może prowadzić do dalszego zmniejszania luki w dobrobycie ekonomicznym między tymi dwoma krajami.

Przygotowano dwa warianty prognoz:

- a. ostrożny, zgodnie z którym Polska dogoni pod względem bogactwa Niemcy w połowie lat 60. XXI wieku,
- b. optymistyczny, zgodnie z którym, jeśli Polska nadal będzie przyspieszała swój rozwój – jak to robiła w ciągu poprzednich 20 lat – nastąpi to już w latach 2035–2037.

Wariant ostrożny zakłada, że nie będziemy przyspieszali doganiania Niemiec i tempo to utrzyma się na tym samym poziomie (trend liniowy), podnosząc PKB na osobę średnio o 2,3% rocznie (w ubiegłorocznych prognozach przewidywaliśmy, że może to nastąpić dekadę wcześniej). Natomiast w wariantcie optymistycznym zakładamy, że pozytywne reformy takie jak wejście do UE (lata 2006–2007) czy przyspieszenie rozwoju przed pandemią (2017–2018), będą odgrywały większą rolę, przyspieszając tempo rozwoju Polski do 3,7% rocznie.

Finalna konkluzja z tych prognoz jest taka, że **możliwe jest dogonienie przez Polskę jednego z najbogatszych krajów na świecie**. Co prawda nie w takim tempie, jak to zrobiła Irlandia, ale mimo wszystko kontynuowanie dotychczasowego rozwoju daje na to realne szanse.

3.7. Kiedy dogonimy Japonię?

Polska wykazuje spory postęp gospodarczy i prognozy wskazują, że w najbliższych latach może osiągnąć lub nawet przewyższyć poziom zamożności Hiszpanii oraz w dłuższej perspektywie Japonii. MFW wskazuje, że wyprzedzenie Hiszpanii może nastąpić w 2028 roku, co byłoby znaczącym osiągnięciem ekonomicznym dla Polski. Jeśli trendy będą kontynuowane, można spekulować, że nawet już do końca dekadę Polska może się również zrównać z Japonią pod względem PKB na głowę⁹. MFW prognozuje (por. też wcześniej), że PKB w Polsce będzie rósł przeciętnie o około 3% rocznie, co jest wynikiem znacznie wyższym niż w Hiszpanii i Japonii. Swoją rolę odgrywa też demografia, ponieważ oczekiwany jest spadek liczby mieszkańców w Polsce, co przyczyni się do wzrostu PKB *per capita*.

Odnosząc się do słynnego hasła Lecha Wałęsy, wypowiedzianego prawdopodobnie po raz pierwszy 24 września 1980 roku o tym, że „zbudujemy w naszym kraju drugą Japonię”¹⁰, a później powtarzanego na początku lat 90. XX w., Tomasz Wyluda skonkludował:

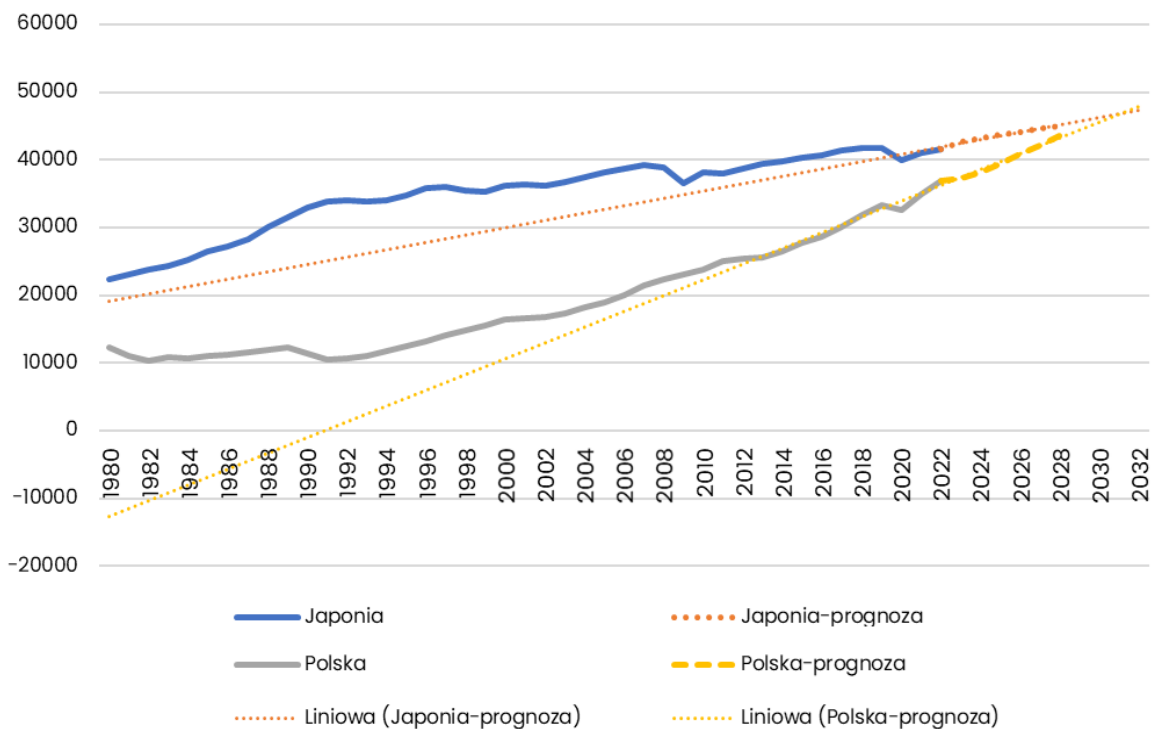
***Polska miała być „drugą Japonią”.
I prawdopodobnie będzie. Po trzech dekadach
stagnacji Japonii i dynamicznego rozwoju
Polski istnieje szansa, że do końca tej
dekady w Polsce PKB PPP na mieszkańca
będzie wyższe niż w Japonii!***⁹

Popatrzmy na dane i prognozy MFW w tym zakresie.

⁹ Ł. Wilkiewicz, *PKB Polski. Za kilka lat wyprzedzimy Hiszpanię, a następnie dogonimy Japonię*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 13 kwietnia 2023 r., <https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/8698289,polska-najpierw-druga-hiszpania-potem-japonia.html>.

¹⁰ *Zbudujemy tu drugą Japonię*, „Polskie Radio”, 17 września 2012 r., <https://www.polskieradio.pl/39/248/artykul/684816,zbudujemy-tu-druga-japonie>.

¹¹ T. Wyluda, *Polska miała być „Drugą Japonią”*, Twitter.com, 26 sierpnia 2023, <https://twitter.com/tomaszwyluda/status/1695532802270261659?t=dAAHoksZc8Ji0D3xxipH0A&s=19>

Wykres 38. PKB na osobę Polski i Japonii (ceny stałe, PPP, w dol. z 2017 r.)

Źródło: oprac. i oblicz. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Zwykła ekstrapolacja trendów pokazuje, że pod względem poziomu zamożności obywateli (uwzględniając ich siłę nabywczą) dogonimy Japonię nawet już za 10 lat, w 2032 roku (oczywiście zakładając, że trendy z prognoz MFW się utrzymają, co nie jest takie prawdopodobne).

3.8. Oszczędności w UE

W raportach „Bilans Otwarcia” podkreślamy wagę oszczędności i inwestycji dla trwałego przyspieszenia rozwoju. W procesie konwergencji, czyli dążeniu do wyrównania poziomu rozwoju gospodarczego pomiędzy krajami, kluczową rolę odgrywają oszczędności i inwestycje. To one są fundamentem, na którym opiera się akumulacja kapitału niezbędnego do wzrostu produktywności i innowacji.

Według teorii W.W. Rostowa, gospodarki przechodzą przez pięć faz rozwoju, od tradycyjnego społeczeństwa do dojrzałej gospodarki. Polska,

na etapie „przełomu”, wykorzystuje oszczędności krajowe i zagraniczne inwestycje bezpośrednio do modernizacji infrastruktury, rozbudowy sektora usług i poprawy jakości kapitału ludzkiego.

Równoległe zwiększenie wydatków na badania i rozwój przyczynia się do przyspieszenia innowacji, co jest zgodne z późniejszymi teoriami rozwoju opartymi na kapitale ludzkim i technologii. Efektem tych działań jest wzrost konkurencyjności polskiej gospodarki i doganianie Niemiec pod względem PKB na mieszkańca.

Jednakże konwergencja nie jest procesem automatycznym i wymaga odpowiednich polityk ekonomicznych wspierających efektywne alokowanie zasobów, stabilność makroekonomiczną i otwarte środowisko dla przedsiębiorczości. W tym kontekście, Polska może czerpać korzyści z dobrze ukierunkowanych inwestycji, które napędzają długoterminowy wzrost i umożliwiają doganianie gospodarek wysoko rozwiniętych, takich jak Niemcy.

Część z nich, przeznaczona bezpośrednio na wspieranie innowacyjności, ma formę dotacji i grantów. Niestety, w tym zakresie zidentyfikowano „europejski paradoks innowacyjności” polegający na tym, że im wyższe są nakłady publiczne na innowacyjność w danym regionie, tym innowacyjność ta w nim... spada. Nie jest więc wydajnym rozwiązaniem wspieranie innowacyjności (a przez to przyspieszanie konwergencji) za pomocą głównie wydatków publicznych. Potrzebne są inwestycje prywatne. Do nich zaś, jak to podkreślano również w innych fragmentach niniejszego opracowania, przydatne są krajowe oszczędności.

Tymczasem Polska od lat jest jednym z krajów, w którym najmniej w UE się oszczędza. Stąd dla finansowania inwestycji, pod względem których jesteśmy przeciętnym krajem w UE, musimy nadal pozyskiwać je z zagranicy (w tym z UE).

Niska skala oszczędności oznacza, że inwestycje trzeba w dużym stopniu współfinansować z innych źródeł niż krajowe: bezpośrednich inwestycji zagranicznych, funduszy UE lub kredytów międzynarodowych. Nie jest to najstabilniejsze rozwiązanie z punktu widzenia ew. transferu zysków za granicę, inicjowania sporów z Komisją Europejską (i innymi krajami UE) w zakresie respektowania podstawowych wartości UE (tj. praworządności), co warunkowało wypłatę środków unijnych z Krajowego Programu Odbudowy, nie mówiąc o ryzyku wzrostu stóp procentowania zobowiązań zagranicznych naszego kraju.

Na następnej stronie zaprezentowany zostanie wskaźnik narodowych oszczędności brutto (Gross national savings) wyrażony jako odsetek PKB, pochodzący z *World Economic Outlook Database* Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Odnosi się on do całkowitej kwoty oszczędności wygenerowanych w danym kraju. Obejmuje to oszczędności zarówno sektora prywatnego, jak i publicznego, wyrażone jako procent wartości

wszystkich wytworzonych towarów i usług (PKB) w ciągu roku.

W grupie krajów o wysokich oszczędnościach znajdują się Luksemburg, Szwecja, Niemcy, i Irlandia, które wykazują wyższe niż średnia wskaźniki oszczędności, często przekraczające 25% PKB. Wyróżniają się one stabilnym i rosnącym trendem, co może sugerować dobrą kondycję ekonomiczną i zdolność do samofinansowania rozwoju gospodarczego.

Do grupy krajów o niskich oszczędnościach należą Grecja, Cypr, i Portugalia, gdzie wskaźniki oszczędności są niższe i często nie przekraczają 20% PKB. W niektórych przypadkach obserwuje się u nich spadki, które mogą być związane z trudnościami gospodarczymi lub wyższą konsumpcją i inwestycjami publicznymi. Większość krajów utrzymuje względnie stabilne lub rosnące poziomy oszczędności, z kilkoma wyjątkami, gdzie widoczne są spadki, co może odzwierciedlać okresy recesji lub zmiany polityczno-ekonomiczne.

W latach 90. i w pierwszej połowie I dekady XXI wieku Polska była na 6. miejscu od końca, a w drugiej połowie tej dekady – na 7. miejscu. Druga dekada była nieco słabsza – Polska była na 4. miejscu od końca w UE, a początek trzeciej dekady dał Polsce już 7. miejsce od końca. Polska znajduje się zatem w dolnym w segmencie krajów UE, z oszczędnościami oscylującymi wokół 17–21% PKB, co świadczy o umiarkowanie niskim poziomie oszczędności w porównaniu z innymi krajami grupy. Wykazuje ostatnio tendencję wzrostową, co może sugerować poprawę zdolności do akumulacji kapitału krajowego. Pomimo nie znajdowania się w grupie liderów pod względem oszczędności brutto, Polska utrzymuje stabilną i wzrastającą tendencję, co może sprzyjać długoterminowemu wzrostowi gospodarczemu i procesowi konwergencji z bardziej rozwiniętymi gospodarkami UE.

Tabela 32. Średnie wartości narodowych oszczędności brutto w okresach 5-letnich (% PKB)

	1995–1999	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2019	2020–2023*
Austria	23,9	25,5	27,1	25,7	26,6	27,2
Belgia	26,4	25,1	25,3	23,6	24,9	25,2
Bułgaria	14,2	18,3	16,0	21,7	22,2	20,1
Chorwacja	21,0	19,1	20,1	18,2	24,6	24,4
Cypr	22,0	17,4	15,9	12,6	14,4	11,5
Czechy	29,2	26,1	27,4	24,9	27,9	27,7
Dania	22,0	24,9	26,0	26,5	29,7	33,7
Estonia	21,1	22,5	24,3	26,6	27,9	29,0
Finlandia	25,8	29,3	27,2	21,7	22,5	23,8
Francja	23,0	22,8	22,9	21,8	23,0	24,1
Grecja	12,7	13,4	8,4	8,1	10,1	11,0
Hiszpania	21,3	22,8	20,7	18,8	22,1	22,1
Holandia	27,2	25,2	28,3	27,8	30,3	29,9
Irlandia	23,4	25,4	22,0	18,4	33,4	34,1
Litwa	12,9	14,7	15,7	19,2	19,7	22,0
Luksemburg	32,5	30,1	25,8	24,0	23,0	21,7
Łotwa	14,5	20,9	23,3	22,4	23,0	22,1
Malta	28,9	17,2	15,3	19,4	26,1	21,8
Niemcy	22,9	22,8	26,1	26,9	29,0	29,7
Polska	19,3	17,6	17,4	17,2	19,6	21,0
Portugalia	20,1	17,1	12,5	13,8	17,5	19,6
Rumunia	14,8	18,7	18,6	23,2	20,7	18,6
Słowacja	25,2	22,1	21,3	21,3	20,9	17,3
Słowenia	25,6	26,1	26,8	22,0	25,3	25,0
Szwecja	24,6	27,3	30,3	28,3	28,6	32,5
Węgry	20,9	18,9	18,1	22,3	26,3	25,3
Włochy	21,9	20,9	19,7	17,9	20,4	22,0

Uwaga: * prognozy na 2023 r.

Źródło: oblicz. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Analizując dane dotyczące oszczędności narodowych brutto w Polsce i u jej sąsiednich krajów, można zauważyć, że liderami oszczędności w regionie są od lat Czechy i Niemcy. Oba te kraje wykazują wyższy i bardziej stabilny poziom oszczędności brutto w porównaniu do Polski, z Niemcami osiągniętymi spójny wzrost po

kryzysie finansowym 2008 r. i utrzymującymi oszczędności na poziomie około 30% PKB w prognozowanym okresie.

Litwa, rozpoczynając od niższego poziomu oszczędności, wykazuje dynamiczny wzrost. Towarzyszy temu szybka konwergencja i doganianie

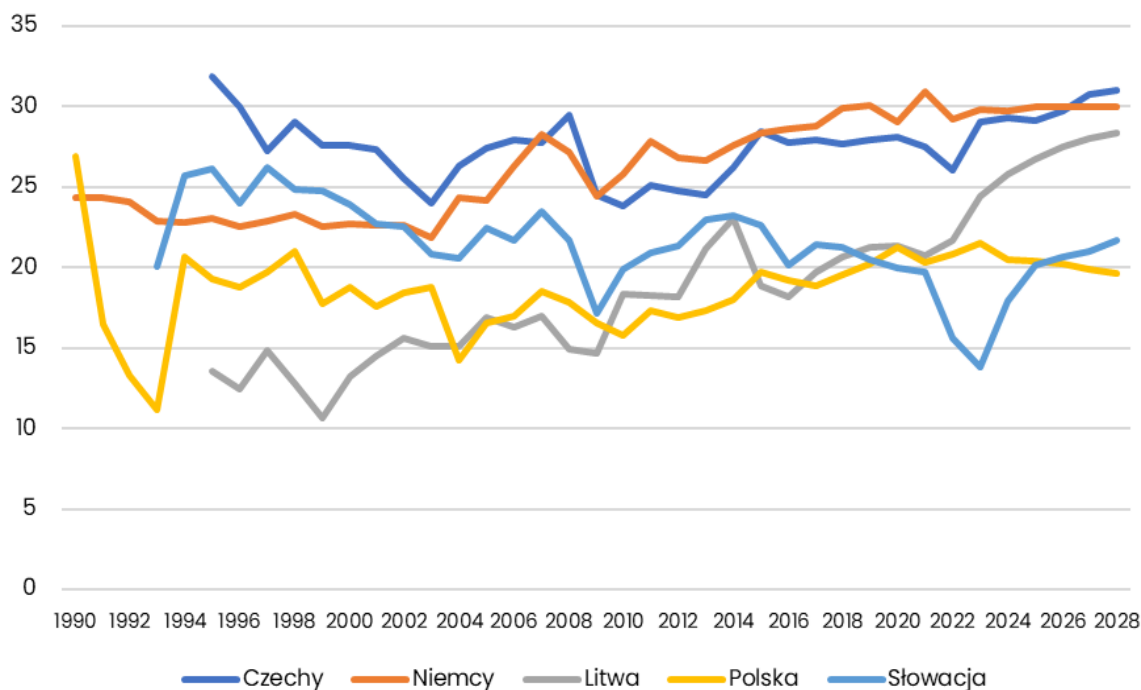
Niemiec w tempie szybszym niż Polska. Słowacja, początkowo mająca tylko niższe oszczędności od Czech, od około 2014 r. zmniejszyła ich skalę, a patrząc na szerszą skalę, można zauważyć, że Słowacja po okresie wzrostu w latach 90. przeżywa stopniowe zmniejszanie oszczędności, z wyjątkiem wzrostu w ostatnich latach, ale są to jedynie wielkości prognozowane. Nie widać, by przyjęcie euro w 2009 r. jakoś wpłynęło na skalę oszczędności tego kraju.

Polska, rozpoczynając od wysokiego poziomu oszczędności w 1990 r. (26,9%), doświadczyła znacznego spadku na początku lat 90., co odzwierciedlało trudności transformacji gospodarczej. Jednak od 1994 r. obserwujemy wzrost oszczędności, osiągając stabilizację z tendencją spadkową jednak w okresie od połowy lat 90. do końca pierwszej dekady XXI wieku. Następnie

mieliśmy umiarkowany wzrost, z ok. 16% w 2010 r. do 21,3% w 2023 r., z prognozą dalszego umiarkowanego wzrostu do 2028 r.

Na tym tle Polska znajduje się na średnim poziomie w regionie, z lekką, ale stałą tendencją wzrostową, co może być dobrym prognostykiem dla przyszłej zdolności do inwestowania i finansowania dalszego wzrostu gospodarczego. W latach 90. Polska znajdowała się na pierwszym miejscu pod względem oszczędności, jednak w kolejnych okresach stopniowo spadała w rankingu, co oznaczało, że inne kraje regionu zaczęły wyprzedzać Polskę pod względem tempa wzrostu oszczędności. Polska więc musiała w większej mierze korzystać z oszczędności zagranicznych dla finansowania swoich inwestycji albo ograniczyć ich skalę.

Wykres 39. Wielkość oszczędności narodowych brutto w Polsce i u jej sąsiadów (% PKB)

Źródło: oprac. i oblicz. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

3.9. Inwestycje w UE

Inwestycje są kluczowe dla procesu konwergencji Polski względem Niemiec z kilku powodów. Inwestycje publiczne i prywatne w infra-

strukturę umożliwiają efektywniejsze działanie przedsiębiorstw i lepsze połączenia z rynkami międzynarodowymi. Inwestycje w nowoczesne technologie i kapitał ludzki przyczyniają się do wzrostu produktywności, co jest niezbędne, aby

polska gospodarka mogła dogonić bardziej rozwinięte gospodarki, takie jak Niemcy. Inwestycje w badania i rozwój sprzyjają innowacyjności, która jest motorem konkurencyjności i zwiększa wartość dodaną wytwarzanych produktów i usług. Celowo to podkreślamy, pokazując, że nie tylko wartość inwestycji ma znaczenie (jak to pokazano dalej), ale też ich jakość – czy idą one „w beton” czy w „innowacje”? W początkach transformacji dominowały oczywiście inwestycje w infrastrukturę. Z czasem struktura inwestycji zaczęła się zmieniać, czego efektem jest m.in. wzrost udziału przemysłów wysokich technologii w eksporcie.

Na kolejnej stronie przedstawiony jest wskaźnik inwestycji ogółem (Total investment) wyrażony jako odsetek PKB, który znajduje się w bazie danych *World Economic Outlook* Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Odzwierciedla ogólny poziom inwestycji w gospodarce kraju. Obejmuje zarówno inwestycje publiczne, jak i prywatne w aktywa stałe, które mogą generować przychody w przyszłości, takie jak zakup maszyn, budynków czy innych konstrukcji, a także inwestycje w wartości niematerialne i prawne, takie jak patenty czy know-how. Wartość ta jest kluczowym wskaźnikiem służącym do oceny, jak dużą część wytworzonego w kraju dochodu przeznaczają na rozwój i ekspansję gospodarczą. Wskaźnik inwestycji jako procent PKB pokazuje, w jakim stopniu gospodarka jest zorientowana na przyszłość i przygotowana na przyjęcie nowych technologii oraz modeli biznesowych, co jest nieodzowne w procesie konwergencji.

Analiza danych dotyczących średniej wartości inwestycji ogółem (akumulacji brutto) jako procent PKB wskazuje na różnice w dynamice inwestycyjnej poszczególnych krajów w pięcioletnich okresach.

Pod tym względem, liderami w UE początkowo (w analizowanych okresach) były Czechy, Słowacja, Estonia, Łotwa. W całym 23-letnim okresie (2020–2022) najwyższe wyniki osiągnęły Estonia, Czechy, Irlandia, Łotwa i Rumunia. Najstabiliej radziły sobie Grecja i Cypr.

Czechy, Estonia i Łotwa wykazują stosunkowo wysoki poziom inwestycji, przekraczający nawet 30% PKB w pewnych okresach, co może wskazywać na intensywne procesy modernizacyjne lub rozbudowy infrastruktury. Wysoko w zestawieniach najbardziej inwestujących krajów jest też Irlandia i Węgry. Austria, Belgia, Francja i Niemcy są przykładami krajów prezentujących umiarkowany poziom inwestycji z tendencją wzrostową w ostatnim okresie, co odzwierciedla ożywienie gospodarcze po 2020 roku. Grecja i Włochy pokazują niższy poziom inwestycji z pewnym odbiciem w ostatnich latach.

Polska utrzymuje relatywnie stabilny poziom inwestycji, oscylujący wokół 20–22% PKB, z niewielkim wzrostem w prognozowanym okresie. Zajmowała 9. miejsce od końca w ostatnich latach oraz w drugiej połowie lat 2010. W pierwszej połowie 2010 r. zajmowała 12. miejsce w UE (nie od końca), natomiast we wcześniejszej „pięciolatce”, tj. po wejściu do UE – 6. miejsce od końca, a w pierwszych latach obecnego wieku – nawet dopiero 3. miejsce od końca. Świadczy to o konsekwentnych nakładach na rozwój, które mogą sprzyjać konwergencji gospodarczej względem Niemiec, ale są one niskie, w porównaniu do innych krajów, zwłaszcza przechodzących transformację systemową.

Dane te są istotne, ponieważ wskazują na zdolność państw do prowadzenia polityk gospodarczych wspierających wzrost i rozwój, co jest kluczowe w dążeniu do konwergencji ekonomicznej.

Tabela 33. Średnia wartość inwestycji ogółem w 5-letnich okresach (% PKB)

	1995–1999	2000–2004	2005–2009	2010–2014	2015–2019	2020–2023
Austria	26,3	24,6	23,9	23,6	24,8	26,2
Belgia	22,2	22,2	24,1	23,4	24,5	26,4
Bułgaria	11,0	21,3	31,8	21,7	20,4	20,7
Chorwacja	20,8	24,1	28,0	19,4	21,7	24,6
Cypr	22,6	19,9	24,5	17,0	18,2	20,5
Czechy	32,8	30,9	30,1	26,4	27,0	29,3
Dania	21,3	21,6	23,0	19,3	21,8	23,2
Estonia	28,4	32,2	33,2	26,2	26,2	29,9
Finlandia	21,5	22,8	24,1	22,7	23,6	24,9
Francja	20,3	21,8	23,1	22,6	23,4	25,2
Grecja	15,9	19,7	20,0	13,6	12,5	18,8
Hiszpania	22,9	27,1	28,4	19,3	19,7	21,1
Holandia	22,7	21,4	21,6	19,1	21,3	21,4
Irlandia	22,1	25,2	27,3	19,1	36,3	28,5
Litwa	22,9	20,7	24,9	19,8	19,5	21,2
Luksemburg	23,0	21,6	19,4	18,7	18,3	18,0
Łotwa	20,7	28,6	34,9	24,4	22,7	24,2
Malta	26,7	22,4	23,4	17,8	22,2	23,1
Niemcy	23,8	21,7	20,3	20,4	20,9	23,5
Polska	22,3	20,5	22,4	21,1	20,1	21,2
Portugalia	26,5	26,0	22,8	17,1	17,1	20,1
Rumunia	21,1	22,4	28,4	26,5	23,7	25,8
Słowacja	31,3	28,0	27,1	22,4	23,4	20,4
Słowenia	26,6	27,3	29,6	20,4	19,9	21,5
Szwecja	21,1	22,4	23,2	23,1	25,2	26,8
Węgry	25,9	26,2	23,9	20,8	24,5	28,7
Włochy	19,8	21,1	21,3	18,5	17,9	20,4

Uwaga: MFW nie bierze tu pod uwagę „nakładów brutto na środki trwałe”, które zwykle określane są przez GUS jako inwestycje. Pokazane są dane dot. „akumulacji brutto” (kategoria ta obejmuje, oprócz „zwykłych inwestycji”, przyrost rzeczowych środków obrotowych oraz nabycie aktywów o wyjątkowej wartości pomniejszone o ich rozdysponowanie. Por. *Pojęcia stosowane w statystyce publicznej – Akumulacja brutto*, GUS, <https://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/6,pojcie.html>).

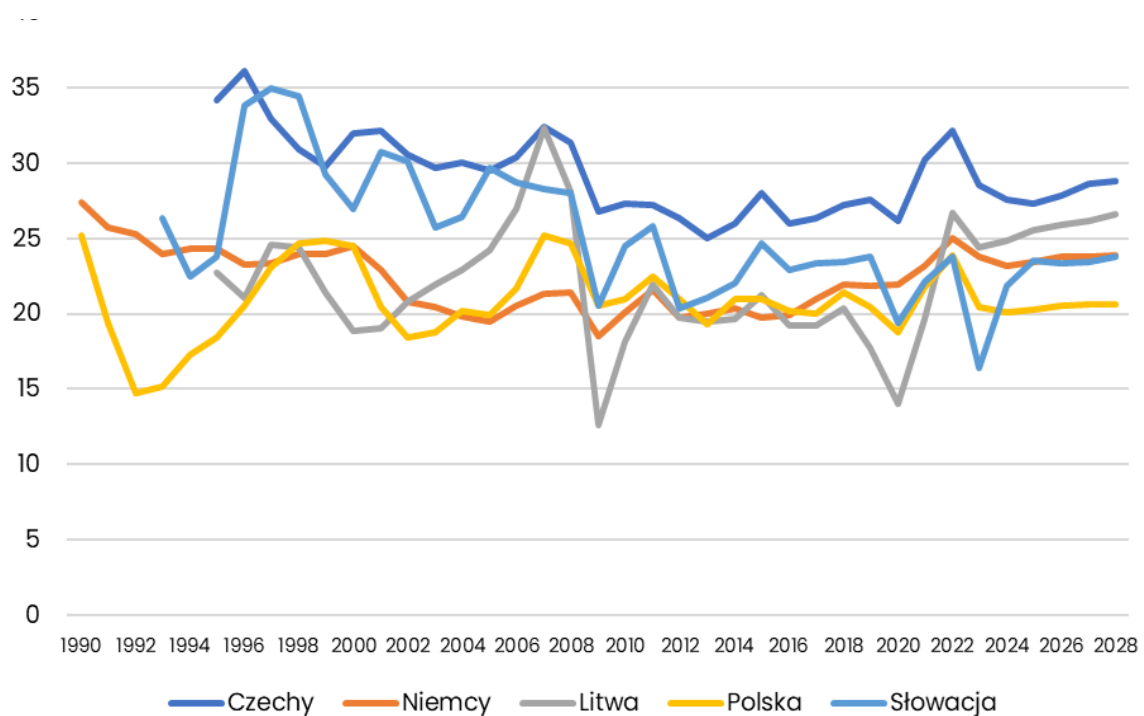
Źródło: oblicz. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

Analiza danych dotyczących wielkości inwestycji ogółem w Polsce i u jej sąsiadów pokazuje m.in., że Niemcy, będąc rozwiniętą gospodarką, mają stabilny, ale umiarkowany poziom inwestycji, co jest typowe dla dojrzałych gospodarek z wysokim poziomem kapitału. Czechy wykazują wysoki poziom inwestycji w całym analizowanym okresie, co sugeruje silne zaangażowanie w rozwój kapitału trwałego i znaczące nakłady na modernizację infrastruktury i sektora produkcyjnego.

Litwa i Słowacja prezentują zmienne poziomy inwestycji, z wyraźnymi szczytami, co może odzwierciedlać okresowe impulsy inwestycyjne lub programy stymulacji gospodarczej. Ogólny trend inwestycji na Słowacji od drugiej połowy lat 90. XX w. jest ujemny. Litwa miała szczególnie korzystny okres pierwszej dekady XXI wieku, aż do światowego kryzysu finansowego, który mocno dotknął nie tylko ją, ale i inne kraje nadbałtyckie. Od tamtego czasu skala inwestycji sięgała ok. 20%, wykazując poważne odbicie po pandemii COVID-19 i pozytywne prognozy na przyszłość.

Polska utrzymuje dość stabilny poziom inwestycji, po załamaniu się ich po kryzysie transformacyjnym, z tendencją wzrostową w pierwszej dekadzie XXI wieku, co sugeruje, że kraj dokładał starań w celu zwiększenia potencjału produkcyjnego i infrastrukturalnego. Utrzymywanie wysokiego poziomu inwestycji jest kluczowe dla dalszej konwergencji z gospodarką niemiecką i pozostałymi państwami UE. Prognozy MFW jednak na kolejne lata pod tym względem nie są zbyt optymistyczne – z udziałem w PKB wynoszącym jedynie lekko powyżej 20%, mamy najniższe miejsce w tejże grupie krajów, a także jedno z najniższych w całej UE. Prognozy MFW wskazują na średnią wartość inwestycji wynoszącą 20,5% w latach 2024-2028 i będzie to przedostatnie miejsce w UE (Luksemburg – 17,3%, Portugalia – 20,8%, Hiszpania – 21,2%, Grecja – 22,5%, Włochy – 22,5%, Cypr – 22,6%, Bułgaria – 22,8%, Słowacja – 23,2%). Jeśli ta prognoza się sprawdzi, będzie to najgorsza pozycja Polski w UE pod względem inwestycji od ponad dwóch dekad.

Wykres 40. Wielkość inwestycji ogółem w Polsce i u jej sąsiadów (% PKB)

Źródło: oprac. i oblicz. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

3.10. Wnioski

Wnioski dotyczące Polski wynikające z rozdziału dotyczącego jej konwergencji:

1. **Największe gospodarki na świecie:** Polska, choć nie jest obecnie w grupie 20 największych gospodarek świata (G20), ma szansę na osiągnięcie tego statusu w przyszłości – za minimum 10 lat, przy założeniu, że uda się osiągnąć trwały wzrost i przekroczyć 1% udziału w światowym PKB. Podkreślić warto dynamiczny rozwój gospodarczy Polski od roku 2000. Możliwe jest wyprzedzenie Tajwanu w bieżącym roku, co pozwoliłoby awansować na 21. miejsce na świecie.
2. **Najbogatsze społeczeństwa na świecie:** Polska znajduje się na 21. miejscu wśród największych gospodarek świata pod względem PKB według parytetu siły nabywczej (PPP), co jest zgodne z jej pozycją w zestawieniu opartym na nominalnym PKB. W 2022 roku, udział Polski w światowym PKB według PPP przekroczył 1%, ale w kolejnych latach przewiduje się, że będzie nieco niższy i nie przekroczy tej wartości. Ostatni raz, kiedy Polska osiągnęła tak wysoki udział, były to lata 80. XX wieku. Przeliczając jednak te dane na osobę, uzyskujemy mniej optymistyczny obraz, z naszym krajem zajmującym 45. miejsce na świecie w 2022 roku.
3. **Tempo wzrostu gospodarczego na świecie:** Trudno mówić o „cudzie gospodarczym” w kontekście Polski, gdy porównuje się ją do innych krajów świata pod względem tempa wzrostu PKB. W 2022 roku, według prognoz Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW), Polska zajmowała 88. miejsce na świecie pod tym względem, choć aktualizacja danych poprawiła tę pozycję do 63. miejsca. Najszybsze tempo wzrostu gospodarczego Polska odnotowała w latach 1995–1997 oraz 2017–2018. Jednak prognozy MFW na bieżący rok wskazują, że może to być najgorszy rok od ponad 40 lat pod względem tempa wzrostu gospodarczego, ze wzrostem wynoszącym zaledwie 0,56%, co plasuje Polskę daleko w światowych rankingach. W 2024 roku, z prognozowanym wzrostem na

poziomie 2,28%, Polska ma zajmować dopiero 139. miejsce na świecie, co jest uważane za skromny wynik, szczególnie w kontekście potrzeby doganiania innych krajów.

4. **Kiedy uda nam się dogonić Niemcy?:** Polska wykazuje znaczne przyspieszenie wzrostu gospodarczego od 1989 roku, a szczególnie po wejściu do UE w 2004 roku. W ostatnich latach Polska wykazała znacznie szybszy rozwój gospodarczy niż Niemcy oraz średnia Unii Europejskiej. Przykład Litwy, która wcześniej miała wyższą stopę wzrostu PKB niż Polska, pokazuje, że wzrost gospodarczy Polski nie musi być głównie wynikiem integracji z UE, ale także efektem wewnętrznych czynników i skuteczności polityki gospodarczej. Przygotowano dwa scenariusze prognoz konwergencji:
 - w wariantcie ostrożnym Polska dogoni Niemcy pod względem poziomu zamożności na osobę w połowie lat 60. XXI wieku,
 - w wariantcie optymistycznym może to nastąpić już w latach 2035–2037, jeśli Polska nadal będzie przyspieszać swój rozwój.

Kontynuowanie dotychczasowego rozwoju daje więc Polsce realne szanse na dogonienie jednego z najbogatszych krajów na świecie, choć raczej nie w takim tempie jak to zrobiła Irlandia.

5. **Kiedy dogonimy Japonię?:** z symulacji opartych na prognozach MFW wynika, że pod względem poziomu zamożności obywateli (uwzględniając ich siłę nabywczą) dogonimy Japonię nawet już za 10 lat, w 2032 roku.
6. **Oszczędności w UE:** Polska jest jednym z krajów UE z najniższym poziomem oszczędności, co oznacza konieczność pozyskiwania inwestycji z zagranicy, co nie jest najstabilniejszym rozwiązaniem. Polska znajduje się w dolnym segmencie krajów UE, oscylując wokół 17–21% PKB. Stabilna i wzrastająca tendencja oszczędności może sprzyjać długoterminowemu wzrostowi gospodarczemu i procesowi konwergencji z bardziej rozwiniętymi gospodarkami UE. Prognozy MFW jednak wskazują na stopniowy spadek oszczędności.

7. Inwestycje w UE: Polska utrzymuje relatywnie stabilny poziom inwestycji, oscylujący wokół 20–22% PKB, z niewielkim wzrostem w prognozowanym okresie. W pierwszych latach obecnego wieku zajmowała nawet dopiero 3. miejsce od końca. Świadczy to o pewnych nakładach na rozwój, które mogą sprzyjać konwergencji gospodarczej względem Niemiec, ale są one niskie, w porównaniu do innych krajów, zwłaszcza przechodzących transformację systemową. Prognozy MFW wskazują, że Polska pod ww. względem zajmie **przedostatnie miejsce w UE** i może to być **najgorsza pozycja Polski w UE pod względem inwestycji od ponad dwóch dekad**.

3.11. Rekomendacje

- 1. Dalsze wspieranie wzrostu gospodarczego:** Należy kontynuować i wzmacniać polityki wspierające wzrost gospodarczy, aby umożliwić Polsce wejście do grupy 20 największych gospodarek świata, poprzez trwałe przekroczenie 1% udziału w światowym PKB. Władze powinny opracować i wdrażać długoterminowe strategie rozwoju gospodarczego, które uwzględniają przyszłe trendy i prognozy, aby umożliwić Polsce osiągnięcie poziomu zamożności krajów takich jak Niemcy i Japonia.
- 2. Stymulowanie innowacji i modernizacji:** Władze powinny dążyć do stymulowania innowacji i modernizacji infrastruktury oraz sektora usług. Należy zwiększyć wydatki na badania i rozwój, aby przyspieszyć innowacyjność i poprawić jakość kapitału ludzkiego. Choć do dalszego rozwoju, na wyższych jego etapach, Polska potrzebuje oprzeć swoją gospodarkę na innowacjach, to ze względu na finansowanie ich w dużej mierze ze środków publicznych, możemy doświadczyć – jak wiele regionów w UE – „Europejskiego Paradoxu Innowacyjności”, który polega na tym, że wyższe nakłady publiczne na innowacyjność w danym regionie prowadzą do spadku jego innowacyjności. Podkreśla to potrzebę inwestycji prywatnych dla efektywnego wspierania innowacyjności.
- 3. Dążenie do konwergencji z Niemcami:** Aktywne dążenie do konwergencji z Niemcami może być osiągnięte poprzez wdrażanie efektywnych polityk gospodarczych, które wspierają stabilność makroekonomiczną i tworzą otwarte środowisko dla przedsiębiorczości.
- 4. Zwiększenie oszczędności krajowych:** Władze powinny podjąć kroki w celu zwiększenia oszczędności krajowych, co jest niezbędne do finansowania inwestycji i niezależnienia się od zewnętrznych źródeł kapitału. Stabilna i wzrastająca tendencja oszczędności jest kluczowa dla długoterminowego wzrostu gospodarczego i konwergencji z bardziej rozwiniętymi gospodarkami UE.
- 5. Efektywne wykorzystanie inwestycji:** Należy skupić się na efektywnym wykorzystaniu inwestycji, zarówno krajowych, jak i zagranicznych, w celu zwiększenia produktywności i konkurencyjności gospodarki. Władze powinny dążyć do zwiększenia poziomu inwestycji, zwłaszcza prywatnych, szczególnie w sektorach kluczowych dla przyszłego wzrostu, tj. generujących wysoką wartość dodaną. Rząd powinien zachęcać do większych prywatnych inwestycji, szczególnie w obszarach innowacyjności i technologii.

Te rekomendacje mają na celu wspieranie trwałego i zrównoważonego rozwoju Polski, zwiększając jej konkurencyjność na arenie międzynarodowej i umożliwiając doganianie najbardziej rozwiniętych gospodarek świata.

4. Handel zagraniczny

W naszych raportach jedną z głównych przyczyn sukcesu gospodarczego naszego kraju upatrujemy w handlu zagranicznym. Mniej koncentrujemy się na polityce strukturalnej czy innowacyjnej, zwracając uwagę głównie na kwestie stabilności makroekonomicznej (zob. poprzedni rozdział). Stabilność ta tworzy podstawy do rozwoju gospodarczego, ale nie jest to wystarczające do trwałego jego przyspieszenia. Przede wszystkim zaś sukces Polski upatrujemy głównie w inicjatywie prywatnej, w przedsiębiorczości polskich przedsiębiorców oraz innych firm działających w Polsce. Szczególnie, jeśli te podmioty stają się na tyle konkurencyjne, by produkowane przez nich towary i świadczone usługi były na tyle atrakcyjne, by przyczyniały się do osiągnięcia nadwyżki w bilansie obrotów bieżących oraz do podnoszenia PKB naszego kraju.

4.1. Najwięksi eksporterzy towarów na świecie

Dalej zaprezentowany będzie wskaźnik UNCTAD o nazwie „Merchandise: Total trade and share, annual. US dollars at current prices in millions – Value”. Odnosi się on do całkowitej wartości handlu towarami (eksportu i importu) każdego kraju lub regionu, wyrażonej w milionach dolarów amerykańskich według bieżących cen. Jest to kluczowy

wskaźnik w analizie międzynarodowego handlu, pozwalający na ocenę wielkości i znaczenia handlu dla poszczególnych gospodarek. Wskaźnik ten może być wykorzystywany do analizowania, w jaki sposób gospodarki różnych krajów integrują się ze światowym rynkiem. Wzrost wartości handlu może świadczyć o zwiększającym się stopniu otwartości gospodarek oraz o ich zdolności do konkurencji na rynkach międzynarodowych, co jest ważnym czynnikiem konwergencji dochodów między krajami.

Największym organizmem gospodarczym pod względem wartości eksportu na świecie jest od lat Unia Europejska, jako całość, w której dominują Niemcy. Pod względem zaś pojedynczych gospodarek prym wiodą Chiny, wyprzedzając od kilkunastu lat Stany Zjednoczone. Chińska gospodarka, zaczynając od niewielkiego udziału w światowym eksporcie w 1950 r., osiągnęła znaczącą pozycję, stając się największym eksporterem na świecie. Wzrost od 2000 r. do 2022 r. jest szczególnie imponujący, pokazując dynamiczny rozwój chińskiej gospodarki i jej zdolność do produkcji na masową skalę. USA konsekwentnie utrzymuje się na pozycji jednego z głównych eksporterów, choć widać wyraźną różnicę między tempem wzrostu USA a Chin. Dane te pokazują przesunięcie globalnego centrum handlowego z Zachodu na Wschód, szczególnie do Chin.

Niemcy, jako wiodąca gospodarka w Unii Europejskiej, pokazują stały wzrost, zwłaszcza po zjednoczeniu w 1990 r. Kraje azjatyckie jak Japonia, Korea Południowa i ostatnio Wietnam wykazują znaczący wzrost, co podkreśla rosnącą rolę Azji w globalnym handlu. Japonia spadła jednak na piąte miejsce.

W czołówce największych eksporterów na świecie są kraje o niewielkim terytorium, np. Holandia, Hongkong, Belgia czy Singapur. Pokazuje to, że nie rozmiar ma znaczenie, ale np. instytucje (warunki prawne, regulacje, stabilność polityki gospodarczej). W porównaniu do wcześniejszych dekad

światowy handel stał się bardziej zróżnicowany z większą liczbą krajów wykazujących znaczący wzrost eksportu, jak np. Indie, Wietnam czy Polska.

Wzrost wielu krajów, w tym Polski, pokazuje, jak globalizacja i integracja rynków światowych umożliwiają szybki rozwój gospodarczy. Rosnąca różnorodność eksporterów towarów świadczy o globalnej konkurencyjności i zmieniających się wzorcach handlu światowego. Dane podkreślają zarówno dynamiczny wzrost niektórych gospodarek, jak i zmieniającą się strukturę globalnego handlu, w której Polska odgrywa coraz ważniejszą rolę.

Tabela 34. Najwięksi eksporterzy towarów na świecie w 2022 r. (ceny bieżące, mld dol.)

	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2020	2021	2022
Chiny	1	3	2	18	62	249	1578	2590	3358	3594
USA	10	20	43	226	394	782	1278	1425	1754	2064
Niemcy	0	0	0	0	421	550	1259	1383	1637	1658
Holandia	2	5	13	85	132	233	574	675	840	967
Japonia	1	4	19	130	288	479	770	641	756	747
Korea Południowa	0	0	1	18	65	172	466	512	644	684
Włochy	1	4	13	78	170	241	447	500	616	657
Belgia	2	4	12	65	118	188	408	422	549	635
Francja	3	7	18	116	217	327	524	489	585	618
Hongkong	1	1	3	20	82	203	401	549	670	610
Kanada	3	6	17	68	128	277	387	391	508	599
Rosja	0	0	0	0	0	105	401	334	494	588
Meksyk	1	1	1	18	41	166	298	417	495	578
ZEA	0	0	1	22	24	50	214	335	425	533
Wielka Brytania	6	11	19	110	185	285	416	400	471	530
Singapur	1	1	2	19	53	138	352	363	457	516
Tajwan	0	0	1	20	67	151	275	347	448	478
Indie	1	1	2	9	18	42	226	276	395	453
Hiszpania	0	1	2	21	56	115	254	308	380	418
Australia	2	2	5	22	40	64	213	251	345	413
Arabia Saudyjska	0	1	2	109	44	78	251	174	276	411
Szwajcaria	1	2	5	30	64	81	196	319	380	402
Wietnam	0	0	0	0	2	14	72	283	336	371
Polska	1	1	4	17	14	32	160	274	341	361
Malezja	1	1	2	13	29	98	199	235	299	352

Źródło: UNCTAD.

Polska, startując z niskiego poziomu eksportu, zanotowała znaczący wzrost, szczególnie po 2000 roku. W 2022 r. z eksportem wartości 361 mld dolarów plasuje się wśród ważnych graczy na światowym rynku. Rozwój eksportu Polski wskazuje na sukces w integracji z globalnym rynkiem oraz na rozwój sektorów produkcyjnych i technologicznych. Polska jest jednym z krajów, który dynamicznie zwiększył swoją obecność na międzynarodowych rynkach, co świadczy o wroście konkurencyjności polskiej gospodarki. Jak zauważaliśmy w poprzednich raportach z serii „Bilans Otwarcia”, od 2015 r. (bez 2018 r.) mamy nadwyżkę eksportu nad importem. Jeszcze nigdy w historii wartość polskiego eksportu nie była tak wysoka. Polska od 2015 r. była 22. eksporterem na świecie pod względem towarów (w 2022 r. spadła na 23. miejsce, po wyprzedzeniu przez Wietnam) i 20. pod względem usług. W 2018 r. wartość polskiego eksportu przekroczyła ¼ biliona dolarów. W 2021 r. wyprzedziliśmy Wietnam, ale rok później ten kraj zajął nasze miejsce.

Analizując dostarczone dane o wartości eksportu z Polski i jej sąsiadów (wyrażonej w mld dolarów), można zauważyć, że Niemcy, jako największa gospodarka w Europie, wykazują wysoki poziom eksportu przez cały analizowany okres, zaczynając od 421 mld dolarów w 1990 roku do 1658 mld dolarów w 2022 roku. Zauważalny jest spadek wartości eksportu w 2009 roku, co było efektem globalnego kryzysu finansowego, po którym nastąpiło szybkie odbicie.

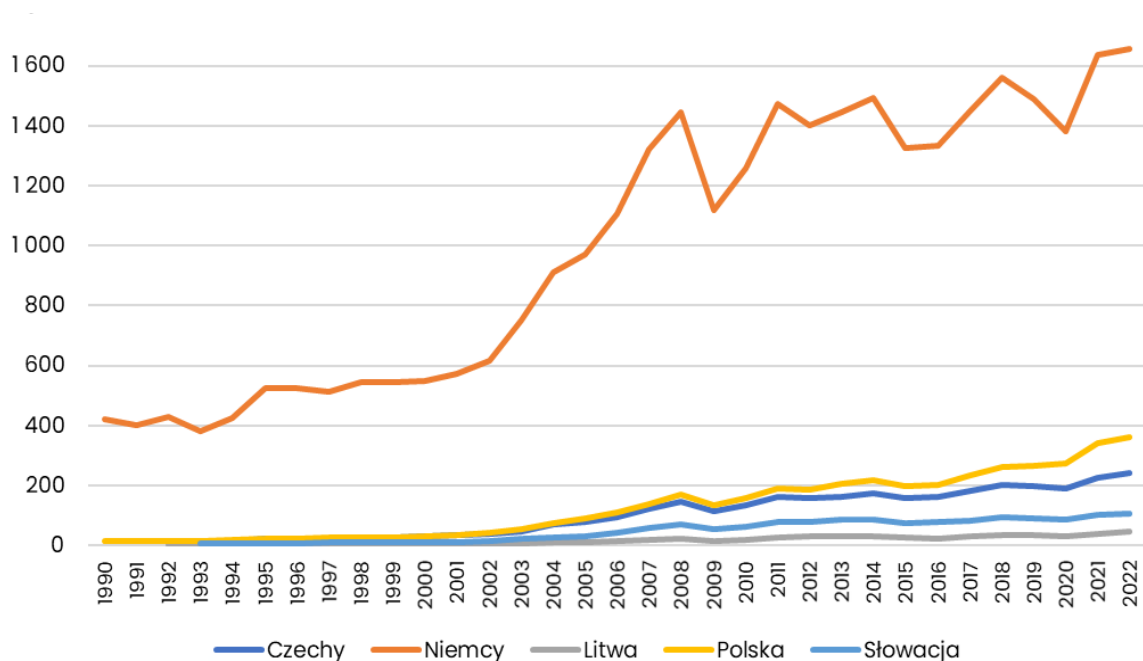
Czechy również pokazują wzrost wartości eksportu, z 14 mld dolarów w połowie lat 90. do 242 mld dolarów w 2022 roku. Wzrost jest stosunkowo stabilny, z niewielkim spadkiem podczas kryzysu finansowego w 2009 roku. Litwa zaczęła od bardzo niskiej wartości eksportu w latach 90.,

ale rośnie on do 46 mld dolarów w 2022 roku. Jest to znaczący wzrost, zwłaszcza w kontekście wielkości gospodarki. Eksport Słowacji rósł z 5 mld dolarów w połowie lat 90. do 108 mld dolarów w 2022 roku. Podobnie jak w Polsce i Czechach, można zauważyć stabilny wzrost wartości eksportu.

Wartość eksportu z Polski rośnie konsekwentnie od 1990 roku, z 14 mld dolarów do 361 mld dolarów w 2022 roku. Ten imponujący wzrost może być odzwierciedleniem transformacji gospodarczej po upadku komunizmu, integracji z Unią Europejską i rosnącej konkurencyjności polskiej gospodarki na arenie międzynarodowej. Szczególnie wyraźny skok w wartości eksportu Polski następuje po roku 2004, co koreluje z wejściem Polski do Unii Europejskiej i otwarciem na rynki europejskie.

Z porównań tych widać, że kraje, które dołączyły do Unii Europejskiej, pokazują wyraźny wzrost wartości eksportu, co świadczy o korzyściach płynących z członkostwa w jednolitym rynku europejskim. Wszystkie kraje wykazują pewien wpływ globalnego kryzysu finansowego w 2009 roku, ale szybko odzyskały dynamikę wzrostu. Polska wykazuje jedno z najwyższych temp wzrostu wartości eksportu, co może świadczyć o rosnącej roli Polski jako ważnego gracza w handlu międzynarodowym. Wzrost eksportu może również odzwierciedlać zmianę w strukturze gospodarczej tych krajów, od bardziej agrarnych i opartych na produkcji surowców do bardziej zdywersyfikowanych i wysoko przetworzonych produktów. To, co wyróżnia Polskę, to nie tylko konsekwentny wzrost eksportu, ale również zdolność do zwiększania go nawet w trudniejszych okresach globalnych niepewności, co pokazuje elastyczność i konkurencyjność polskiej gospodarki.

Wykres 41. Wartość eksportu towarów Polski i jej sąsiadów (mld dol.)

Źródło: UNCTAD

4.2. Najwięksi eksporterzy usług na świecie

Mniejsze znaczenie w handlu zagranicznym – w porównaniu do eksportu towarów – ma eksport usług. Jest on jednak równie istotny dla globalnej gospodarki jak handel towarami. Stanowi on znaczący wkład do PKB wielu krajów. Usługi takie jak finansowe, edukacyjne, turystyczne, kulturalne, czy informatyczne są ważnym źródłem przychodów. Eksport usług może pomóc w równoważeniu bilansu handlowego kraju, zwłaszcza jeśli kraj ten importuje duże ilości towarów. Generuje miejsca pracy, często w sektorach o wysokich kwalifikacjach i wiedzy, takich jak IT, inżynieria czy usługi profesjonalne. Często wymaga on innowacji i dostosowania do potrzeb międzynarodowych klientów, co może napędzać postęp technologiczny i rozwój produktów. Może przyczynić się do rozwoju sektorów usługowych kraju, podnosząc ich standardy i konkurencyjność na rynku globalnym. Kraj eksportujący szeroki wachlarz usług może zmniejszyć swoją zależność od eksportu towarów, co jest ważne dla stabilności gospodarczej. Eksport usług to ważne źródło

dewiz, niezbędnych dla krajów wymagających walut obcych do handlu międzynarodowego. W dobie cyfryzacji wiele usług może być eksportowanych online, co obniża bariery wejścia na rynki zagraniczne i umożliwia firmom globalny zasięg. Eksport wysokiej jakości usług może wzmacniać wizerunek kraju jako innowacyjnej i rozwiniętej gospodarki. Eksport usług jest więc kluczowym elementem strategii rozwoju krajów, umożliwiającym nie tylko wzrost gospodarczy, ale także promocję innowacji, wiedzy i kultury na arenie międzynarodowej.

USA eksportują towary o wartości 2,1 bln dol., a eksport usług ma wartość 0,9 bln dol., ale w dalszym ciągu są to znaczące wielkości. Eksport usług na świecie w 2022 r. również rósł (podobnie jak eksport towarów). Wśród największych eksporterów usług na świecie – oprócz USA i Chin – jest sporo krajów europejskich, np. Wielka Brytania, Niemcy, Irlandia, Francja, Holandia.

Analiza danych dotyczących największych eksporterów usług na świecie w 2022 r. pokazuje, że USA pozostają dominującym eksporterem usług,

z wyraźnym wzrostem od 378 mld USD w 2005 r. do 929 mld USD w 2022 r. Stany Zjednoczone odgrywają centralną rolę w globalnym handlu usługami, szczególnie w sektorach takich jak finanse, technologia oraz prawa autorskie i patenty. Widoczny jest znaczny wzrost eksportu usług Wielkiej Brytanii, szczególnie po 2010 r., co podkreśla jej silną pozycję w globalnych usługach finansowych i biznesowych. Chiny, które w 2005 r. eksportowały usługi o wartości 78 mld USD, do 2022 r. zwiększyły eksport do 424 mld USD. Świadczy to o szybkim rozwoju sektora usług w Chinach, w tym w obszarze turystyki, technologii i edukacji.

Niemcy i Francja wykazują stały wzrost eksportu usług, co jest zgodne z ich silną bazą przemysłową i usługową. Irlandia, z eksportem usług o wartości 57 mld USD w 2005 r., osiąga 355 mld USD w 2022 r., co jest efektem korzystnych regulacji podatkowych i obecności wielu międzynarodowych korporacji.

Indie, znane z outsourcingu usług IT, również wykazują znaczący wzrost, od 52 mld USD w 2005 r. do 309 mld USD w 2022 r., co odzwierciedla ich rosnącą rolę jako globalnego dostawcy usług informatycznych i biznesowych.

Polska, choć zaczyna z relatywnie niskiego poziomu eksportu usług (18 mld USD w 2005 r.), do 2022 r. zwiększa eksport do 96 mld USD. To świadczy o rozwoju polskiego sektora usług, który obejmuje zarówno usługi biznesowe, IT, jak i turystykę oraz usługi transportowe. Zwłaszcza te ostatnie należy baczniej obserwować w kontekście bieżącego, 2023 r., ze względu na wyparcie części polskich

firm transportowych z rynku przez tańszych przewoźników (z Ukrainy).

Jak widzimy, globalny eksport usług stał się bardziej zróżnicowany, z rosnącym udziałem krajów rozwijających się i wschodzących gospodarek. Zaprezentowane dane mogą wskazywać na strukturalne zmiany w światowej gospodarce, gdzie usługi, a zwłaszcza te cyfrowe, stanowią coraz większy udział w handlu międzynarodowym. Wzrost w sektorach takich jak IT i cyfrowe usługi medialne podkreśla wpływ technologii na globalny handel usługami. Stabilny wzrost w krajach z rozwiniętym sektorem usług biznesowych i finansowych, jak USA, Wielka Brytania, Niemcy czy Francja, pokazuje, jak ważne są te sektory dla globalnej gospodarki.

Polska zajmuje wysokie, 20. miejsce na świecie pod względem eksportu usług. Warto też zauważyć wysoką dynamikę poprawy sytuacji w naszym kraju (w 2021 r. wartość eksportu usług wzrosła o 22% względem roku poprzedniego, a w 2022 r. – o 18%). Dobrze to rokuje na przyszłość i embarga handlowe wprowadzone w związku z wojną (na czym ucierpieli również polscy przewoźnicy – eksporterzy usług transportowych).

W 2007 r. Polska przekroczyła 1% udziału w światowym eksporcie. Wróciła do tego poziomu po raz pierwszy od 30 lat (od 1976 r.). W 2020 r. udział ten przekroczył 1,5% światowego eksportu (w 2022 r. nieco spadł, do 1,45%). Są to poziomy, których Polska nie notowała w swojej historii od ponad 250 lat. Kontynuowanie unowocześniania polskiej gospodarki jest ważną, dziejową szansą dla naszego kraju.

Tabela 35. Najwięksi eksporterzy usług na świecie w 2022 r. (ceny bieżące, mld dol.)

	2005	2010	2015	2020	2021	2022
USA	378	582	769	726	801	929
Wielka Brytania	254	303	384	397	455	494
Chiny	78	178	219	281	392	424
Niemcy	166	255	281	319	388	412
Irlandia	57	92	133	291	347	355
Francja	157	202	256	246	301	337
Indie	52	117	156	203	241	309
Singapur	46	100	153	214	267	291
Holandia	0	162	198	229	251	273
Hiszpania	93	115	122	90	119	168
Japonia	102	134	163	164	170	167
ZEA	5	12	61	78	102	155
Liechtenstein	70	101	125	121	139	148
Belgia	59	98	109	121	138	139
Luksemburg	40	65	94	121	149	135
Korea Południowa	51	83	97	90	121	133
Dania	44	62	64	76	96	126
Włochy	92	101	98	85	103	124
Kanada	62	79	85	100	111	123
Polska	18	35	44	66	81	96

Źródło: UNCTAD.

Wszystkie prezentowane kraje naszego regionu wykazują wzrost wartości eksportu usług w analizowanym okresie (2005–2022), co jest oznaką rosnącego znaczenia sektora usług w gospodarkach tych państw. Niemcy znacznie przewyższają inne kraje w regionie pod względem wartości eksportu usług, odnotowując wzrost z 166 mld USD w 2005 r. do 412 mld USD w 2022 r. Niemcy mają rozbudowany sektor usług, w tym usługi finansowe, biznesowe i inżynieryjne.

Polska pokazuje bardzo dynamiczny wzrost eksportu usług, pięciokrotnie zwiększając swoją wartość z 18 mld USD w 2005 r. do 96 mld USD w 2022 r. Czechy również wykazują wzrost, choć mniej dynamiczny niż Polska, osiągając 34 mld USD w 2022 r. Jest to wynik rozwoju usług tech-

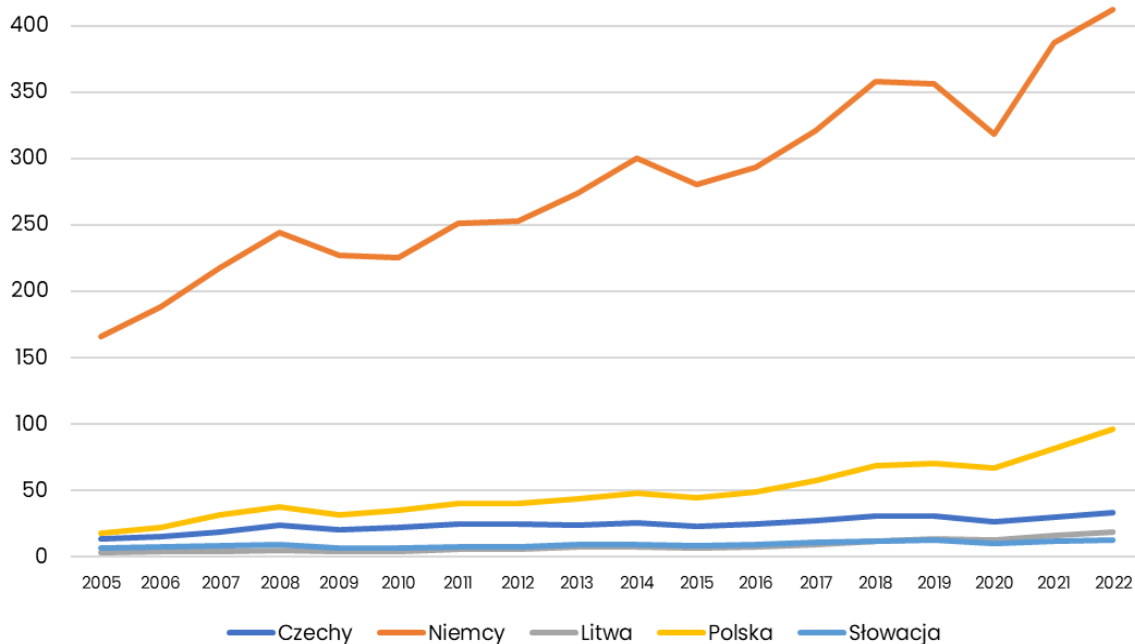
nicznych i biznesowych. Litwa i Słowacja pokazują umiarkowany wzrost, jednak ich sektory usługowe rozwijają się stabilnie, co widać po wzroście wartości eksportu usług.

Wzrost eksportu usług może być wskaźnikiem innowacyjności i adaptacji gospodarek do zmieniających się globalnych warunków rynkowych. Istnieje dywergencja między szybkością wzrostu eksportu usług w różnych krajach, z Polską i Niemcami na czele w regionie. Warto zauważyć, że wartość eksportu usług Niemiec i Czech zmniejszyła się w roku 2020, co może odzwierciedlać wpływ pandemii COVID-19 na globalny handel usługami, szczególnie w turystyce i transporcie. Dynamiczny wzrost Polski wskazuje na potencjał kraju do dalszego rozwoju sektora usług, w tym usług o wysokiej wartości dodanej.

Ogólnie rzecz biorąc, analiza danych pokazuje, że Polska i jej sąsiedzi stopniowo zwiększają swoją rolę na globalnym rynku usług, co jest oznaką postępujących procesów modernizacji i rozbudowy sektorów usługowych w tych gospodar-

kach. Polska, ze względu na swój znaczny wzrost, może być uznana za jeden z regionalnych liderów w eksporcie usług, co może sprzyjać długoterminowemu wzrostowi gospodarczemu i zwiększać jej konkurencyjność na arenie międzynarodowej.

Wykres 42. Wartość eksportu usług Polski i jej sąsiadów (mld dol.)

Źródło: UNCTAD

4.3. Najwięksi importerzy towarów na świecie

Pod względem wartości importu towarów pierwsze miejsce na świecie po II Wojnie Światowej zajmują Stany Zjednoczone. Utrzymują się one cały czas na pierwszym miejscu jako największy importer towarów na świecie, zwiększając swoje importy z 10 mld USD w 1950 r. do 3376 mld USD w 2022 r. To odzwierciedla zarówno wzrost konsumpcji wewnętrznej, jak i silną pozycję dolara amerykańskiego jako globalnej waluty.

Import Chin również dramatycznie wzrósł, szczególnie po 2000 roku, co jest efektem ich szybkiego rozwoju gospodarczego i roli jako „fabryki świata”. Mimo że ich import nieznacznie spadł z 2021 do 2022 roku, nadal są one drugim co do

wielkości importerem. Kraje azjatyckie, takie jak Korea Południowa, Indie i Hongkong, wykazują dynamiczny wzrost, co jest odzwierciedleniem ich rosnącego znaczenia w globalnej gospodarce oraz zwiększającego się zapotrzebowania na surowce i półprodukty.

Jako wiodąca gospodarka w Europie, Niemcy wykazują stały i silny wzrost importu, osiągając 1571 mld USD w 2022 roku. Holandia, Wielka Brytania, Francja i Włochy wykazują stabilny wzrost importu, co odzwierciedla ich potrzeby konsumpcyjne i zintegrowanie z globalnym łańcuchem dostaw. Polska wykazuje wzrost importu towarów z 1 mld USD w 1950 roku do 381 mld USD w 2022 roku. Jest to znaczący wzrost, który odzwierciedla rozwój gospodarczy Polski, jej rosnącą konsumpcję oraz integrację z globalnym rynkiem.

Wzrost importu w większości krajów wskazuje na ich coraz głębszą integrację z globalnym łańcuchem dostaw i światowym rynkiem. Azja wykazuje wzrostowe tendencje, co sugeruje przesunięcie centrum grawitacji globalnego handlu w kierunku tego regionu. Fluktuacje w imporcie, takie jak nieznaczny spadek w Chinach od 2021 do 2022 roku, mogą odzwierciedlać zarówno zmiany polityczne, jak i koniunkturalne w gospodarce światowej.

W 2020 r. Polska importowała towary o wartości ponad ¼ biliona dolarów, będąc 20. największym krajem-importerem na świecie. Wyniki w 2021 r. były jeszcze lepsze (wzrost o 29%) i nasz kraj awansował o jedną pozycję, wyprzedzając Wietnam. W 2022 r. również zajmował 19. miejsce na

świecie, a import wzrósł o 11,4%. Wzrost importu może oznaczać zarówno rozwój gospodarczy, jak i wyzwania związane z bilansem handlowym i zależnością od importu. Dane te ukazują istotne zmiany w globalnym handlu i rosnącą rolę importu w gospodarkach krajów na całym świecie, a także podkreślają rosnącą rolę Polski jako ważnego uczestnika w międzynarodowych łańcuchach dostaw.

W 2006 r. Polska przekroczyła 1% udziału w światowym eksporcie. Wróciła do tego poziomu po raz pierwszy od prawie 30 lat (od 1978 r.). W 2021 r. udział ten przekroczył 1,5% światowego eksportu (w 2022 r. nieco spadł, do 1,49%). Widzimy zatem rosnącą integrację Polski z gospodarką światową.

Tabela 36. Najwięksi importerzy towarów na świecie w 2022 r. (ceny bieżące, mld dol.)

	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2020	2021	2022
USA	10	16	42	257	517	1259	1969	2407	2935	3376
Chiny	1	3	2	20	53	225	1396	2066	2687	2716
Niemcy	0	0	0	0	356	496	1055	1172	1422	1571
Holandia	2	5	16	88	126	218	516	595	757	898
Japonia	1	4	19	141	235	380	694	635	769	897
Wielka Brytania	7	13	22	116	224	347	591	638	695	824
Francja	3	6	20	138	241	338	611	581	715	818
Korea Południowa	0	0	2	22	70	160	425	468	615	731
Indie	1	2	2	15	24	52	350	373	573	720
Włochy	1	5	15	101	182	239	487	427	567	689
Hongkong	1	1	3	23	85	214	441	570	712	668
Meksyk	1	1	2	22	44	179	310	393	522	626
Belgia	2	4	11	72	120	177	391	398	527	624
Kanada	3	6	14	63	123	245	403	421	504	582
Hiszpania	0	1	5	34	88	156	327	326	420	493
Singapur	1	1	2	24	61	135	311	330	406	476
Tajwan	0	0	2	20	55	141	251	288	382	436
UAE	0	0	0	9	11	35	165	247	348	421
Polska	1	1	4	19	12	49	178	262	342	381
Turcja	0	0	1	8	22	55	186	220	271	364

Źródło: UNCTAD.

Niemcy pokazują stały wzrost importu towarów, z niewielkim spadkiem w 2009 roku, co jest związane z globalnym kryzysem finansowym. Import Niemiec jest największy w regionie, osiągając 1570 mld USD w 2022 roku, co podkreśla ich silną pozycję gospodarczą i duże zapotrzebowanie na towary.

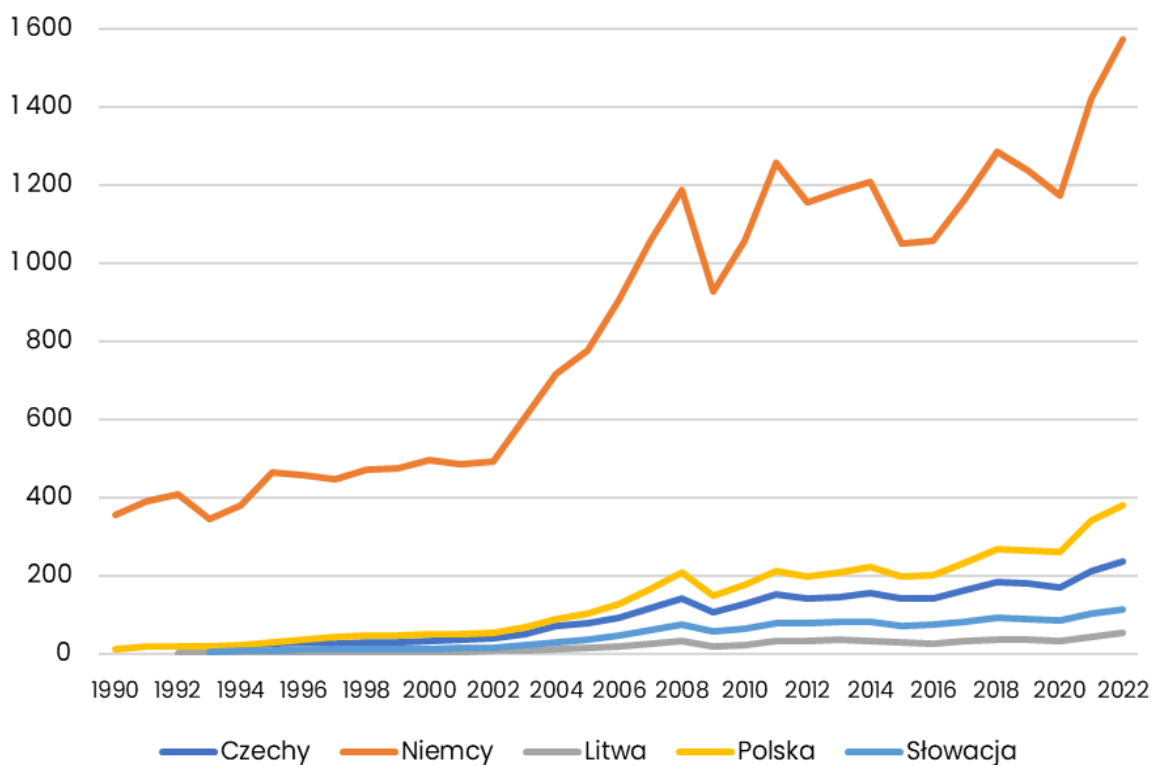
Drugim największym importerem w naszym regionie jest Polska. Import Polski wykazuje wyraźny wzrost w wyniku transformacji systemowej, z 11,57 mld USD w 1990 roku do 381 mld USD w 2022 roku. To wskazuje na rosnące zapotrzebowanie wewnętrzne i zwiększenie integracji z globalnymi łańcuchami dostaw. Szczególnie po 2004 roku, kiedy Polska dołączyła do Unii Europejskiej, obserwujemy znaczący skok w wartości importu, co odzwierciedla otwarcie rynku na towary z innych krajów UE oraz wzrost konsumpcji.

Czechy również wykazują wzrost importu od 14,6 mld USD w 1993 roku do 236,3 mld USD

w 2022 roku. Ta tendencja może być wynikiem rosnącej konsumpcji oraz rozwoju sektora przemysłowego wymagającego importowanych surowców i komponentów. Litwa i Słowacja, mimo że są mniejszymi gospodarkami, również pokazują wzrostowy trend w imporcie. Wzrost ten jest powiązany z rozwojem infrastruktury i modernizacją przemysłu, a także z konsumpcją wewnętrzną.

Wszystkie kraje regionu wykazują wzrost wartości importu, co wskazuje na ich rozwój gospodarczy i większe zintegrowanie z globalną gospodarką. Wzrost importu wskazuje również na wzrost konsumpcji i inwestycje w sektorze produkcyjnym. Import w regionie wydaje się być odporny na globalne kryzysy, z szybkim odbiciem po spadkach związanych z kryzysem finansowym w 2009 roku. Polska, ze swoim znacznym wzrostem, może być postrzegana jako rosnąca siła w regionie, co może prowadzić do dalszego wzmocnienia jej pozycji gospodarczej.

Wykres 43. Wartość importu towarów Polski i jej sąsiadów (mld dol.)

Źródło: UNCTAD

4.4. Najwięksi importerzy usług na świecie

Import usług odgrywa kluczową rolę w nowoczesnych gospodarkach i może obejmować szeroki zakres działalności, od turystyki, transportu, ubezpieczeń, usług finansowych, po licencjonowanie i patenty, outsourcing biznesowy oraz usługi informatyczne. Ich import umożliwia krajom specjalizację w tych dziedzinach gospodarki, w których mają przewagę konkurencyjną, podczas gdy inne usługi mogą być bardziej efektywnie importowane. Import usług pozwala krajom na korzystanie z globalnych talentów, wiedzy specjalistycznej oraz innowacyjnych technologii, które mogą nie być dostępne lokalnie. Kraje importujące usługi mogą to robić ze względów kosztowych, szczególnie w przypadku, gdy usługi te są tańsze za granicą ze względu na niższe koszty pracy lub większą efektywność. Importowane usługi mogą wspierać lokalne firmy, dostarczając im narzędzi lub wiedzy, które są niezbędne do prowadzenia działalności międzynarodowej. Import usług może poprawić jakość i wybór dostępnych usług dla konsumentów oraz firm, zwiększając konkurencję na rynku lokalnym. Może przyczynić się do wzrostu gospodarczego i zatrudnienia poprzez tworzenie rynków dla zagranicznych usługodawców i możliwość zwiększenia efektywności operacyjnej lokalnych przedsiębiorstw. Może także pomóc w łagodzeniu niedoborów na rynku pracy, szczególnie w wysoko wyspecjalizowanych lub niszowych obszarach. W obliczu globalizacji i postępującej cyfryzacji gospodarek, import usług staje się coraz ważniejszym elementem handlu międzynarodowego i strategii rozwoju krajów.

Analizując dane dotyczące największych importerów usług na świecie w 2022 roku, możemy zaobserwować, że podobnie jak w przypadku eksportu usług, również import usług na świecie ma dużo mniejszą wartość niż import towarów. USA zdecydowanie przodują jako największy importer usług na świecie, z wartością importu wzrastającą z 312 mld USD w 2005 roku do 697 mld USD w 2022 roku. Wzrost ten odzwierciedla rosnące zapotrzebowanie na specjalistyczne usługi, w tym finansowe, technologiczne i prawnicze, które są importowane do wsparcia innych sektorów gospodarki. Import usług

w Chinach także znacząco wzrósł w analizowanym okresie, co wskazuje na dynamiczny rozwój gospodarczy kraju i rosnącą konsumpcję usług, takich jak turystyka, finanse i transport.

Niemcy, podobnie jak w przypadku handlu towarami, są jednym z głównych importerów usług na świecie, co jest związane z ich zaawansowanym sektorem przemysłowym, który wymaga specjalistycznych usług z zewnątrz. Irlandia pokazuje duży skok w imporcie usług między 2015 a 2020 rokiem, co wynika z przyciągania międzynarodowych korporacji i ich europejskich siedzib, szczególnie w sektorze technologicznym i finansowym. Obie te gospodarki również wykazują wzrost importu usług. Dla Wielkiej Brytanii, której gospodarka jest silnie usługowa, zwłaszcza w sektorze finansowym, wzrost ten może odzwierciedlać globalne powiązania i zależności.

Polska wykazuje wzrost importu usług z 15 mld USD w 2005 roku do 57 mld USD w 2022 roku. Jest to znaczący wzrost, który świadczy o rosnącym zapotrzebowaniu na zagraniczne usługi, co jest związane z rozwojem sektora biznesowego, wzrostem inwestycji zagranicznych oraz ogólnym wzrostem gospodarczym kraju.

Wzrost importu usług w większości rozwiniętych gospodarek wskazuje na globalizację usług i ich rosnące znaczenie w handlu międzynarodowym. Kraje rozwinięte i rozwijające się coraz bardziej polegają na importowanych usługach, co świadczyć może o ich specjalizacji oraz potrzebie integracji z globalnymi rynkami usług. Znaczący wzrost importu usług w niektórych krajach może być też związany z przepływami kapitału, inwestycjami zagranicznymi i działalnością międzynarodowych korporacji. W przypadku Polski wzrost importu usług może wskazywać na rozwijający się sektor usług, a także na zwiększone wykorzystanie usług zagranicznych w ramach działalności gospodarczej i konsumpcji.

Wartość importu usług na świecie w 2022 roku wzrosła względem poprzedniego roku. W przypadku Polski w 2021 r. był to wzrost o 23%, a w roku następnym o 16%. Nasz kraj nie znalazł się w pierwszej dwudziestce na świecie (zajmując 27. miejsce w 2021 r. oraz 28. miejsce rok później).

Tabela 37. Najwięksi importerzy usług na świecie w 2022 r. (ceny bieżące, mld dol.)

	2005	2010	2015	2020	2021	2022
USA	312	436	498	466	559	697
Chiny	84	193	436	381	441	465
Niemcy	209	264	302	315	387	459
Irlandia	73	110	175	373	347	373
Wielka Brytania	176	191	239	216	261	317
Francja	134	182	233	225	258	286
Holandia	0	136	213	218	249	264
Singapur	55	101	162	212	243	259
Indie	61	115	124	154	196	250
Japonia	139	165	179	198	209	210
Lichtenstein	60	89	122	140	159	158
Belgia	54	88	104	119	136	144
Kanada	66	100	105	106	116	137
Korea Południowa	60	97	112	104	124	136
Włochy	95	114	103	95	117	134
Luksemburg	26	43	68	98	120	111
Szwecja	39	51	62	68	79	98
Dania	38	55	58	72	83	97
ZEA	19	42	82	62	76	97
Hiszpania	60	65	62	62	75	87
Polska	15	30	32	40	50	57

Źródło: UNCTAD.

Analiza danych dotyczących wartości importu usług Polski i jej sąsiadów wskazuje, że Niemcy są zdecydowanie największym importerem usług wśród analizowanych krajów, z wartością importu rosnącą z 209 mld USD w 2005 roku do 459 mld USD w 2022 roku, co podkreśla ich silną pozycję gospodarczą i dużą zdolność do importowania specjalistycznych usług. Zauważalny jest spadek wartości importu usług w roku 2020, co jest efektem pandemii COVID-19 i ograniczeń w wielu sektorach usługowych, takich jak turystyka i transport.

Jak wspomniano, import usług w Polsce wykazuje generalnie trend wzrostowy, od 15 mld USD w 2005 roku do 57 mld USD w 2022 roku. Wzrost

ten odzwierciedla rozwijającą się gospodarkę i zwiększone zapotrzebowanie na zagraniczne usługi, zwłaszcza w sektorach takich jak technologia, finanse i turystyka. Podobnie jak Niemcy, Polska doświadczyła spadku importu usług w 2020 roku, z powodu pandemii, jednak wartość ta odbiła się w kolejnych latach.

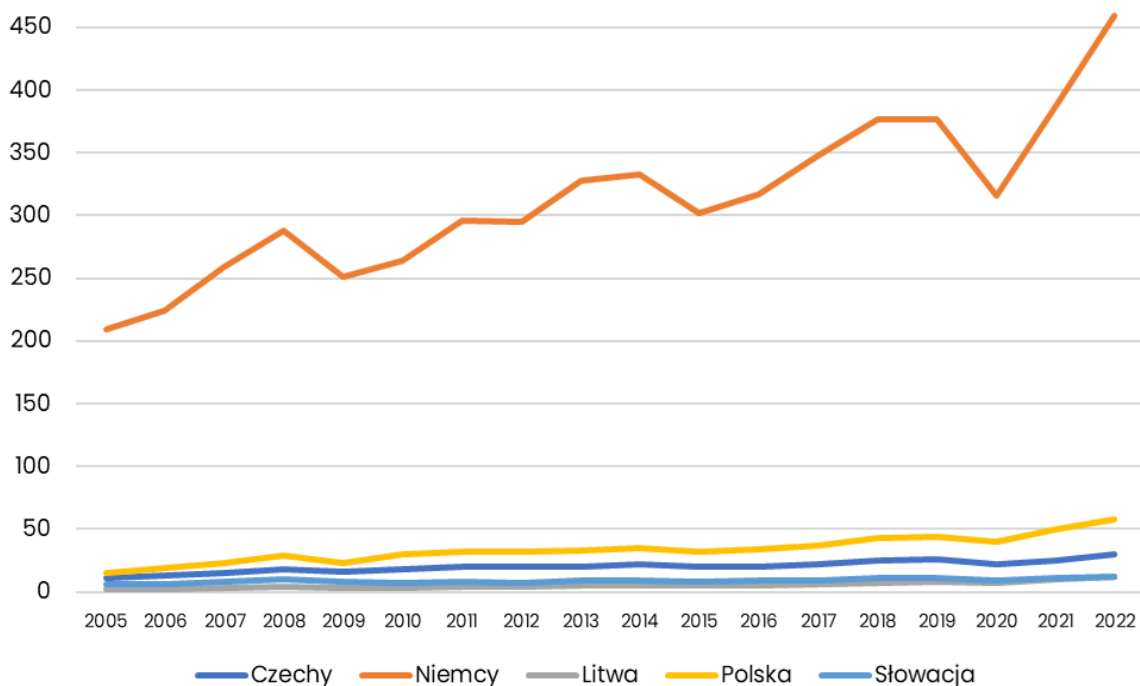
Czechy również wykazują wzrostowy trend w imporcie usług, choć na niższym poziomie niż Polska, osiągając 30 mld USD w 2022 roku. Jest to oznaka zwiększania się zapotrzebowania na usługi, które są niezbędne dla wsparcia rosnącego sektora przemysłowego i usługowego. Litwa i Słowacja, mimo że są mniejszymi gospodarkami, wykazują umiarkowany wzrost importu usług.

Wzrost na Litwie z 2 mld USD do 12 mld USD oraz na Słowacji z 6 mld USD do 12 mld USD wskazuje na stopniowe zwiększanie się zapotrzebowania na specjalistyczne usługi związane z rozwojem gospodarczym.

Wszystkie kraje regionu wykazują wzrost wartości importu usług, co jest sygnałem ich roz-

wijających się gospodarek i potrzeb. Import ten jest istotny dla wsparcia rozwoju biznesu, technologii i infrastruktury. Zmiany w trendach importu usług są związane z globalnymi zdarzeniami ekonomicznymi i kryzysami, takimi jak pandemia COVID-19.

Wykres 44. Wartość importu usług Polski i jej sąsiadów (mld dol.)

Źródło: UNCTAD

4.5. Kraje o największej nadwyżce handlu towarami na świecie

Nadwyżka handlowa, czyli sytuacja, w której wartość eksportu danego kraju przewyższa wartość jego importu, ma istotne znaczenie dla rozwoju gospodarek i procesu konwergencji – stąd również zajmujemy się tym zjawiskiem w raportach „Bilans Otwarcia”.

Nadwyżka handlowa może przyczyniać się do wzrostu gospodarczego, ponieważ oznacza przepływ kapitału do kraju i akumulację rezerw walutowych, które mogą być wykorzystane na inwestycje wewnętrzne. Zapewnia ona krajowi większą

niezależność finansową, zmniejszając potrzebę zaciągania długów zagranicznych i chroniąc gospodarkę przed zewnętrznymi szokami finansowymi. Dodatkowe środki finansowe generowane z nadwyżki handlowej mogą być inwestowane w infrastrukturę, edukację i badania naukowe, co z kolei może przyspieszyć innowacyjność i efektywność gospodarczą. Nadwyżka handlowa w krajach rozwijających się może przyspieszyć ich konwergencję do poziomu życia i rozwoju gospodarczego krajów rozwiniętych poprzez tworzenie miejsc pracy i zwiększanie dochodów. Stała nadwyżka handlowa może prowadzić do aprecjacji waluty krajowej, co czyni importowane towary i usługi tańszymi dla konsumentów i firm.

Może też pomóc w utrzymaniu długoterminowej równowagi handlowej, ważnej dla trwałego i stabilnego rozwoju gospodarczego. Kraj z nadwyżką handlową jest postrzegany jako silny eksporter i atrakcyjny partner handlowy.

Krajem o największym, dodatnim saldzie handlowym na świecie w 2021 r. były ponownie Chiny, które w 2021 r. względem poprzedniego roku poprawiły wynik o 29% (tj. o ok. 150 mld dol.), a w 2022 r. o 31% (o blisko 200 mld dol.). Chiny mają więc największą nadwyżkę handlową na świecie, która rośnie z deficytu wynoszącego 2 mld USD w 1980 roku do nadwyżki wynoszącej aż 877 mld USD w 2022 roku. Ten ogromny wzrost nadwyżki handlowej odzwierciedla transformację Chin w globalną potęgę eksportową i ich zdolność do produkowania towarów na wielką skalę.

Drugą, największą nadwyżką handlową na świecie w 2021 r. osiągnęły Niemcy (ponownie ponad 210 mld dol.), natomiast w 2022 r. przeżyły gwałtowne załamanie, stąd na drugim miejscu znalazła się Rosja, która w poprzednim roku była na drugim miejscu z wynikiem o prawie 100 mld dol. wyższym, niż rok wcześniej (tj. w 2020 r.), a w 2022 r. poprawiła wynik o blisko 120 mld dol. Jest to efektem eksportu surowców, zwłaszcza ropy naftowej i gazu ziemnego – mimo trwania wojny i ograniczenia w kontaktach Rosji z zagranicą z powodu embarg handlowych.

Arabia Saudyjska, podobnie jak Rosja, posiada dużą nadwyżkę handlową (221 mld USD w 2022 roku), którą jest w dużej mierze związana z eksportem ropy naftowej. Norwegia pokazuje znaczący wzrost nadwyżki handlowej do 144 mld USD w 2022 roku, co jest również związane

z eksportem zasobów naturalnych, w tym ropy naftowej i gazu. Zjednoczone Emiraty Arabskie również mają wysoką nadwyżkę handlową, która wzrosła do 112 mld USD w 2022 roku, co jest też wynikiem ich eksportu ropy naftowej i inwestycji w różne sektory gospodarki. Australia, Katar i inne kraje bogate w zasoby naturalne wykazują znaczące nadwyżki handlowe, co podkreśla globalny popyt na surowce.

Niemcy i Holandia, będące dużymi gospodarzami europejskimi, wykazują również nadwyżkę handlową, choć w przypadku Niemiec jest ona niższa niż w poprzednich latach, co może odzwierciedlać zmiany w globalnym handlu i konkurencyjności. Irlandia, z nadwyżką handlową w 2022 roku wynoszącą 68 mld USD, może odzwierciedlać korzyści płynące z ich polityki podatkowej, która przyciąga wiele międzynarodowych firm. Malezja, Indonezja i Irak wykazują wzrost nadwyżki handlowej, który może wynikać z eksportu produktów przemysłowych, surowców i ropy naftowej.

Wzrost nadwyżki handlowej w wielu krajach w 2022 r. był powiązany z eksportem surowców i zasobów naturalnych, co wskazuje na ciągle globalne zależności surowcowe. Kraje, które zdwersyfikowały swoje gospodarki poza surowce, takie jak Niemcy czy Holandia, również wykazują zdrowe nadwyżki, co pokazuje znaczenie innowacji i zaawansowanego sektora produkcyjnego. Ogólny wzrost nadwyżek handlowych może wskazywać na silną globalną pozycję w handlu towarami, ale może również sygnalizować potrzebę monitorowania równowagi handlowej, aby uniknąć międzynarodowych napięć gospodarczych.

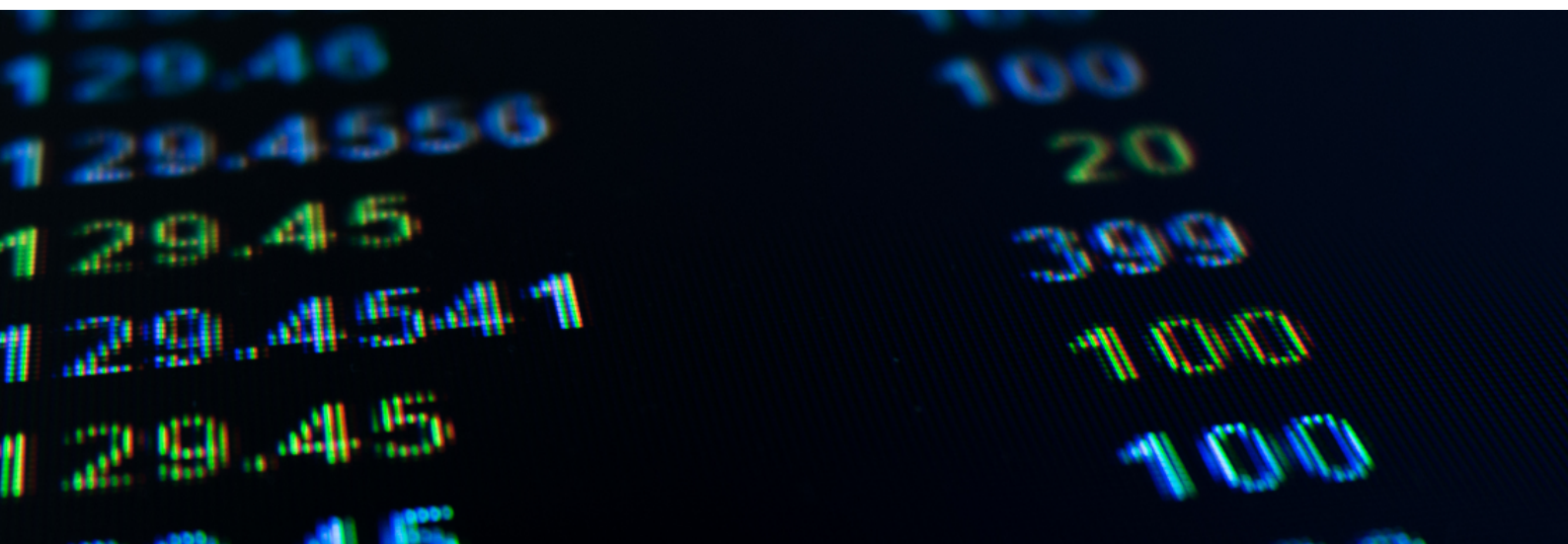

Tabela 38. Kraje o największej nadwyżce handlu usługami na świecie w 2022 r. (ceny bieżące, mld dol.)

	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2020	2021	2022
Chiny	0	0	0	-2	9	24	182	524	671	877
Rosja	0	0	0	0	0	60	152	93	190	308
Arabia Saudyjska	0	1	2	79	20	47	144	36	123	221
Norwegia	0	-1	-1	2	7	26	53	4	62	144
ZEA	0	0	0	13	12	15	49	88	78	112
Australia	0	-1	0	0	-2	-8	11	39	84	103
Katar	0	0	0	4	2	8	52	26	59	97
Niemcy	0	0	0	0	65	54	204	211	215	87
Kuwejt	0	1	1	13	3	12	47	12	31	69
Holandia	-1	-1	-2	-3	5	15	58	79	83	68
Irlandia	0	0	-1	-3	3	26	56	80	70	68
Malezja	0	0	0	2	0	16	34	44	61	58
Indonezja	0	0	0	0	0	0	23	22	35	55
Irak	0	0	1	12	4	7	9	-4	41	51
Lichtenstein	0	0	-1	-7	-6	-2	19	27	56	45
Tajwan	0	0	0	0	12	11	23	59	66	42
Brazylia	0	0	0	-5	9	-4	7	43	46	42
Singapur	0	0	-1	-5	-8	3	41	33	51	40
Kazachstan	0	0	0	0	0	4	29	9	19	35
Angola	0	0	0	1	2	5	34	13	23	33

Źródło: UNCTAD.

4.6. Kraje o największym deficycie handlu towarami na świecie

W 2022 r. 56 krajów miało nadwyżki w handlu towarami, a 162 kraje miały deficyt (w 18 krajach bilans handlowy był zerowy).

Deficyt handlowy występujący, gdy wartość importu przewyższa wartość eksportu, ma istotne konsekwencje dla gospodarki kraju: krótkoterminowo deficyt handlowy może pobudzać wzrost gospodarczy poprzez zwiększenie dostępu do towarów i usług, które nie są wytwarzane krajowo, lub są dostępne za granicą w lepszej cenie, lub jakości. Import nowoczesnych technologii i maszyn może przyczynić się do wzrostu produktywności i innowacyjności krajowej gospodarki, wspierając tym samym jej długoterminowy rozwój. Dla kra-

jów rozwijających się, deficyt handlowy może być częścią naturalnego procesu konwergencji, gdyż inwestycje w infrastrukturę i rozwój przemysłu często wymagają importu kapitałochłonnych towarów i technologii. Deficyt handlowy może być wynikiem wzrostu konsumpcji wewnętrznej, co w krótkim okresie może poprawić standard życia obywateli. Importowanie towarów i usług może zapewnić elastyczność w reagowaniu na zmiany w popycie wewnętrznym i zewnętrznym, a także może pomóc w stabilizacji cen.

Jednakże istnieją również negatywne aspekty długotrwałego deficytu handlowego. Aby finansować deficyt, kraj może potrzebować zwiększyć zadłużenie zagraniczne, co może prowadzić do problemów z bilansem płatniczym i zależności od zagranicznych kredytodawców. Długotrwały de-

ficyt handlowy może wywierać presję na deprecjację waluty narodowej, co z kolei może wpłynąć na koszty importu i ogólną stabilność finansową. Perspektywa długotrwałego deficytu może osłabić krajową produkcję, jeśli importowane towary i usługi są tańsze niż te produkowane lokalnie, co może prowadzić do erozji sektora produkcyjnego. W kontekście konwergencji, deficyt handlowy może wskazywać na proces dostosowywania się gospodarek do wymogów globalnego rynku i inwestowanie w przyszły rozwój, lecz równie dobrze może sygnalizować potrzebę reform w celu zwiększenia konkurencyjności i zrównoważonego wzrostu.

Analizując dane dotyczące krajów z największym deficytem handlu towarami na świecie w 2022 roku, można zauważyć, że od lat pierwszeństwo w zakresie deficytu handlu towarami mają Stany Zjednoczone. W 2021 r. odnotowały deficyt wynoszący prawie 1,2 bln dol. Deficyt USA znacząco wzrósł z 0 mld USD w 1950 r. do 1312 mld USD w 2022 r. Ta tendencja podkreśla ogrom-

ne zapotrzebowanie amerykańskiego rynku na importowane towary oraz wpływ globalnych łańcuchów dostaw i strategii outsourcingu przez amerykańskie firmy.

Deficyt handlowy Wielkiej Brytanii również się zwiększył, osiągając 294 mld USD w 2022 r. Odzwierciedla to zmiany po Brexicie oraz wyzwania w zbalansowaniu eksportu i importu w warunkach nowych umów handlowych. Indie wykazują rosnący deficyt handlowy, który wzrósł do 267 mld USD w 2022 r., co świadczy o szybkim wzroście gospodarczym i rosnącym zapotrzebowaniu na importowane towary. Francja z osiągniętym deficytem handlowy 200 mld USD w 2022 r., co wynika z silnej konsumpcji wewnętrznej i potrzeby importu towarów spoza Unii Europejskiej.

Japonia, która przez kilka dekad tradycyjnie miała nadwyżkę handlową, w 2022 r. odnotowała deficyt na poziomie 150 mld USD, co wskazuje na zmiany w jej strukturze gospodarczej i konkurencyjności.

Tabela 39. Kraje o największym deficycie handlu towarami na świecie w 2022 r. (ceny bieżące, mld dol.)

	1950	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2020	2021	2022
USA	0	3	1	-31	-123	-477	-691	-982	-1181	-1312
Wielka Brytania	-1	-2	-2	-5	-39	-62	-175	-239	-224	-294
Indie	0	-1	0	-6	-6	-9	-124	-97	-178	-267
Francja	0	1	-1	-21	-24	-11	-87	-93	-130	-200
Japonia	0	0	0	-11	52	100	76	6	-13	-150
Turcja	0	0	0	-5	-9	-27	-72	-50	-46	-110
Hiszpania	0	0	-2	-13	-32	-41	-73	-18	-40	-75
Filipiny	0	0	0	-3	-5	1	-7	-27	-50	-67
Hongkong	0	0	0	-3	-2	-11	-41	-21	-42	-58
Meksyk	0	0	-1	-4	-3	-13	-12	24	-28	-48
Korea Południowa	0	0	-1	-5	-5	12	41	45	29	-48
Grecja	0	0	-1	-5	-12	-22	-39	-21	-30	-40
Pakistan	0	0	0	-3	-2	-2	-16	-24	-44	-40
Egipt	0	0	0	-2	-7	-9	-26	-33	-33	-37
Rumunia	0	0	0	-2	-3	-3	-13	-21	-29	-36
Izrael	0	0	-1	-4	-5	-6	-3	-19	-32	-34
Bangladesz	0	0	0	-2	-2	-2	-9	-19	-36	-34
Portugalia	0	0	-1	-5	-9	-16	-28	-16	-23	-33
Włochy	0	-1	-2	-23	-12	2	-40	73	48	-32
Maroko	0	0	0	-2	-3	-4	-18	-17	-22	-30
Polska	0	0	0	-2	3	-17	-18	12	-1	-21

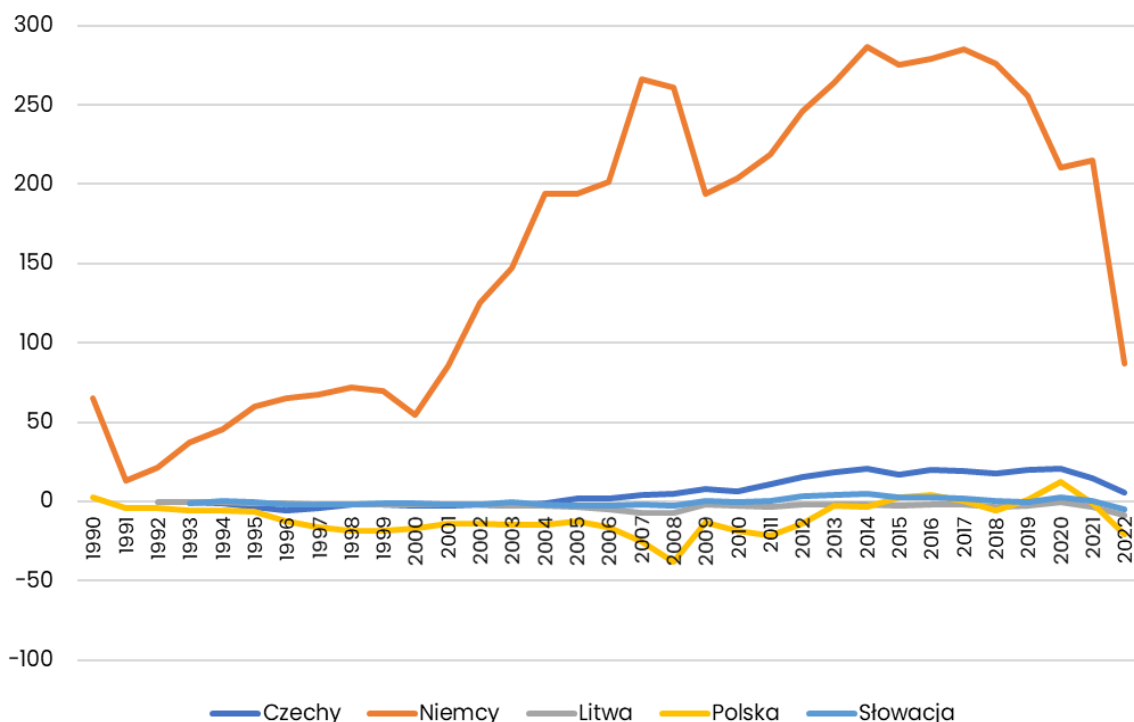
Źródło: UNCTAD.

4.7. Miejsce Polski w handlu towarami

Analizując dane dotyczące salda handlu towarami Polski i jej sąsiadów, można zaobserwować, że Niemcy konsekwentnie wykazywały wysoką nadwyżkę handlową przez większość analizowanego okresu, z największym poziomem w 2018 roku (285 mld USD). Od tego czasu sytuacja się pogarsza, a zatem nie jest to tylko wpływ pandemii czy wojny. W 2022 roku nadwyżka handlowa znacząco spadła do 86,8 mld USD. Spadek tej nadwyżki w Niemczech związany jest z różnymi czynnikami, w tym ze wzrostem globalnej konkurencji, zmianami w strukturze gospodarczej Niemiec, które mogły zwiększyć zapotrzebowanie na import, oraz – w pewnej mierze – z wpływem pandemii COVID-19 na eksport niemieckich towarów oraz ze wzrostem wartości importu (towarów objętych embargami). Czechy zaczęły analizowany okres z deficytem handlowym, który został zamieniony w nadwyżkę po-

cząwszy od 2004 roku. Nadwyżka ta rosła, osiągając 20,8 mld USD w 2016 roku, po czym nastąpił spadek do 5,7 mld USD w 2022 roku. Fluktuacje w saldzie handlowym Czech są związane z dynamiką gospodarki kraju, która jest silnie zintegrowana z gospodarką UE, a zmiany odzwierciedlają zarówno cykliczne zmiany w gospodarce, jak i strukturalne zmiany w produkcji i konsumpcji.

Zarówno Litwa, jak i Słowacja wykazywały tendencję do deficytu handlowego, który jednak w przypadku Słowacji został odwrócony w nadwyżkę w latach 2010–2014. W 2022 roku oba kraje doświadczyły deficytów na poziomie odpowiednio 8,6 mld USD i 4,7 mld USD. Zmiany te mogą wynikać z podobnych czynników jak w Polsce i Czechach, gdzie dynamika importu, w tym potrzeba importu maszyn i surowców, przewyższa zdolności eksportowe krajów, na co nakładają się wzrosty cen surowców (m.in. paliw).

Wykres 45. Wartość salda handlu towarami Polski i jej sąsiadów (mld dol.)

Źródło: oprac. i oblicz. wł. na podst. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.

W latach 90. Polska generalnie wykazywała niewielką nadwyżkę lub zrównoważone saldo handlowe, ale od początku nowego tysiąclecia zaczęła doświadczać rosnącego deficytu, który osiągnął szczyt w 2008 roku (-38,3 mld USD). Następnie, w latach 2010–2020, deficyt ten został zredukowany, a w roku 2020 saldo stało się pozytywne (12,2 mld USD). **W 2020 r. nasz kraj był na wysokim, 25. miejscu na świecie** (w 2019 r. na 44. miejscu) i był to rekordowy wynik w historii naszego kraju. To był duży sukces. **W 2021 r. Polska spadła jednak na odległe, 101. miejsce** z deficytem handlowym (w miejsce nadwyżki) wynoszącym 432 mln dol. W ubiegłorocznym raporcie przewidywaliśmy, że będziemy mieli deficyt, nawet wyższy niż w roku wcześniejszym. Obawy te potwierdziły się.

Jednak w 2022 roku ponownie obserwujemy znaczny deficyt na poziomie -20,6 mld USD. Nasz kraj znalazł się dopiero na 216. miejscu, na 236 krajów i terytoriów uwzględnianych w statystykach przez UNCTAD pod względem salda handlu

towarami, co dawało jednocześnie 21. miejsce od końca (tj. 21. największy deficyt handlu towarami na świecie). Po latach bardzo dobrych wyników, wartość ta jest niepokojąca – deficyt był wyższy jedynie w latach 2007–2008. W kontekście dynamicznego wzrostu gospodarczego naszego kraju oraz jego integracji z rynkami europejskimi, ten deficyt może świadczyć o rosnącym zapotrzebowaniu na towary konsumpcyjne i inwestycyjne, które przekraczają obecne możliwości krajowej produkcji, ale przede wszystkim związany jest on ze wzrostem wydatków na import surowców naturalnych po rozpoczęciu wojny na Ukrainie i wprowadzeniu embarg handlowych.

4.8. Kraje o największej nadwyżce handlu usługami na świecie

Dalej podobnie jak wcześniej, przedstawimy saldo handlu zagranicznego usługami. Nadwyżka handlu usługami występuje, gdy wartość eksportowanych usług przewyższa wartość impor-

towanych usług. Nadwyżka w handlu usługami przyczynia się do przyływu waluty zagranicznej do kraju, co może wzmocniać rezerwy walutowe i stabilność finansową. Eksport usług może stymulować rozwój sektorów o wysokiej wartości dodanej, takich jak finanse, IT czy turystyka. Często wiąże się on z tworzeniem wysoko wykwalifikowanych miejsc pracy i promuje rozwój kapitału ludzkiego. Nadwyżka w handlu usługami bezpośrednio przyczynia się do wzrostu Produktu Krajowego Brutto, a ponadto stymuluje rozwój innowacji i wiedzy specjalistycznej. Zarówno nadwyżka, jak i deficyt w handlu usługami mogą mieć istotne implikacje dla strategii gospodarczych i polityki handlowej kraju.

Analiza danych dotyczących krajów z najwyższą nadwyżką handlu usługami na świecie w 2022 roku pokazuje, że USA mają najwyższą nadwyżkę handlową w sektorze usług, choć od 2018 roku odnotowują spadek z 300 mld USD do 232 mld USD w 2022 roku. Wysoka nadwyżka handlowa w USA wynika z silnego sektora usług, w tym finansowych, technologicznych i prawnych, które są w dużym stopniu eksportowane.

Wielka Brytania również posiada znaczną nadwyżkę handlową w usługach, choć widoczny jest spadek od 2021 roku. Brytyjski sektor usług, szczególnie usług finansowych w Londynie, tradycyjnie przyczynia się do dodatniego salda handlowego. Hiszpania odnotowuje znaczny wzrost nadwyżki od 2020 roku, napędzany sektorem turystycznym, który odbudowuje się po ograniczeniach zwią-

zanych z pandemią COVID-19. Indie wykazują stały wzrost nadwyżki w handlu usługami, osiągając 60 mld USD w 2022 roku. Jest to związane z rosnącym sektorem technologicznym i usług informatycznych, w którym Indie są znane z outsourcingu. Zjednoczone Emiraty Arabskie również odnotowują wzrost nadwyżki, co wynika z rozwoju Dubaju jako globalnego centrum biznesu i usług, w tym logistyki i turystyki.

Francja, Turcja i Izrael również odnotowały wzrost nadwyżki w handlu usługami, co odzwierciedla ich różnorodne sektory usługowe, w tym turystykę, technologie i biznes. Singapur, Dania i inne kraje pokazują wzrost lub utrzymanie nadwyżki w handlu usługami, co wskazuje na ich konkurencyjność i specjalizację w globalnym rynku usług. Polska zostanie opisana dalej – w oddzielnym podrozdziale.

Nadwyżka handlu usługami wskazuje na zdolność krajów do eksportowania usług o wysokiej wartości dodanej. Rosnąca nadwyżka w niektórych krajach może świadczyć o ich innowacyjności i przewadze konkurencyjnej w świadczeniu usług na poziomie globalnym. Spadek nadwyżki w przypadku krajów takich jak USA może wynikać z różnych czynników, w tym zwiększonego importu usług lub globalnych zmian w przepływach handlowych. Kraje, które odnotowują wzrost nadwyżki handlowej w usługach, często rozwijają sektory, które są atrakcyjne na rynkach zagranicznych, takie jak turystyka, finanse, IT, i inne specjalistyczne usługi.

Tabela 40. Kraje o największej nadwyżce handlu usługami na świecie w 2022 r. (ceny bieżące, mld dol.)

	2005	2010	2015	2020	2021	2022
USA	66	146	271	260	242	232
Wielka Brytania	78	112	145	181	194	177
Hiszpania	33	49	59	28	45	81
Indie	-8	2	33	49	45	60
ZEA	-15	-30	-21	16	26	58
Francja	23	20	22	21	43	51
Turcja	16	17	31	14	32	50
Izrael	3	7	13	30	40	48
Polska	3	5	12	26	32	38
Singapur	-9	0	-8	2	24	33
Dania	5	6	6	4	12	29
Luksemburg	14	22	26	23	29	23
Portugalia	6	8	14	10	12	23
Grecja	18	17	18	8	15	21
Hongkong	-9	10	30	12	17	20
Filipiny	2	6	5	14	14	16
Chorwacja	5	8	8	6	12	15
Rumunia	4	2	8	11	11	13
Tajwan	-14	-11	-11	4	12	13
Maroko	5	7	7	7	7	11

Źródło: oblicz. wł. na podst. UNCTAD.

4.9. Kraje o największym deficycie handlu usługami na świecie

Deficyt handlu usługami występuje, gdy kraj importuje więcej usług, niż eksportuje. Import usług może zapewnić dostęp do zaawansowanej wiedzy i specjalistycznych umiejętności, które nie są dostępne w kraju. Importowane usługi mogą wspierać działalność miejscowych przedsiębiorstw, np. przez outsourcing IT czy wsparcie zarządcze. Długotrwały deficyt może prowadzić do wzrostu zadłużenia zagranicznego i obniżenia oceny kredytowej kraju. Może wywierać presję na obniżenie wartości waluty krajowej, co może wpływać na koszt importu towarów i usług. Deficyt może być oznaką nierównowagi gospodarczej, zwłaszcza jeśli kraj nie jest w stanie wyprodukować wystarczającej ilości towarów i usług na eksport, aby zbilansować import.

Analiza danych dotyczących krajów z najwyższym deficytem handlu usługami na świecie w 2022 roku pokazuje, że krajem o najwyższych wartościach jest ostatnio Arabia Saudyjska, która na tym miejscu zastąpiła Chiny. Arabia Saudyjska wykazuje znaczący deficyt usług, który zmniejszył się z 88 mld USD w 2014 roku do 51 mld USD w 2022 roku. Deficyt ten wynika z dużej zależności od importu usług, takich jak konsulting, zarządzanie i usługi technologiczne, co jest typowe dla gospodarek opartych na eksporcie surowców.

Niemcy przeszły z niewielkiej nadwyżki w handlu usługami w 2020 roku do deficytu na poziomie 47 mld USD w 2022 roku. Odzwierciedla to zwiększone zapotrzebowanie na usługi zagraniczne i jednocześnie spadek konkurencyjności niemieckich usług (np. transportowych) na rynkach międzynarodowych.

Japonia ma długotrwały deficyt usług, który najpierw zmniejszył się z 48 mld USD w 2012 roku do tylko 6 mld USD w 2017 r., a następnie wzrósł do 43 mld USD w 2022 roku. Jako kraj wysoko rozwinięty z silną gospodarką, Japonia importuje wyspecjalizowane usługi, np. usługi zagranicznych banków inwestycyjnych, firm ubezpieczeniowych czy konsultingowych, szczególnie dla operacji o zasięgu międzynarodowym. Japończycy są też znani z miłości do podróży międzynarodowych, co jest formą importu usług turystycznych, obejmujących zakwaterowanie, transport, wyżywienie i rozrywkę. Mimo że Japonia ma silne sektory technologiczne, importują usługi informatyczne i oprogramowanie, które są specjalistyczne i stworzone przez zagraniczne firmy.

Chiny zmniejszyły swój deficyt usługowy z 243 mld USD w 2016 roku do 41 mld USD w 2022 roku, co jest znaczącym osiągnięciem dla kraju, który aktywnie rozwija swój sektor usług i zwiększa jego eksport. Brazylia wykazuje deficyt usługowy na poziomie 40 mld USD w 2022 roku. Jako rozwijająca się gospodarka, Brazylia importuje specjalistyczne usługi, które wspierają jej rozwój przemysłowy i infrastrukturalny.

Irlandia, która w 2021 roku miała wyjątkowo niewielką nadwyżkę w handlu usługami, w 2022

roku odnotowała deficyt na poziomie 18 mld USD (w 2019 r. był on rekordowo wysoki i wynosił 118 mld USD). Jest to interesujący przypadek, który wynika z wahań przepływów finansowych związanych z dużymi korporacjami międzynarodowymi mającymi siedziby w Irlandii. Australia, Kanada i niektóre inne kraje wykazują mniejsze deficyty usługowe, które są związane z globalnymi trendami w handlu usługami i specyfiką lokalnych gospodarek.

Deficyt handlu usługami może wynikać z różnych przyczyn, w tym z rosnącego zapotrzebowania na specjalistyczne usługi, zmian w konkurencyjności krajowych usług na rynku globalnym oraz z wahań w globalnej gospodarce. Deficyt usługowy w krajach rozwijających się często odzwierciedla potrzebę importu usług, które nie są lokalnie dostępne i są kluczowe dla rozwoju gospodarczego. Dla rozwiniętych gospodarek deficyt usługowy może odzwierciedlać wysokie standardy życia i konsumpcji usług, które nie zawsze są wewnętrznie generowane. Warto zauważyć, że choć długotrwały deficyt usługowy może wskazywać na wyzwania strukturalne, nie jest on automatycznie negatywnym zjawiskiem i może być częścią strategii rozwoju gospodarczego kraju.

Tabela 41. Kraje o najwyższym deficycie handlu usługami na świecie w 2022 r. (ceny bieżące, mld dol.)

	2005	2010	2015	2020	2021	2022
Arabia Saudyjska	-22	-66	-74	-47	-63	-51
Niemcy	-43	-38	-21	3	0	-47
Japonia	-37	-30	-16	-34	-39	-43
Chiny	-6	-15	-217	-100	-49	-41
Brazylia	-10	-38	-46	-25	-27	-40
Tajlandia	-7	-7	16	-14	-32	-22
Rosja	-12	-26	-37	-16	-20	-22
Indonezja	-9	-10	-9	-10	-15	-20
Irlandia	-17	-18	-42	-82	1	-18
Irak	-6	-7	-13	-10	-11	-17
Kuwejt	-4	-7	-18	-12	-12	-17
Chile	-1	-3	-6	-7	-12	-14
Nigeria	-5	-18	-16	-16	-12	-14
Kanada	-4	-21	-20	-7	-5	-13
Australia	-1	-5	-9	10	3	-13
Malezja	-2	2	-5	-11	-16	-13
Wietnam	0	-2	-4	-12	-16	-13
Angola	-7	-18	-16	-6	-7	-11
Ukraina	3	6	1	4	4	-11
Meksyk	-7	-11	-10	-11	-12	-11

Źródło: oblicz. wł. na podst. UNCTAD.

4.10. Miejsce Polski w handlu usługami

Analizując dane UNCTAD dotyczące wartości salda handlu usługami Polski i jej sąsiadów, można zauważyć, że Polska znacząco wyprzedziła inne kraje, w tym Niemcy. Jest to olbrzymi sukces naszego kraju. Polska pokazuje imponujący wzrost nadwyżki w handlu usługami, rosnąc z 3,2 mld USD w 2005 roku do 38,4 mld USD w 2022 roku. Wzrost ten jest napędzany przez silny sektor usług informatycznych, outsourcing biznesowy, turystykę i inne usługi specjalistyczne, które Polska eksportuje.

W 2021 r. Polska znalazła się na 7. miejscu na świecie pod względem nadwyżki w handlu

usługami (na 175 analizowanych wtedy krajów i terytoriów – dla 31 nie było danych za 2021 r.). W 2020 r. nasz kraj był nawet na 6. miejscu. W 2015 r. było to 14. miejsce na świecie, w 2010 r. i 2006 r. (2006 rok to pierwszy okres, dla którego UNCTAD podaje dane dot. międzynarodowego handlu usługami) – 22. miejsce. Pokazuje to, że tak wysokie miejsce zawdzięczamy stałej poprawie międzynarodowej pozycji konkurencyjnej pod względem zwłaszcza eksportu usług, co jest efektem ekspansji sektora usług biznesowych, informatycznych i turystyki.

Czechy konsekwentnie utrzymują nadwyżkę w handlu usługami, choć w 2022 roku obserwujemy niewielki spadek do 3,8 mld USD. Ten kraj ma rozwinięty sektor usług, w tym turystykę

i usługi biznesowe. Spadek w 2022 roku może być związany ze zmniejszonym popytem międzynarodowym i rosnącym importem usług.

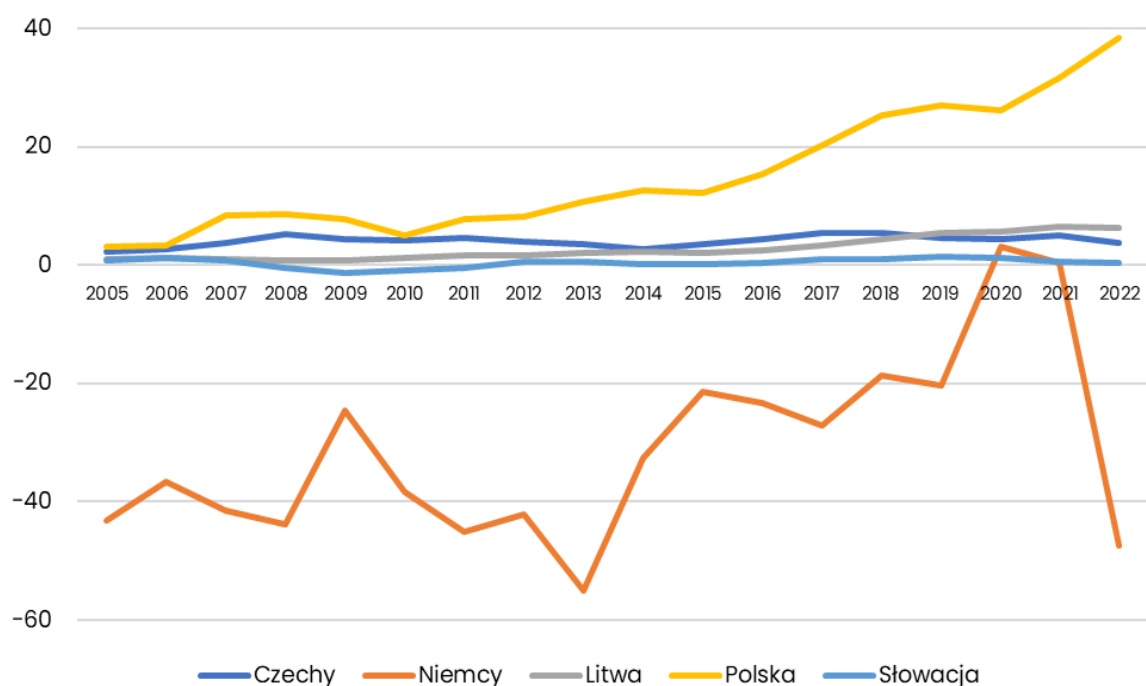
Niemcy doświadczyły znacznego deficytu w handlu usługami przez większość badanego okresu, z wyjątkiem 2020 i 2021 roku, kiedy to saldo było bliskie zeru lub pozytywne. W 2022 roku deficyt gwałtownie wzrósł do 47,5 mld USD. Niemcy są silnym eksporterem towarów, ale wydaje się, że importują więcej usług, co może być związane z outsourcingiem, kosztami pracy i zapotrzebowaniem na specjalistyczne usługi zagraniczne. Litwa systematycznie zwiększa nadwyżkę w handlu usługami, osiągając 6,3 mld USD w 2022 roku. Wzrost ten jest wynikiem rozwoju sektorów, takich jak IT, transport i logistyka oraz atrakcyjności kraju dla turystów.

Słowacja również utrzymuje nadwyżkę handlową, choć na znacznie niższym poziomie niż inne wymienione kraje, z wartością 0,4 mld USD w 2022 roku. Kraj ten może czerpać z korzyści

wynikających z geograficznego położenia i zintegrowanego rynku europejskiego.

Rosnąca globalizacja i integracja europejska sprzyjają rozwojowi sektorów usługowych i zwiększeniu eksportu usług. Inwestycje w technologie informacyjne i komunikacyjne pomagają rozwijać usługi, które mogą być eksportowane. Wzrost turystyki przyczynia się do zwiększenia nadwyżki w sektorze usług w wielu krajach. Zmiany w strukturze demograficznej i wzorce konsumpcji wpływają na import usług, zwłaszcza w zakresie opieki zdrowotnej i edukacji. Decyzje polityczne, takie jak inwestycje w rozwój sektora usług, mogą znacząco wpłynąć na saldo handlu usługami. Pandemia miała wpływ na sektor usługowy, zwłaszcza na turystykę i transport, co może wyjaśniać wahania w saldzie usługowym w ostatnich latach. Każdy z tych czynników miał inne znaczenie dla różnych krajów w zależności od specyfiki lokalnej gospodarki i jej uwarunkowań międzynarodowych.

Wykres 46. Wartość salda handlu usługami Polski i jej sąsiadów (mld dol.)

Źródło: UNCTAD

Analiza danych UNCTAD wskazuje, że Polska wykazuje rosnącą nadwyżkę w międzynarodowym handlu usługami. Eksport usług w Polsce stanowi 24% wartości eksportu towarów, co jest wynikiem znaczącym, zważywszy na fakt, że usługi często są mniej wymierne i trudniejsze do kwantyfikacji niż towary. W roku 2021 Polska znajdowała się na trzecim miejscu w Unii Europejskiej i siódmym na świecie pod względem nadwyżki w handlu usługami. Przewaga ta była głównie napędzana przez transport samochodowy, usługi biznesowe oraz programistyczne.

Co istotne, w analizie tej branży należy brać pod uwagę zarówno import, jak i eksport usług, oraz ich bilans. W 2021 roku, Hiszpania i Francja osiągnęły największą nadwyżkę w handlu usługami w UE, co pozwoliło im na znaczące poprawienie wyników bilansów obrotów bieżących, co jest ważne, ponieważ oba te kraje miały wysokie deficyty handlu towarami. W przeciwieństwie do nich, Polska plasuje się na wysokiej pozycji nie jako wynik jednorazowy, ale jako trend utrzymujący się przez kilka lat – w 2020 roku osiągnęła drugie miejsce, a w 2019 i 2015 odpowiednio trzecie i szóste miejsce w UE.

Należy zaznaczyć, że dane te nie są prezentowane w sposób bezpośredni przez Eurostat, więc do analizy wykorzystano dane z bilansu płatniczego według standardu BPM6. Aby uzyskać pełny obraz eksportu usług z Polski, konieczne było zsumowanie wartości eksportu do krajów UE z wartościami odnoszącymi się do krajów spoza UE. Dane te, podawane w milionach euro, przeliczono na miliardy dla lepszej czytelności.

W kontekście wzrostu nadwyżki handlu usługami w Polsce można zauważyć, że nasz kraj ma silną pozycję w sektorze usług, który nadal rośnie i przyczynia się do poprawy wyników bilansu obrotów bieżących. Wzrost ten jest dowodem na to, że polska gospodarka skutecznie dywersyfikuje swoje źródła przychodów, opierając się nie tylko

na handlu towarami, ale również na eksporcie usług o wysokiej wartości dodanej.

4.11. Handel Polski i Niemiec

W ostatnich latach jesteśmy świadkami imponującej dynamiki w handlu między Polską a Niemcami, co manifestuje się rosnącą konkurencyjnością polskich towarów i usług na niemieckim rynku. Wzrost ten nie jest zjawiskiem przejściowym, lecz zrównoważoną tendencją, która ma swoje podłoże w strategicznych decyzjach gospodarczych i przemysłowych inwestycjach.

W okresie od stycznia do listopada 2022 roku polski eksport do Niemiec wzrósł o 15,6% r/r, osiągając wartość 87,7 mld euro, podczas gdy import wzrósł o 22,5% r/r do 67,6 mld euro. To kontynuacja trendu wzrostowego zauważonego już w 2021 roku, kiedy to eksport do Niemiec wzrósł o 25,3% r/r, osiągając 32,5 mld euro¹². Udział Niemiec w całym polskim eksporcie wyniósł w 2020 roku 28,9%, co stanowi wzrost w porównaniu z rokiem 2019, gdzie udział ten wynosił 27,7%¹³. Rok 2022 przyniósł dalszy wzrost eksportu Polski do Niemiec o około 12%, dochodząc do wartości 77,32 mld euro.

Polski eksport do Niemiec charakteryzuje się szeroką gamą produktów, od części samochodowych i maszyn, przez produkty rolno-spożywcze, aż po zaawansowane technologie. Inwestycje w modernizację produkcji, rozwój badań i innowacyjności przekładają się na zwiększoną wartość dodaną oferowanych dóbr i usług.

Konkurencyjność polskich towarów i usług na niemieckim rynku nasz kraj zawdzięcza m.in. temu, że Polska ciągle inwestuje w nowe technologie, co przekłada się na jakość i innowacyjność produktów. Nasz kraj jest ceniony za wysokie umiejętności i kompetencje pracowników, co zwiększa jakość i wydajność produkcji. Polska

¹² *Polski eksport do Niemiec. Najnowsze dane GUS*, Forsal.pl, 17 stycznia 2023, <https://forsal.pl/biznes/handel/artykuly/8638595,eksport-do-niemiec-polska-dane.html>.

¹³ *Wzrost polskiego eksportu do Niemiec*, DW.com, 15 lutego 2021, <https://www.dw.com/pl/wzrost-polskiego-eksportu-do-niemiec/a-56575983>.

też korzysta z doskonałego położenia do transportu i logistyki w Europie. Polska gospodarka wykazuje odporność na globalne wstrząsy, co buduje zaufanie partnerów handlowych. Mimo rosnącej konkurencyjności polskich towarów i usług, wyzwania takie jak zmienność globalnych warunków handlowych czy wahań cen energii wymagają elastyczności i zdolności adaptacji.

Analizując handel między Polską a Niemcami, obserwujemy znaczące przemiany, które świadczą o wzroście konkurencyjności polskich towarów i usług. W 2022 roku obroty handlowe między tymi krajami osiągnęły rekordową wartość 167,7 mld euro, co stanowi wzrost o 20 mld euro w porównaniu z rokiem poprzednim. Pomimo inflacji, która częściowo wpłynęła na wzrost wartości handlu, istotną rolę odgrywa zwiększenie wartości dodanej polskiej produkcji. Świadczy o tym również wzmożone zainteresowanie niemieckich inwestorów sektorami takimi jak usługi biznesowe, przemysł motoryzacyjny i technologie energetyczne w Polsce. Niemcy doświadczają wzrostu importu, głównie z powodu wysokich cen energii, co przekłada się na spadek ich nadwyżki eksportowej – sytuację tę obserwujemy już piąty rok z rzędu¹⁴.

Polska coraz śmieiej rozpycha się na rynku unijnym, co jest potwierdzeniem rosnącej konkurencyjności polskich towarów i usług, szczególnie na niemieckim rynku. Na rynku wewnętrznym UE doganiamy już Włochy¹⁵. Nasz kraj systematycznie umacnia swoją pozycję na niemieckim rynku, co jest odzwierciedleniem głębokich i pozytywnych przemian w polskiej gospodarce. Wysoki poziom eksportu do Niemiec świadczy o ugruntowanej pozycji Polski jako niezawodnego i konkurencyjnego partnera handlowego w Europie.

W ciągu ostatnich lat Polska zaznaczyła swoją obecność jako istotny gracz na niemieckim rynku handlowym. W 2021 roku Polska była piątym największym partnerem handlowym Niemiec, z prawie 19-procentowym wzrostem obrotów w porównaniu z rokiem poprzednim. Ten wzrost pokazuje rosnącą konkurencyjność polskich towarów i usług. Eksport z Polski przekroczył 78 mld euro, co stanowiło 5,7% niemieckiego eksportu i importu¹⁶.

„Z danych niemieckich wynika, że Niemcy odnotowały 9,3 mld euro nadwyżki w handlu z Polską”, podczas gdy GUS informuje o ponad 20 mld euro nadwyżki po polskiej stronie od stycznia do listopada 2021 roku. Różnica ta wynika z różnic w metodologii statystycznej oraz złożoności łańcuchów dostaw, gdzie towary często krążą między krajami przed ostateczną sprzedażą¹⁷. Polski przemysł pełni rolę istotnego podwykonawcy dla niemieckiego przemysłu, z produktami końcowymi często konsumowanymi poza granicami obu krajów, na przykład w USA. Niemcy są ważnym partnerem handlowym, stanowiąc prawie 29% polskiego eksportu i 21% importu¹⁸.

Co ciekawe, choć niemiecki import generalnie spadał we wrześniu 2023 r. (w stosunku do roku poprzedniego), to polski eksport do Niemiec wykazał odporność, spadając jedynie o 4,2%. To kontrastuje z dużo większymi spadkami importu z Chin o 26,1%. Import z Polski do Niemiec wyniósł wówczas 6,6 mld euro, co stanowi prawie połowę tego, co Niemcy importują z Chin. Polska zbliża się do zajęcia trzeciego miejsca na liście największych eksporterów do Niemiec, tuż za USA¹⁹. Wzrost polskiego eksportu to wynik nie tylko poprawy konkurencyjności cenowej, ale także

¹⁴ G. Szymanowski, *Handel Polski i Niemiec. Znowu rekord*, DW.com, 10 lutego 2023, <https://www.dw.com/pl/handel-polski-i-niemiec-znowu-rekord/a-64669044>.

¹⁵ J. Frączyk, *Polski eksport rozpycha się na unijnym rynku. Doganiamy trzecią gospodarkę wspólnoty*, „Business Insider”, 15 lipca 2023 r., <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/polski-eksport-rozpycha-sie-na-unijnym-ryнку-doganiamy-trzecia-gospodarka-wspolnoty/x8v4ntq>.

¹⁶ M. Kalwasiński, *Polska wśród największych partnerów handlowych Niemiec*, Bankier.pl, 9 lutego 2022, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Polska-wsrod-najwiekszych-partnerow-handlowych-Niemiec-8274624.html>.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ *Doganiamy USA i Chiny w eksporcie na niemiecki rynek*, „Business Insider”, 3 listopada 2023 r., <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/doganiamy-usa-i-chiny-w-eksporcie-na-niemiecki-rynek/yvh1f8r>.

jakości i innowacyjności naszych produktów. Polska umacnia swoją pozycję, dostarczając do Niemiec towary, które odzwierciedlają dynamiczne przemiany w gospodarce i potwierdzają adaptacyjność polskich przedsiębiorstw do wymagań globalnego rynku.

4.12. Wnioski

Wnioski na temat Polski dotyczące handlu zagranicznego:

1. **Najwięksi eksporterzy towarów na świecie:** wartość eksportu z Polski stale rośnie od 1990 roku. Szczególnie wyraźny skok w wartości eksportu Polski następuje po roku 2004, co koreluje z wejściem Polski do Unii Europejskiej i otwarciem na rynki europejskie. Polskę wyróżnia też zdolność do zwiększania eksportu nawet w trudniejszych okresach globalnych niepewności, co pokazuje elastyczność i konkurencyjność polskiej gospodarki.
2. **Najwięksi eksporterzy usług na świecie:** Polska, choć zaczynała z relatywnie niskiego poziomu eksportu usług, w ciągu 17 lat zwiększyła go ponad 5-krotnie (do 96 mld dol.). Świadczy to o dobrym rozwoju polskiego sektora usług, który obejmuje zarówno usługi biznesowe, IT, jak i turystykę oraz usługi transportowe. Zwłaszcza te ostatnie należy baczniej obserwować w kontekście bieżącego, 2023 roku, ze względu na wyparcie części polskich firm transportowych z rynku przez konkurencję. Polska zajmuje wysokie, 20. miejsce na świecie pod względem eksportu usług. Warto też zauważyć wysoką dynamikę poprawy sytuacji w naszym kraju (w 2021 r. wzrost o 22%, w 2022 r. – o 18%). W 2020 r. udział ten przekroczył 1,5% światowego eksportu. Są to poziomy, których Polska nie notowała w swojej historii od ponad 250 lat.
3. **Najwięksi importerzy towarów na świecie:** widzimy znaczący wzrost importu towarów przez Polskę – z 1 mld USD w 1950 roku do 381 mld USD w 2022 roku. W 2020 r. Polska importowała towary o wartości ponad ¼ biliona dolarów, stając się 20. największym krajem-importerem na świecie. Wyniki

w 2021 r. były jeszcze lepsze (wzrost o 29%) i nasz kraj awansował o jedną pozycję, którą później utrzymał (a import wzrósł o 11,4%). W 2006 r. Polska przekroczyła 1% udziału w światowym eksporcie. Wróciła do tego poziomu po raz pierwszy od prawie 30 lat (od 1978 r.). W 2021 r. udział ten przekroczył 1,5% światowego eksportu.

4. **Najwięksi importerzy usług na świecie:** Polska wykazuje wzrost importu usług z 15 mld USD w 2005 roku do 57 mld USD w 2022 roku. W 2020 roku nastąpił ich spadek, który był efektem pandemii COVID-19 i związanych z nią ograniczeń w wielu sektorach usługowych, takich jak turystyka i transport. Następnie rósł on o 23% w 2021 r., a w roku następnym o 16% (zajmując 27. miejsce w 2021 r. oraz 28. miejsce rok później).
5. **Kraje o największym deficycie w handlu towarami na świecie:** od początku XXI wieku Polska zaczęła doświadczać rosnącego deficytu, który osiągnął szczyt w 2008 roku (-38,3 mld USD). Następnie, został on zredukowany, a w roku 2020 saldo stało się pozytywne (12,2 mld USD) i nasz kraj zajął wysokie, 25. miejsce na świecie (w 2019 r. na 44. miejscu) i był to rekordowy wynik w historii naszego kraju. W 2021 r. Polska spadła jednak na odległe, 101. miejsce z deficytem handlowym. W 2022 roku ponownie obserwujemy znaczny deficyt na poziomie -20,6 mld USD, a **nasz kraj spadł aż na 216. miejsce** (na 236 krajów i terytoriów uwzględnianych w przez UNCTAD), tj. miał 21. największy deficyt handlu towarami na świecie.
6. **Miejsce Polski w handlu usługami:** Polska znacząco wyprzedziła inne kraje regionu, w tym Niemcy, co pokazuje imponujący wzrost nadwyżki w handlu usługami, rosnąc z 3,2 mld USD w 2005 roku do 38,4 mld USD w 2022 roku. Eksport usług w Polsce stanowi 24% wartości eksportu towarów, co jest wynikiem bardzo znaczącym. W roku 2021 Polska znajdowała się na trzecim miejscu w Unii Europejskiej i 7. na świecie pod względem nadwyżki w handlu usługami (w 2020 r. nasz kraj był nawet na 6. miejscu). Tak wysokie wyniki zawdzięczamy stałej poprawie międzynar-

dowej pozycji konkurencyjnej pod względem zwłaszcza eksportu usług, co jest efektem ekspansji sektora usług biznesowych, informatycznych, transportowych i turystyki.

- 7. Handel Polski i Niemiec:** Polski przemysł pełni istotną rolę jako podwykonawca dla niemieckiego przemysłu. Niemcy są kluczowym partnerem handlowym Polski, stanowiąc prawie 29% polskiego eksportu i 21% importu. Polska systematycznie wzmacnia swoją pozycję na niemieckim rynku. W 2021 roku Polska była piątym największym partnerem handlowym Niemiec, odnotowując prawie 19% wzrost obrotów w porównaniu z rokiem poprzednim. Obroty te w 2022 r. wzrosły o 20 mld euro w porównaniu z rokiem poprzednim. Rosnąca konkurencyjność polskich towarów i usług oraz umacnianie się na niemieckim rynku wskazują na dynamiczny rozwój stosunków handlowych między oboma krajami, co jest korzystne zarówno dla Polski, jak i dla Niemiec.

4.13. Rekomendacje

- 1. Dalsza specjalizacja i jednocześnie dywersyfikacja rynków eksportowych:** Polska powinna dalej rozwijać swoją rolę jako
- 2. Wspieranie innowacji:** W celu zwiększenia konkurencyjności na rynkach międzynarodowych, Polska powinna inwestować w rozwój i innowacje w kluczowych sektorach przemysłu i usług.
- 3. Promowanie eksportu usług o wysokiej wartości dodanej:** Rząd powinien promować eksport usług o wysokiej wartości dodanej, w tym usługi informatyczne i biznesowe, które wykazują silny wzrost i mają potencjał do dalszego zwiększania udziału Polski w globalnym rynku usług.
- 4. Wykorzystanie osiągnięć w handlu usługami jako modelu dla innych sektorów:** Sukces Polski w eksporcie usług mógłby być wykorzystany jako model do rozwijania innych sektorów gospodarki, aby zwiększyć ich konkurencyjność na rynku międzynarodowym. W tym celu należałoby odpowiednio zbadać determinanty sukcesu eksportu usług Polski i dokonać analiz innych sektorów.

5. Atrakcyjność Polski

W „Bilansach Otwarcia” co roku zwracamy uwagę na zmiany atrakcyjności naszego kraju jako miejsca do życia w nim. Przez wiele lat transformacji systemowej było to dużą bolączką naszego kraju, ze względu na wysokiej skali emigrację o charakterze zarobkowym, która nasiliła się zwłaszcza po wejściu Polski do strefy Schengen. Spory przełom wniosła wojna na Ukrainie, która pokazała, że wiele osób z tego kraju nie tylko przejechała przez nasze granice, jadąc dalej na Zachód, ale też u nas pozostała, uzupełniając braki siły roboczej.

5.1. Siła nabywcza mieszkańców

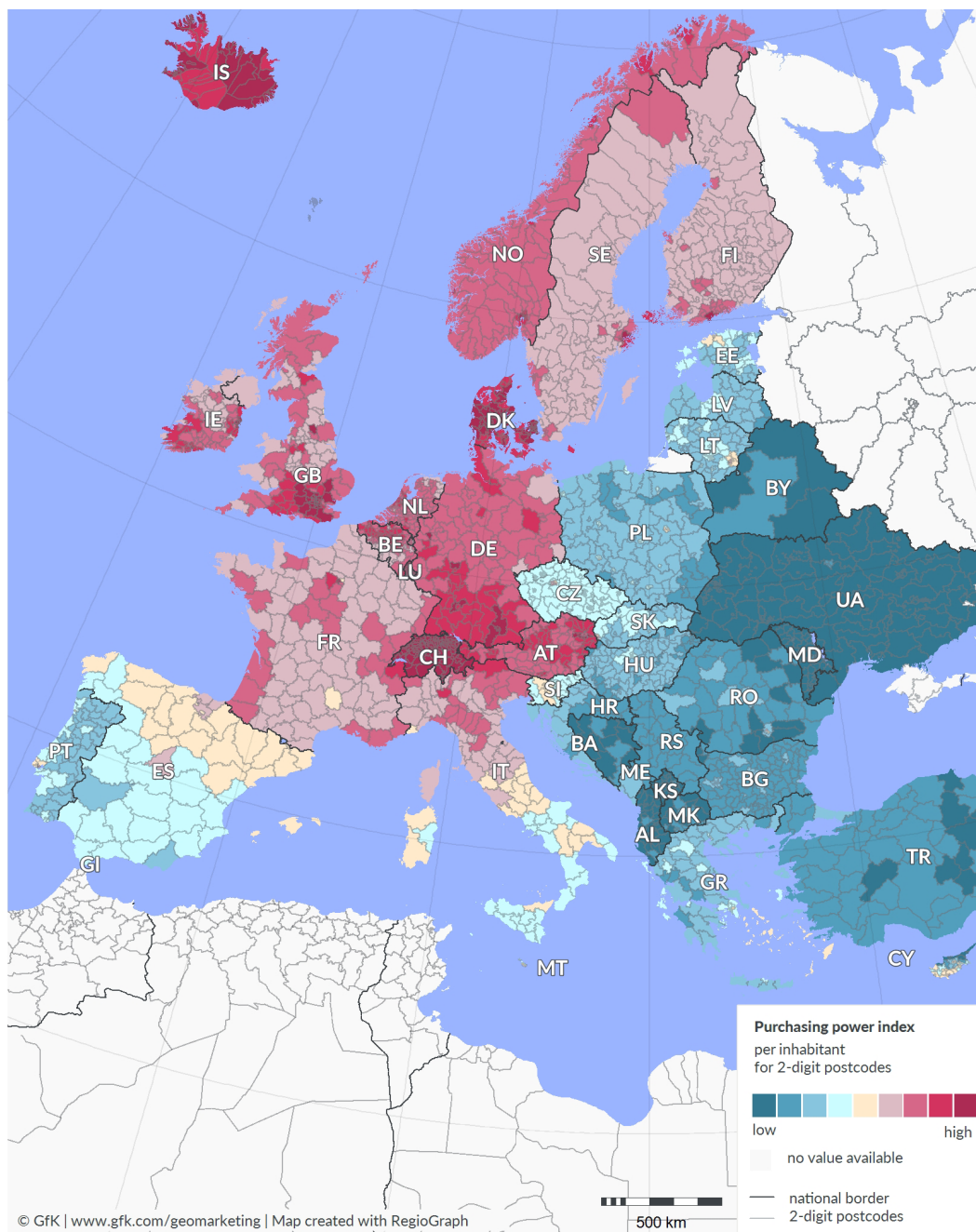
Na kolejnych stronach prezentujemy mapki będące jedną z wielu możliwości przybliżania poziomu bogactwa ludności w układzie geograficznym. Jest to ważne dla oceny atrakcyjności danego kraju jako miejsca do życia i dla jego mieszkańców, jak i do osób napływających do niego.

Firma GfK co roku publikuje kompendium *Purchasing Power Europe* zawierające zilustrowane wskaźniki siły nabywczej na mieszkańca. Pokazują one, jak rozkłada się siła nabywcza w różnych regionach Europy. Siła nabywcza jest miarą dochodu netto mieszkańców po uwzględnieniu obowiązujących podatków i składek na

ubezpieczenia społeczne, a także po odliczeniu wydatków na koszty życia (bez korekty jednak o wielkość inflacji). Wskaźnik siły nabywczej GfK pokazany na podstawie kodów pocztowych pozwala na bardziej szczegółową analizę na poziomie lokalnym, pokazując, które obszary mają wyższą lub niższą siłę nabywczą. Wskaźnik ten ma znaczenie dla oceny atrakcyjności danego regionu dla zamieszkania w nim, oceny decyzji konsumenckich (wyższa siła nabywcza zazwyczaj oznacza większe możliwości konsumpcyjne mieszkańców), planowania polityki regionalnej w UE i poszczególnych krajach. Może też wpłynąć na decyzje ludności o przeprowadzce w poszukiwaniu lepszych możliwości ekonomicznych.

Średnia siła nabywcza na mieszkańca w Europie w 2023 roku wynosi 17 688 euro, co oznacza nominalny wzrost o 5,8% w porównaniu z poprzednim rokiem. Jednak zdolność konsumentów do wydawania i oszczędzania różni się znacznie w zależności od kraju. Kraje takie jak Liechtenstein, Szwajcaria i Luksemburg mają znacznie wyższy dochód netto na mieszkańca niż pozostała część Europy, podczas gdy najniższą siłę nabywczą mają Białoruś, Kosowo i Ukraina. Irlandia jest największym zwycięzcą roku, przesuając się o cztery miejsca w europejskim rankingu siły

Mapa 1. Siła nabywcza w Europie na poziomie regionalnym w 2023 r.

Źródło: *GfK Purchasing Power Europe 2023 Compendium*, GfK, październik 2023, <https://www.gfk.com/download-purchasing-power-europe-compendium>.

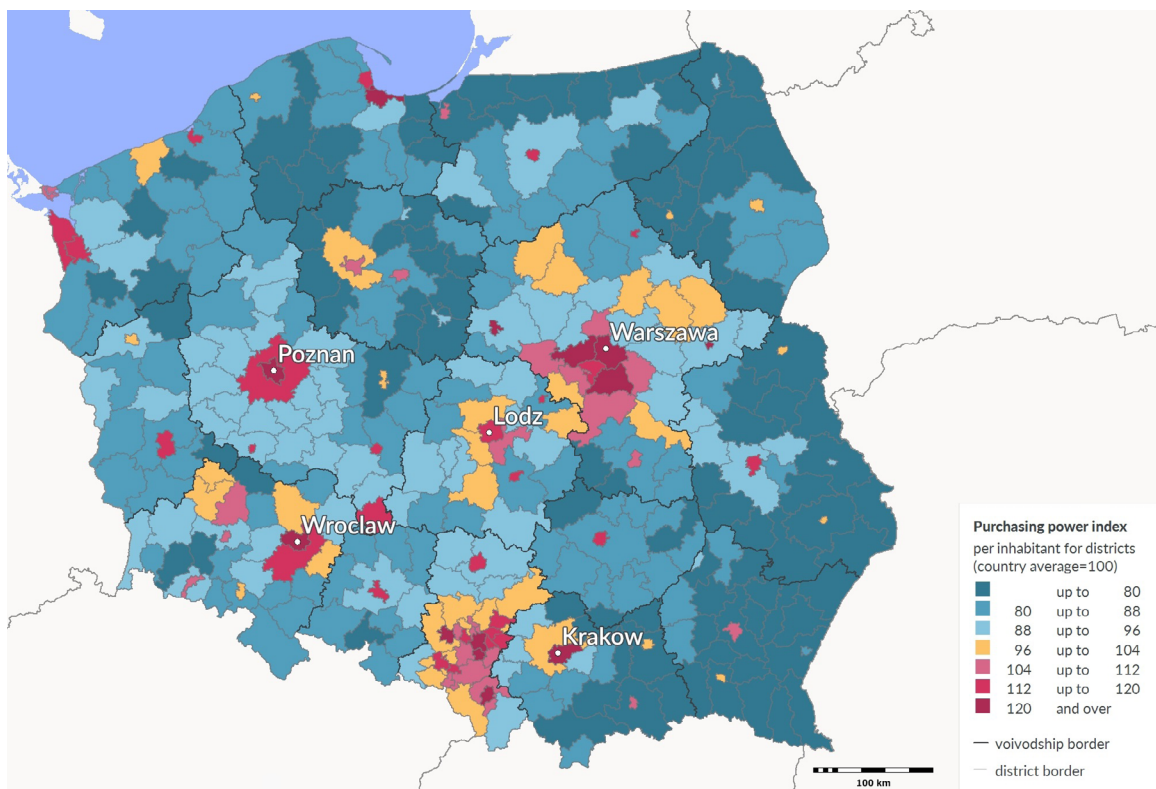
nabywczej. We Francji rośnie luka między regionami o silnej i słabej sile nabywczej: najwyższą siłą nabywczą ma Paryż, natomiast najniższą – jego przedmieścia. Włochy charakteryzuje wyraźny

podział północ-południe. W Hiszpanii obserwujemy powolne oddalanie się od średniej europejskiej, z największą siłą nabywczą w prowincji Gipuzkoa²⁰.

²⁰ *Purchasing power of Europeans increases to €17,688 in 2023*, GfK, Nuremberg, 25 października 2023 r., <https://www.gfk.com/press/Purchasing-power-of-Europeans-increases-to-17688-euros-in-2023>.

Mapa 2. Siła nabywcza w Polsce na poziomie lokalnym w 2023 r.

Źródło: *GfK Purchasing Power Europe 2023 Compendium*, GfK, październik 2023, <https://www.gfk.com/download-purchasing-power-europe-compendium>, s. 33.

Według GfK, mieszkańcy Polski dysponują przeciętnie 10 903 euro na osobę, co plasuje ich o 38% niżej od średniej dla Europy, dając nam 29. pozycję na 42 analizowane kraje. Przynajmniej Warszawa z siłą nabywczą wynoszącą 17 980 euro na osobę, przewyższając o 65% średnią krajową i prawie potrajając możliwości wydatkowe w porównaniu z najbardziej ubogimi regionami. Na drugim końcu skali znajduje się powiat kolneński z 6765 euro na osobę, co oznacza, że statystyczny jego mieszkaniec

ma o 38% mniej środków na różne wydatki czy oszczędności, niż przeciętny Polak. Rozpiętość siły nabywczej w Polsce wskazuje na wyraźne dysproporcje gospodarcze między regionami, z zaledwie 83 powiatami powyżej średniej i 297 poniżej. Sytuacja czołówki powiatów prawie nie zmieniła się w 2023 r. (jedynie Tychy spadły o trzy miejsca, na 13. miejsce w rankingu, ustępując miejsca powiatowi Warszawskiemu Zachodniemu, który z dochodem netto 13 768 euro na mieszkańca wszedł na 10. pozycję)²¹.

²¹ Ibidem.

5.2. Imigracja

Dane ukazane na kolejnej stronie przedstawiają liczbę długoterminowych imigrantów przybyłych do krajów Unii Europejskiej (w tysiącach osób) w latach 2010–2021. Imigracja jest zjawiskiem społecznym obejmującym przepływ ludności między krajami, a dane te odzwierciedlają zmiany w liczbie osób, które zdecydowały się osiedlić w danym kraju UE.

Najwyższe wartości imigracji odnotowano w Niemczech w 2015 roku (1571,0 tys.), co jest związane z kryzysem migracyjnym i przyjęciem dużej liczby uchodźców. Włochy i Hiszpania również wskazują na duże liczby imigrantów, co częściowo może być związane z ich geograficzną pozycją jako bram dla migracji z Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu. Rekordowe lata to w Hiszpanii 2019 r. (750 tys. os.), a we Włoszech 2010 roku (458,9 tys. os.).

Najniższe wartości imigracji występują w Estonii, Łotwie, Litwie i na Cyprze, co odzwierciedla mniejszą atrakcyjność tych krajów.

Polska wykazuje stały wzrost imigracji, co może wynikać z rozwoju gospodarczego i potrzeby rynku pracy, szczególnie dla pracowników z Europy Wschodniej. Polska i Hiszpania wykazują największy wzrost od 2010 do 2021 roku, co może wskazywać na rosnącą siłę ich gospodarek, co zwiększa atrakcyjność tych krajów.

Dane wskazują na duże zróżnicowanie w przepływach migracyjnych w UE, z których każdy ma swoje unikalne przyczyny, w tym czynniki ekonomiczne, polityczne, społeczne i geograficzne. Imigracja może mieć znaczący wpływ na demografię, rynek pracy, wzrost gospodarczy oraz wymiar społeczny i kulturowy przyjmujących krajów. Kryzysy międzynarodowe, takie jak konflikty lub kryzysy gospodarcze, mają bezpośredni wpływ na wzrost liczby imigrantów, szczególnie w krajach będących głównymi odbiorcami migracji.

Tabela 42. Imigracje w UE (w tys. osób)

	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Belgia	135,3	146,6	123,7	126,7	137,9	150,0	118,7	139,7
Bułgaria		25,2	21,1	25,6	29,6	37,9	37,4	39,5
Czechy	48,3	29,6	64,1	51,8	65,9	105,9	63,1	69,4
Dania	52,2	78,5	74,4	68,6	64,7	61,4	57,2	63,5
Niemcy	404,1	1571,0	1029,9	917,1	893,9	886,3	728,6	874,4
Estonia	2,8	15,4	14,8	17,6	17,5	18,3	16,2	19,5
Irlandia	52,3	80,8	85,2	78,5	97,7	85,6	74,2	80,7
Grecja	60,5	64,4	116,9	112,2	119,5	129,5	84,2	57,1
Hiszpania	360,7	342,1	414,7	532,1	643,7	750,5	467,9	528,9
Francja	307,1	364,2	377,7	369,6	387,2	385,6	283,2	336,4
Chorwacja	8,8	11,7	14,0	15,6	26,0	37,7	33,4	35,9
Włochy	458,9	280,1	300,8	343,4	332,3	332,8	247,5	318,4
Cypr	20,2	15,2	17,4	21,3	23,4	26,2	25,9	24,0
Łotwa	4,0	9,5	8,3	9,9	10,9	11,2	8,8	12,7
Litwa	5,2	22,1	20,2	20,4	28,9	40,1	43,1	44,9
Luksemburg	17,0	23,8	22,9	24,4	24,6	26,7	22,5	25,3
Węgry	25,5	58,3	53,6	68,1	82,9	88,6	75,5	80,5
Malta	4,3	16,9	17,1	21,7	26,4	28,3	13,9	18,1
Holandia	126,8	166,9	189,2	189,6	194,3	215,8	182,2	214,1
Austria	71,0	166,3	129,5	111,8	105,6	109,2	103,6	118,5
Polska	155,1	218,1	208,3	209,4	214,1	226,6	210,6	241,1
Portugalia	27,6	29,9	29,9	36,6	43,2	72,7	67,2	50,7
Rumunia	149,9	132,8	137,5	177,4	172,6	202,4	145,5	194,6
Słowenia	15,4	15,4	16,6	18,8	28,5	31,3	36,1	23,6
Słowacja	5,3	7,0	7,7	7,2	7,3	7,0	6,8	5,7
Finlandia	25,6	28,7	34,9	31,8	31,1	32,8	32,9	35,4
Szwecja	98,8	134,2	163,0	144,5	132,6	115,8	82,5	90,6

Uwaga: Total number of long-term immigrants arriving into the reporting country during the reference year.

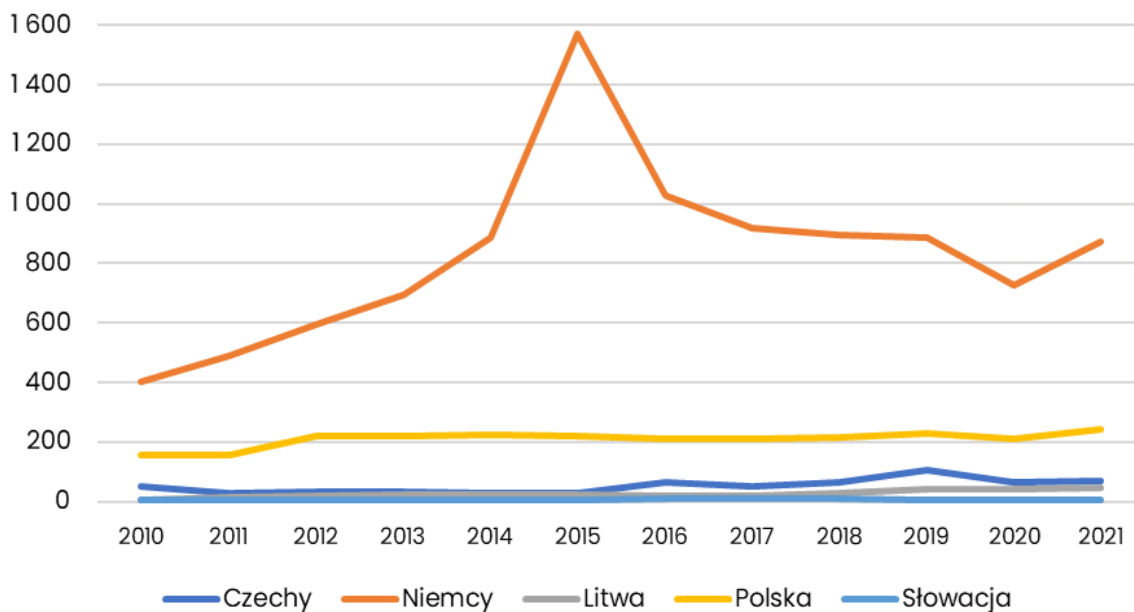
Źródło: Eurostat.

Patrząc na nasz region wyraźnie widać, że to Niemcy miały największą liczbę imigrantów, szczególnie w 2015 roku, co odzwierciedla ich reakcję na kryzys migracyjny w Europie. Chociaż liczby te zmniejszyły się po 2015 roku, Niemcy nadal otrzymują dużą liczbę imigrantów.

Polska wykazuje wzrost liczby imigrantów, osiągając szczyt w 2021 roku z 241,1 tys. osób. To może

wskazywać na jej rosnącą atrakcyjność jako miejsce do pracy i życia, zarówno dla migrantów z UE, jak i spoza niej. Polska stała się jednym z najbardziej atrakcyjnych celów migracji w UE, w tym najbardziej – spośród nowych krajów członkowskich.

Czechy i Litwa również wykazują wzrosty, szczególnie Czechy w 2019 roku, co może być związane z ich dynamicznie rozwijającymi się gospodarkami

Wykres 47. Migracje do Polski i jej sąsiadów (mld dol.)

Źródło: Eurostat

i rynkami pracy. Słowacja ma niskie i stabilne liczby imigracji, z lekkim spadkiem w 2021 roku. To najmniej atrakcyjny dla imigrantów kraj UE (pod względem liczby napływających osób).

Ogólnie dane te wskazują na rosnącą tendencję imigracyjną do Polski i jej sąsiadów, co może być efektem rozwoju gospodarczego, polityki migracyjnej oraz regionalnych kryzysów, które popychają ludzi do przemieszczania się.

5.3. Emigracja

Dane przedstawione w tabeli 43 odnoszą się do liczby długoterminowych emigrantów, czyli osób, które opuściły dany wskazany w tabeli kraj UE w okresie odniesienia. Dostarczają informacji o skali i kierunkach emigracji z poszczególnych krajów UE, co może świadczyć o trendach ekonomicznych, społecznych oraz polityce migracyjnej danego kraju.

Analizując te dane, widzimy, że Hiszpania i Niemcy mają najwyższe liczby emigracji, co może wskazywać na dużą mobilność ludności oraz reakcje na zmiany gospodarcze i kryzysy. Największy wzrost emigracji odnotowano w Niemczech między 2015 a 2016 rokiem, co może odzwierciedlać zmiany na rynku pracy lub politykę migracyjną kraju.

Najwyższe wartości emigracji odnotowano w Hiszpanii w 2013 roku (532 tys.) i w Niemczech w 2019 roku (576 tys.), podczas gdy najniższe liczby emigracji występują na Słowacji, Malcie i Finlandii.

Polska, choć notuje wzrost liczby imigrantów, również wykazuje znaczną liczbę emigrantów, co wskazuje na ciągły ruch migracyjny w obu kierunkach. W 2019 r. Polska była piątym krajem UE pod względem wielkości emigracji, ale w 2020 r. sytuacja ponownie się poprawiła (kontynuując trendy z poprzednich lat) i skala emigracji zmalała do 162 tys. osób, zaś Polska znalazła się na czwartym miejscu w UE. Miejsce to utrzymała w 2021 r., ale liczba emigrantów wzrosła znacząco do 201,6 tys. osób.

Dane te wskazują na dynamiczną i złożoną naturę migracji w Unii Europejskiej, gdzie każdy kraj ma unikalny profil emigracyjny, który zmienia się w odpowiedzi na wewnętrzne i zewnętrzne wydarzenia. Oczywiście w tym zakresie wielkość kraju (i jego liczba ludności) miała znaczenie. Podobne tendencje obserwowano w zakresie emigracji, tj. liczba emigrantów z większych krajów była wyższa niż z mniejszych krajów.

Tabela 43. Emigracje w UE (w tys. osób)

	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Belgia	66,0	89,8	92,5	89,7	88,9	102,9	76,6	87,3
Bułgaria		29,5	30,6	31,6	33,2	39,9	6,6	26,8
Czechy	61,1	25,7	38,9	27,3	26,7	77,8	35,9	18,6
Dania	41,5	44,6	52,7	56,4	60,4	66,5	53,8	44,0
Niemcy	252,5	338,4	533,8	560,7	540,4	576,3	488,1	543,2
Estonia	5,3	13,0	13,8	12,4	10,5	12,8	12,4	12,5
Irlandia	78,1	67,2	62,1	64,1	53,7	62,0	55,9	52,4
Grecja	62,0	109,4	106,5	103,3	103,0	95,0	77,8	79,6
Hiszpania	403,4	343,9	327,3	368,9	309,5	296,2	248,6	380,8
Francja	269,5	324,5	313,6	215,5	300,7	299,1	144,8	177,0
Chorwacja	13,0	29,7	36,4	47,4	39,5	40,1	34,0	40,4
Włochy	78,8	147,0	157,1	155,1	157,0	179,5	159,9	158,3
Cypr	4,3	17,2	14,9	15,1	15,3	17,4	21,4	18,4
Łotwa	39,7	20,1	20,6	17,7	15,8	14,6	12,0	13,0
Litwa	83,2	44,5	50,3	47,9	32,2	29,3	23,1	25,2
Luksemburg	9,3	12,6	13,4	13,8	14,0	15,6	14,9	16,0
Węgry	13,4	43,2	39,9	39,8	48,2	49,8	67,4	68,0
Malta	4,2	7,1	8,3	7,0	9,3	8,0	12,7	13,5
Holandia	96,0	112,3	111,5	108,2	109,6	107,9	102,5	110,3
Austria	51,7	56,7	64,4	66,1	67,2	68,3	62,6	67,3
Polska	218,1	258,8	236,4	218,5	189,5	180,6	161,7	201,6
Portugalia	23,6	40,4	38,3	31,8	31,6	28,2	25,9	25,1
Rumunia	198,0	194,7	207,6	242,2	231,7	233,7	186,8	216,9
Słowenia	15,9	14,9	15,6	17,6	13,5	15,1	17,7	21,1
Słowacja	1,9	3,9	3,8	3,5	3,3	3,4	2,4	3,4
Finlandia	11,9	16,3	18,1	17,0	19,1	17,3	15,1	13,5
Szwecja	48,9	55,8	45,9	45,6	47,0	47,7	48,9	48,3

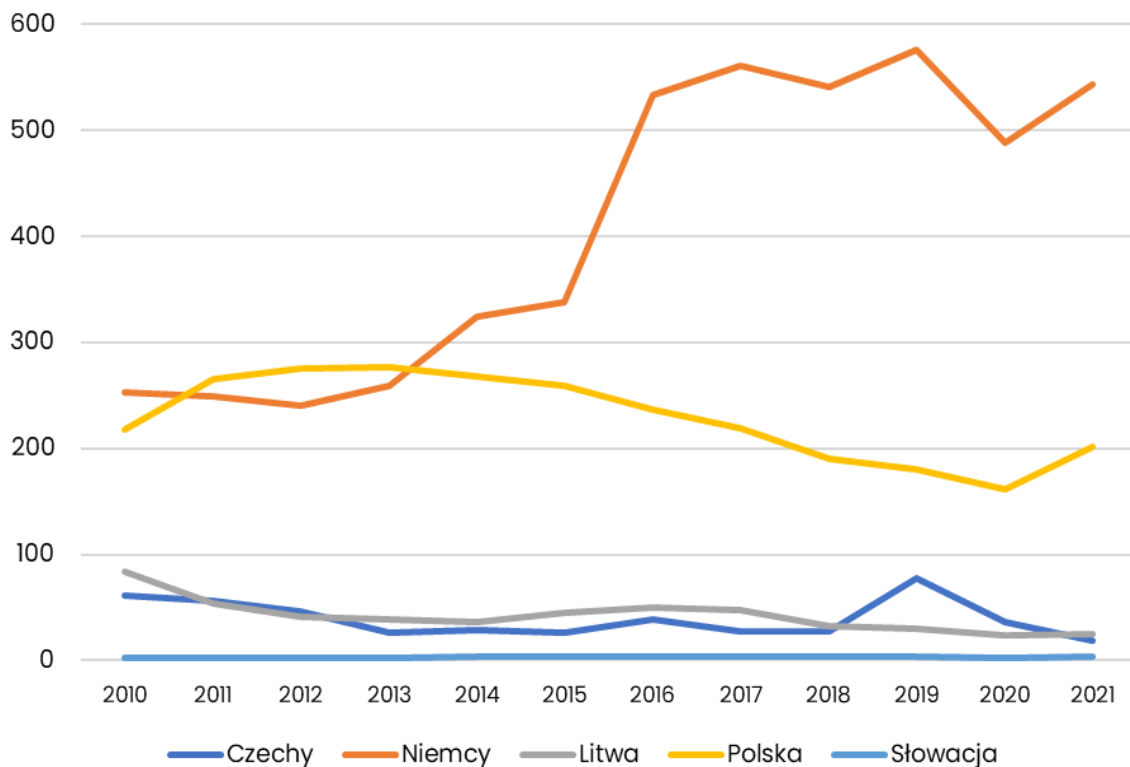
Uwaga: Total number of long-term emigrants leaving from the reporting country during the reference year.

Źródło: Eurostat.

Emigracja z Polski i jej sąsiadów ukazuje różne trendy migracyjne w regionie. Niemcy odnotowują znaczne i rosnące wartości emigracji, z największym wzrostem w latach 2015–2017, co odzwierciedla zarówno migrację wewnątrz UE, jak i odpływ do krajów pozaunijnych. Polska wykazuje spadek liczby emigrantów z lat 2010–2020, z lekkim wzrostem w 2021 roku. Spadek ten jest wynikiem poprawy warunków życia w Polsce i zmniejszonej emigracji zarobkowej. Czechy miały duży wzrost emigracji w 2019 roku, ale ogólnie liczby te są stosunkowo ni-

skie i zmienne. Litwa również odnotowuje stopniowy spadek liczby emigrantów, co może wskazywać na stabilizację gospodarczą lub zmiany w polityce migracyjnej. Słowacja, mimo iż ma bardzo niskie liczby emigracji, wykazuje względną stabilność z niewielkim spadkiem w 2020 roku.

Te dane mogą być odzwierciedleniem zmian gospodarczych, politycznych i społecznych w tych krajach, a także wpływu polityki migracyjnej i mobilności międzynarodowej.

Wykres 48. Emigracje z Polski i z jej sąsiadów (tys. os.)

Źródło: Eurostat

5.4. Saldo migracji

Eurostat nie podaje danych dotyczących salda migracji długookresowej w poszczególnych krajach UE. Stąd podobnie jak w poprzednich latach, obliczyliśmy je, odejmując oczywiście od wartości imigracji dane dotyczące emigracji, by uchwycić przyptywy (lub odpływy) ludności. Saldo to zatem różnica między liczbą osób przybywających do danego kraju (imigracja) a liczbą osób opuszczających kraj (emigracja). Pozytywne saldo oznacza przewagę imigracji nad emigracją, natomiast ujemne saldo świadczy o większej liczbie emigrantów w stosunku do imigrantów.

Niemcy mają najwyższe w UE, dość zmienne saldo migracji, z ekstremalną wartością wynoszącą aż 1233 tys. zł w 2015 roku, co było wynikiem bardzo dużej fali imigracyjnej do tego kraju.

Włochy i Hiszpania wykazują duże pozytywne saldo migracji, co może odzwierciedlać ich atrak-

cyjność dla imigrantów, częściowo związane z migracjami z krajów trzecich, a także z kwestiami geograficznymi. W Hiszpanii w 2019 r. było najwyższe, dodatnie saldo migracji w historii tego kraju (454 tys. os.), w przypadku Francji rekordowy był 2021 r., a w przypadku Włoch – 2010 r. i widać, że generalnie zainteresowanie tym krajem słabnie na przestrzeni lat (z wartością „tylko” 88 tys. osób w 2020 r.).

Austria, Belgia i Holandia również wykazują pozytywne salda, co może być związane z ich stabilnymi gospodarkami i polityką społeczną przyciągającą imigrantów. Łotwa, Litwa, Bułgaria i Rumunia wykazywały przeważnie ujemne salda migracji, co wskazuje na ciągłą emigrację z tych krajów. W 2021 r. najmniejsze salda migracji były w Grecji, Rumunii i w Chorwacji.

Analiza ta pokazuje różnorodność trendów migracyjnych w Unii Europejskiej.

Tabela 44. Saldo migracji w UE (w tys. osób)

	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rumunia	-48,1	-61,9	-70,1	-64,8	-59,1	-31,3	-41,3	-22,2
Dania	10,8	33,9	21,7	12,2	4,3	-5,1	3,4	19,5
Łotwa	-35,6	-10,6	-12,2	-7,8	-4,9	-3,4	-3,2	-0,3
Chorwacja	-4,2	-17,9	-22,5	-31,8	-13,5	-2,4	-0,6	-4,5
Bułgaria	0,0	-4,2	-9,3	-6,0	-3,7	-2,0	30,7	12,7
Słowacja	3,4	3,1	3,9	3,7	4,0	3,6	4,3	2,3
Estonia	-2,5	2,4	1,0	5,3	7,1	5,5	3,8	7,0
Cypr	15,9	-2,0	2,5	6,2	8,1	8,8	4,5	5,6
Litwa	-77,9	-22,4	-30,2	-27,6	-3,3	10,8	20,0	19,7
Luksemburg	7,7	11,2	9,4	10,5	10,7	11,1	7,6	9,4
Finlandia	13,7	12,4	16,8	14,8	12,0	15,5	17,8	22,9
Słowenia	-0,5	0,5	1,1	1,3	14,9	16,2	18,4	2,5
Malta	0,1	9,8	8,7	14,7	17,1	20,3	1,2	4,6
Irlandia	-25,8	13,6	23,1	14,4	44,0	23,6	18,3	28,3
Czechy	-12,8	3,9	25,2	24,5	39,2	28,1	27,2	50,7
Grecja	1,6	-44,9	10,3	8,9	16,4	34,4	6,4	-22,5
Węgry	12,2	15,1	13,7	28,2	34,8	38,8	8,1	12,5
Austria	19,3	109,6	65,1	45,7	38,4	40,9	41,0	51,2
Portugalia	3,8	-10,5	-8,3	4,9	11,6	44,5	41,3	25,6
Polska	-63,0	-40,7	-28,1	-9,1	24,3	46,1	48,9	39,5
Belgia	69,3	56,8	31,2	37,0	48,9	47,1	42,1	52,5
Szwecja	49,9	78,4	117,1	98,9	85,6	68,1	33,6	42,3
Francja	37,6	39,7	64,1	154,2	86,5	86,5	138,4	159,4
Holania	30,8	54,5	77,8	81,4	84,7	107,9	79,7	103,8
Włochy	380,1	133,1	143,8	188,3	175,4	153,3	87,6	160,1
Niemcy	151,6	1232,6	496,1	356,4	353,5	310,0	240,5	331,2
Hiszpania	-42,7	-1,8	87,4	163,3	334,2	454,2	219,4	148,1

Uwaga: różnica między wartością imigracji a emigracji długookresowej.

Źródło: oblicz. wł. na podst. Eurostat.

Analiza salda migracji w Polsce i u jej sąsiadów ukazuje, że Niemcy wykazują pozytywne saldo migracji przez cały okres, z wyraźnym szczytem w 2015 roku (stąd zmieniono skalę dla tego kraju na wykresie). Saldo zmniejszyło się w kolejnych latach, ale nadal pozostaje pozytywne.

Polska, począwszy od 2018 roku, pokazuje pozytywne saldo migracji, co oznacza wzrost liczby imigrantów w stosunku do emigrantów. Świadczy to o poprawie warunków życia i pracy w naszym kraju. Polska miała ujemne saldo migracji do 2017 roku, po czym odwróciła trend, osiągając

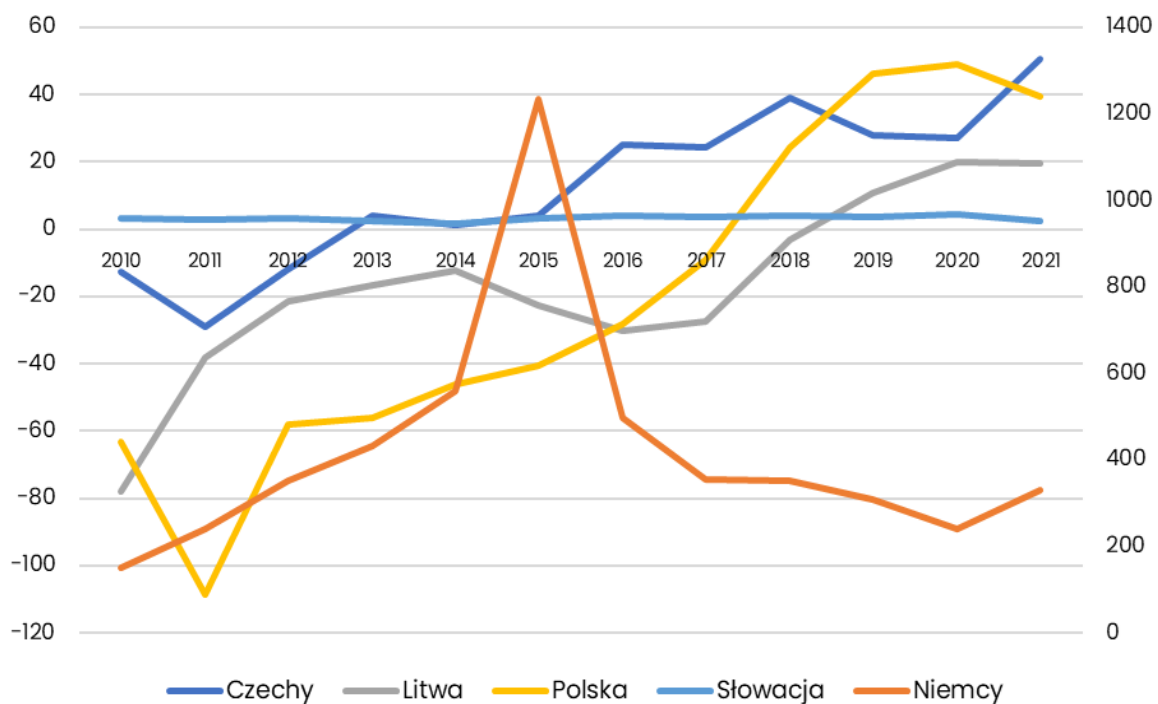
pozytywne saldo od 2018 roku, co sugeruje wzrost liczby imigrantów oraz jednocześnie zmniejszenie liczby emigrantów (z wyjątkiem 2021 r.). W 2020 roku Polska była szóstym krajem UE pod względem salda migracji, a w 2021 r. – dziesiątym. Jeszcze w 2010 r. Polska miała największy deficyt migracji w UE, ale od 2018 r. więcej osób przyjeżdża do Polski na stałe, niż z niej wyjeżdża.

Czechy odnotowały zmianę z ujemnego salda migracji na pozytywne w 2013 roku, co może wskazywać na poprawę warunków ekonomicznych i atrakcyjności kraju dla migrantów. Litwa

początkowo wykazywała duże ujemne saldo migracji, jednak od 2019 roku sytuacja uległa zmianie na pozytywne saldo, co może odzwierciedlać poprawę warunków życia lub zmiany w polityce migracyjnej. Słowacja generalnie wykazuje bardzo niskie i stosunkowo stabilne, pozytywne saldo migracji.

Te tendencje wynikają z różnych czynników, w tym warunków ekonomicznych, polityki migracyjnej krajów, a także z regionalnych i globalnych wydarzeń wpływających na migrację.

Wykres 49. Saldo migracji w Polsce i jej sąsiadach (tys. os.)

Uwaga: Niemcy – prawa skala.

Źródło: oprac. i oblicz. wł. na podst. danych Eurostatu.

Immigration

Należy podkreślić zmiany, które zachodziły w Polsce. W „Bilansie Otwarcia” sprzed trzech lat po raz pierwszy zidentyfikowaliśmy dodatnie saldo migracji (w 2018 r.). Ponownie wyrażamy nadzieję, patrząc na trendy z poprzednich lat i prognozy wzrostu gospodarczego na następne lata, że tendencje te mają charakter trwały. Bardzo dobrze to świadczy o atrakcyjności naszego kraju dla ludności (innych krajów oraz naszego). Należy podkreślić, że w 2010 r. byliśmy pod tym względem na ostatnim miejscu w UE. Pokazuje to olbrzymią poprawę sytuacji naszego kraju. W 2021 r. saldo migracji nieco spadło i nasz kraj spadł na 10. miejsce, ale rok wcześniej był już na szóstym miejscu w UE (w 2019 r. na ósmym).

Widzimy więc, że Polska stała się jednym z bardziej atrakcyjnych celów migracji w UE i najbardziej atrakcyjnym spośród nowych krajów członkowskich.

Nie przekłada się to na atrakcyjność Polski jako docelowego miejsca emigracji, a więc nie tylko długoterminowego, ale też „stałego”. Przeanalizowaliśmy w „Bilansie Otwarcia 2022” zjawisko nabywania obywatelstwa. Wynikało z tego, że Polska przyznała nieco mniej niż 1% obywatelstw w UE, przez co zajęła dopiero 13. miejsce w UE – tak samo było w przypadku liczby wniosków o azyl. Nasz kraj jest więc atrakcyjny do zamieszkania i pracy w nim, ale nie dla przyszłych obywateli czy dla uchodźców.

Podobnie jak w szeregu poprzednich lat, Polska cały czas nie jest atrakcyjnym krajem dla osób szukających azylu w UE, biorąc pod uwagę liczbę wniosków składanych w kolejnych latach. W 2021 r. nasz kraj był na nieco wyższym, bo 13. miejscu, podczas gdy rok wcześniej na 15. miejscu, ale takie też miejsce Polska zajęła w 2022 roku (9,8 tys. wniosków, wobec 7,8 tys. wniosków w 2021 r.). Spośród krajów transformacji będących w UE, Rumuni i w Bułgarii złożono nieco więcej, niż w Polsce, wniosków.

5.5. Liczba ubezpieczonych cudzoziemców

Poniżej przedstawiamy – po raz drugi w raportach WEI – liczbę cudzoziemców, szczególnie Ukraińców pracujących w Polsce. Opieramy się na danych z Portalu Statystycznego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dane z Centralnego Rejestru Ubezpieczonych).

Dane prezentują liczbę cudzoziemców ubezpieczonych w Polsce w tysiącach osób i ukazują znaczący wzrost liczby ubezpieczonych Ukraińców i Białorusinów od pierwszego kwartału 2015 roku do trzeciego kwartału 2023 roku. Generalnie więc, liczba osób ubezpieczonych (osób fizycznych), które w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie, od kilku lat rośnie. Jedyna przerwa we wzrostach miała miejsce na przełomie 2019 i 2020 roku.

Liczba wszystkich ubezpieczonych cudzoziemców w Polsce stale rośnie każdego roku, co wskazuje na zwiększającą się liczbę migrantów pracujących w Polsce. Ukraińcy stanowią największą grupę wśród cudzoziemców ubezpieczonych w Polsce, z wyraźnym rocznym wzrostem. Na początku 2015 r. stanowili oni 44% ogółu cudzoziemców objętych ubezpieczeniem, natomiast obecnie jest to 68% i spada od połowy 2021 r. (w 2019 r. udział był najwyższy i wynosił 75%). Liczba ubezpieczonych Białorusinów również wzrosła, ale w mniejszym tempie niż Ukraińców.

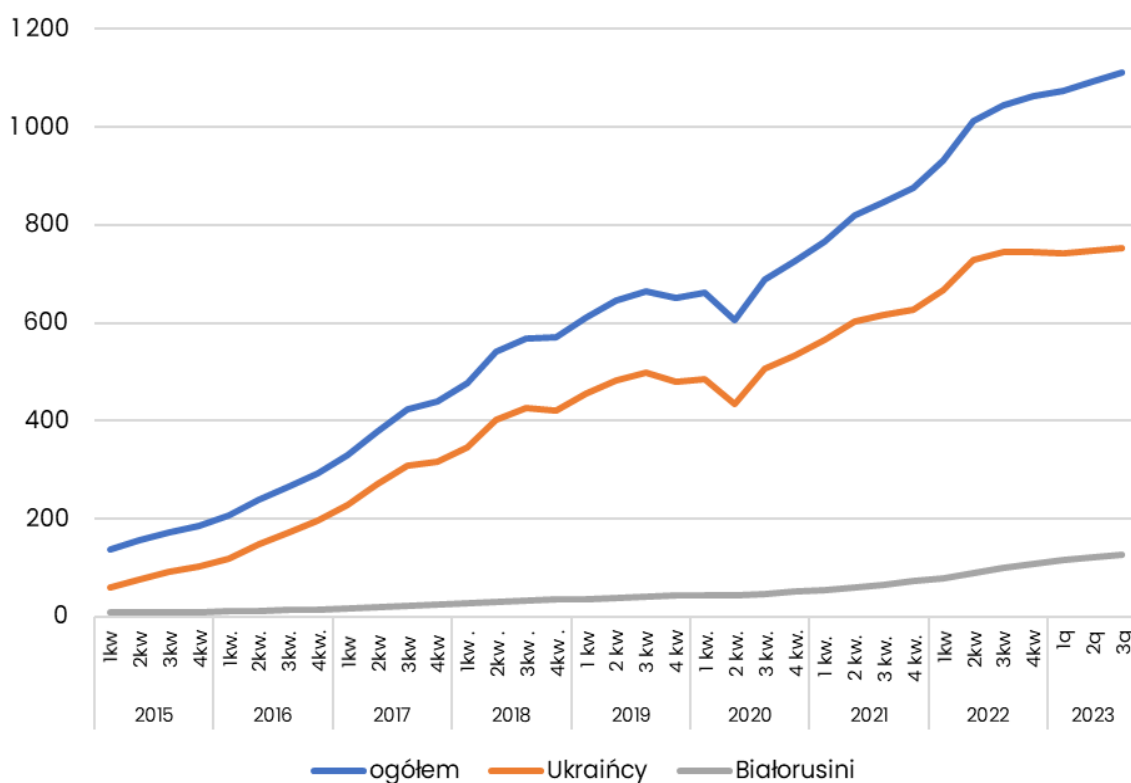
Wzrost liczby ubezpieczonych cudzoziemców może być spowodowany poprawą sytuacji gospodarczej w Polsce, zapotrzebowaniem na pracę, a także sytuacją polityczną i gospodarczą w krajach sąsiadujących. Znaczące zwiększenie liczby ubezpieczonych Ukraińców mogło być napędzane konfliktem na wschodzie Ukrainy i poszukiwaniem lepszych warunków życia. W wyniku wojny na Ukrainie przybyło obywateli tego kraju w Polsce, natomiast wzrosty widoczne w statystykach osób objętych ubezpieczeniem pokazują, że

nie były to duże zmiany, gdyż wynikały one raczej z ogólnych trendów rozwojowych widocznych od kilku już lat. Sytuacja ta w ostatnich kwartałach się stabilizuje, co widać po zmniejszonym tempie rejestracji w ZUS nowych cudzoziemców (szczególnie w przypadku Ukraińców).

Stabilny wzrost liczby ubezpieczonych cudzoziemców wskazuje na to, że Polska jest atrakcyj-

nym krajem dla migrantów zarówno z punktu widzenia możliwości zatrudnienia, jak i stabilności społeczno-politycznej. Wzrost ten może mieć pozytywny wpływ na polski rynek pracy, zwłaszcza w kontekście demograficznym i gospodarczym.

Wykres 50. Liczba cudzoziemców ubezpieczonych w Polsce (w tys. os.)

Źródło: *Ubezpieczenia emerytalne i rentowe*, Portal Statystyczny ZUS, grudzień 2023 r., <https://psz.zus.pl/kategorie/ubezpieczeni/ubezpieczenia-emerytalne-i-rentowe>

Najwięcej cudzoziemców zarejestrowanych było w 2022 r. w województwie mazowieckim (24,5% w II kw. 2022 r.), a następnie w wielkopolskim (11,1%); najmniej w świętokrzyskim (1%). Podobnie jest w przypadku Ukraińców: najwięcej z nich zarejestrowanych było w 2022 r. w woj. mazowieckim (151,7 tys. os.) i w woj. wiel-

kopolskim (87,4 tys. os.), a najmniej w woj. zachodniopomorskim (5,2 tys. os.). W przypadku Białorusinów najbardziej popularne było również woj. mazowieckie (28,8 tys. os.), a następnie woj. podlaskie (11,5 tys. os.), a najmniej – woj. podkarpackie i woj. świętokrzyskie (po ok. 530 os. w II kw. 2022. r.).

5.6. Ceny mieszkań

Atrakcyjność danego kraju dla jego mieszkańców w tym tych, którzy rozważają dopiero zamieszkanie w nim, zależy m.in. od kosztów utrzymania, a wśród nich ważniejsze to wydatki na nieruchomości. By kraj był atrakcyjny do zamieszkania, ceny nieruchomości (ich zakup lub wynajem) powinny być atrakcyjne dla przyjezdnych (i dla dotychczasowych mieszkańców).

Analiza cen powierzchni mieszkalnej w Polsce od 1998 do 2023 roku ukazuje, że ceny metra kwadratowego mieszkań systematycznie rosły na przestrzeni lat. W 1998 roku średnia cena za metr kwadratowy wynosiła 1 930 zł, podczas gdy w 2023 roku wzrosła do 6 335 zł. Szczególnie znaczący wzrost stawek można zaobserwować od roku 2007, gdzie ceny zaczęły gwałtownie rosnąć, przekraczając poziom 3 000 zł i osiągnęły 3 631 zł w 2008 roku. Ceny powierzchni użytkowej w Polsce rosły mimo trwającego na świecie kryzysu na rynku nieruchomości w latach 2008–2009. Po krótkim okresie stabilizacji i niewielkiego spadku w okresie 2010–2015, ceny ponownie zaczęły rosnąć, przekraczając 5 000 zł w 2020 roku i kontynuując wzrost w kolejnych latach. Wzrost ten może być spowodowany wieloma czynnikami, w tym rozwojem gospodarczym Polski, inflacją, wzrostem popytu na mieszkania, a także zmianami w polityce mieszkaniowej i kredytowej. Podobne wzrosty

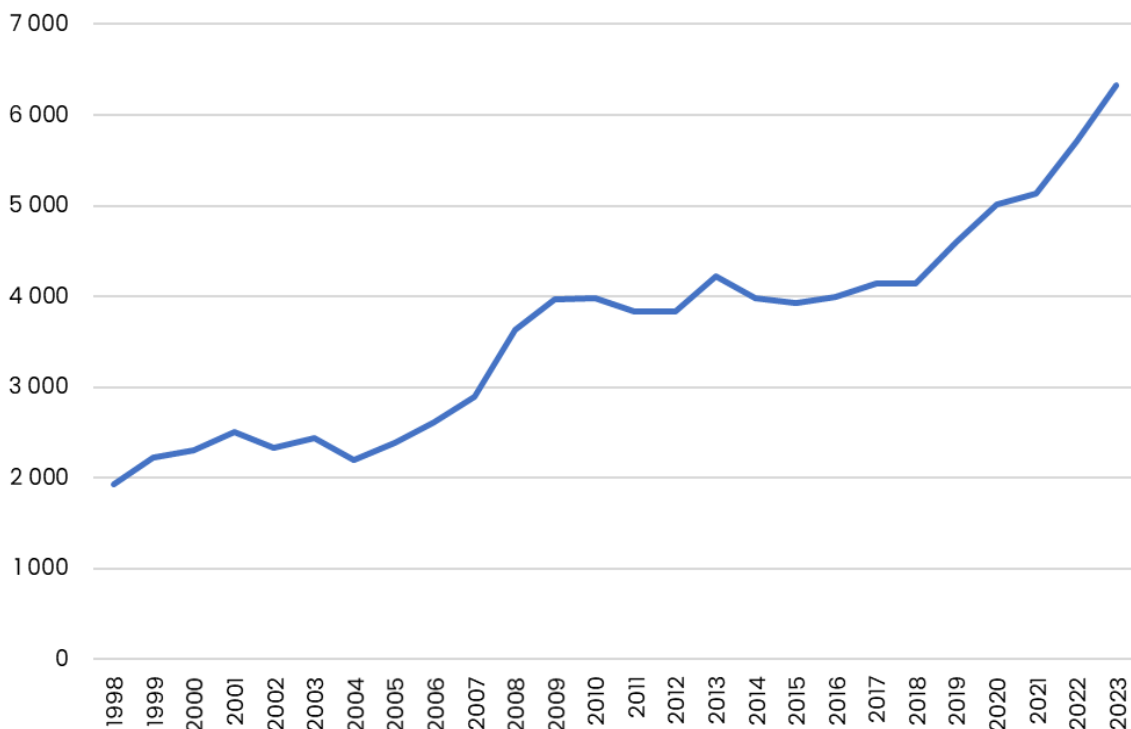
widzieliśmy również w 2020 r. Wzrosty te w 2022 r. zostały wyhamowane, gdyż wysokie stopy procentowe obniżyły zdolność kredytową Polaków. Zmieniło się to w 2023 r.

Analiza najnowszych informacji dotyczących cen nieruchomości w Polsce w 2023 roku wskazuje na kontynuację wzrostu cen. Z danych za wrzesień 2023 roku wynika, że najdroższe mieszkania są w Warszawie, gdzie cena za metr kwadratowy osiągnęła 15 765 zł, w Krakowie – 15 223 zł oraz w Trójmieście – 13 547 zł. Indeks cen mieszkań w Polsce rośnie od wielu lat i w ostatnim roku zanotowano wzrost cen o ponad 16%. Jeszcze bardziej szczegółowe dane wskazują, że tylko we wrześniu 2023 roku ceny mieszkań wzrosły średnio aż o 2%, a od stycznia 2023 roku – o 11 procent, co wskazuje na kontynuację trendu wzrostowego²².

Te wzrosty cen nieruchomości mogą być spowodowane wieloma czynnikami, w tym ograniczoną podażą mieszkań na rynku i rosnącym popytem, a także ogólnymi tendencjami ekonomicznymi, takimi jak inflacja. Ponadto, zmiany w polityce monetarnej, takie jak stopy procentowe, które wpływają na koszty kredytów hipotecznych, mogą również odgrywać rolę w kształtowaniu cen nieruchomości. Warto zwrócić uwagę na wprowadzenie rządowych programów wspierających zakup nieruchomości, które mogły dodatkowo stymulować popyt i wpłynąć na wzrost cen.

²²

Mieszkania coraz bardziej stają się towarem luksusowym, TVN24, 28 października 2023 r., <https://tvn24.pl/biznes/najnowsze/nieruchomosci-ceny-mieszkan-w-polsce-w-2023-roku-duzy-wzrost-rok-do-roku-st7412902>.

Wykres 51. Ceny powierzchni mieszkalnej w Polsce (w zł za 1 m²)

Uwaga: dane za 2023 r. to dane za III kwartał. Pozostałe – na koniec IV kwartału odpowiedniego roku.

Źródło: *Cena 1 m² powierzchni użytkowej budynku mieszkalnego oddanego do użytkowania*, GUS, 4.12.2023, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/przemysl-budownictwo-srodki-trwale/budownictwo/cena-1-m-2-powierzchni-uzytkowej-budynku-mieszkalnego-oddanego-do-uzytkowania,8,1.html>.

W 2020 r. Polska była piątym krajem o najwyższym wzroście cen wśród krajów UE (wzrost o 7,1% względem roku poprzedniego). Sytuacja nieco się ochłodziła, zwłaszcza w porównaniu do dynamicznych wzrostów w innych krajach. W 2021 r. wzrosty cen nieruchomości nadal były wysokie (12,1%), ale nasz kraj był dopiero na 12. miejscu w UE, a na koniec II kwartału 2022 r. – na 14. miejscu (przy rocznym wzroście cen o 12,4%).

Podczas gdy w części krajów UE widać już ochłodzenie koniunktury na rynku nieruchomości (spadły one w 2023 r. w 12 z nich), w innych nadal rosną (w 14 z nich), w tym w Polsce, która w ciągu dwóch pierwszych kwartałów zajęła 8. miejsce w UE pod tym względem. Należy zauważyć, że największe wzrosty cen w 2023 r. odnotowane były w nowych krajach członkowskich UE, kolejno: w Bułgarii, Chorwacji, na Łotwie, w Portugalii,

na Litwie, w Estonii i Słowenii. Największe spadki w UE były w Luksemburgu i Niemczech.

5.7. Zdrowie Polaków

W kontekście opracowywanego raportu, istotnym elementem wpływającym na rozwój gospodarczy jest stan zdrowia populacji. Chociaż jest to oczywiste w odniesieniu do regionów takich jak Afryka Subsaharyjska, w krajach rozwiniętych ten aspekt często pozostaje niedoceniany. Pandemia COVID-19 przypominała jednak o znaczeniu zdrowotnym w kontekście ekonomicznym, eksponując zależności między zdrowiem publicznym a gospodarką. Niewydolny system opieki zdrowotnej może prowadzić do opóźnień w diagnozowaniu i kosztownych terapii, których można by uniknąć w ramach efektywniejszego systemu.

Oprócz typowo używanego wskaźnika oczekiwanej długości życia, z punktu widzenia zdrowia ważniejszy wydaje się być szacunek liczby lat życia w zdrowiu.

Dane w tabeli przedstawiają liczbę zdrowych lat życia (ang. „Healthy life years”) w absolutnych wartościach przy narodzinach w różnych krajach Unii Europejskiej. Definiuje się to jako przewidywaną liczbę lat życia spędzonych w dobrym zdrowiu i bez niepełnosprawności.

Ogólnie, w większości krajów UE obserwuje się wzrost liczby zdrowych lat życia od 2005 do 2021 roku. Wskazuje to na poprawę ogólnego stanu zdrowotności populacji oraz efektywności systemów ochrony zdrowia.

Belgia wykazuje stopniowy wzrost zdrowych lat życia, z 62,4 w 2005 roku do 64,6 w 2021 roku, co może świadczyć o skutecznych działaniach w dziedzinie zdrowia publicznego. Bułgaria pokazuje fluktuacje w danych, ale w 2021 roku zdrowe lata życia spadły do 63,3, co może sugerować wyzwania związane z ochroną zdrowia. Czechy utrzymują stosunkowo stabilną liczbę zdrowych lat życia, oscylującą wokół 62,0 w 2021 roku, co może wskazywać na konsekwentną politykę zdrowotną. Dania, z jednym z najwyższych wskaźników w 2005 roku (68,4),

doświadczyla spadku do 56,6 w 2021 roku, co może wskazywać na zmiany demograficzne lub wyzwania systemowe. Niemcy pokazują ogólny trend wzrostowy, z 54,6 w 2005 roku do 65,6 w 2021 roku, co odzwierciedla ciągłą poprawę jakości życia i zdrowia. Estonia i Łotwa mają niższe wartości zdrowych lat życia w porównaniu z innymi krajami UE, ale obserwuje się poprawę od 2005 roku. Irlandia wykazuje stałą poprawę, osiągając 67,2 zdrowych lat życia w 2021 roku. Polska utrzymuje stabilny trend wzrostowy od 2005 roku, z lekką poprawą do 62,6 w 2021 roku. Szwecja, z jednym z najwyższych wskaźników zdrowych lat życia w UE, doświadczyla niewielkiego spadku w 2021 roku (68,4) w porównaniu z poprzednimi latami.

Ten wskaźnik jest ważny dla analizy gospodarczych, ponieważ wyższa liczba zdrowych lat życia może przyczyniać się do większej produktywności ekonomicznej, mniejszego obciążenia dla systemów opieki zdrowotnej i lepszej jakości życia obywateli. W kontekście gospodarczym, zdrowe społeczeństwo to także niższe koszty związane z nieobecnością w pracy, dłuższy potencjalny czas aktywności zawodowej oraz mniejsze wydatki publiczne na leczenie chorób przewlekłych i opiekę długoterminową. Wskaźnik ten też może przybliżyć atrakcyjność danego kraju dla jego obecnych i przyszłych mieszkańców.

Tabela 45. Lata zdrowego życia przy narodzinach

Czas	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
EU27	60,9	61,8	62,8	64,0	63,9	64,0	64,6	64,0	63,6
Belgia	62,4	63,3	64,2	63,7	63,7	63,4	62,4	63,8	64,6
Bułgaria		65,0	63,2	65,7	64,5	65,8	66,3	65,6	63,3
Czechy	59,0	63,3	63,0	63,3	61,4	62,7	62,0	61,6	62,0
Dania	68,4	62,0	59,1	60,3	59,7	60,9	58,9	58,0	56,6
Niemcy	54,6	58,3	66,4	66,4	66,0	65,8	66,3	65,7	65,6
Estonia	50,4	56,2	55,0	56,8	56,0	53,9	55,8	57,6	56,5
Irlandia	63,3	66,4	67,2	68,5	68,6	69,4	69,6	66,2	67,2
Grecja	66,8	66,9	64,0	64,3	64,8	65,4	66,0	65,9	65,6
Hiszpania	63,3	64,2	64,0	66,2	69,4	68,0	69,9	66,3	62,8
Francja	63,5	62,6	63,6	63,4	63,7	63,9	64,1	64,6	66,2
Chorwacja		59,0	56,1	57,9	57,6	57,5	57,4	58,5	58,6
Włochy	67,3		62,6	67,4	66,3	66,8	68,3	68,0	68,1
Cypr	59,0	64,7	63,3	68,2	65,2	62,2	62,5	62,9	65,7
Łotwa	51,9	54,8	53,0	53,6	51,4	52,3	53,1	53,4	53,8
Litwa	52,9	59,8	56,5	57,8	58,1	57,7	57,5	56,8	57,6
Luksemburg	62,4	65,5	62,2	60,2	59,2	60,7	62,6	63,3	62,0
Węgry	53,2	57,5	59,1	59,8	60,2	61,1	61,7	62,5	62,5
Malta	69,6	70,7	73,6	71,7	72,7	72,7	73,2	70,5	68,7
Holandia	64,5	60,7	59,1	60,3	60,0	59,2	61,0	61,1	60,3
Austria	58,8	60,1	58,0	57,0	57,1	56,9	57,3	58,7	61,8
Polska	64,0	60,4	61,6	62,9	62,0	62,4	62,5	62,3	62,6
Portugalia	57,8	58,0	56,5	58,6	58,5	58,6	59,2	59,7	58,3
Rumunia		57,4	59,2	59,4	58,7	59,4	60,2	59,9	57,8
Słowenia	58,2	53,9	58,1	58,3	55,0	55,5	60,9	65,1	65,4
Słowacja	55,9	52,2	54,9	56,7	55,6	56,1	56,2	56,7	56,8
Finlandia	52,1	58,2	57,8	58,1	57,4	57,4	56,4	56,9	61,7
Szwecja	63,8	66,1	72,7	73,2	72,6	72,8	73,3	72,7	68,4

Seria danych: Healthy life years in absolute value at birth.

Źródło: Eurostat.

Dane dotyczące lat życia w zdrowiu wskazują na średnią liczbę lat, które dana osoba może spodziewać się żyć bez poważnych problemów zdrowotnych. Najzdrowsi są mieszkańcy Niemiec – najdłużej mogą żyć w zdrowiu, bo aż blisko 66 lat. W Niemczech zaobserwowano znaczący wzrost

zdrowych lat życia od 56,5 w 2014 roku do 66,4 w 2015 roku. Ten nagły wzrost może być wynikiem zmian w metodologii zbierania danych, ulepszeń w systemie opieki zdrowotnej, wprowadzenia skuteczniejszych programów zdrowotnych lub zmian demograficznych w populacji.

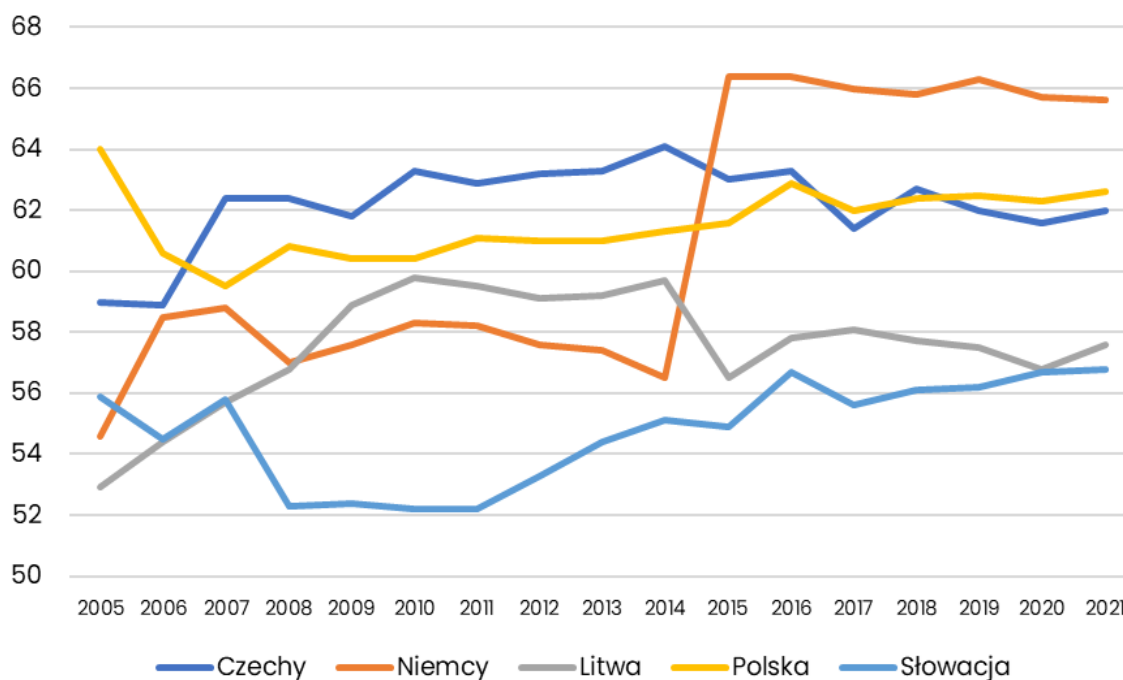
Polska wykazuje względną stabilność w liczbie zdrowych lat życia, z początkowym spadkiem z 64,0 w 2005 roku do 60,4 w 2009 roku, następnie wzrost do 62,9 w 2016 roku i stabilizację na poziomie około 62,6 w 2021 roku. Stabilny wzrost po roku 2010 może odzwierciedlać poprawę systemu opieki zdrowotnej, skuteczniejszą prewencję chorób i lepsze warunki życia.

Czechy wykazują ogólną stabilność z niewielkimi wahaniami w liczbie zdrowych lat życia. Litwa pokazuje stopniową poprawę od 2005 roku, z niewielkim spadkiem w 2015 roku, co może być

powiązane z ogólnymi trendami zdrowotnymi lub zmianami w systemie opieki zdrowotnej. Słowacja wykazuje wzrost zdrowych lat życia, szczególnie w latach 2010–2021, co może sugerować poprawę jakości życia i zdrowia.

Ogólnie, dane te są ważnym wskaźnikiem dobrostanu społeczeństwa i mogą wpływać na politykę zdrowotną, ekonomiczną oraz społeczną kraju. W przypadku Polski, stabilny wzrost wskazuje na sukcesy w dziedzinie zdrowia publicznego i może przyczynić się do lepszej produktywności oraz mniejszego obciążenia systemu opieki zdrowotnej.

Wykres 52. Lata życia w zdrowiu Polaków i z ich sąsiadów

Źródło: oprac. i oblicz. wł. na podst. danych Eurostatu.

Badanie ekonomii zdrowia obejmuje różne metody prezentacji danych, ale w ostatnich latach dominującą kwestią była pandemia. Zaobserwowano korelację między PKB *per capita* a liczbą zakażeń COVID-19 na osobę. Zjawisko to jest widoczne w różnych krajach, chociaż w państwach europejskich korelacja ta jest mniej wyraźna. Wyższy PKB na osobę często koreluje z większą liczbą zdiagnozowanych przypadków COVID-19,

co jest związane między innymi z intensywnością testów przeprowadzanych w populacji.

Analiza wykresu wskazuje, że najwyższa liczba nadwyżkowych zgonów była głównie w Europie Wschodniej i na terenie byłego ZSRR. Należy zauważyć, że dane te są oparte na szacunkach i zawierają pewien zakres niepewności. Nadwyżkowe zgony są obliczane jako różnica między rzeczywi-

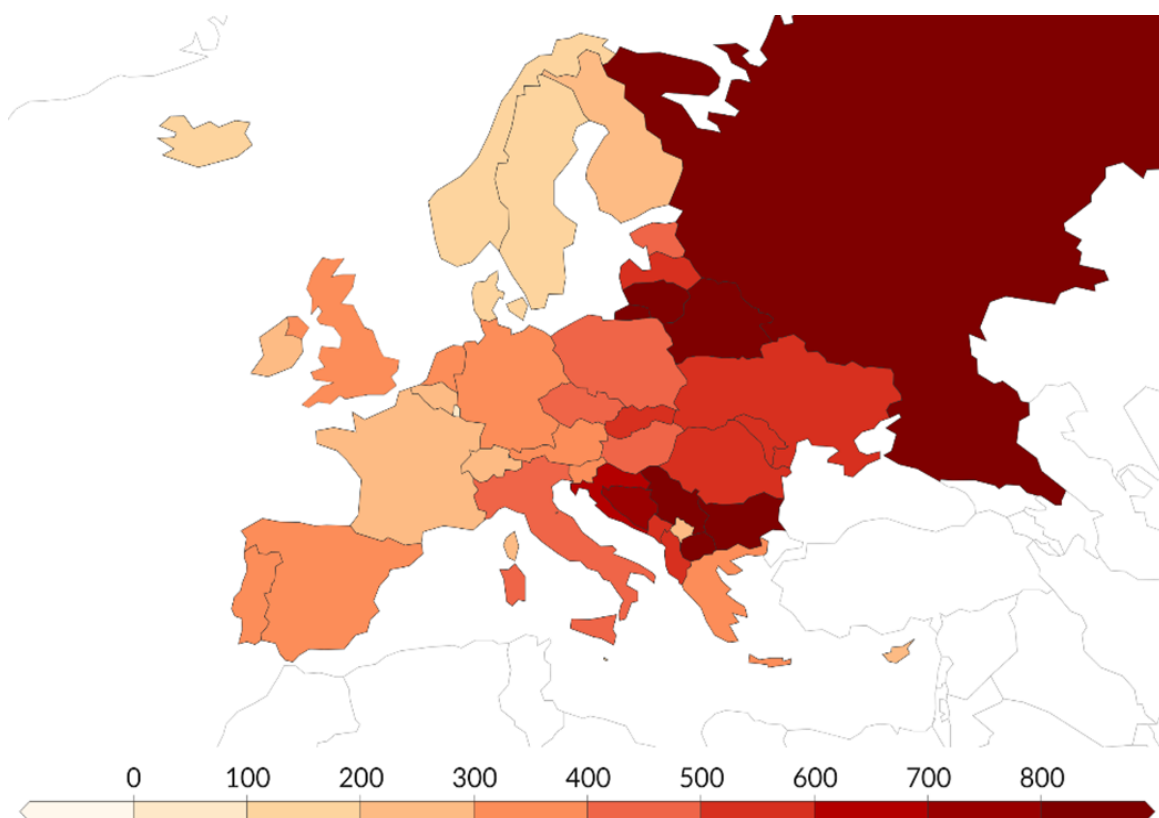
stą liczbą zgonów a spodziewaną liczbą zgonów, która byłaby przewidywana bez pandemii. Dane te są kluczowe dla oceny wpływu pandemii na zdrowie publiczne oraz dla planowania przyszłych działań w zakresie zdrowia publicznego i polityki zdrowotnej.

Poziom zamożności w danym kraju miał pewien wpływ na liczbę zgonów nadmiarowych. Największa ich ilość w UE od 1 stycznia 2020 r. do 19 listopada 2022 r. ze stałą odnotowana we Włoszech (265 tys.), w Niemczech (197 tys.) oraz w Polsce (193 tys.) – był to 28. najwyższy wynik na świecie. To dane absolutne i należa-

łoby uwzględnić liczbę ludności. Przeliczając zgony nadmiarowe na 100 tys. osób, zauważyć można, że w Europie było ich najmniej w Islandii, Danii i Irlandii (odpowiednio: 66, 91 i 128 zgonów na 100 tys. osób), a najwięcej w Bułgarii (1087), Rosji (920), w Serbii (940), na Litwie (866) i w Północnej Macedonii (862). **Polska miała podwyższone wskaźniki zgonów nadmiarowych** (476 przypadków na 100 tys. osób) – mniej niż w sąsiedniej Litwie, Białorusi (757), Ukrainie (599), Słowacji (535), ale więcej niż w Czechach (449), w Niemczech (223), w Danii czy Szwecji (154)²³.

²¹ Dane z „The Economist” przyt. za: OurWorldinData.org/coronavirus, 23.11.2022, <https://ourworldindata.org/grapher/excess-deaths-cumulative-economist>.

Mapa 3. Szacowane, skumulowane, ponadmiarowe zgony na 100 tys. osób podczas pandemii COVID-19

Źródło: Our World in Data, OurWorldinData.org, 18.11.2023, <https://ourworldindata.org/grapher/excess-deaths-cumulative-per-100k-economist?region=Europe>.

5.8. Ochrona socjalna

Dane dotyczące wydatków na ochronę socjalną pokazują, jaki odsetek PKB jest przeznaczany na różne formy wsparcia socjalnego, takie jak emerytury, zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia rodzinne i inne formy pomocy społecznej. Jest to wskaźnik poziomu finansowego zaangażowania państwa w system ochrony socjalnej swoich obywateli.

Średnie wydatki na ochronę socjalną w UE wzrosły znacząco w 2020 roku, osiągając 30,2% PKB, co jest efektem reakcji na pandemię COVID-19. W 2021 roku wskaźnik ten nieco spadł do 28,7%, co odzwierciedla stopniowe ożywienie gospodarcze i mniejsze potrzeby interwencyjne.

Belgia, Dania, Niemcy, Francja, Austria i Finlandia utrzymywały stosunkowo wysoki poziom wydatków na ochronę socjalną przez cały okres, z tendencją wzrostową w 2020 roku, co wskazuje na silne systemy ochrony socjalnej. Bułgaria, Czechy, Polska – mimo niższego poziomu wydatków na

ochronę socjalną w stosunku do gospodarek zachodnioeuropejskich również zanotowały wzrost w 2020 roku, co wskazuje na zwiększone wysiłki w zakresie ochrony socjalnej w odpowiedzi na kryzys. Litwa, Łotwa, Estonia, Słowacja, mimo generalnie niższego poziomu wydatków na ochronę socjalną, również zareagowały na pandemię, zwiększając wydatki w 2020 roku.

Polska zwiększyła swoje wydatki na ochronę socjalną z 18,6% PKB w 2012 roku do 22,5% w 2021 roku, z największym wzrostem w 2020 roku, co odzwierciedla intensyfikację polityki socjalnej w odpowiedzi na pandemię. Rząd PiS podjął aktywne kroki w polityce społecznej, wprowadzając już wcześniej programy takie jak „500 plus” oraz trzynaste i czternaste emerytury, a także podwyższając płacę minimalną. Widać to po wzroście w 2016 roku, ale później mieliśmy do czynienia z utrzymywaniem podobnych poziomów – aż do pandemii, w czasie której wydatki te nadal kształtowały się poniżej przedpandemicznej średniej unijnej.

Tabela 46. Wydatki na ochronę socjalną w UE (% PKB)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
EU27	27,4	27,7	27,6	27,3	27,3	26,8	26,7	26,8	30,2	28,7
Belgia	28,4	28,8	28,8	28,6	27,7	27,2	27,3	27,3	31,2	28,6
Bułgaria	16,0	17,0	17,8	17,1	16,9	16,4	16,4	16,0	18,2	18,3
Czechy	19,7	19,4	18,9	18,3	18,2	17,8	17,9	18,2	21,4	21,2
Dania	32,4	33,0	33,0	32,3	31,1	30,7	30,4	30,3	31,6	29,4
Niemcy	27,6	27,9	27,8	28,1	28,4	28,3	28,4	28,8	31,5	30,6
Estonia	14,8	14,7	14,7	15,9	16,3	15,7	16,1	16,2	18,9	17,1
Irlandia	23,3	22,2	20,3	15,4	15,3	14,4	13,6	13,2	14,9	13,2
Grecja	28,0	26,0	25,6	25,9	26,3	25,4	25,2	25,2	29,2	26,8
Hiszpania	25,2	25,4	25,1	24,2	23,4	23,0	23,2	23,7	29,6	27,6
Francja	31,4	31,9	32,1	31,9	32,0	31,7	31,4	31,2	35,1	33,4
Chorwacja	20,8	20,6	21,1	21,1	21,1	20,8	20,8	20,8	23,7	21,8
Włochy	27,7	28,3	28,5	28,6	28,1	27,8	27,9	28,3	33,2	30,7
Cypr	19,7	20,9	19,7	19,4	18,9	17,9	17,2	18,2	24,0	21,8
Łotwa	14,1	14,4	14,2	14,6	14,7	14,5	15,0	15,4	17,2	19,1
Litwa	15,4	14,5	14,5	14,8	14,6	14,4	15,5	16,1	19,0	18,0
Luksemburg	20,9	21,0	20,8	20,3	20,0	20,6	21,0	21,4	23,9	21,5
Węgry	20,9	20,5	19,4	18,7	18,5	17,9	17,3	16,3	18,0	17,4
Malta	18,5	18,1	17,6	16,2	16,2	15,2	14,6	14,4	19,5	17,8
Holandia	28,8	29,1	28,8	28,1	28,0	27,6	27,1	26,9	29,3	27,9
Austria	28,3	28,8	29,0	29,0	28,9	28,6	28,3	28,5	33,2	32,3
Polska	18,6	19,4	19,1	19,0	20,4	19,7	19,1	20,8	23,3	22,5
Portugalia	25,0	26,0	25,5	24,7	24,0	23,6	23,1	23,1	26,4	25,6
Rumunia	14,6	14,7	14,4	14,3	14,6	14,6	14,6	14,9	17,0	16,3
Słowenia	24,3	24,2	23,5	23,4	22,9	22,3	21,8	21,9	25,8	24,8
Słowacja	17,3	17,7	17,9	17,5	17,8	17,7	17,4	17,3	19,1	18,9
Finlandia	29,2	30,2	30,9	31,2	31,1	30,0	29,6	29,6	31,4	30,6
Szwecja	28,4	29,3	28,8	28,4	28,8	28,1	27,8	27,2	28,8	27,4

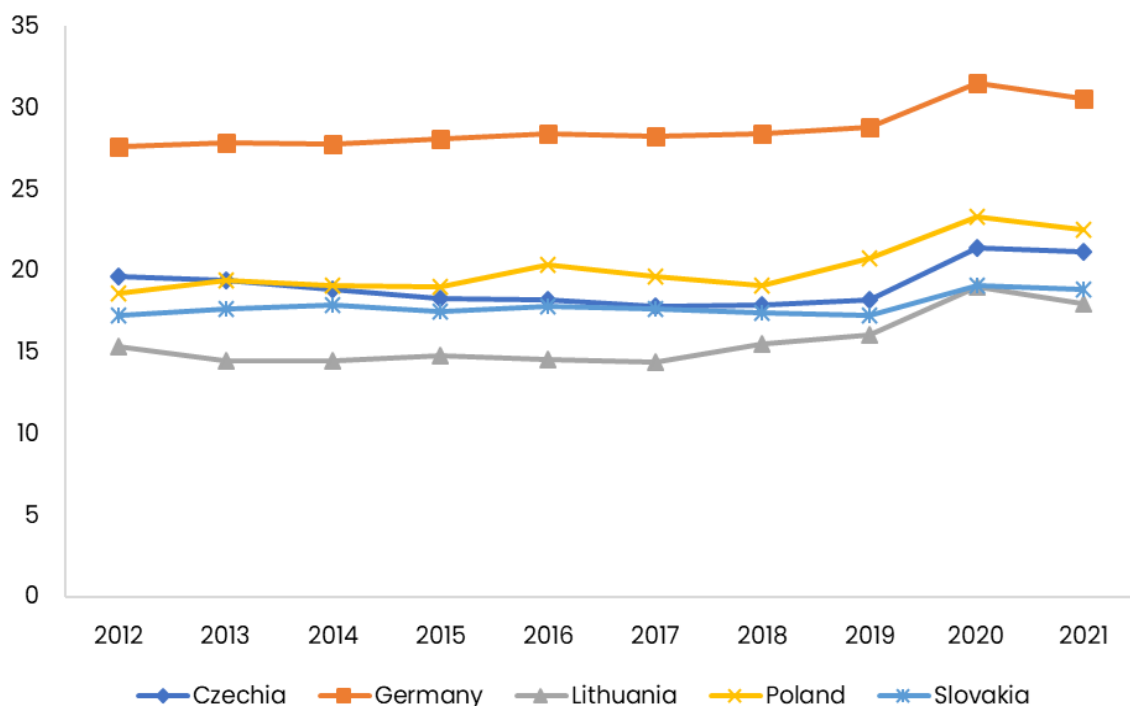
Szereg czasowy: Social protection benefits, % of GDP.

Źródło: Eurostat

Niemcy stale stopniowo zwiększały wydatki na ochronę socjalną, osiągając szczyt w 2020 r. (31,5% PKB), co odzwierciedla reakcję na pandemię COVID-19. Podobne tendencje widoczne były, choć z różną intensywnością, w innych krajach regionu. Od 2016 r. widać większy wzrost

wydatków w Polsce na tle innych krajów, a także w 2019 roku. Rok 2020 to oczywiście wzrost wydatków z powodu pandemii. Podobne wzorce wykazywała Litwa, choć „startowała” z niższego poziomu niż Polska.

Wykres 53. Wydatki na ochronę socjalną w Polsce i u jej sąsiadów (% PKB)

Źródło: oprac. i oblicz. wł. na podst. danych Eurostatu.

Niedawno Eurostat opublikował wstępne szacunki za 2022 r.²⁴ Zgodnie z nimi, Polska w 2022 roku wydawała ponad 20% swojego PKB na osłonę socjalną, co stanowi wzrost w stosunku do poprzednich lat, plasując kraj na siódmym miejscu w UE pod względem wzrostu wydatków socjalnych, wyprzedzając kraje takie jak Czechy, Niemcy i Szwecja. Mimo wzrostu w większości krajów UE, w 2022 roku odnotowano spadek wydatków socjalnych jako odsetka PKB, co Eurostat tłumaczy większym wzrostem PKB niż wydatków socjalnych po pandemii COVID-19. Polska z wydatkami na poziomie 20,6% PKB znajduje się w środku europejskiego rankingu, poniżej krajów z najwyższymi wydatkami socjalnymi, takich jak Francja (32% PKB), Austria i Włochy (po 30% PKB), ale przed krajami z niższymi wydatkami, takimi jak Irlandia, Malta, Estonia, Litwa i Węgry. Polska utrzymuje stosunkowo wysoki

poziom wydatków socjalnych w stosunku do PKB, co może świadczyć o silnym zaangażowaniu w politykę socjalną, ale również wymaga uwagi w kontekście zrównoważenia finansów publicznych i długoterminowej trwałości takich świadczeń²⁵.

5.9. Zagrożenie ubóstwem

Analiza danych dotyczących osób zagrożonych skrajnym ubóstwem w krajach Unii Europejskiej pokazuje stopień, w jakim mieszkańcy tych krajów doświadczają ubóstwa, które jest mierzone jako ryzyko ubóstwa, deprivacji materialnej i niskiej intensywności pracy w gospodarstwie domowym. W całej UE27 odsetek osób zagrożonych skrajnym ubóstwem zmniejszył się z 2,8% w 2015 roku do

²⁴ *Social protection expenditure up in 2022*, Eurostat, 14 listopada 2023, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231114-3>.

²⁵ *Bilans polityki socjalnej PiS. Jak wypadamy na tle Europy?*, „Business Insider. Poradnik Finansowy”, 14 listopada 2023, <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/bilans-polityki-socjalnej-pis-jak-wypadamy-na-tle-europy/secrxzw>.

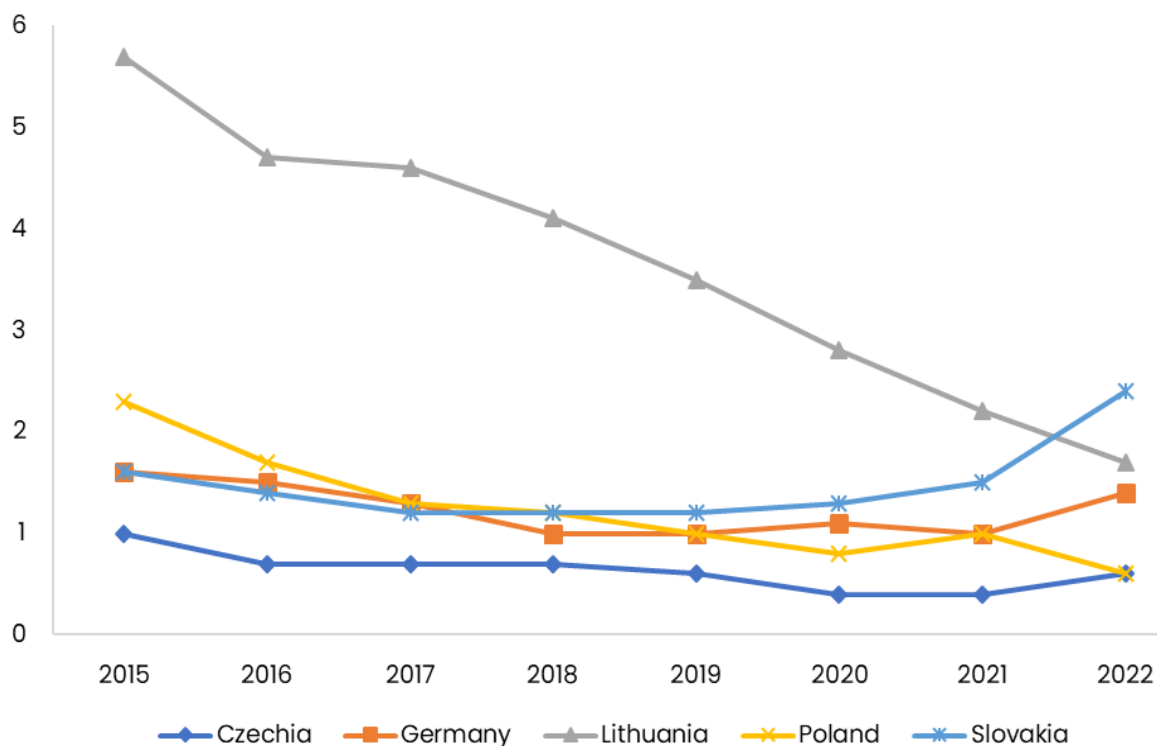
1,9% w 2021 roku, lecz następnie wzrósł do 2,0% w 2022 roku. Ta tendencja wskazuje na ogólną poprawę sytuacji, ale niewielki wzrost w ostatnim roku może sygnalizować negatywne skutki wyzwań gospodarczych, takich jak pandemia COVID-19 lub inflacja.

W większości krajów UE odsetek osób zagrożonych skrajnym ubóstwem systematycznie zmniejszał się przez lata 2015–2021. Niektóre kraje, takie jak Słowacja i Grecja, odnotowały wzrost odsetka osób zagrożonych skrajnym ubóstwem w 2022 roku w porównaniu do poprzedniego roku. Najniższe wskaźniki ubóstwa w UE w 2022 roku odnotowano w Finlandii (0,3%) i Szwecji (0,4%), co wskazuje na wysoki poziom zabezpieczenia społecznego w tych krajach. Najwyższe wskaźniki ubóstwa w 2022 roku wystąpiły w Rumunii (9,9%) i Bułgarii (7,4%), co świadczy o większych

wyzwaniach tych krajów w zwalczaniu ubóstwa. Polska odnotowała znaczącą poprawę, zmniejszając odsetek osób zagrożonych skrajnym ubóstwem z 2,3% w 2015 roku do 0,6% w 2022 roku, co jest jednym z najlepszych wyników w całej UE i znacznie poniżej średniej UE27.

Odsetek osób zagrożonych skrajnym ubóstwem odzwierciedla zdolność gospodarki danego kraju do zapewnienia swoim obywatelom minimalnego poziomu życia. Wskaźnik ten ma kluczowe znaczenie dla oceny skuteczności polityki społecznej i ekonomicznej, a także dla rozumienia strukturalnych przyczyn ubóstwa w społeczeństwie. Niskie wartości tego wskaźnika są pożądane, ponieważ wskazują na mniejszą liczbę osób doświadczających poważnych trudności ekonomicznych, co z kolei może przyczynić się do stabilności społecznej i gospodarczej kraju.

Wykres 54. Osoby zagrożone skrajnym ubóstwem w Polsce i u jej sąsiadów (% ludności)

Źródło: oprac. i oblicz. wł. na podst. danych Eurostatu.

Tabela 47. Osoby zagrożone skrajnym ubóstwem (%)

	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
EU27	2,8	2,7	2,4	2,2	2,1	2,1	1,9	2,0
Belgia	1,3	1,4	0,9	1,4	1,1	1,1	1,0	0,9
Bułgaria	10,1	10,5	10,6	8,2	8,5	9,5	7,5	7,4
Czechy	1,0	0,7	0,7	0,7	0,6	0,4	0,4	0,6
Dania	0,7	0,3	0,6	0,7	0,7	0,8	0,5	0,4
Niemcy	1,6	1,5	1,3	1,0	1,0	1,1	1,0	1,4
Estonia	1,5	0,9	1,6	1,2	1,1	0,8	0,8	1,0
Irlandia	0,7	0,5	0,4	0,7	0,8	0,7	0,5	1,1
Grecja	6,1	6,3	5,8	4,2	4,2	4,5	4,2	5,5
Hiszpania	2,1	2,7	2,5	2,8	2,7	3,0	2,6	2,7
Francja	1,7	2,0	1,8	2,0	2,0	1,7	1,3	1,8
Chorwacja	2,8	2,8	3,0	2,5	2,0	2,1	1,8	1,7
Włochy	3,7	3,0	2,2	2,1	2,0	1,7	1,8	1,4
Cypr	2,6	1,6	1,8	1,0	1,1	1,2	1,0	1,2
Łotwa	5,8	5,0	4,6	3,9	2,8	2,5	2,1	3,2
Litwa	5,7	4,7	4,6	4,1	3,5	2,8	2,2	1,7
Luksemburg	1,1	0,8	0,8	0,7	0,6	1,0	1,3	0,9
Węgry	5,6	5,2	3,3	3,3	2,6	2,8	3,2	2,3
Malta	1,8	1,2	1,2	1,8	1,4	1,7	1,7	1,7
Holandia	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
Austria	0,9	0,9	0,8	0,8	0,6	1,0	0,7	0,8
Polska	2,3	1,7	1,3	1,2	1,0	0,8	1,0	0,6
Portugalia	4,1	3,5	3,1	2,5	2,1	1,9	2,2	2,2
Rumunia	12,8	12,7	12,0	10,8	10,5	11,2	10,5	9,9
Słowenia	1,4	1,2	1,2	1,2	0,8	0,9	0,6	0,5
Słowacja	1,6	1,4	1,2	1,2	1,2	1,3	1,5	2,4
Finlandia	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,4	0,1	0,3
Szwecja	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,5	0,3	0,4

Szereg czasowy: Persons by risk of poverty, material deprivation, work intensity of the household - intersections of EU 2030 poverty target indicators. Work intensity: Not very low work intensity (0.2-1) and not applicable. At risk of poverty.

Źródło: Eurostat

Wszystkie analizowane kraje naszego regionu, poza Słowacją, wykazują tendencję spadkową wskaźnika ubóstwa w analizowanym okresie.

W Czechach wskaźnik ubóstwa jest bardzo niski i stabilny, waha się od 1,0% w 2015 roku do 0,6% w 2022 roku (i jedynie 0,4 w latach 2020–2021). Świadczy to o skutecznych systemach wsparcia społecznego i stabilności ekonomicznej w tym kraju. W Niemczech wskaźnik ubóstwa zmniejszył się z 1,6% w 2015 roku do 1,0% w 2021 roku, ale wzrósł do 1,4% w 2022 roku. Jest to relatywnie niski wskaźnik, ale wzrost w ostatnim roku może wskazywać na wpływ wyzwań ekonomicznych, takich jak pandemia. Słowacja zwykle utrzymywała niski wskaźnik ubóstwa, choć w 2022 roku wzrósł on znacząco aż do 2,4% z 1,5% w 2021 roku. Litwa zanotowała bardzo znaczącą poprawę, obniżając wskaźnik z 5,7% w 2015 roku do 1,7% w 2022 roku. Wskazuje to na znaczące postępy w ograniczaniu ubóstwa i poprawę warunków życia obywateli. Była to największej skali poprawa w UE od 2015 r. (Polska była pod tym względem na ósmym miejscu).

Jak wspomniano, w Polsce wskaźnik skrajnego ubóstwa znacznie się zmniejszył, spadając z 2,3% w 2015 roku do 0,6% w 2022 roku. Jest to jeden z najbardziej znaczących spadków wskaźnika ubóstwa w regionie i świadczy o pozytywnym trendzie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Polska i Czechy mają najniższe wskaźniki ubóstwa w 2022 roku w regionie (i zajmują wysokie, szóste miejsce w UE), co odzwierciedla efektywne strategie ograniczania ubóstwa i wsparcia dla osób w trudnej sytuacji materialnej.

Analiza tego wskaźnika jest ważna, ponieważ ubóstwo skrajne stanowi poważne wyzwanie społeczne, które może wpływać na zdrowie, edukację i ogólną jakość życia osób dotkniętych tym problemem. Jest też istotna z punktu widzenia atrakcyjności danego kraju nie tylko dla jego mieszkańców pod względem ew. emigracji z niego, ale również dla emigrantów z innych krajów rozważających dany kraj jako miejsce docelowe zmiany miejsca zamieszkania.

5.10. Wnioski

Oto wnioski dotyczące atrakcyjności Polski, jako dobrego miejsca do zamieszkania.

- 1. Siła nabywcza mieszkańców Polski:** średnia siła nabywcza mieszkańców Polski wynosi 10 903 euro na osobę, co plasuje Polskę na 29. miejscu spośród 42 analizowanych krajów europejskich. Jest to o 38% mniej niż średnia dla Europy. Jest widoczna znacząca różnica między różnymi regionami Polski. Przewodzi Warszawa z wartością o 65% wyższą od średniej krajowej.
- 2. Imigracja:** Polska doświadczyła znaczącego wzrostu liczby imigrantów w ostatnich latach. Jest to trend zauważalny w całej Europie, ale w Polsce wzrost ten jest szczególnie wyraźny. Większość imigrantów przybywających do Polski pochodzi z krajów Europy Wschodniej, szczególnie z Ukrainy. Polska stała się jednym z najbardziej atrakcyjnych celów migracji w UE, w tym najbardziej – spośród nowych krajów członkowskich. Imigranci odegrali znaczącą rolę w uzupełnianiu luk na polskim rynku pracy, szczególnie w sektorach, które doświadczały niedoboru pracowników.
- 3. Emigracja:** w ostatnich latach obserwuje się zmniejszenie liczby emigrantów opuszczających Polskę. Jest to odwrócenie trendu z wcześniejszych lat, kiedy to bardzo znacząca liczba Polaków emigrowała, szczególnie po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Jednym z głównych powodów zmniejszenia emigracji jest poprawa warunków życia i pracy w Polsce. Wzrost gospodarczy, lepsze perspektywy zawodowe i rozwój infrastruktury przyczyniły się do tego, że coraz więcej Polaków decyduje się pozostać w kraju. Zauważalny jest również trend powrotu emigrantów do Polski. W 2019 r. Polska była piątym krajem UE pod względem wielkości emigracji, ale w 2020 r. sytuacja ponownie się poprawiła i Polska znalazła się na czwartym miejscu w UE – miejsce to utrzymała w 2021 r.
- 4. Saldo migracji:** jeszcze w 2010 r. Polska miała największy deficyt migracji w całej UE, ale od 2018 r. więcej osób przyjeżdża do Polski

na stałe, niż z niej wyjeżdża. W 2019 r. Polska była na 8. miejscu, w 2020 roku na 6. miejscu, a w 2021 r. – 10. miejscu. Bardzo dobrze to świadczy o atrakcyjności naszego kraju dla ludności i pokazuje olbrzymią poprawę sytuacji naszego kraju. Nie przekłada się to na atrakcyjność Polski jako docelowego miejsca emigracji (nie tylko długoterminowego, ale „stałego”), co obrazują niskie statystyki przyznawania obywatelstwa (13. miejsce) czy składanych wniosków o azyl (15. miejsce w 2022 roku).

- 5. Liczba ubezpieczonych cudzoziemców:** Polska systematycznie doświadcza wzrostu liczby cudzoziemców objętych ubezpieczeniem społecznym, co wskazuje na rosnącą obecność pracowników zagranicznych w polskiej gospodarce i świadczy o rosnącej atrakcyjności naszego kraju. Blisko 70% z nich to Ukraińcy (ich udział nieznacznie się zmniejsza), a następnie – Białorusini. Najchętniej zamieszkują oni woj. mazowieckie (ok. ¼ z nich).
- 6. Ceny mieszkań:** od 2019 r. stale i dynamicznie rosną ceny powierzchni mieszkalnej w Polsce. W 2020 r. Polska była piątym krajem o najwyższym wzroście cen wśród krajów UE. W 2021 r. wzrosty cen nieruchomości nadal były wysokie (12,1%), ale nasz kraj był dopiero na 12. miejscu w UE, a na koniec II kwartału 2022 r. – na 14. miejscu (przy rocznym wzroście cen o 12,4%). Podczas gdy w części krajów UE widać już ochłodzenie koniunktury na rynku nieruchomości w większości, zwłaszcza nowych krajów członkowskich, ceny wciąż rosną (w tym w Polsce). Rodzi to obawy związane z możliwością przegrzania koniunktury na tym rynku. Zmniejsza też atrakcyjność Polski jako miejsca do zamieszkania.
- 7. Zdrowie Polaków:** w 2021 r. liczba zdrowych lat życia przy narodzinach wyniosła 62,6, co jest wynikiem o rok gorszym niż średnia unijna oraz o trzy lata niż Niemcy. Jest to jednak wynik wyższy niż w innych krajach transformacji systemowej. Stabilny wzrost po roku 2010 wskazuje na poprawę systemu opieki zdrowotnej, skuteczniejszą prewencję chorób i generalnie na lepsze warunki ży-

cia. Wysoki był jednak wskaźnik liczby zgonów nadmiarowych w związku z pandemią COVID-19 – Polska była aż na 28. miejscu na świecie (193 tys. zgonów).

- 8. Ochrona socjalna:** Polska zwiększyła wydatki na ochronę socjalną z 18,6% PKB w 2012 roku do 22,5% w 2021 roku. Największy wzrost nastąpił w 2020 roku, co odzwierciedla reakcję na pandemię COVID-19 i zwiększenie różnych elementów polityki socjalnej. Polska w 2022 roku wydawała ponad 20% swojego PKB na osłonę socjalną, plasując się na 7. miejscu w UE pod względem wzrostu tych wydatków.
- 9. Zagrożenie ubóstwem:** Polska odnotowała znaczącą poprawę w zakresie zmniejszania ubóstwa. Odsetek osób zagrożonych skrajnym ubóstwem spadł z 2,3% w 2015 roku do 0,6% w 2022 roku, co jest jednym z najlepszych wyników w UE i znacznie poniżej średniej UE27. Ta tendencja wskazuje na poprawę sytuacji socjalno-bytowej w Polsce. Poprawia to wizerunek Polski jako kraju do mieszkania.

5.II. Rekomendacje

- 1. Wyrównywanie różnic regionalnych:** zważywszy na znaczne dysproporcje w sile nabywczej między różnymi regionami Polski, władze powinny skupić się na politykach równoważących te różnice. Możliwe działania obejmują inwestycje w infrastrukturę i edukację w mniej zamożnych regionach, a także wspieranie lokalnej przedsiębiorczości i innowacji.
- 2. Zachęcanie do imigracji i integracja imigrantów:** biorąc pod uwagę rosnący udział imigrantów w polskiej gospodarce, polityka społeczna naszego kraju powinna obejmować środki wspierające integrację imigrantów, w tym programy szkoleniowe i językowe, które pomogą im lepiej adaptować się do życia i pracy w Polsce.
- 3. Zapobieganie emigracji osób młodych i wykwalifikowanych:** należy wciąż zwracać uwagę na emigrację, zwłaszcza wśród młodszych i bardziej wykwalifikowanych osób. Działania mogą obejmować popra-

wę warunków pracy, zwiększenie możliwości kariery oraz rozwijanie sektorów o wysokiej wartości dodanej, które oferują atrakcyjne możliwości zawodowe.

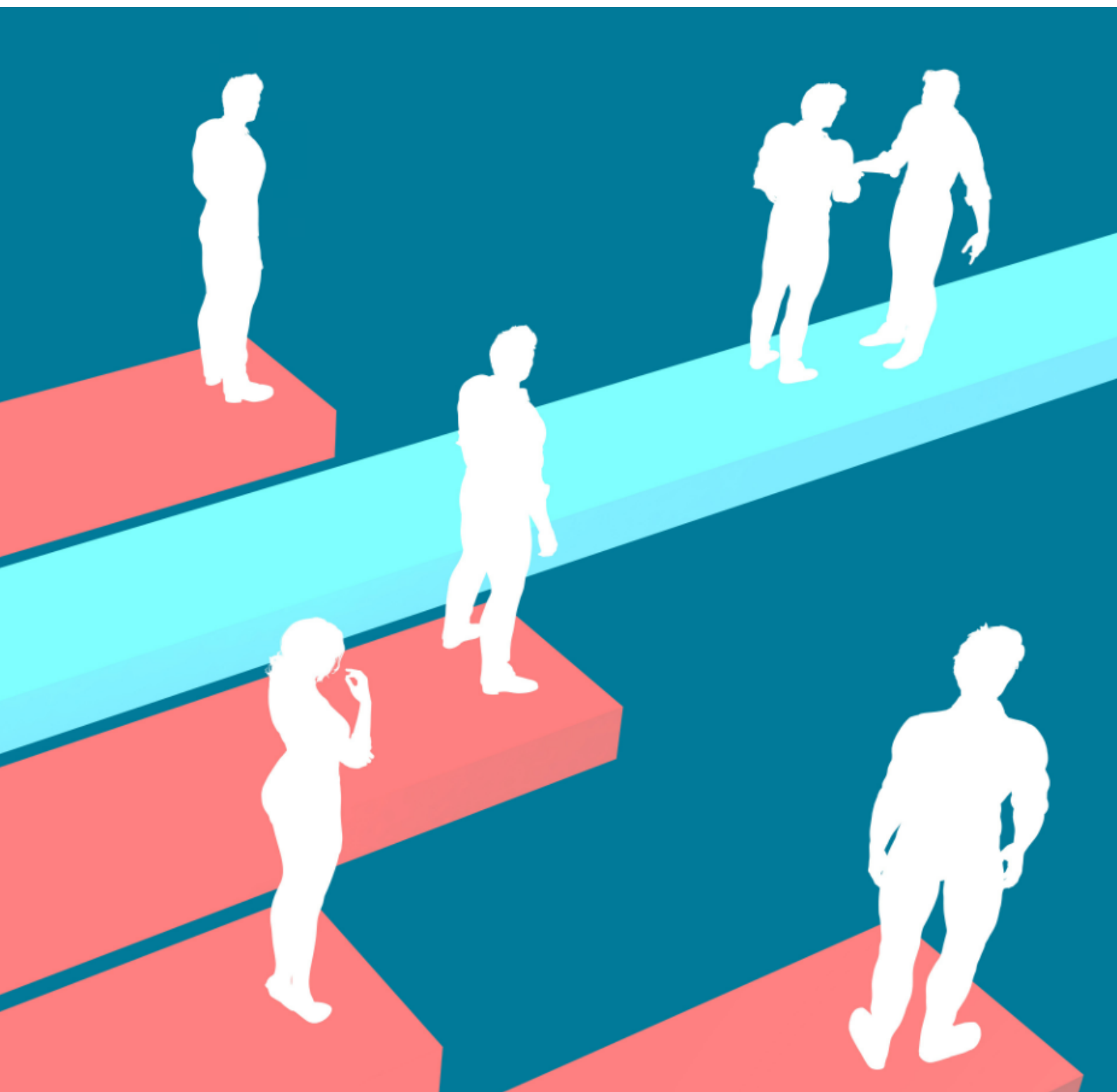
4. Poprawa warunków mieszkaniowych:

w kontekście rosnących cen mieszkań, nowa polityka gospodarcza powinna obejmować strategię, które pomogą obniżyć koszty zakupu i wynajmu nieruchomości, takie jak zniesienie ustawy o prawach lokatora czy odbiurokratyzowanie procesu inwestycyjnego w budowę nieruchomości.

5. Inwestycje w zdrowie publiczne: poprawa systemu opieki zdrowotnej i promocja zdrowego trybu życia powinny być elementami polityki społecznej.

6. Wsparcie dla przedsiębiorców i pracodawców zatrudniających cudzoziemców:

aby skorzystać z rosnącej liczby ubezpieczonych cudzoziemców pracujących w Polsce, polityka powinna obejmować wsparcie dla przedsiębiorstw zatrudniających pracowników z zagranicy oraz ułatwienia w zakresie zatrudniania i legalizacji pobytu.

6. Bibliografia

1. Acemoğlu D., J. Robinson, *Dlaczego narody przegrywają. Źródła władzy, pomyślności i ubóstwa*, Zysk i S-ka, Poznań 2014.
2. *Bilans polityki socjalnej PIS. Jak wypadamy na tle Europy?*, „Business Insider. Poradnik Finansowy”, 14 listopada 2023, <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/bilans-polityki-socjalnej-pis-jak-wypadamy-na-tle-europy/secrxzw>.
3. *Cena 1 m² powierzchni użytkowej budynku mieszkalnego oddanego do użytkowania*, GUS, 4.12.2023, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/przemysl-budownictwo-srodk-trwale/budownictwo/cena-1-m2-powierzchni-uzytkowej-budynku-mieszkalnego-oddanego-do-uzytkowania,8,1.html>.
4. *Doganiamy USA i Chiny w eksporcie na niemiecki rynek*, „Business Insider”, 3 listopada 2023 r., <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/doganiamy-usa-i-chiny-w-eksporcie-na-niemiecki-rynek/yvh1f8r>.
5. Eurostat, grudzień 2023 r., <https://ec.europa.eu/eurostat>.
6. Frączyk J., *Polski eksport rozpycha się na unijnym rynku. Doganiamy trzecią gospodarkę wspólnoty*, „Business Insider”, 15 lipca 2023 r., <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/polski-eksport-rozpycha-sie-na-unijnym-rynku-doganiamy-trzecia-gospodarke-wspolnoty/x8v4ntq>.
7. *GfK Purchasing Power Europe 2023 Compendium*, GfK, październik 2023, <https://www.gfk.com/download-purchasing-power-europe-compendium>.
8. Hirsch R., *Ale awans! Polska w gronie największych gospodarek świata*, Bizblog Spider’sWeb, 16 listopada 2023 r., <https://bizblog.spidersweb.pl/polska-wsrod-najwiekszych-gospodarek-swiata>.
9. Kalwasiński M., *Polska wśród największych partnerów handlowych Niemiec*, Bankier.pl, 9 lutego 2022, <https://www.bankier.pl/wiadomosc/Polska-wsrod-najwiekszych-partnerow-handlowych-Niemiec-8274624.html>.
10. *Kwartalnik Ekonomiczny. 3q2023*, „Analizy Makroekonomiczne, 2 października 2023, Centrum Analiz PKO bp, https://www.pkobp.pl/media_files/e14035bf-cc1f-4f8e-8057-8acbbf04c5cb.pdf.
11. Landes D., *Bogactwo i nędza narodów. Dlaczego jedni są tak bogaci, a inni tak ubodzy*, Muza, wyd. V, Warszawa 2015, s. 313.
12. Margraf M., *Największy krach na rynku nieruchomości w Europie. Gigant ogłasza upadłość. Kanclerz Austrii zabrał głos*, „Gazeta”, 30 listopada 2023 r., <https://next.gazeta.pl/next/7,168930,30458020,najwiekszy-krach-na-rynku-nieruchomosci-w-europie-gigant-oglasza.html>.
13. *Mieszkania coraz bardziej stają się towarem luksusowym* TVN24, 28 października 2023 r., <https://tvn24.pl/biznes/najnowsze/nieruchomosci-ceny-mieszkan-w-polsce-w-2023-roku-duzy-wzrost-rok-do-roku-st7412902>.
14. Our World in Data, OurWorldinData.org, 18.11.2023, <https://ourworldindata.org/grapher/excess-deaths-cumulative-per-100k-economist?region=Europe>.
15. Our World in Data, OurWorldinData.org/coronavirus, 23.11.2022, <https://ourworldindata.org/grapher/excess-deaths-cumulative-economist>.
16. Piech K., *Czy błądzimy po omacku? Mankamenty bieżącej polityki pieniężnej NBP*, „Forbes Polska”, 14 kwietnia 2020 r., <https://www.forbes.pl/opinie/narodowy-bank-polski-polityka-pieniezna-w-dobie-pandemii-koronawirusa/9w0txc9>.
17. Piech K., *Inflacja jeszcze wzrosnie*, „Forbes Polska”, 4 maja 2019 r., <https://www.forbes.pl/opinie/krzysztof-piech-duzy-skok-inflacji-w-kwietniu-jest-sygnałem-ostrzegawczym-dla-rpp/6lhe4rw>.

18. Piech K., *To nie jest kryzys płynności, jak uważa część polskich ekonomistów*, „Forbes Polska”, 4 maja 2020 r., <https://www.forbes.pl/opinie/kryzys-gospodarczy-banki-spekulacyjne-i-recesje/r840yg7>
19. Piech K., *Z kryzysu możemy wyjść silniejsi. To od nas zależy, czy dogonimy Niemcy w ciągu kilkunastu lat*, „Forbes Polska”, 21 maja 2020 r., <https://www.forbes.pl/opinie/walka-z-kryzysem-czego-potrzebuj-polskie-firmy/3z11592>
20. *Pojęcia stosowane w statystyce publicznej – Akumulacja brutto*, GUS, <https://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/6,pojecie.html>
21. *Polski eksport do Niemiec. Najnowsze dane GUS*, Forsal.pl, 17 stycznia 2023, <https://forsal.pl/biznes/handel/artykuly/8638595,eksport-do-niemiec-polska-dane.html>
22. *Purchasing power of Europeans increases to €17,688 in 2023*, GfK, Nuremberg, 25 października 2023 r., <https://www.gfk.com/press/Purchasing-power-of-Europeans-increases-to-17688-euros-in-2023>
23. Sadurski K., *Glapiński ma w rękach potężną broń. „Nie zawaha się jej użyć”*, „Newsweek Polska”, 1 sierpnia 2023 r., <https://www.newsweek.pl/biznes/glapiński-ma-w-rekach-potężna-bronie-zawaha-sie-jej-uzyc/lvgvp7v>.
24. Słomski D., *Bilans rządów PiS. Oto w jakim stanie zostawia finanse publiczne*, „Business Insider. Poradnik Finansowy”, 13 listopada 2023 r., <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/bilans-rzadow-pis-zobacz-w-jakim-stanie-zostawia-finance-publiczne/2g55lld>.
25. *Social protection expenditure up in 2022*, Eurostat, 14 listopada 2023, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231114-3>.
26. Szymanowski G., *Handel Polski i Niemiec. Znowu rekord*, DW.com, 10 lutego 2023, <https://www.dw.com/pl/handel-polski-i-niemiec-znowu-rekord/a-64669044>.
27. *Ubezpieczenia emerytalne i rentowe*, Portal Statystyczny ZUS, grudzień 2023 r., <https://psz.zus.pl/kategorie/ubezpieczeni/ubezpieczenia-emerytalne-i-rentowe>.
28. UNCTAD – Konferencja Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju, grudzień 2023, <https://unctadstat.unctad.org/datacentre>.
29. Wilkiewicz Ł., *PKB Polski. Za kilka lat wyprzedzimy Hiszpanię, a następnie dogonimy Japonię*, „Dziennik Gazeta Prawna”, 13 kwietnia 2023 r., <https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/8698289,polska-najpierw-druga-hiszpania-potem-japonia.html>
30. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2022.
31. *World Economic Outlook Database*, MFW, październik 2023.
32. Wyluda T., *Polska miała być „Drugą Japonią”*, Twitter.com, 26 sierpnia 2023, <https://twitter.com/tomaszwyluda/status/1695532802270261659?t=dAAHoksZc8Ji0D3xxipH0A&s=19>
33. *Wzrost polskiego eksportu do Niemiec*, DW.com, 15 lutego 2021, <https://www.dw.com/pl/wzrost-polskiego-eksportu-do-niemiec/a-56575983>
34. *„Zbudujemy tu drugą Japonię”*, „Polskie Radio”, 17 września 2012 r., <https://www.polskieradio.pl/39/248/artykul/684816,zbudujemy-tu-druga-japonie>.

**Autorka składu:
Anna Śleszyńska**

Zdjęcia: Canva.com

**Użyto czcionek:
Poppins, Staatliches**

**Warsaw Enterprise Institute
Al. Jerozolimskie 30/7
00-024 Warszawa**